

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Muonion kunta ja Lapin ympäristökeskus rakentavat alueelle vesijohdon keväällä 1996. Vesijohtokaivannon tarkoituksena on kulkea sillan vierustaa pitkin järveen, jolla pyritään välttämään ao. löytöalueen kaivamista harjanteella.

Lähilöytöjä:

MUONIO 46 Ylimuonio, Ylinen Utkujärvi, Ruottojoensuu: kiviikautinen löytö- ja asuinpaikka rajoittuu välittömästi kohteeseen 45 tämän NE-puolella.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Janne Muotkan sekä useiden muiden muoniolaisten tiedonantojen pohjalta alue tunnetaan myös lappalaisten muinaisena levähdys- ja ruokailupaikkana, josta on lähtöisin paikan saamelaisperäinen nimi Sokkaporä, nimittäin sanoista cohkkät = istua ja borrat = syödä.

Kaija Hiilivirran muistitietoon perustuva lahdekriittinen huomio on, että Sokkaporan päässä, ts. kohteen MUONIO 46:n tienoilla Ruottojoen suulla oli 1950-luvulla partioleirikeskus, jossa leiriydyttiin telttoihin ja poltettiin runsaasti nuotioita, mikä on voinut aiheuttaa osin samanlaista jäämistöä kuin on jo kiviikaudeltakin. Mm. alueen soranotto on tapahtunut vasta tämän jälkeen.

MUONIO 46 Ylimuonio, Ylinen Utkujärvi, Ruottojoensuu

-Esihistoriallinen/kivikautinen asuinpaikka

Luokka: I - II

Ajoitus: Kivikausi

Lukumäärä: 1 asuinpaikka.

Tarkastaja: Aki Arponen
Hilikka OksalaTarkastusaika: 10.8.1989
27.9.1995**Sijaintitiedot**

Peruskartta: 2724 07 KAJANKI (1968)

x= 7550 28   y= 2482 30   z= n. 232

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 10.5 km Muonion kirkosta
NNW.**Hoito ja kunto**

A4   B4 osittain   C3,4,5,6   D   E1,5 F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen

Aiemmat tiedot: Aki Arponen 1989: Esihistoriallisen kohteen tarkastus. Muonio, Yli-Muonio, Ruottojoensuu. Museovirasto, arkeologian osasto, top. arkisto. Helsinki.

Ks. myös Kotivuori - Torvinen 1993: 97.

Aiemmat löydöt: KM 25473: 1-7 kappale sädekiviliusketta, kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta.**Tarkastuslöydöt:** KM 29491:1-10 kvartsi-iskoksia, palanutta luuta, keittokiven katkelmia. Lisäksi luetteloinaton pohjalainen kirves, Jukka-Pekka Hietalan hallussa (ks. LIITE I).**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 205.

Muut liitteet: LIITE I a ja b/46: Kuvaus ja piirros Jukka-Pekka Hietalan hallussa olevasta kivikirveestä;

LIITE II/46: Vesa Perttusen kirje Geologian tutkimuskeskuksesta 15.1.1996.

Diat: OY n:ot 1-2 ja 44-45

Tarkastuksen aihe: Aiemmin tunnetun kohteen uusintatarkastus sekä kivikirveen löytöpaikan tarkastus.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat,

leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

A) Arposen kohde N sisälsi kvartsi-iskoksia, yhden kvartsiitti-iskoksen sekä palanutta luuta (KM 25473: 1-3) ja palaneita kiviä.
N. 150 m A):sta SSE oli

B) Arposen kohde "mökki", jonka kohdalla olleesta, osittain sortuneesta ja kuluneesta jokitörmästä tiikui 1989 kvartseja, palanutta luuta ja palaneita kiviä.

N. 50 m B):stä SE oli

C) Arposen kohde, josta erään männyn juurelta hän löysi kvartseja ja hiukan kauempaa palanutta luuta (KM 25473: 5 - 7).

Arposen aineistossa on myös maininta sädekiviliuskeen kappaleesta (KM 25473: 4), jonka löytöyhteyttä hän ei mainitse tarkemmin. Ilmeisesti Arposen kohteesta "mökki" (B) n. 50 m SW löytyi 1995 pintapoimintana

D) kolmen kvartsi-iskoksen ja palaneiden luiden muodostama keskittymä (KM 29491), halkaisijaltaan n. 1 m.

Alueen NW-laidalla sijaitsevalta hiekanotto paikalta lienee Jukka-Pekka Hietalan kertoman mukaan peräisin

E) pohjalainen, epätavallisen painavaa, mustankiiltävää kivilajia oleva kivikirves (ks. LIITTEET I-II), joka on edesmenneen Paavo Hietalan löytämä. Kaivannon pituus on n. 400 m (SW-NE).

Ylisen Utkujärven ns. Sokkaporan hiekkaranta- ja harjualueetta näyttäisi hyödynnetyn jo kiviakaudelta alkaen, sillä tyypillisiä kiviakauden asutusjäänteitä, ennen kaikkea

F) kvartseja ja keittokivien katkelmia (KM 29491) poimittiin koko harjun pituudelta kohteiden MUONIO 46 ja 45 väliltä.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

A) (Kohde N/1989): Entisen hiekkaharjun kangasmainen kärki kasvaa mäntyä, koivua ja katajaa - pintakasvillisuus puuttuu suurelta osalta aluetta.

B) "Aluskasvillisuus on puolukkaa."

C) "Aluskasvillisuus on puolukka-variksenmarjatyyppejä." (Arponen 1989)

D) Pintakasvillisuus puuttuu, näkyvissä paljas hiekka - kyseessä on kasvillisuuspeitteen reuna-alue.

E) Hiekanottoallas, joka nykyisin kasvaa männyntainta, nuorta koivua ja pajupensasta.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Kohde sijaitsee "lännestäpäin mutkitellen Ylisenjärven puoleen väliin laskevan Ruottojoen suussa ja sen länsirannalla. Ennen jokisuuta joki virtaa puolisen kilometriä Ylisenjärven rannan suuntaisesti, jolloin joen ja järven väliin jää mäntyjä kasvava 100-200 m leveä hiekkaharju,..." (Arponen 1989).

A) Arposen kohde N: "Aivan em. harjun koilliskärjessä, Ruottojoen suun tuntumassa on kapea kaistale koskematonta ja vain hiukan liikuteltua maata..."

B) "'Mökki' sijaitsee hiekanottoalueen ja Ruottojoen välissä, 1.5 - 2 m korkealla ja tasaisella kankaalla." Osittain sortunut ja kulunut jokitörmä. "'Mökki' on jokeen rajoittuvan, hiekkaperäisen, mäntyä ja koivua kasvavan kankaan törmässä." (Arponen 1989).

C) "Kohdalla, jossa joki on aivan harjun juurella ja hiekanoton jäljelle jättämä kannas kapeimmillaan.". "Kohde S on korkealla jokitorfällä, hiekkaperäisen mäntykankaan reunalla." (Arponen 1989)

D) Järven ja joen välisellä hiekkakannaksella (SW-NE), mäntyvaltaisella puolukka-variksenmarjapohjaisella kankaalla, harjanteen päällä sen W-reunalla, joka keinotekoisesti laskee kohti järveä (n. 70 m W) jäänteinä hiekanotosta. "Paikka on nykyään (soranoton jälkeen) joka puolelta veden ja kosteikon ympäröimä; tulvahuipun aikana vesi huuhtoo kohdetta (risu-korsikasoja)." (Arponen 1989).

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

B) Mökin kohdalla.

E) Suuri hiekanottoallas.

Törmän päällä sijaitsee toinenkin, uudehko mökki.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintalöytöjä hienosta hiekasta.

C) Juurakossa ollut hiekka oli osittain palanutta ja värjäätynyttä.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

A)-C) Inventoinnin yhteydessä 1989.

D), F) Inventoinnin yhteydessä 1995

E) Paavo Hietalan löytö hiekanajon yhteydessä elinaikanaan (kuollut n. v. 1990).

Luokitusehdotus perusteluineen: I - II; osittaisesta tuhoutuneisuudesta huolimatta kohde on suhteellisen runsaslöytöinen Muonion olosuhteissa.

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko harjannealue Ylisen Utkujärven ja Ruottojoen välillä - koko Sokkaporan alue.

Havaintomahdollisuudet: Varsin hyvät.

Opas: H. Oksala, M. Pouttu (Muonio), A. Arponen (Helsinki)

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Kohteessa voimakas eroosio, koska kasvipeite paikoin puuttuu. Myös retkeily kuluttaa aluetta jatkuvasti. Muonion kunnan ja Lapin ympäristökeskuksen rahoittama Ylimuonion - Oloksen vesijohtohanke (1996) sivuaa kohdetta 46 Utkujärven pohjaa pitkin.

Lähilöytöjä: MUONIO 45 Ylimuonio, Ylinen Utkujärvi SE, Sokkaporan kivikautinen asuinpaikka, sijaitsee välittömästi kohteen 46 SW-puolella. MUONIO 194 Ylimuonio, Ylinen Utkujärvi W, sijaitsee täältä n. 1000 m W, vastarannalla. MUONIO 205 Ylinen Utkujärvi NE, Kajangin Tievan esihistoriallinen asuinpaikka sijaitsee täältä n. 1100 m NE.

Jatkotoimenpiteitä: Edesmenneen Paavo Hietalan löytämä kivikirves oli Rovaniemen Geologian tutkimuskeskuksessa erikoistutkija Vesa Perttusen analysoitavana tammikuussa 1996 (LIITE II: näyte 3.). Vastauksen mukaan kivilaji on todennäköisesti granaattipitoista amfiboliittia.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Kaija Hiilivirran muistitiedon mukaan (2.2.1996) paikalla oli 1950-luvulla partiroleirikeskus, jonka teltat ja nuotiot ovat ehkä jättäneet samanlaisia jälkiä kuin jo kivikaudellakin.

LUETTELOIMATON KIVIKIRVES

Kivikirveslöytö kivikautiselta asuinpaikalta MUONIO 46 Ylimuonio, Ylinen Utkujärvi, Ruottojoensuu. Esineen dokumentoi FK Hilikka Oksala sähköasentaja Jukka-Pekka Hietalan lainattua tätä edesmenneen isänsä Paavo Hietalan löytämää kivityökalua tutkimusta varten Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen toimeksiantaman Muonion kunnan inventoinnin yhteydessä toukokuussa 1995. Esine on pyynnöstä jätetty Jukka-Pekka Hietalan haltuun 27.6.1996, osoite Ratsutie, 99300 MUONIO, puh. 9696-532709.

KIVIKIRVES 1 kpl, n. 610 g

Mustaa syväkiveä. Geologisen määrityksen mukaan ase on "tummaa, ilmeisesti granaattipitoista amfiboliittia. Tällaista kivilajia voi löytää Muonion seudulla. Kivi muistuttaa perinteistä peräpohjalaisten kivikirveiden materiaalia, joka on suhteellisen pehmeää mutta sitkeää. Tämän kirveen materiaali on lisäksi poikkeuksellisen painavaa, mikä on edullista ainakin kirveenä käytettynä." (Perttunen 1996: LIITE III/näyte 3.). Kyseessä siis on muodoltaan tavallinen pohjalainen kirves, terältä hiottu ja fasetoitu, yläosassa ovat pilstonta- ja reunaiskentäpinnat jäljellä. Yläosa on myös poikkileikkaukseltaan suorakaide. Tasalappeella on jäänteitä punamullasta tai punaiseksi palaneesta siltistä, jota löytöalueella ei kuitenkaan tarkastuksen yhteydessä havaittu. 172 x 53 x 27 mm.

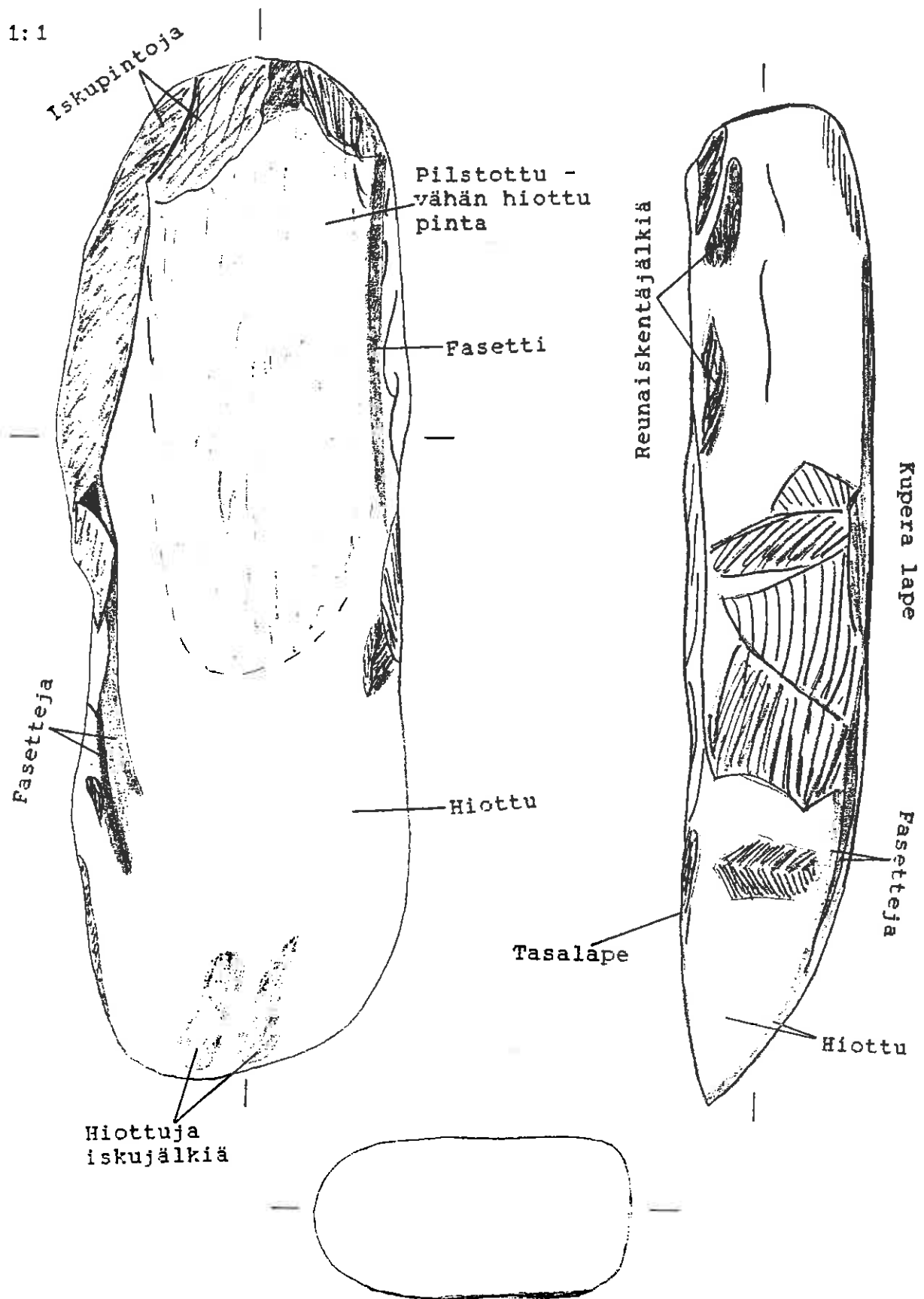
Löytöpaikka Jukka-Pekka Hietalan tietämän mukaan oli Utkujärven NW-laidalla sijaitseva hiekanottoallas "järven perällä" rantatörmällä, josta esine oli löytynyt hiekanajon yhteydessä. (pk 2724 07; x=7550 (28); y=2482 (30); z=n. 232)

Ks. kuva LIITE I b.

MUONIO 46 Ylimuonio, Ylinen Utkujärvi, Ruottojoensuu

Dohjalainen kirves, Jukka-Pekka Hietalan hallussa
(Ratsutie, 99300 MUONIO)

1:1

Hilkka Oksala
Muonion kunta
PL 25
99301 MUONIO

Viite: kirjeenne 10.1.1996

Näyte 1 on todennäköisesti limsiötä. Kiven keskellä oleva reiän tapainen on luonnon tekemä samoin kuin kiven muoto ja sileä pinta. Limsiö on hienojakoista kvartssia, jota on syntynyt liitukallioiden ohkaloihin kiteytymällä. Tätä materiaalia ei esiinny Suomessa. Lähimmät löytöpaikat ovat Itämeren eteläosassa Virossa, Gotlannissa ja Tanskassa. Limsiötä on kulkeutunut viime vuosisatoina painolastina Perämeren satamiin, esimerkiksi Røyttään. Voi vain arvailla, milloin ja minkä takia tällainen eksoottinen kivi on Muonioon joutunut.

Näyte 2 on kivilajiltaan kiilleliusketta. Saman tapaista kivilajia voi löytyä Muonion seudulta. Kiven muoto ja rakenteet pystyy hyvin selittämään luonnollisiksi geologisten prosessien tuloksiksi: liuskeisuudeksi, kerroksellisuudeksi ja poimuttumiseksi. Kivi tuskin liittyy ihmisen toimintaan.

Näyte 3. Kivikirveen kivijaji on tummaa, ilmeisesti granaattipitoista amfiboliittia. Tällaista kiviajia voi löytää Muonion seudulla. Kivi muistuttaa perinteistä peräpohjalaisten kivikirveiden materiaalia joka on suhteellisen pehmeää mutta sitkeää. Tämän kirveen materiaali on lisäksi poikkeuksellisen painavaa, mikä on edullista ainakin kirveenä käytettynä.

Näyte 4 on kvartsiitin tapaista kivilajia ja sen muoto ilmeisimmin luonnon tekemä.

Erikoistutkija

Vesa Perttunen

MUONIO 47 Jerisjärvi, Muuraisaaren "Mulkku"

-Kesähautapaikka

Luokka: I

Ajoitus: Saamelaisaika?/historiallinen aika.

Lukumäärä: 3 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 2.9.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 02 JERISJÄRVI (1968)

Pinta-ala: Saaren halk. n. 15 m

x= 7533 48 y= 503 23 z= n. 258 - 260

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 18 km Muonion kirkosta ESE.

Hoito ja kunto

A1? B1 C6 D E5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Urpo Kinnunen ja perikunta

Puhelin: 9696-532 265

Osoite: Kotatie 6

Postitmp: 99300 MUONIO

Aiemmat tiedot:

A.Erä-Esko 1962: Tiedonanto. Museovirasto, ark. os., top. arkisto (Muonio). Helsinki.

Kohteen koordinaatit ilmaistu virheellisesti itse Muuraisaareen, ei "Mulkkuun".

Ks. myös Kotivuori - Torvinen 1993: 97.

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä kuopparakenteista maaperässä.**TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 171.

Tarkastuksen aihe: Aiemman tiedon tarkistus oppaan johdolla.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):A) Hautakuoppa, suorakaide, n. 1.5 x 1 x 1 m (S-N), ympärillä pyöreähkö valli, n. 1.5 x 0.3 m.

N. 1 m A):sta NE on

B) kuoppa, kesähauta?, pitkänomainen, n. 1.5 x 0.5 x 0.5 m, muodoltaan muuten samanlainen kuin A), mutta epämääräisempi, hieman kaareva.

N. 1 m A):sta W on

C) kuoppa, kesähauta?, pitkänomainen, muodoltaan epäsäännöllisempi kuin A). Kiireen vuoksi mittaus jäi suorittamatta tämän osalta.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Paksu sammal, reunoilla myös mustikkaa, puolukkaa, suopursua, hillaa ja muita varpuja.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Pienen, pyöreän, koivua kasvavan turvesaaren keskiosa, koko saaren halk. n. 15 m.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Paksu turve, jonka alla on podsoloitunut hieno hiekka.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa viranomaistiedonannon sekä opastuksen pohjalta.

Luokitusehdotus perusteluineen: I; ainutlaatuinen miljö, hyvälaatuiset rakenteet ja vahva traditio.

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko pikkusaari.

Havaintomahdollisuudet: Erittäin hyvät.

Opas: Urpo Kinnunen, Kotatie, 99300 MUONIO, puh. 9696-532 265 tai Jerissaari, puh. 9696-8 22 32.

Lähilöytöjä: MUONIO 168 Jerisjärvi, Muuraissaari: esihistoriallinen asuinpaikka sijaitsee täältä n. 130 m N; MUONIO 23 Jerissaari, Martinniemen esihistoriallinen asuinpaikka sijaitsee täältä n. 850 m ENE; MUONIO 15 Jerissaari, Saaren tl., sijaitsee täältä n. 1380 m E, ja MUONIO 37 Jerissaari, kivikautinen löytöpaikka, sijaitsee täältä n. 1580 m E.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Urpo Kinnunen kertoi tiedon kesähautoista perustuvan alueen perimätietoon. Saareen hautaamalla estettiin villieläinten pääsy vainajan kimppuun. Talvella ruumis kuljetettiin kirkkomaahan jätitse.

MUONIO 48 Kirkonkylä, Pappila, Jakokunnan venevaja

-Seitakiven jäännö, uhripaikka

Luokka: I-III

Ajoitus: Saamelaisaika

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 13.9.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2723 09 + 06 MUONIO (1984)

Pinta-ala: n. 2 x 2 m

x= 7541 65 y= 2486 41 z= 225

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 850 m Muonion kirkosta NNE.

Hoito ja kunto

A4,5 B4 C1 D E1,5 F2 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Jakokunta

Aiemmat tiedot:

Aarni Erä-Esko 1962 (?): Maininta: Hilma Vuollo (s. 1898).
Museovirasto, arkeologian osasto, top. arkisto. Helsinki.

Aiemmat löydöt: Erkki Vuollon ja Kaija Hiilivirran kertomukset
(toukokuu 1995/ 5.1.1996) paikalta pois siirretystä seitakivestä.

Tarkastuslöydöt: Havainnot kahdesta latteasta maakivestä.

TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:**

Kartat: Ote peruskartasta ks. kohde 186; KARTTALIITE 1: 10 000, ks. kohde 11.

Tarkastuksen aihe: Aiempien tietojen perusteella muinaissaamelaisen uhripaikan kartoitus inventoinnin yhteydessä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

Uhripaikka, jossa tarkastettaessa havaittiin kaksi vaatimatonta, latteaa maakiveä. Molemmat olivat jokseenkin samankokoisia, vain toisesta saatiin kuitenkin mitat, 0.5 x 0.2 x 0.05 m (W-E) johtuen päälle pysäköidystä vanhasta kuorma-autosta. Kivien etäisyydet toisistaan olivat n. 1.5 m. Molemmat kivet olivat sileäpintaisia, joten seitakivi (ks. alempana) lienee levännyt niiden päällä.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus: Mesimarja, maitohorsma, heinä.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Loivasti kohti jokea (15 - 30 m W) viettävä rinne, avointa rantaniittyä sekä varasto- ja venevalkama-alueita.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Maakivet, ts. uhri- ja seitapaikka sijaitsee 1 - 1.5 m N jakokunnan venehallin N-seinästä ja sen NW-nurkasta.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainto. Aluetta osin hiekoitettu. Maaperä sorapohjaista, mutta kivien ympärillä maaperä vaikuttaa mustalta mullalta.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Perimätietoa kirkonkylältä (Erkki Vuollo, Kaija Hiilivirta ja Tauno Jääskeläinen).

Luokitusehdotus perusteluineen: I-III; itse seitakivi siirretty pois paikalta.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimisuoja-alue kivien ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät opastettaessa.

Opas: Tauno Jääskeläinen (n. 75 v.), Muonio; tarvittaessa H. Oksala.

Rauhoitustoimenpiteet maastossa: Tällä hetkellä päälle on pysäköity romuauto; kunnassa on esiintynyt keskustelua paikan kunnostamiseksi nähtävyydeksi.

Lähilöytöjä: MUONIO 179 Kirkonkylä, Vanha postitalo: asutusjäänteet sijaitsevat täältä n. 70 m S; MUONIO 16 Pappila, Kolström (Kunnantalo): kivikirveen löytöpaikka sijaitsee täältä n. 240 m SE.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Erkki Vuollon (61 v.) kertomuksen (15.1.1996) mukaan vanha seitakivi on ollut suurehko irtolohkare, joka on siirretty alkuperäiseltä paikaltaan ja louhittu Ollin talon kivijalkaan, 300 - 600 m alkuperäiseltä uhripaikalta NNE. Ollin paikka (rek. no. 14) tunnetaan Muonion vanhimpana talonpoikaistilana 1500-luvun lopulta ilmeisesti Niemenpään jälkeen. Kertomuksessa ei tullut esiin, milloin seitakivi oli siirretty. Vuollon mukaan kuitenkin Muonioon tuli v. 1966 n. 80-vuotias Aura-niminen mies, joka sanoi olevansa Muoniossa toimineen Aurén-nimisen papin jälkeläinen, ilmeisesti poika. Aura oli kertonut, että aivan nuorena, vielä 1800-luvun puolella hän oli kaivertanut Jakokunnan seitapaikan maakiveen senhetkisen vuosiluvun, jonka edelleen

pitäisi olla kivessä näkyvissä. Tarkastuksen yhteydessä ei osattu kyseistä vuosilukua etsiä, mutta Aurén toimi Muoniossa pappina vv. 1880-92 (tieto Janne Heikkinen 16.1.1996), jolta väliltä vuosiluku ilmeisesti on peräisin. Kiven ympäriltä on löytynyt myös uhrirahoja, tiettävästi viimeksi jo edesmennyt Eeli Roimaa, ent. Kitkiøjoki 1890-luvulla poikasena löysi sellaisia ja myöhemmin hukkasi ne. Kaija Hiilivirran mukaan (60 v.) seitapaikalla on aikoinaan toiminut puutavaralanssi, ts. lastauspaikka.

MUONIO 49 Särkijärvi, Särkijoki

1000019529

-Pato

Luokka: II

Ajoitus: Historiallinen

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Aki Arponen
Hilkka Oksala

Tarkastusaika: 12.8.1989

23.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2723 11 OLOSTUNTURI (1968)

x= 7535 43   y= 496 76   z= n. 257

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 11,7 km Muonion kirkosta
ESE.Hoito ja kunto

A6   B   C   D   E1,5 F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Riistan- ja kalantutkimuslaitos (RKTL)

Puhelin: 9696-529 161

Osoite: Särkijärven kalanviljelylaitos

Postitmp: PPA 1, 99300 MUONIO

Aiemmat tiedot: Aki Arponen 1989: Esihistoriallisen kohteen tarkastus (Muonio, Särkijärvi, Särkijoki). Museovirasto, Esihistorian tsto 171/7.5.1991, top. arkisto. Helsinki.Aiemmat löydöt: Havainto kiinteästä muinaisjäännöskohteesta.Tarkastuslöydöt: Ks. yllä.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 167.

Tarkastuksen aihe: Ennestään tunnetun kohteen säilyneisyyden tarkastus.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti): Arposen mukaan patovallin itäpuoleinen siipi oli vielä v. 1989 olemassa; patovalli muodostui kahdesta yhdensuuntaisesta hirsiseinämästä, joiden väli oli täytetty mudalla ja kookkailla kivillä. Hirret oli tuettu poikkipuvin, jotka kuljivat pitkitäishirsiin koverrettujen reikien läpi; poikittaishirsien

päät tulevat reilusti patovallin ulkopuolelle (erityisesti alavirran puolelle). Patovallin leveys ulkoreunoista mitaten oli n. 135 cm, poikkipuut olivat 3 - 4 metrin välein ja hirsien läpimitta oli 15 - 20 cm. Näkyvissä oli kaksi hirsikertaa. Vuonna 1995 nykyisen sillan S-puolella oli jäljellä kylmämuurattua valliladelmaa, mutta Arposen (1989) kuvailemia salvosrakenteita ei näkynyt.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus: Tiheää pensasmaista koivikkoa, turvetta ja heinikkoa. Padon alapuolella on kalanviljelylaitoksen nurmikenttä.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus) Särkijärvestä Särkilompoloon laskevan Särkijoen E-rannalla. Maasto ao. paikalla on alavaa ja padon ylävirran puoleinen alue (entinen patoallas) on soistunut.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.) Kalanviljelylaitoksen rakennukset sijaitsevat paikalta n. 200 m SW. Kalanviljelylaitokselle johtava tilustie kulkee kohteen vieritse. Kohde sijaitsee välittömästi Särkijoen ylittävän sillan S-puolella.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni) Pintahavaintoja.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.) Kesällä 1989 tiheästä kasvillisuudesta huolimatta inventoinnin yhteydessä oppaan (A. Metsola) avulla.

Laaajuuden arviointiperuste: Havaintoaineisto.

Luokitusehdotus perusteluineen: II: vanha pato; täyttää luokan yleiskrtieerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen vähimmäissuoja-alue.

Havaintomahdollisuudet: Lähes mahdotonta havaita, ellei tunne jäänteen sijaintipaikkaa ennestään.

Opas: Aki Arponen (?), Helsinki; Antti Metsola, Särkijärvi, Muonio; H. Oksala.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys: Löytöpaikalla purosissa ja sillassa on kalanviljelylaitteita.

Lähilöytöjä: MUONIO 22 Särkijärvi, Tervakuru: kivikautinen asuin- ja kätkölöytöpaikka, sijaitsee täältä n. 1000 m ESE. MUONIO 25 Särkijärvi, Karhunoja: rautakirveen löytöpaikka sijaitsee täältä n. 700 m NNE. MUONIO 165 Särkilompolo SE: esihistoriallinen asuinpaikka ja pyyntikuopparyhmä sijaitsee täältä n. 1800 m SW.

MUONIO 50 Äkäsjärvi E, Ruonankaula

-Seitakivi

Luokka: I

Ajoitus: Saamelaisaika

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 4.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 03 ÄKÄSKERO (1968)

Pinta-ala: N. 1 x 1 m

x= 7518 96 y= 504 65 z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 28 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A B2(?),4(?) C6 D3 E5 F3 GMetsähallituksen viitta

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Aiemmat tiedot: Karttamerkintä 1: 50 000 (1983)

GT 16 Suomen tiekartta (1986)

Ks. myös Kotivuori - Torvinen 1993: 98

Aiemmat löydöt: Seitakivi - kiinteä muinaisjäännös.Tarkastuslöydöt: Havainto yllä mainitusta muinaismuistosta.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 120.

Tarkastuksen aihe: Yllä mainitun tiedon paikkansapitävyys maastossa.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):Seitakivi, muistuttaa ukon tai akan kasvojen profiilia, oppaana toimineen Pasi Baasin mukaan huivipäistä mummoa. Kivi on lattea, reunaltaan pystyssä seisova laaka, 105 x 70 x 35 cm, harmaajäkäläinen, muistuttaa hautakiveä ja toisaalta esim. Saijanvaaran seitaa (kohde MUONIO 29). Kiven vieressä sen NW-puolella maassa on moderni pieni kiviladelmä, jonka takana olevaan koloon on uhrattu rahaa: pennejä. P. Baas rouvineen oli uhrannut pienen lattean kiven päälle pari muikkua. Kiven alustaa

on hieman tuettu turpeella; kivi on irronnut alustastaan.

Muinaisjäänöksen pintakasvillisuus: Harmaajäkälä.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Karkean, harvaa mäntyä kasvavan mustikka- ja kanervapohjaisen, kivisen moreenikumpareen tasanteen reuna, joka alkaa jyrkästi viettää kohti järven kapeikkoa (n. 40 m W).

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Metsähallituksen opstaman polun (SE-NW) päässä, jossa on metsähallituksen kyltti ja logo kivin tuetussa keropääpaalussa, n. 2.5 m seidasta NE.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Kivikkoinen ja kalliainen moreenikangas (ks. yllä).

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Ollut aiemmin ilmeisesti ainakin Metsähallituksen sekä Pasi Baasin tiedossa.

Laajuuden arviointiperuste: Havainnot näkyvistä rakenteista.

Luokitusehdotus perusteluineen: I; ehdotettu aiemmin.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen alue kohteen ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Erittäin hyvät.

Opas: Pasi Baas, Äkäsjärvi, Sakarinpalo (sekä Hilikka Oksala)

Rauhoitustoimenpiteet maastossa: Kohde toimii Metsähallituksen hoitamana nähtävyytenä.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Kivi voi helposti kaatua sen ollessa irti alustastaan.

Lähilöytöjä: MUONIO 118 Äkäskeron reitti: kivikaudentyyppiset asuinkuopat ja vallipainanteet sijaitsevat täältä n. 450 m SE. MUONIO 122 Äkäsjärvi E, Sappisalmi: kivikaudentyyppisten asuinvallipainanteiden, pyynti- ja asuinpaikkakuoppien sekä tervahautojen muodostama kompleksijoukko sijaitsee täältä n. 2 km N.

MUONIO 51 Kätkäsvanto, Sonkajoki

-Pyyntikuoppajärjestelmä

Luokka: I - II

Ajoitus: Esihistoriallinen/saamelaisaika/historiallinen (?)

Lukumäärä: viisi ryhmää; ainakin 49 pyyntikuoppaa (1955)

Tarkastaja: Oula Näkkäläjärvi (kart.) Tarkastusaika: 14.7.1955

Petri Halinen (tark. & kart.) 1991

Hilkka Oksala 3.10.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2724 05 SONKAMUOTKA (1969)

Pinta-ala: n. 1100 x 400 m (S-N)

x= 7562 48 - 7563 56   y= 471 41 - 471 72   z= 245 - 256

Koko järjestelmän äärilukemat (Halinen 1991).

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 26 km Muonion kirkosta NW.

Hoito ja kunto

A4   B   C6?   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Yksityinen

Aiemmat tiedot: Oula Näkkäläjärvi 1956: Karttapiirroksat Sonkamuotka 1:500 Su 559:11; 10. Museovirasto, Kansatieteen osasto, top. arkisto. Helsinki.Manker 1968: 47-49, 150-151Petri Halinen 1991: Tarkastuskertomus: MUONIO 51 Sonkajoki. Museovirasto, Arkeologian osasto, top. arkisto. Helsinki.Ks. myös Petri Halinen 1995: Lisensiaattitutkielma. Helsingin yliopisto, Arkeologian laitos.

Ks. myös Kotivuori - Torvinen 1993: 98

Aiemmat löydöt: Pyyntikuoppia sekä tervahauta.**Tarkastuslöydöt:** Muutama Näkkäläjärven ja Halisen mainitsemista kuopista.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. 217; LIITTEET MUONIO 51/I-II (Näkkäläjärvi 1955).

Tarkastuksen aihe: Ennestään hyvin dokumentoituun kohteeseen tutustuminen inventoitaessa.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

Halinen (1991) on laskenut alueelta viisi pyyntikuopparyhmää n. 1100 x 400 m laajuisella alueella, jokseenkin N-S -suuntaisessa jonossa. Inventoinnin käytettävissä on ollut ainoastaan Halisen (1991) ja Näkkäläjärven (1955) kartat, joista jälkimmäiseen on rekisteröity 49 kuopannetta. Näistä kaksi eteläisintä ryhmää vaikuttivat tuhoutuneen maantien E8 (SE-NW) alle. Näkkäläjärven mittauksen mukaan kuoppien pituudet vaihtelevat 3 - 4 metrin välillä, pituusakseli suunnat puolestaan ovat WNW-ESE, E-W sekä S-N. Halinen (1991) on Näkkäläjärven havaintojen lisäksi rekisteröinyt alueelta viidennen kuopanneryhmän, jonka pituus on n. 400 m ja muoto kaareva suunnissa NW-SE/S-N (Halinen 1991). Vuoden 1995 käynnillä ehdittiin havaita ainoastaan Näkkäläjärven kohteen Su 559:10 SE-osan 2 - 3 pyyntikuoppaa sekä alueelle merkitty tervahauta.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Mäntyvaltaista jäkäläkangasta.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Hiekkapohjaista, mäntyvaltaista jäkäläkangasta, jota reunustaa jokea (Sonkajoki) ympäröivä jänkä. Kohteet ovat sijainneet pääosin Sonkajoen W-osissa, aina sen suualueen lähistöltä joen haarukoihin saakka N:ssa.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Alueen S-osa on sijainnut välittömästi Myllykorvan sillan N-puolella ja vanhan tien E-puolella. Alue on nykyisin suurelta osin peltoa sekä hiekanottoaluetta. Kohteet Halinen 1991 ja Näkkäläjärvi 1955: Su 559:10 sijaitsevat valtatie E8 E-puolella.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Maaperä on hiekkapohjaista, jokivarren reunoilla puolestaan on suoturvetta.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kartoitusten ja inventointien yhteydessä 1955 ja 1991.

Luokitusehdotus perusteluineen: I - II; tämä pyyntijärjestelmä on laajin Muoniosta tunnettu tämän tyyppin kohde.

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko Sonkajokivarsi kaikkine tunnettuine kuoppineen vähintään lakisääteisen minimisuoja-alueen puitteissa.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: Tarvittaessa P. Halinen, Helsinki (?), H. Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

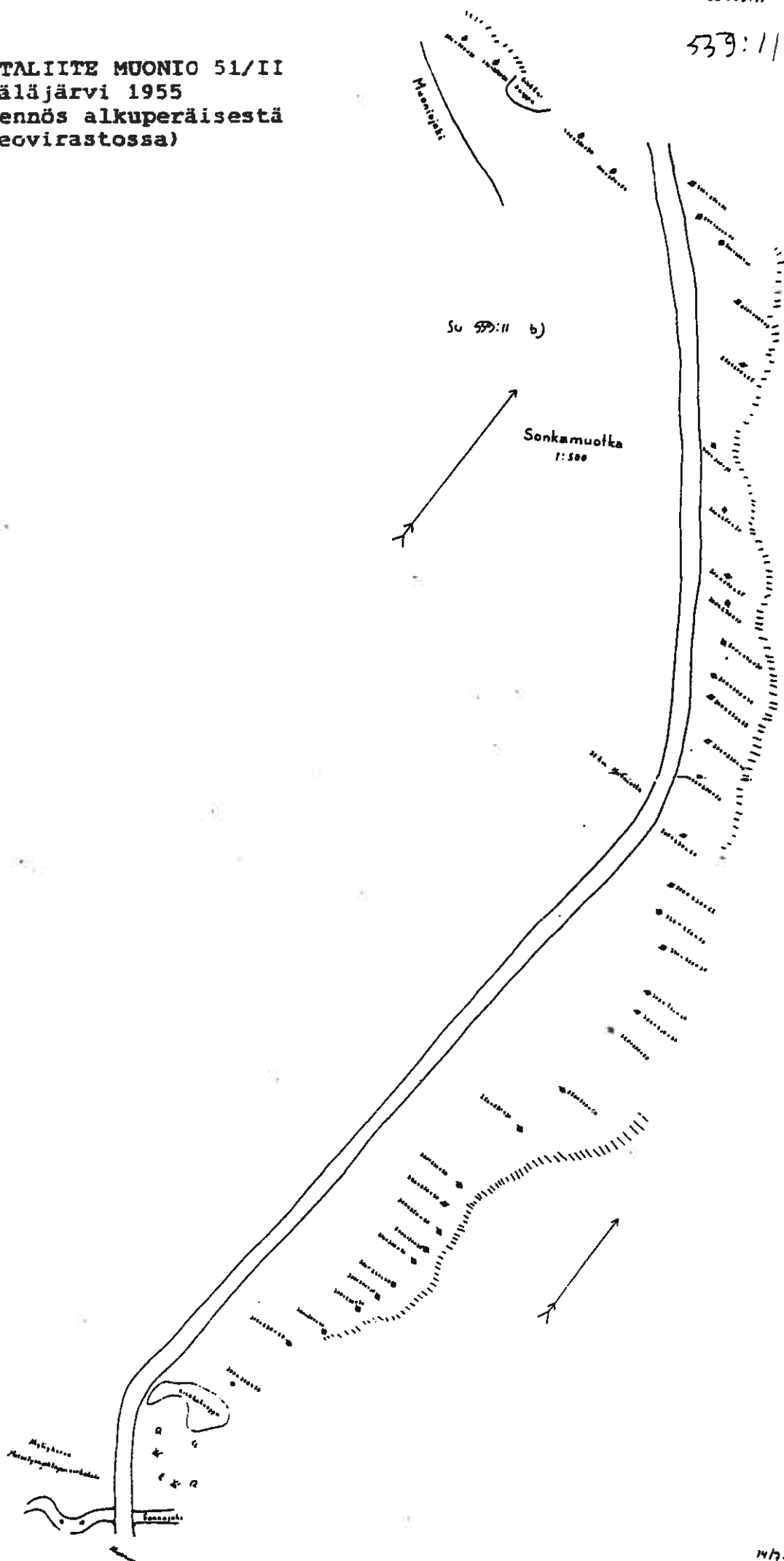
Aluetta hyödynnetään runsaasti eri tavoin sen sijaitessa Kätkäsvannon ja Sonkamuotkan kylien välissä; mm. ajo- ja moottorikelkkauria alueella on melko runsaasti.

Lähilöytöjä: MUONIO 217 Kätkäsvanto, Myllykorva: ilmeinen asuinvallipainanne sijaitsee pyyntijärjestelmän SW-päästä n. 100 m WSW (?). MUONIO 8 Kaarantojärvi, Seitaniemi: seitapaikka sijaitsee täältä n. 3000 - 3100 m NE. Enontekiön Sonkamuotkan latomusryhmä Su 559:12 (Näkkäläjärvi) sijaitsee kuopparyhmän N-päästä n. 900 m WNW, ja kohteesta Halinen 1991 n. 800 m NW.

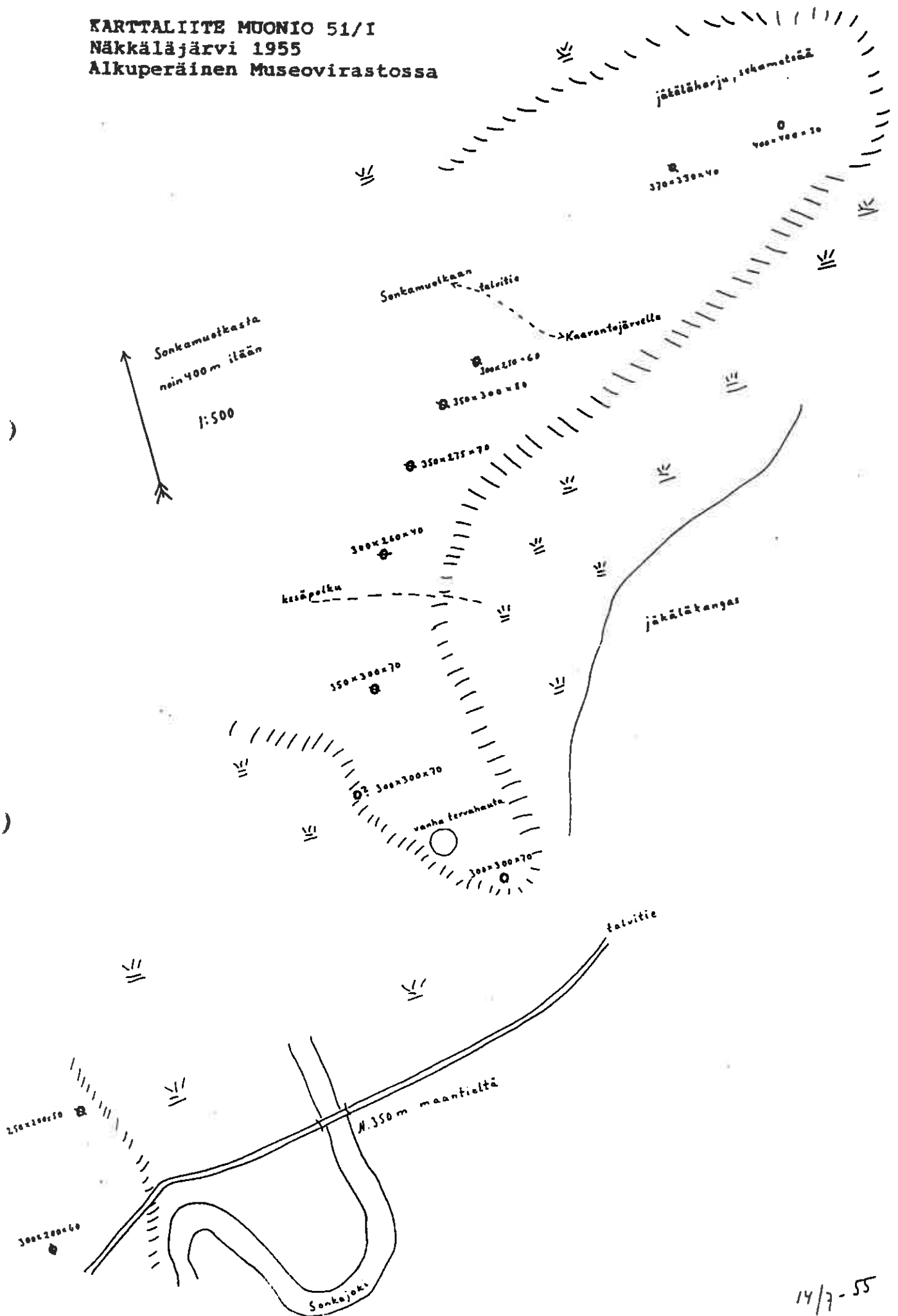
KARTTALIITE MUONIO 51/II
Näkkäläjärvi 1955
Pienennös alkuperäisestä
(Museovirastossa)

539:11

Su. 559:10
Dia samalla numerilla

KARTTALIITE MUONIO 51/I
Näkkäläjärvi 1955
Alkuperäinen Museovirastossa

14/7-55

MUONIO 52 Jerisjärvi, Keimiöniemi, Kalakenttä/Kenttäranta

-Historiallinen pyyntikenttä kivikautisella asuinpaikalla

Luokka: I

Ajoitus: Kivikausi/historiallinen aika.

Lukumäärä: Kalamajoja 17 kpl aittoineen; kiviesineiden löytöalue samalla kentällä.

Tarkastaja: Markku Torvinen   **Tarkastusaika:** 1983
Hilkka Oksala   5.9.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 02 JERISJÄRVI (1968)

Pinta-ala:

Alue I: historiallinen asutus: n. 350 x 20 - 50 m (S-N)

Alue II: kivikautiset löydöt: n. 150 x 20 - 50 m (S-N)

x= 7537 09   y= 502 15   z= 260

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 15.7 km Muonion kirkosta ESE.

Hoito ja kunto

A1,6 B1,2,4   C6   D1,3 E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: "Valtion tai vanhojen tilojen yhteismaata" (Kivinen 1982: 24). Ks. myös kopio maanomistuskartasta (Kivinen 1982: 45).

Aiemmat tiedot: Mm.

Fellman, Jakob 1906: Anteckningar under min vistelse i Lappmarken. Helsingfors.

Paulaharju, Samuli 1923: Vanhaa Lappia ja Peräpohjaa. Helsinki. (174 - 182).

Kivinen, Olli 1982: Keimiöniemi. Rantakaava ja alueen kehittämissuunnitelma. Helsinki.

Kotivuori, Hannu - Torvinen, Markku 1993: Tunturi-Lapin kiinteät muinaisjäännökset. Lapin seutukaavaliitto. **Julkaisu n:o 130.**

Sarja A. Rovaniemi. (99).

Aiemmat löydöt:

*Kiinteäksi muinaisjäännökseksi merkitty pyyntikenttä rakennuksineen, jotka ovat historialliselta ajalta.

*Reima Salmen syyskesällä 1995 löytämä ja Kansallismuseon kokoelmiin lahjoittama pohjalainen kivikirves KM 29492: 1.

Tarkastuslöydöt: KM 29492:2-4 kvartsikaavinta muistuttava kappale, pieni kvartsiydin sekä retusoitu iskos (kvartsiteerä tai -kärki).

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 164; LIITTEET I-III: karttaotteita (Kivinen 1982: 8, 23 ja 45); ks. myös kohde 15, ss. 51-53 ja KARTTALIITE MUONIO 15/I.

Diat: OY n:o 67.

Tarkastuksen aihe: Kalakentän kivikautiseen osuuteen tutustuminen inventoinnin yhteydessä kirveslöydön pohjalta.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtainen löydöstön luonne ja sijainti):

Alue I: Historiallisen ajan kalakenttä

Kenttärannan suojelualueen kalapirtit ja -aitat Kivinen (1982: 25) on jakanut neljään ryhmään, joiden ympärille muodostuu avoin tila. Ryhmiä yhdistää toisiinsa kapeat kujat. "Tilaryhmistä tulee ikäänkuin "helminauha", jossa helmet, aukiot, ovat rannan suunnassa eripituisia, likimäärin mitaten 54, 40, 90, ja 66 metriä." Jo vuoden 1553 veroluetteloiden mukaan Jerisjärvi kuului Ylitornion Armassaaren pirkkalaisten kalastusalueen nautintaan (Kivinen 1982: 9 - 10; Fellman 1906), kun ensimmäisenä Muonioon kiinteästi asettuneena asukkaana pidetään pirkkalaispäällikön ja Kemin lapinvoudin Olli Anundinpoika Tulkin poikaa Ollia vuodesta 1575 alkaen. Perimätietojen pohjalta kalapirttejä tuotiin Keimiöniemeen talvisin Ylitorniolta saakka, missä ne olivat tilojen vanhoja, käytöstä poistettuja aittoja ja ulkorakennuksia. Näin niitä on jatkuvasti rakennettu uudelleen entisille sijoilleen, ja vanhoja on yritetty korjata. On mahdollista, että vanhimmat pirtit olisivat jo välittömästi Ruotsin ja Venäjän sodan aikaisen, vuoden 1592 kenttäpalon jälkeisestä vaiheesta. Vanhin lienee kuitenkin ollut erillään pisimpään säilynyt Hurulanniemen pirtti, ehkä jo tuota suurpaloa edeltäneeltä ajalta. Ilkivallan tuloksena tämä suojelukohde kuitenkin paloi v. 1991. "Kalapirtit ja kalastusoikeudet ovat yleensä kuuluneet tiettyihin tiloihin, jotka puolestaan ovat vanhojen muoniolaisten ja ylimuoniolaisten sukujen ja heidän perijöittensä hallussa." Sanotaan, että kaikki ovat suoraan tai solmittujen avioliittojen kautta sukua vanhalle pirkkalaispäällikölle Olli Anundinpoika Tulkille ja hänen pojalleen. Näin kalakentällä näyttää muodostuneen voimakas yhteenkuuluvuuden tunne, joka osaltaan lienee vaikuttanut vanhan rakennuskannan säilyneisyyteen.

Alue II: kivikautinen löytöalue/asuinpaikka

Reima Salmen luovuttaman a) pohjalaisen sädekivikirveen löytöpaikalta, N-S -suunnassa yhdeksännen kalapirtin edustan venevalkamakaivannolta, talletettiin tarkastuksen yhteydessä myös retusoitu kvartsi-iskos sekä välittömästi näiden S-puolella sijainneesta toisesta kaivannosta mahdollinen karstoittunut kvartsikaavin ja palaneita kiviä. Tästä 100 - 150 m N, pohjoisesta käsin toisen ja kolmannen pirtin välisestä maastosta, talletettiin vielä pienikokoinen b) kvartsiydin.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus: Piha- ja niittyheinikkoa, rantakoivikkoa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Alin rantaterassi, loivasti rantaan (W) laskeva rinnetasanne kalapirttien pihamaalla. Kivikirveen löytöympäristö sijoittuu rantaviivasta 2 - 4 m:n etäisyydelle. Kauempaa N:sta löytynyt kvartsiydin sijaitsi kahden mainitun pirtin välisen, avoimen pihamaan ja metsän välisessä taitekohdassa paikalle johtavan polun (SW-NE) päässä. Avointa, heinikkoista, paikoin etenkin koivua kasvavaa ranta-aluetta.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Kivikirves ja mainitut kvartsit (II a) löytyivät rakenteilla olleen uuden venevalkaman kaivannosta, josta lähimpään, pohjoisesta lukien yhdeksänteen kalapirttiin on matkaa n. 9 m NE. Pieni kvartsiydin (II b) puolestaan löytyi pirteille johtavan polun pinnasta, pohjoisesta lukien toisen ja kolmannen tuvan väliseltä alueelta (ks. LIITE 52/I).

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Kivikirveen löytöpaikalle, laiturikaivannon kohdalle oli kaivettu tasainen ja suora maaprofiili, suunnaltaan SSE-NNW, seinämä kohti W:ttä. Siinä turpeen paksuus oli 5 cm, sen alla oli myös 5 cm paksu hiilikerros, pituudeltaan n. 2.5 m. Edelleen tämän alla oli 10 cm paksu huuhtoutumiskerros ja sitten 16 cm rikastumiskerrosta. Hiilikerroksella saattaa olla jo esihistoriallinen kulttuurimerkitys. Maaperä oli lievästi soraista hiekkaa.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kirveslöydön johdosta suoritettun inventointitarkastuksen yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste: Materiaalin löytöpaikat.

Luokitusehdotus perusteluineen: On ennestään jo I-luokassa, jonka kriteerit edelleen ovat voimassa.

Ehdotus suoja-alueeksi: Ennestään määritelty suoja-alue (Kivinen 1982: 23, 45).

Havaintomahdollisuudet: Erittäin hyvät historiallisen asutuksen osalta; esihistorian havaitseminen vaatii tarkkuutta.

Opas: H. Oksala, Mika Pouttu, Reima Salmi, Muonio, puh. 9696-532 264.

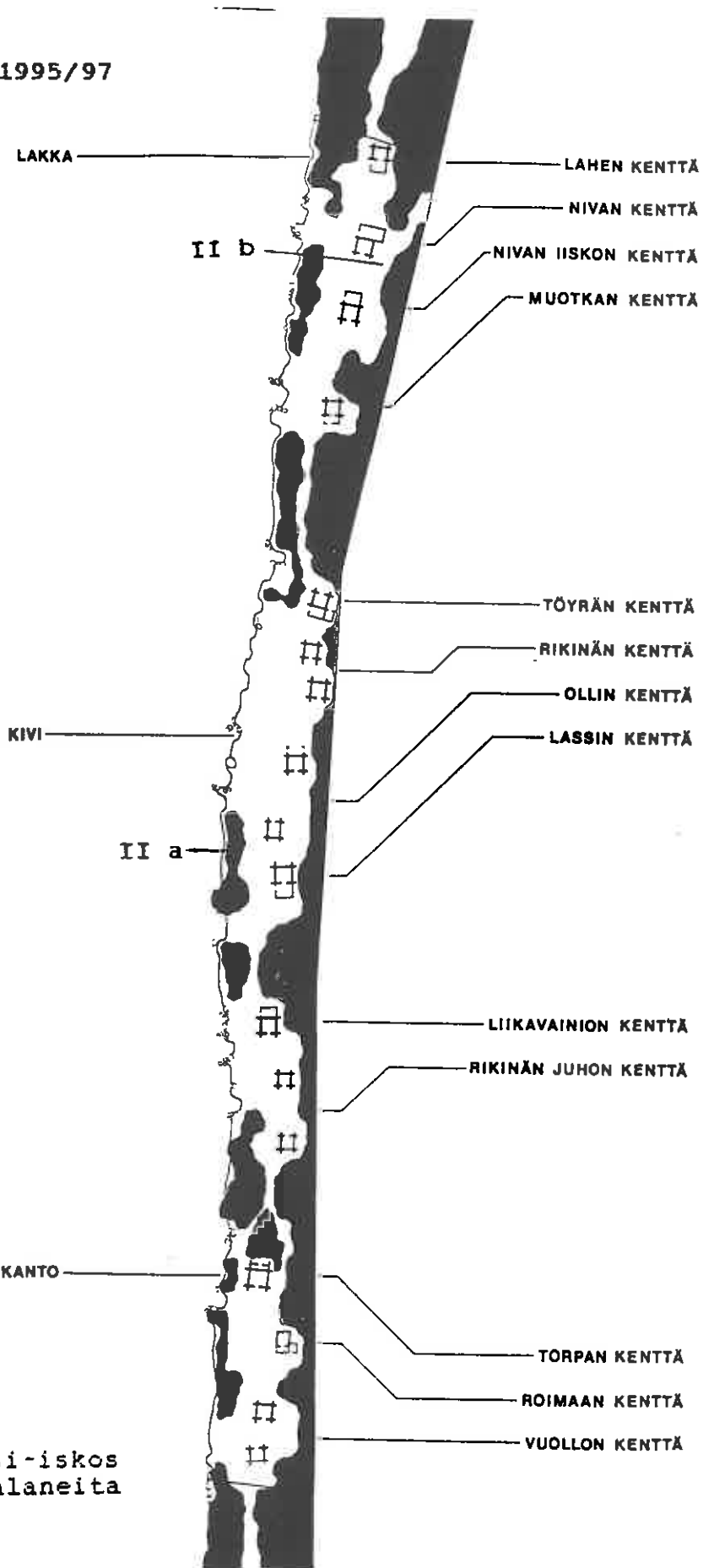
Rauhoitustoimenpiteet maastossa: Ajokieltomerkki alueelle johtavalla polkutiellä.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Jatkuva pienimuotoinen korjailu- ja rakennustyö, perustuu vuosisataiseen perinteeseen.

Lähilöytöjä: MUONIO 6 Keimiöniemi: seita sijaitsee täältä n. 200 m SSE; MUONIO 17 Keimiöniemi: kivisen poikkikirveen löytöpaikka sijaitsee täältä n. 350 m SE.

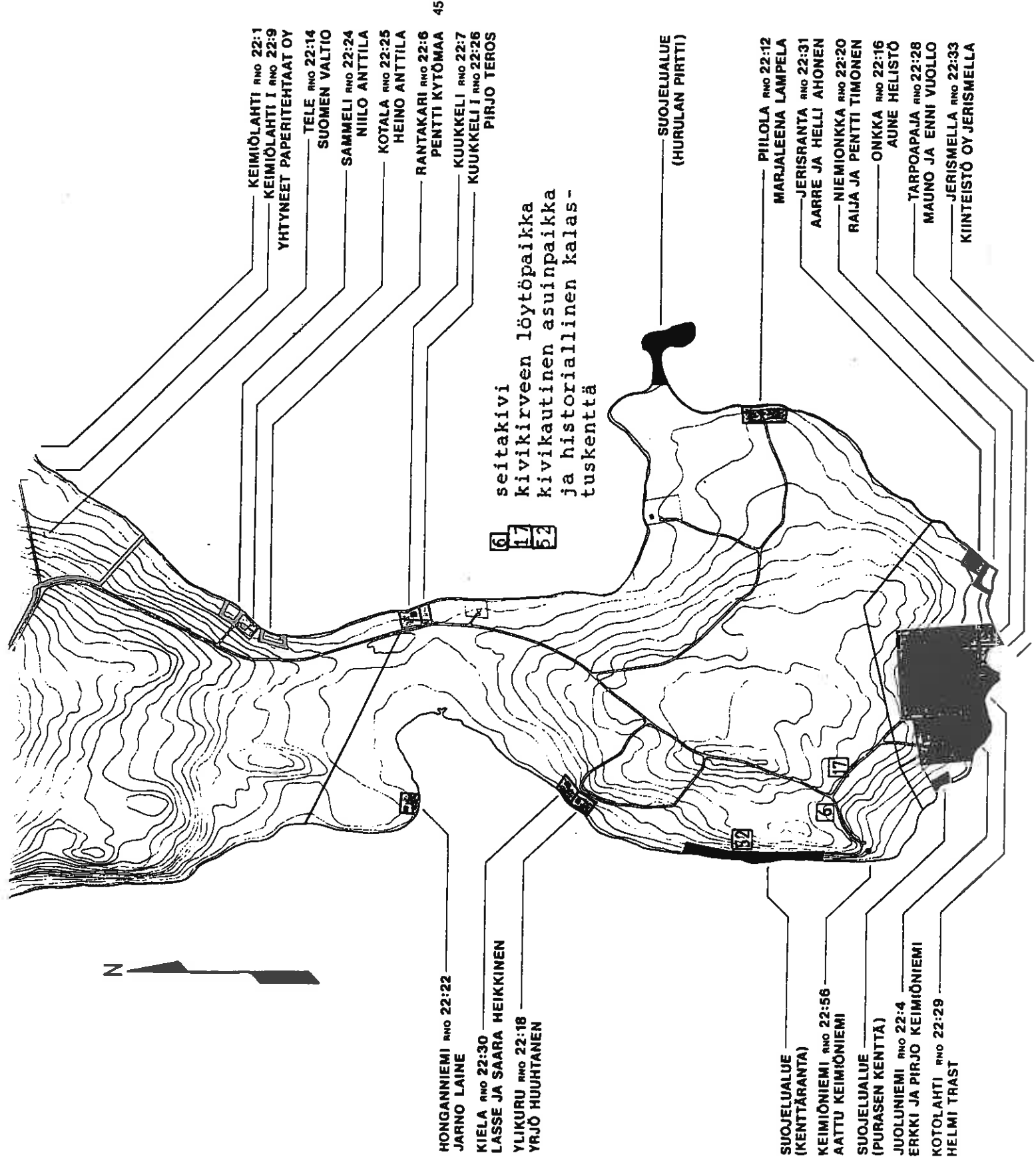
KARTTALIITE MUONIO 52/I
 Kivinen 1982: 8
 Täydennykset H. Oksala 1995/97

II a Kivikirves, kvartsi-iskos
 ja -kaavin (?), palaneita
 kiviä

II b Kvartsiydin

KARTTALIITE MUONIO 52/III
 Kivinen 1982: 45
 Maanomistussuhteet ja
 esihistorialliset kohteet
 (MUONIO 6, 17 ja 52)

seitakivi
 kivikirveen löytöpaikka
 kivikautainen asuinpaikka
 ja historiallinen kalas-
 tuskenttä

6
 17
 52

- KEIMIÖLAHTI RNO 22:1
- KEIMIÖLAHTI I RNO 22:9
- YHTYNEET PAPERITEHTAAT OY
- TELE RNO 22:14
- SUOMEN VALTIO
- SAMMELI RNO 22:24
- NIILO ANTTILA
- KOTALA RNO 22:25
- HEINO ANTTILA
- RANTAKARI RNO 22:6
- PENTTI KYTÖMÄÄ
- KUUKKELI RNO 22:7
- KUUKKELI I RNO 22:26
- PIRJO TEROS

SUOJELUALUE
 (HURULAN PIIRTTI)

- PIILOLA RNO 22:12
- MARJALEENA LAMPOLA
- JERISRANTA RNO 22:31
- AARRE JA HELLI AHONEN
- NIEMIONKKA RNO 22:20
- RAIJA JA PENTTI TIMONEN
- ONKKA RNO 22:16
- AUNE HELISTÖ
- TARPOPAJA RNO 22:28
- MAUNO JA ENNI VUOLLO
- JERISMELLA RNO 22:33
- KIINTEISTÖ OY JERISMELLA

- HONGANNIEMI RNO 22:22
- JARNO LAINE
- KIELA RNO 22:30
- LASSE JA SAARA HEIKKINEN
- YLIKURU RNO 22:18
- YRJÖ HUUHTANEN

- SUOJELUALUE
 (KENTTÄRANTA)
- KEIMIÖNIEMI RNO 22:56
- AATTU KEIMIÖNIEMI
- SUOJELUALUE
 (PURASEN KENTTÄ)
- JUOLUNIEMI RNO 22:4
- ERKKI JA PIRJO KEIMIÖNIEMI
- KOTOLAHTI RNO 22:29
- HELMI TRAST

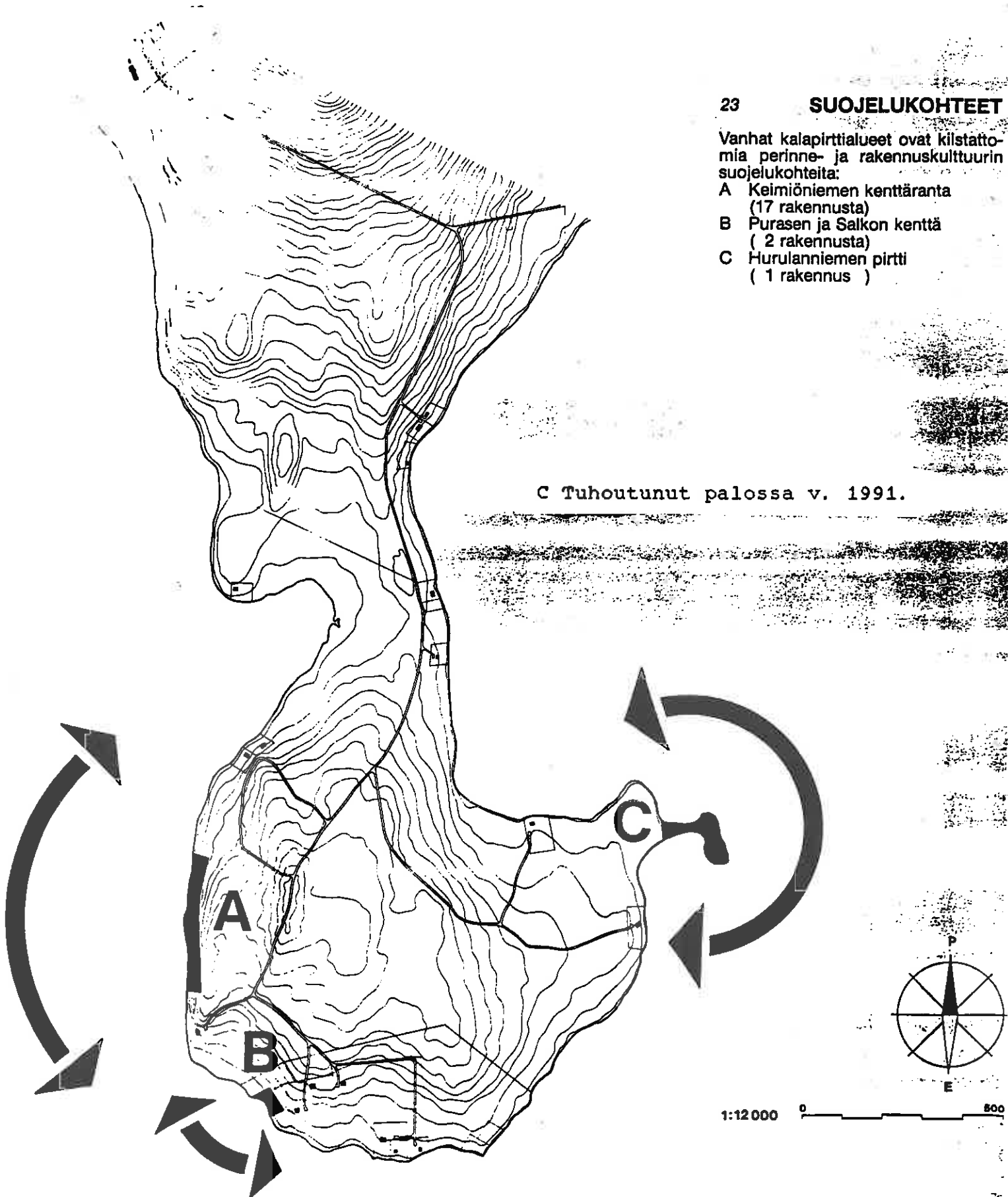
KARTTALIITE MUONIO 52/II
Kivinen 1982: 23
Täydennys H. Oksala 1995/97

23 SUOJELUKOHEET

Vanhat kalapirttialueet ovat kilstättö-
mia perinne- ja rakennuskulttuurin
suojelekohteita:

- A Keimiöniemen kenttäranta
(17 rakennusta)
- B Purasen ja Salkon kenttä
(2 rakennusta)
- C Hurulanniemen pirtti
(1 rakennus)

C Tuhoutunut palossa v. 1991.

1:12000 0 500

MUONIO 53 Luntanginkangas, Siekkijoen suu

- Multakota(?), tervahauta, turvekammin pohja, esihistoriallinen asuinvallipainanne (?)

Luokka: II

Ajoitus: Historiall./esihistoriall.aika

Lukumäärä: á 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 15.6.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2713 09 ÄKÄSJOKISUU (1989)

Pinta-ala: n. 100 x 50 m (W-E)

x= 7486 22   y= 480 52   z= 160

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 53.2 km Muonion kirkosta S.

Hoito ja kunto

A1   B1   C   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen (?)

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä muinaisjäännöksistä

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 53.

Tarkastuksen aihe: Anomaliahavainto muinaisaikaiselle ihmistoiminnalle soveltuvassa maastokohdassa.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat:leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

a) Multakota?

3 x 2.5 x 0.5 - 1 m (S-N), oviaukko E sivulla muodostaa neliömäisen kuopanteen 1 x 1 x 0.5 m, pohja suhteellisen tasainen. N-seinämän alaosassa on ohut maatunut lautanelointi.

N. 5 m a):sta E on

b) kuopanne, soikea, 2 x 1.5 x 0.4 - 1.2 m, (E - W).

Tästä n. 1 m SSE on

2) kuopanne, 3 x 2.5 x 0.1 - 0.8 (E - W),

josta n. 1 m N on

3) pyöreähkö kuopanne, halkaisija n. 1.2 m, syv. 0.2 - 1.1 m.

Edellisestä n. 1 m SE on vielä

4) pieni pyöreä kuopanne.

N. 7m b):stä suuntaan NE on

c) tervahauta,

soikea (E-W), n. 15 x 13 x (syv. suht. valliin) n. 1.5

m. Valli n. 2.5 x 0.5 m, ränniaukko suuntaan S, lev. 3 - 0.2 m, syv. 1 - 1.3 m rännin pit. n. 6 m (SW - NNE), lev. 1 - 4 m, syv. 2 m; vallien ympäröimä.

N. 27 m c):stä suuntaan NE on

d) turvekammin pohja,

soikea (S-N), 6 x 5 m, pohja maantasolla. Sisäosa neliömäinen 1.5 x 2 m (S-N), oviaukko W-seinämällä, lev. n. 1 m. Valli 2.5 x 0.8 m. Vallia ympäröi ojakaivanto.

N. 1 m d):stä suuntaan SSE on

e) asuinvallipainanne?

soikeahko (E-W), n. 16 x 13 x 0.3 - 1 m, valli hyvin maatunut, n. 2 x 0.2 m. Oviaukko (?) sijaitsee S-vallissa, lev. n. 2 m, polun (S-N) halkaisema.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

a) Pohjalla paksu sammal, vanamoaa, heinää, puolukkaa, kuusen- ja männyntaimia, reunoilla vähän pajua, ympärillä mäntyjä halk. n. 15 cm.

b - c) Kasvillisuus tiheä, sammal, puolukka, kuusen, koivun ja männyn taimia, pajua, valleilla ohut- runkoisia mäntyjä ja koivuvesakkoa, pajukkoa.

d) Paksu sammal, puolukka, koivuntaimia, nostettuja kantoja 2 kpl, reunoilla mäntyjä ja kuusia n. 8 kpl, paksuus 20 - 30 cm.

e) Mättäikköinen: sammal, puolukka, koivuntaimia, nostettuja kantoja 2 kpl, reunoilla mäntyjä ja kuusia n. 8 kpl, halk. 20-30 cm.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

a) Kosteahkopohjainen mäntykangas, joka päättyy koivun- ja kuusensekaiseen rantatörmään. Muonionjoen rantaviiva n. 200 m S. Siekkijoen suun rantaan on n. 20 m SW.

d) Rantatöyrään reuna n. 13 m suuntaan S ja siitä Muonionjoen rantaan n. 200 m.

e) Rantatörmän reuna, Muonionjoen rantaan n. 200 m.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Kunnanraja Muonio-Kolari (SW-NE) sijaitsee täältä n. 20 m E.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainnot.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Luokitusehdotus perusteluineen:

II; täyttää ao. yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993:10).

Ehdotus suoja-alueeksi:

Vähintään jäänteitä ympäröivä lakisääteinen alue.

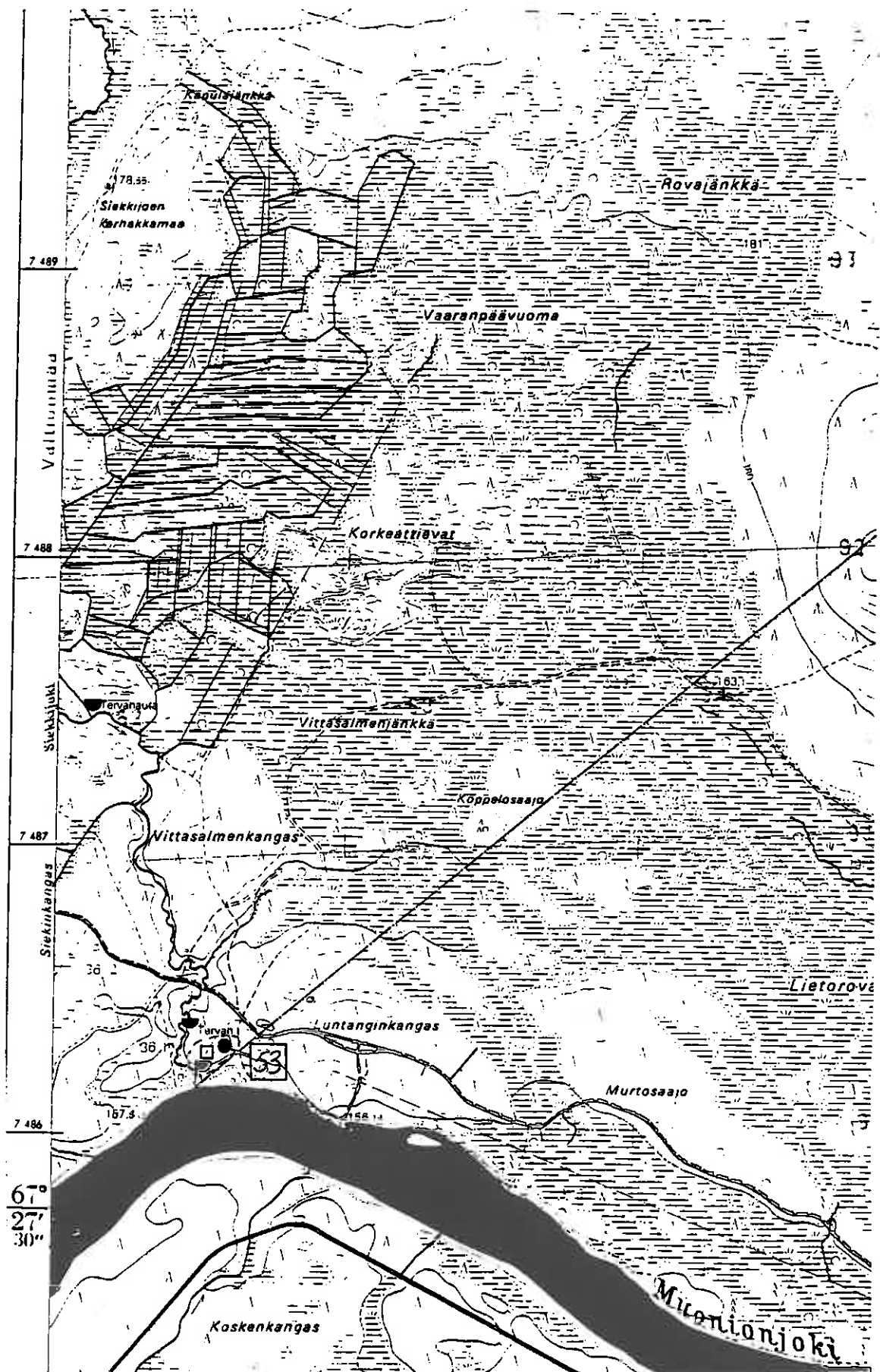
Havaintomahdollisuudet:

Hyvät.

Opas: Janne Muotka

Lähilöytöjä:

N. 150 m kohteesta 53 NNW sijaitsee kaksi tervahautaa, jotka on painettu peruskartalle.

Kohde MUONIO 53 sekä neljä tervahautaa

MUONIO 54 Aarea, Karkosenkangas, Mukkaskoski

-Esihistoriallinen asuinpaikka

Kuop. 2006: Luontokuva

Luokka: II (?)

Ajoitus: kivikausi (?)

Lukumäärä: liedensija (?), palaneiden kivien esiintymiä, asuinpainanne (?)

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 16.6.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2713 06 AAREA (1989?)

x= 7485 13

y= 479 31

z= 165

Pinta-ala: halk. n. 50 m

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 53.5 km Muonion kirkosta SSW.

Hoito ja kunto

A1,4 B1 C3,5 D E1,5 F G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen

Kylä/kaupunginosa: Aarea

Tila/Rno/nimi: 36:1 (?)

t a i K o r t t e l i / t o n t t i / p a l s t a :
Karkosenkangas/Koskenjänkkä/MukkaskoskiTarkastuslöydöt: Yllä mainitut havainnot.**TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:

Kartat: Peruskarttaote ks. kohde 54.

Tarkastuksen aihe: Kiinteään muinaisjäännökseen viittaavat maastohavainnot.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):1) Liedensija, epämääräisen soikeahko, 50 x 40 cm (W-E), keskeltä avoin, näkyvissä n. 13 jäkälöitynyttä, osittain turpeen peittämää kiveä, kooltaan 2 - 10 cm, muodostavat epämääräisen reunakehän. Maantasainen.

Mainitulla alueella näkyvissä myös

2) muita todennäköisiä palaneiden kivien keskittymiä.

Aareankankaan metsäautotiestä (NE-SW) n. 26 m NW on

3) asuinpainanne, epävarma, pyöreä, halk. n. 3.5 m, syv. n. 0.15 m.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

- 1) Puolukka, vähän jäkälää ja sammalta sekä kariketta.
3) Kuiva jäkälä.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Tasainen, mutta pieniä sorakumpareita muodostava ojan (W-E, n. 45 m kohteesta 1) S) ja joen (E:ssä) välinen jäkälää kasvava mäntykangastasanne, jota ympäröi koivuvaltainen rantavesaikko. Kohde 3) sijaitsee matalalla metsäkumpareella. Koski sijaitsee löytöalueelta n. 300 m SE.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Aarean metsäautotie (NE-SW) sijaitsee alueen 1)-2) NW-puolella, ja kohteen 3) S-puolella. Alueen E-puolta sivuaa polku (S-N).

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja. Maaperä sorapohjainen, melko kivinen.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Maastohavainnot.**Luokitusehdotus perusteluineen: II; vaatii koetutkimuksia.****Ehdotus suoja-alueeksi: Mainittujen havaintojen muodostama alue.****Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.**

Opas: Janne Muotka, Helsinki; H. Oksala.

Lähilöytöjä:

Kohde 53 Aarea, Luntanginkangas, Siekkijoen suu (tervahautoja ja multakotia) sijaitsee täältä n. 1600 m NE.

MUONIO 55 Tapojärvi, Valkeavaara

- Louhinkivi ja kvartsiitti-iskoksia/kvartsiittilouhos

Luokka: II-III

Ajoitus: Esihistoriallinen (?)

Lukumäärä: 1

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 19.6.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 04 + 07 TAPOJÄRVI (1969)

Pinta-ala: 1 x 1 m

x= 7492 18 y= 483 44 z= 220

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 47.4 km Muonion kirkosta S.

Hoito ja kunto

A4 B1? C4,5 D E5 F1 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpäätie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt KM 29493: 1-3 kvartsi-iskoksia, -ytimiä ja materiaalikkappaleita (breksiakvartsia?) yht. 36 kpl.

TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 57.

Diat: OY n:o 46

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

Esiintymä koostuu maakivestä (valkoista kvartsia) koko 30 x 15 cm, havaittavissa tien pintaan. Kiven N-nurkasta irtoaa n. 5 cm:n kokoisia tai pienempiä materiaalikkappaleita ja -isoksia, joita on levinnyt ympäristöön 10 - 100 cm:n säteellä.

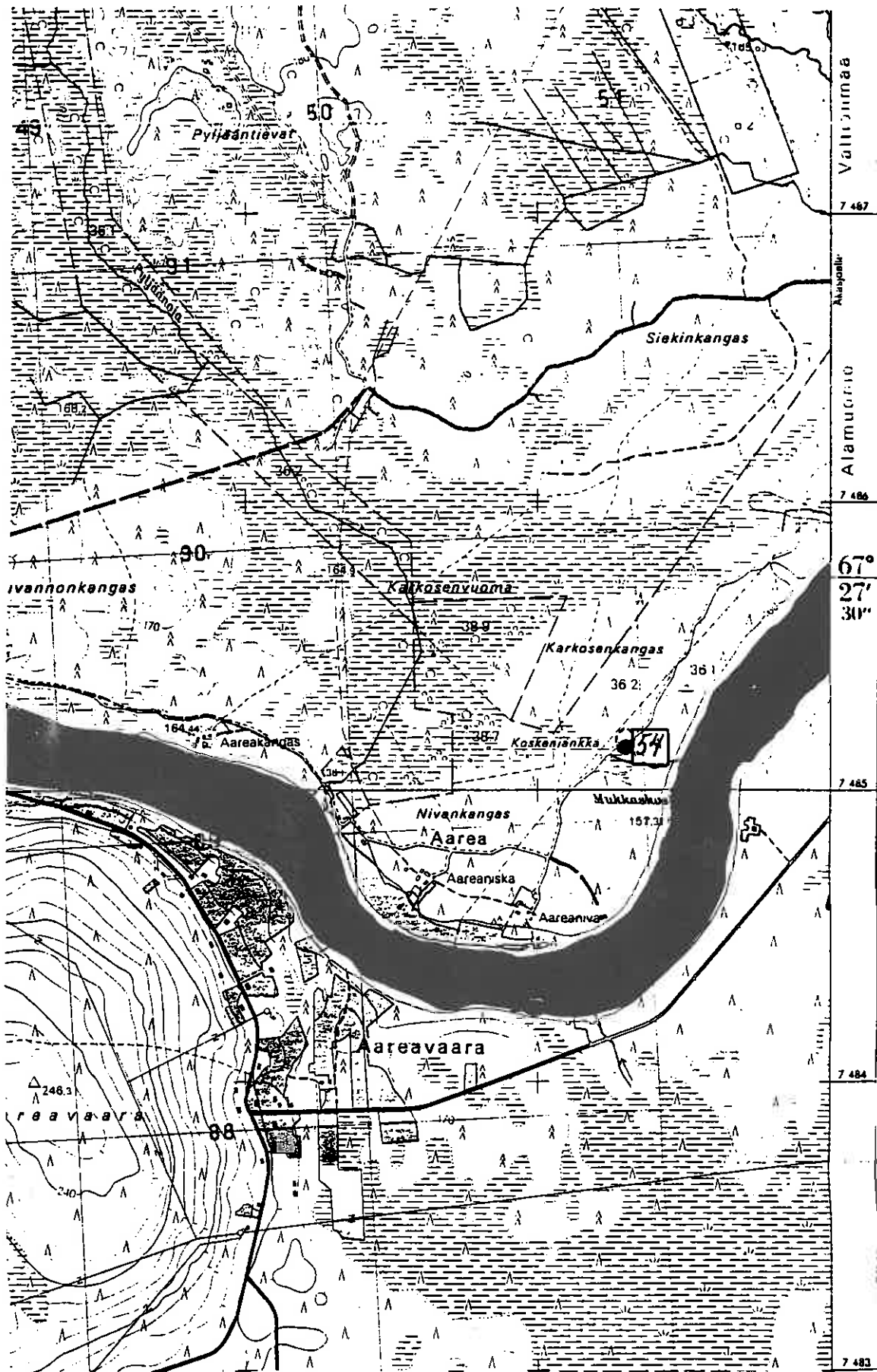
Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Ohut sammalkerros.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Sijainti loivasti kohti E viettävän vaaran keskikirinteellä, joka päättyy jänkään. N. 500 m SSE häämöttää Valkeajärvi.

Ote peruskartasta 2713 06 AAREA

Kohde MUONIO 54

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Sijainti metsäautotien (S-N) pinnassa. Näkyvyys kohti E Kolari-Muonio maantielle no. E8.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainto. Maakiven pinnassa lievää palamisen aiheuttamaa punerrusta. Kiveä ympäröi hiilipitoinen humuskerros, jonka alla on havaittavissa huuhtoutumiskerros.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Luokitusehdotus perusteluineen:

II-III; täyttää II:n yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993:10), löytöpaikka tienpinnassa muodostaa epävarmuustekijän.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimisuoja-alue.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: Janne Muotka, Hilikka Oksala.

Rauhoitustoimenpiteet maastossa:

Tieuraa siirrettävä ?

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Kohde alttiina ajoneuvojen kulutukselle, sijaitsee ajourassa.

Lähilöytöjä: MUONIO 57 Tapojärvi, Valkeajärvi: pyyntikuoppa sijaitsee täältä 1600 m SSE.

MUONIO 56 Tapojärvi, Välijoki, Lompolovaara

- Kiviraunioita ja poroaita

Luokka: II

Ajoitus: Saamelaisaikainen ?

Lukumäärä: Kiviraunioita 3 kpl, poroaitaa 1 kpl, puukehikko 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 20.6.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 04 + 07 TAPOJÄRVI (1969)

Pinta-ala:

x= 7493 96   y= 487 08   z= 180

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 46.3 km Muonion kirkosta S.

Hoito ja kunto

A4   B   C6   D   E1,5 F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä rakenteista.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 56.

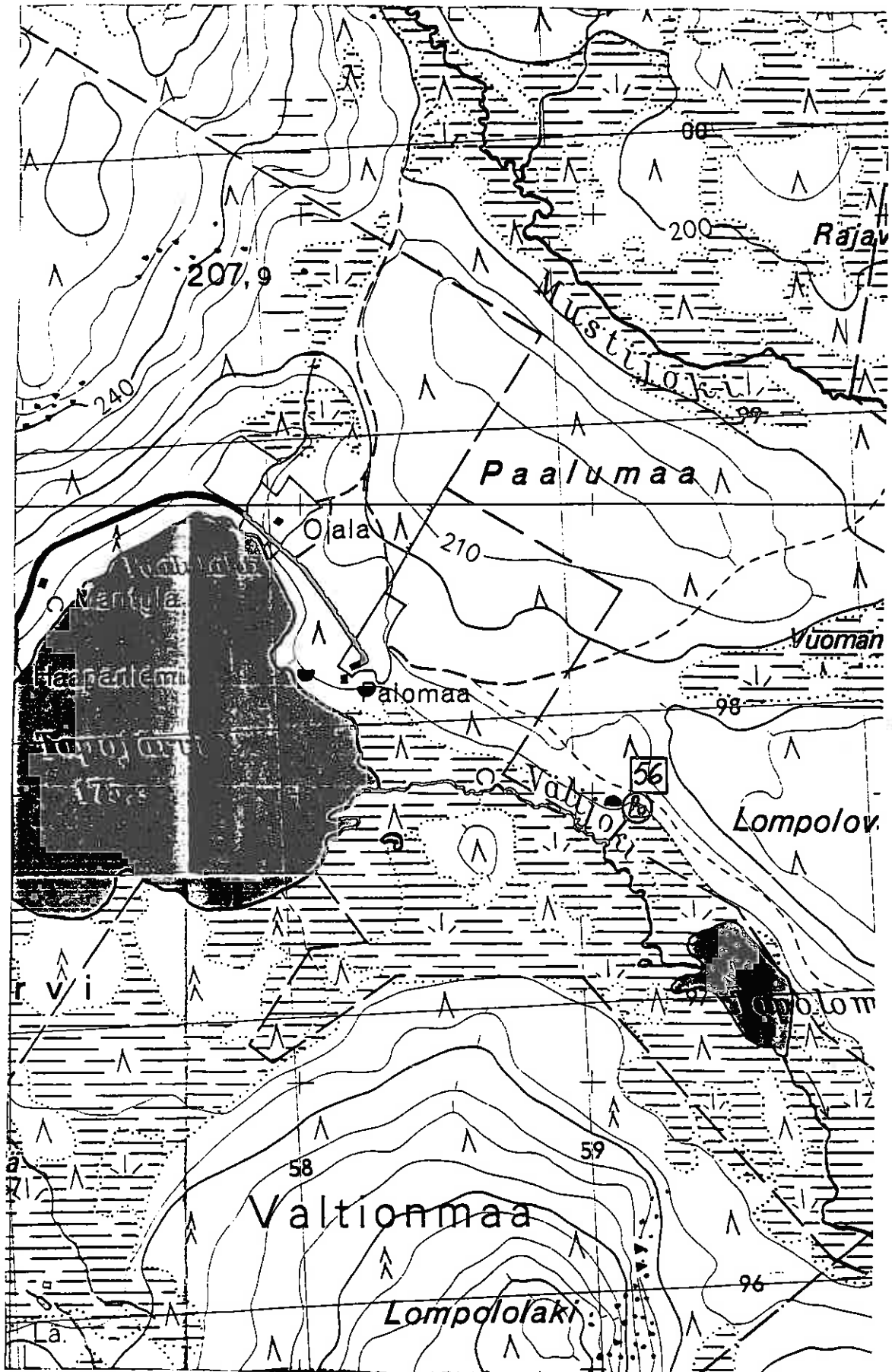
Tarkastuksen aihe: Inventointi.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):**Raunio 1:** Epämääräinen suorakaide, 3.5 x 2 x 0.4 - 0.5 m (E-W), kivien koko keskellä n. 10 cm, reunoilla 15 - 25 cm, isoja kiviä reunoilla. Harmaajakälän peittämiä, lievästi palamisen rapaamia, kaikki ilmeisesti kvartsiittia.

N. 6 m 1:stä WE on

raunio 2: Pyöreähkö, halk. noin 3 m, max kork. noin 0.4 m, kivet 5 - 45 cm. Pienimmät kivet keskellä ovat lievästi nokeentuneita ja tulen rapaamia. Molemmat rauniot vaikuttavat kylmämuuratuilta. Raunio ehkä levinnyt kulutuksen vaikutuksesta polun pinnalle.

N. 30 m rauniosta 2 N sijaitsee

raunio 3: pyöreähkö, halk. n. 2 m, max. kork. n. 0,3 m, näkyvien kivien koot 10 - 25 cm.

Kohde MUONIO 56 sekä kaksi tervahautaa

Raunion 3 E-puolella, n. 1 m polusta (S-N) kohti W on poroaidan jäänteitä, joita on näkyvissä n. 30 m (E-W). Sen jälkeen aita kääntyy suuntaan WNW - ESE.

Lisäksi rauniosta 3 n. 1.5 m N on salvomaton puukehikko, 2 x 2 m. Puut on lomitettu kahteen kerrokseen, keskellä on yksi poikkipuu.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

- 1) Sammal, variksenmarja, puolukka, mustikka, jäkälä.
- 2) Sammal, variksenmarja, puolukka, mustikka, jäkälää, kivet harmaajäkälöityneitä. E-reunalla nuorehko kuusi n. 1.5 m:n etäisyydellä.
- 3) Puolukka, variksenmarja, mustikka, sammal; lähes kokonaan sammalten peitossa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Kuusi- ja mäntyvaltainen moreenitasanne, jonka reunaan (SE) on n. 18 m.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

- 1) sijaitsee polulta (S-N) n. 58 m W.
- 2) sijaitsee pieneltä polulta (SSE-NNW) n. 1 m E.
- 3) sijaitsee polulta (S-N) n. 1 m W.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainnot.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokan yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993:10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen suoja-alue.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: Janne Muotka

Lähilöytöjä: Kaksi tervahautaa Palomaassa 900 - 1100 m täältä WNW; MUONIO 55 Tapojärvi, Valkeavaara: kvartsiitin louhintapaikka sijaitsee täältä n. 4 km WSW; MUONIO 57 Tapojärvi, Valkeajärvi: ppyntikuoppa (?) sijaitsee täältä n. 4300 m SW.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Rauniot mahdollisesti ovat liittyneet poroaitaan sen tukirakenteina.

MUONIO 57 Tapojärvi, Valkeajärvi

-Pyyntikuoppa

Luokka: II-III

Ajoitus: esihist. (?)

Lukumäärä: 1

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 20.6.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 04+07 TAPOJÄRVI (1963)

Pinta-ala: N. 2 x 2 m

x= 7490 63

y= 483 82

z= 200

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 49.5 km Muonion kirkosta S.

Hoito ja kunto

A   B   C4,5 D   E5   F   G

Tila ja omistaja:

Omistaja: Valtionmaata

Tarkastuslöydöt: Maastohavainto kiinteästä muinaisjäännöksestä.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 57.

Tarkastuksen aihe: Havaittu pyyntikuopan kaltainen rakenne.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):
Pyyntikuoppa (?) pyöreähkö, n. 2 x 2 x 1.2 m, matalahko valli osittain näkyvissä.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus: Kuivaa jäkälää.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus) Jyrkähkösti kohti jänkää ja Valkeajärveä (N-NW) kumpareittain laskeutuva vaaran rinne, pienehkön kumpareen reuna ja sen korkein kohta. Kosteahkoa havumetsää, jossa esiintyy myös koivua.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Kohde sijaitsee n. 25 m N puomitetusta tilustiestä (NE-SW), joka pysäköintilevennöksen kautta yhtyy kantatiehen E 8 NE:ssä. Lähin rakennus sijaitsee ao. tilustien päässä n. 300 m kohteesta W.

Kantatie E 8 (Kolarin ja Muonion välinen maantie) (S-N) sijaitsee kohteesta n. 250 m E.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainto. Silttimoreeni ja hienohko hiekka.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste: Maastohavainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; tuhoista huolimatta kuopan perusmuoto on säilynyt.

Ehdotus suoja-alueeksi: Välitön ympäristö - sora-/moreenikumpare.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Janne Muotka & Hilikka Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Kuoppaa on tuhottu kaivelemalla sen pohjaa ja reunaa.

Lähilöytöjä: Muonio 55 Tapojärvi, Valkeavaara: kvartsiittinen louhinkivi n. 1600 m 57:stä NNW; Muonio 56 Tapojärvi, Välijoki, Lompolovaara: kivilatomuksia ja poroaita n. 4500 m 57_stä NE.

MUONIO 58 Nulusjärvi

-Saivojärvi

Luokka: I

Ajoitus: Saamelaisaika

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala   Tarkastusaika: 19.9.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2723 09 + 06 MUONIO (1984)

Pinta-ala: 1400 x 1100 m (W-E)

x= 7546 06 - 7547 16   y= 2482 16 - 2483 68   z= n. 220

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 6 km Muonion kirkosta NNW.

Hoito ja kunto

A1   B1   C   D   E5   F3   G

Tila ja omistajaOmistaja: Yksityinen,   Ylimuonion   jakokunta   ja
Valtionmaa/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24   Postitmp: 95700 PELLO

Aiemmat tiedot:Paulaharju 1922/1977: 170:

"Saivojärvissä elää suuri kalojen isäntäkin, Kalojensampi eli kalojenvanhin, mahtava jättikala, joka toisinaan on nähtykin. Nulusjärvessäkin Ylimuoniossa nähtiin kerran niin tavaton kalaaijja, että se kellelteli vedessä niinkuin vene kumollaan ulottuen poikki järven."

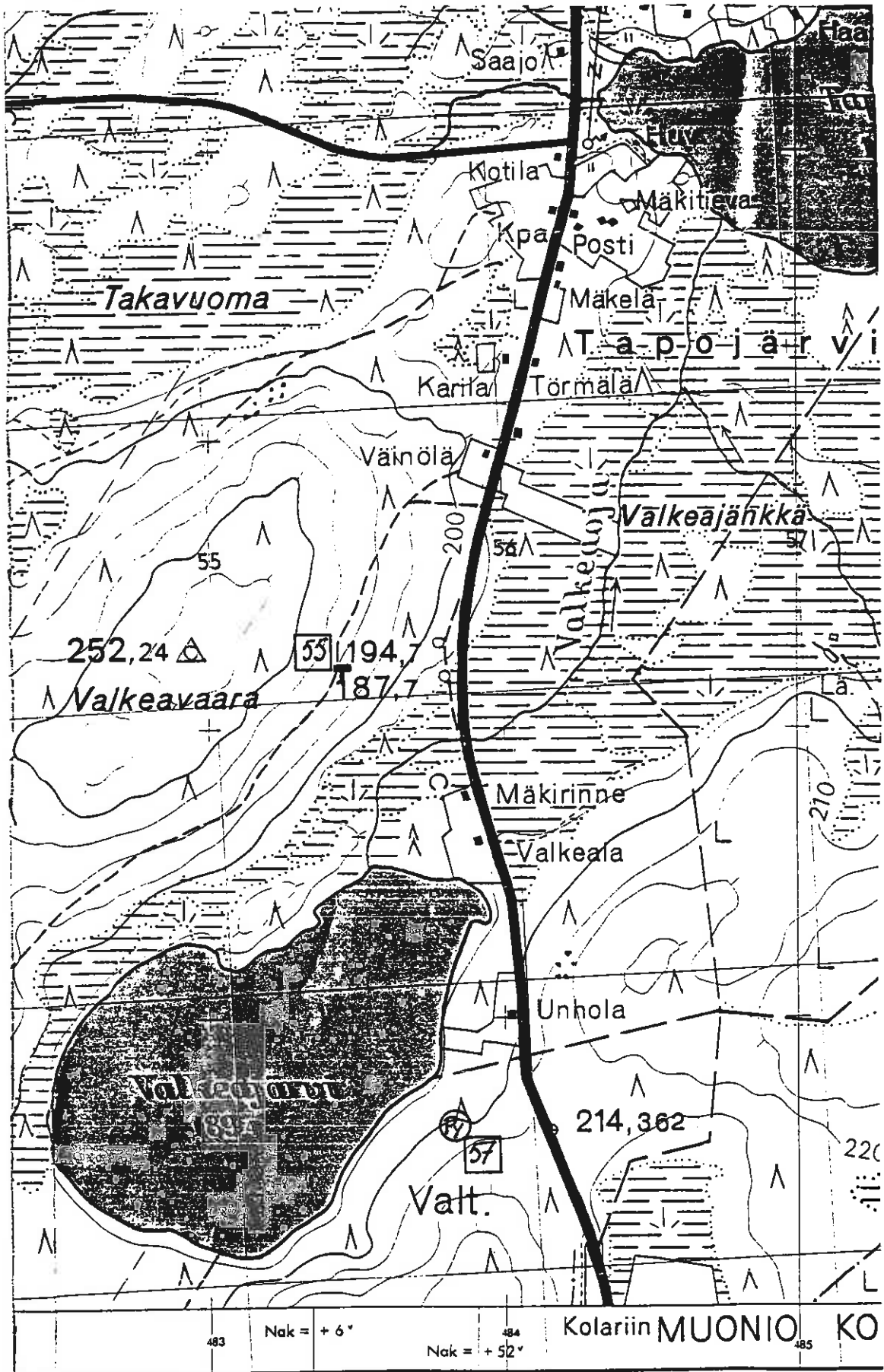
TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 58.

Tarkastuksen aihe: Paulaharjun mainitseman saivojärven rekisteröinti.Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Nulusniemen ja Poikkijärvenmaan välissä sijaitseva järvi, johon N:sta laskee Välijoki Alaisestajärvestä. Joki jatkaa edelleen kohti S:ää Nulusjärven W-osan kautta Utkujokena, joka laskee etelässä Muonionjokeen. Nulusjärveen laskee Virnevuoman ja -järven vedet Virneojan kautta E:stä. Järvi on rannoilta matala, rehevöityvä ja monilahtinen. Järven W-osassa sijaitsevasta Ajoniemestä on näkyvyys kohti Pallastunturia NE.

Ote top. kartasta 2714 04+07 TAPOJARVI

Kohteet MUONIO 55 ja 57

Ote peruskartasta 2724 09+06 MUONIO

Kohteet MUONIO 45 ja 58 sekä mahdollinen kodansija ja viisi tervahautaa

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Järven E-osaa sivuaa Muonion - Kilpisjärven valtatie E78, ja Nulusniemessä järven NW-ranalla ovat Mellan ja Rannan taloryhmät.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kirjallisuudesta poimittuun traditiotietoon perustuva tarkastus inventoinnin yhteydessä.

Luokitusehdotus perusteluineen: I; järveä koskeva traditio.

Ehdotus suoja-alueeksi: Itse järven vesialue sekä rannat sen ympärillä lakisääteisten määritysten perusteella.

Havaintomahdollisuudet: Erittäin hyvät, erityisesti maantieltä ENE:stä käsin.

Opas: H. Oksala

Lähilöytöjä: MUONIO 45 Ylimuonio, Ylinen Utkujärvi SE, Sokkapora: kivikautinen asuinpaikka sijaitsee täältä n. 2900 m NNW. MUONIO 36 Ylisenvaara: kuoppa ja kiviraunio sijaitsee täältä n. 2160 m E.

MUONIO 59 Vanha-Kihlanki, Haavisto

-Tervanpolttopaikka

Luokka: II

Ajoitus: Hist.

Lukumäärä: 1) asumuksen pohja 1 kpl; 2) kiuasraunio 1 kpl; 3) tervahauta 1 kpl.

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 21.6.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 04+07 TAPOJÄRVI Pinta-ala: n. 120x30m

x= 7497 30

y= 478 94-80

z= 180

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 43 km Muonion kirkosta SSW.

Hoito ja kunto

A1 B1 C D E5 F G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen (?)

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä rakenteista maastossa.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 62.

Tarkastuksen aihe: Ks. yllä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

1) Asumuksen pohja, neliömäinen, 4.5 x 4.5 m, valli 1 x 0.35 m, ei tulisijaa.

N. 6 m 1)stä W on

2) kivilatomus, puolipyöreä, 2 x 2.5 x 0.2 m (NNW-SSE), kivet 0.2 - 0.4 m. W-laidalla hirsirakenteen jäännös.

N. 100 m 1):stä S on

3) tervahauta, pyöreä ja laajahko.

Rankkasade esti tarkemmat havainnot.

Muinaisjännöksen pintakasvillisuus:

1) Ympärillä muutamia mäntyjä, halkaisijoiltaan max 20 cm, yksi kuusi, halk. n. 20 cm, katajaa, puolukkaa, sammalta, heinää ja maitohorsmaa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)
 Jyrkkään jokitormaan päättyvän metsätasanteen reuna, Muonionjokeen (N) n. 20 m.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)
 1) Tuore ojakaivanto (S-N) kohteesta n. 2 m S, Kihlangin tie (ESE-WNW) n. 50 m S, hirsinen kesämökki n. 35 m E, sähkötolppa n. 30 m W, ja vanha puuleikkimökki on kohteesta 1) n. 2 m E.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)
 Kivensekainen karkea sora.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.) Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Morfologiset pintahavainnot maastossa.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; kohde muodostaa varsin yhtenäisen historiallisen ajan jäänteiden kompleksin.

Ehdotus suoja-alueeksi: Maantien, ojakaivannon, kesämökkitontin sekä joen rajaama alue.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: H. Oksala, Muonio

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:
 Mikäli ojakaivantoa jatketaan, se saattaa osua kohteeseen 1).

Lähilöytöjä: Kohteet MUONIO 60-62, Vanha-Kihlanki, Kattilapalo I-III (kivikaudentyyppisiä asuinpainanteita, historiallisen ajan asuinkenttä sekä esihistorialinen liesikiveys) sijaitsevat kohteesta 59 1300-1600 m W.

MUONIO 60 Vanha-Kihlanki, Kattilapalo IK. Oksala
28.6.1995
Luontokuva

-Kivikaudentyyppejä asuinvallipainanteita (?)

Luokka: II

Ajoitus: Kivikausi

Lukumäärä: 4 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 28.6.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 04 + 07 TAPOJÄRVI (1969)

Pinta-ala: halk. n. 40 m

x= 7497 45

y= 477 44 (x ja y ilmaisevat tässä keskipisteen sijainnin)

z= 175

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 42.5 km Muonion kirkosta SSW.

Hoito ja kunto

A1 B1 C D E1,5 F1 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen (?)

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä muinaisjäännökseen viittaavista rakenteista.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 62.

Diat: OY n:o 8.

Tarkastuksen aihe: ks. yllä.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):1) Asuinvallipainanne (?), laakea, loiva, soikeahko, 7 x 6 x 0.1 m (NW-SE), valli max n. 1.2 x 0.1 m, sisäosa pitkulainen, 1.2 x 4.3 m.

N. 5 m 1):stä ENE on

2) asuinvallipainanne, soikeahko, 6 x 3 x 0.02-0.1 m (SSE-NNW), vallit näkyvissä vain kaksoispuolissa. Sisäosa epämääräisen soikea, 1 x 2.5 m.

N. 5 m 1):stä E on

3) asuinvallipainanne, soikeahko, 6 x 4 x 0.02 m (NE-SW), vallit heikot 1.5 x 0.05 m, sisäosa 2 x 1.5 m.

N. 8 m 1):stä S on

4) asuinvallipainanne, epämääräinen, n. 4 x 3 x 0.1 m (SW-NE).

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

- 1) Jäkälä, sammal, puolukka, variksenmarja, kariketta; vallin W-päässä on kaksi mäntyä, joista paksumman halk. on n. 20 cm.
2)-4) Kasvillisuus pääpiirteittäin sama kuin 1):ssä.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Harvaa mäntyä kasvava hiekkapohjainen jäkäläkangaskumpare, josta lähimmän jängän reunaan on n. 20 m NE, ja Muonionjoen rantaan n. 100 m NW.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

1):n yli kulkee heikko ajoura (SW-NE). Jokirantaan johtava tilustie (ENE-WSW) sijaitsee kohteesta 1) n. 20 m S. Lähin kesämökki sijaitsee täältä n. 50 m WNW.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

- 1) Kaksoispodsolin alaosa heikko; hyvin maaton.
4) Ei selviä kaksoispodsoleita reunoilla.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.) Inventoinnin yhteydessä.**Laajuuden arviointiperuste: Tehdyt havainnot.**

Luokitusehdotus perusteluineen: II; typologisesti evidenssi viittaa kivikauden asumukseen.

Ehdotus suoja-alueeksi: Tasanne kumpareineen; jängän ja tien välinen alue.

Havaintomahdollisuudet: Melko hyvät.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys: Tien S-puolella hiekkakuoppa - soranoton mahdolliset laajennussuunnitelmat?

Lähilöytöjä: Kohteet MUONIO 61 ja 62, Kattilapalo II ja III, historiallisen ajan asuinpaikka sekä mahd. esihistoriallinen liesi, sijaitsevat kohteesta 60 n. 200 m SW (61) sekä n. 140 m ENE (62).

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Jokeen ulottuva tilustie (WSW-ENE) sivuaa alueen N-laitaa. Tien N-puolella on alueen aiemman isännän (s. 1888) pojan (n. 70 v.) kesähuvila.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.) Inventoinnin yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste: Maastohavainnot pintamaasta.

Luokitus ehdotus perusteluineen: II-III; tyypillinen historiallisen ajan kohde.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: H. Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Mahdollinen mökkiasutuksen laajeneminen. Alueelle on hyvä tieyhteys.

Lähilöytöjä: Kivikautinen asuinpaikka MUONIO 60 Vanha-Kihlanki, Kattilapalo I sijaitsee täältä n. 200 m NW.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Tilustien N-puolella niemen kärjessä olevan huvilan isäntä (n. 70 v.) sanoi ao. kohteen olleen hänen isänsä (s. 1888) taloa ja tilaa, joka oli purettu toisen maailmansodan jälkeen. Sen jälkeen paikalle on kasvanut nykyistä kuusikkoa.

MUONIO 61 Vanha-Kihlanki, Kattilapalo II

-Asuinkenttä historialliselta ajalta

Luokka: II

Ajoitus: hist.

Lukumäärä: 1 kiukaanpohja, vanha niitty, aidanjäänteitä, romahtanut puisen ulkorakennuksen pohja, sahajauhokasa

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 28.6.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 04 + 07 TAPOJÄRVI (1969)

Pinta-ala: n. 100 x 120 m (?)

x= 7497 30 y= 477 29 (keskimääräinen keskipiste) z= 170

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 42.5 km Muonion kirkosta SSW.

Hoito ja kunto

A1,4 B4 C7 D E1,5 F G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen?

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteästä muinaisjäännöksestä.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 62.

Tarkastuksen aihe: Ks. yllä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):
Mainitulla alueella havaittiin nelikulmaisen kiukaan pohja, metsittynyttä vanhaa niitynpohjaa, aidan jäänteitä, romahtanut puisen ulkorakennuksen pohja sekä kasa sahanpurua.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus: Vanhassa niitynpohjassa kasvaa heinää ja katajaa. Alueen valtapuusto on havupuuta, lähempänä jokirantaa esiintyy myös koivikkoa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Terasseittain kohti jokea (n. 40 m W) laskevan hiekkapohjaisen havupuukankaan alatasanne - entistä pihaniittyä.

MUONIO 62 Vanha-Kihlanki, Kattilapalo III

-Liesikiveys (?)

Luokka: II

Ajoitus: esihist.

Lukumäärä: 1 kpl.

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 28.6.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 04+07 TAPOJÄRVI (1969)

Pinta-ala: halk. n. 3 m

x= 7497 50   y= 477 60   z= 180

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 42 km Muonion kirkosta SSW.

Hoito ja kunto

A4   B   C5   D   E5   F1   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen ?

Tarkastuslöydöt Maastohavainnot mahdollisesta kiinteästä muiniasjäännteestä.**TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 62.

Tarkastuksen aihe: Havainto liesikiveykseksi tulkitusta maastorakenteesta.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):
Liesikiveys (?), hajonnut (?), osittain maatunut, muodoltaan epäsäännöllinen, halkaisija 3 m, alueella on havaittavissa n. 11 kiveä, kooltaan 0.02-0.4 m. Pinnan alla tuntui olevan muitakin kiviä kairalla pisteltäessä. Kivet ilmeisesti palaneita.Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus: Kivet harmaajakälän peittämiä. Muuten puolukkaa, jäkälää ja sammalta.Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Hiekkapohjainen jäkäläkangaskumpare, ympärillä harvaan kasvavaa havupuustoa, viettää loivasti NW kohti jokea.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Metsätieura (W-E) on kohteesta n. 7 m:n päässä kohti S, tilustie (WSW-ENE) sijaitsee n. 38 m S.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni) Pintahavainto - hiekkapohjainen kumpare.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.) Inventoinnin yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste: Pintahavainnot maastossa.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; kohteen luonne todennettavissa vasta kaivauksen kautta.

Ehdotus suoja-alueeksi: Kohteen välitön ympäristö.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: H. Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys: Maasto varsin ajamisen kuluttamaa. Mahdolliset hiekanotot saattavat laajeta paikalle viereiseltä hiekkakuopalta.

Lähilöytöjä: Kohteet MUONIO 60 ja 61, Vanha-Kihlanki, Kattilapalo I ja II, sijaitsevat täältä 140-300 m WSW ja SW. Etenkin kohteen 60 asuinpainanteet saattavat liittyä tähän liedensijaan. Kohteen MUONIO 59 tervanpolttopaikka sijaitsee täältä n. 1200 m E.

MUONIO 63 Kihlanki, Naapanginkoski

-Esihistoriallinen asuinpaikka

Luokka: II

Ajoitus: Esihist.

Lukumäärä: asuinpaikkakuoppia 8 kpl, liedensijoja 5 kpl,

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 29.6.1995

Alue D 3.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 05 KIHHLANKI (1969)

x= 7501 92-7502 82 y= 481 00 - 480 75 z= 180

Pinta-ala: 500-1000 x 80 m

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 37 km Muonion kirkosta SSW.

Hoito ja kunto

A4 B C2,3 D E5 F3 Gaidattu yksityismaa.

Tila ja omistaja

Omistaja: Eero Naapanki

Puhelin:

Osoite:

Postitmp: Vaasa/Muonio

Tarkastuslöydöt: KM 29494: 1 kvartsiterä.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 63

Diat: OY n:ot 9 ja 50.

Tarkastuksen aihe: Havainnot kuoppajäänteistä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

ALUE A:

a) asuinpaikkakuoppa, soikea, 3.5 x 2.5 x 0.5 m (NW-SE), pohjalla ja W-reunalla on nähtävissä kiviä n. 25 kpl, kooltaan 5-40 cm.

Lähiympäristössä on useita matalia kuopanteita, joista kaksi lähintä ovat a):sta n. 1 m ESE sijaitseva

a1) soikeahko, 3.2 x 3 x 0.2 m (ESE-WNW), sisäosa 2 x 1 x 0.2 m, ja a):sta n. 2 m S oleva

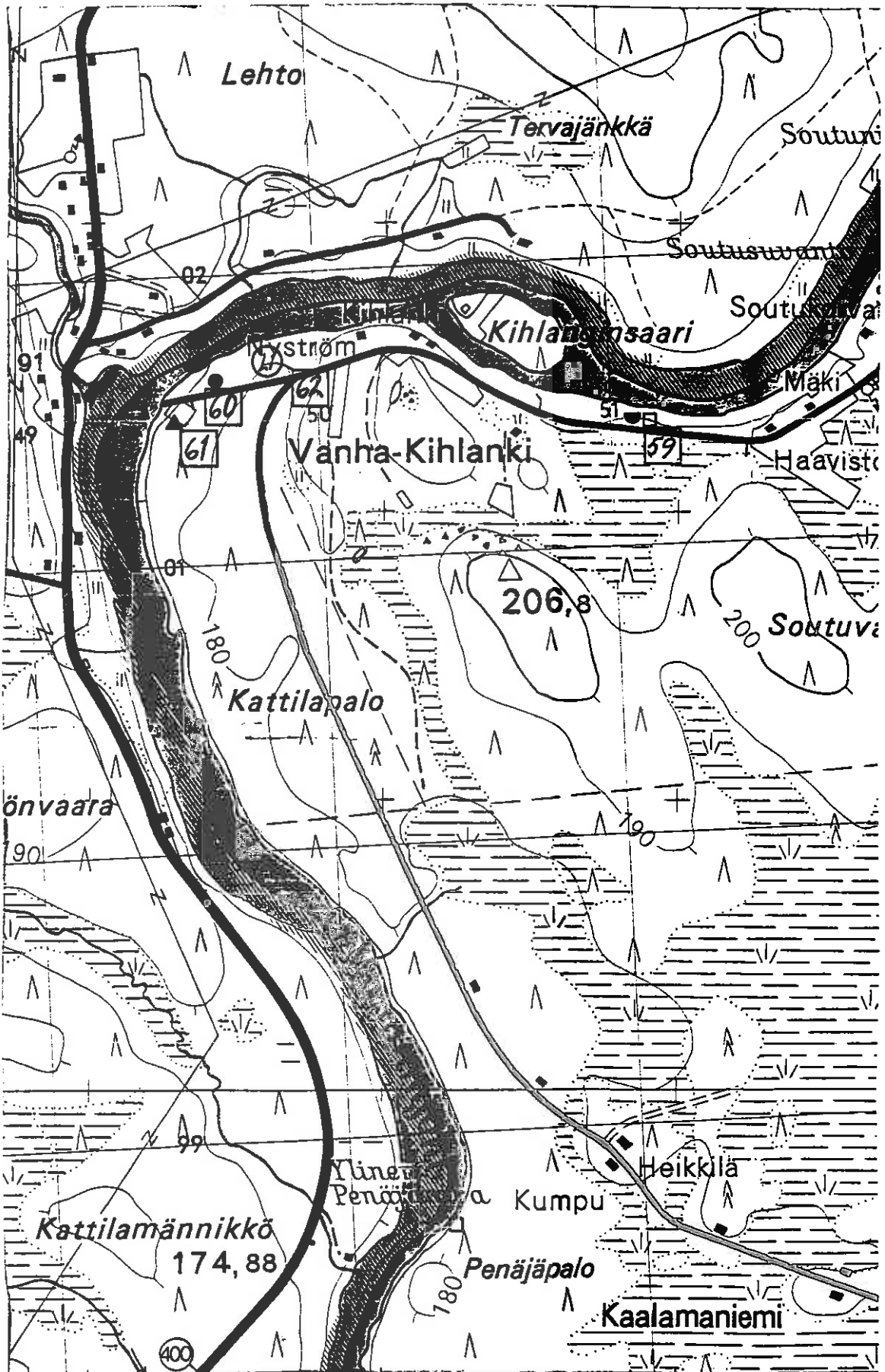
a2) pitkänomainen kuopanne, 2.5 x 1.2 x 0.05-0.01 m (NE-SW).

N. 10 m a):sta SSE on vanhalta vaikuttava valliton kuoppa, ehkä hylätty ketunkolo, kooltaan 2 x 1.5 x 0.2-0.7 m.

N. 20 m a):sta NE on

liesi 1, maatonut, pintakasvillisuuden muodon perusteella ollut pyöreähkö, halk. n. 0.4 m, näkyvissä neljä kiveä, kooltaan 0.07-0.1 m, matala, korkeus 0.02 m. Välittömästi lieden E-puolelta, järjän pinnalta löytyi veitsimäiseksi muotoiltu kvartsiterä (KM

Ote top. kartasta 2714 04+07 TAPOJARVI

Kohteet MUONIO 59-62 sekä tuvansiija

29494:1) kahtena kappaleena.

N. neljän metrin säteellä lieden 1 W-puolella esiintyvät liedet 2-4, muodoltaan ne ovat pyöreähköjä, halkaisijoiltaan 0.6-1 m, kussakin näkyvissä muutama kivi kehämäisesti järjestettynä, kivet ovat osittain harmaajäkälän peittämiä ja kooltaan 5-30 cm.

ALUE B

N. 50 m a):sta S on

b) asuinpaikkakuoppa, soikea, 4.3 x 3 x 0.6 m, pohjalla ja reunalla n. 30 kiveä, kooltaan 5-20 cm.

ALUE C

N. 14 m rantahuvilan (ks. "rakennettu ympäristö") NW-nurkasta N on

c) asuinvallipainanne, soikeahko, 3 x 2 x 0.2-0.3 m (N-S), valli ei näkyvissä pinnalle.

N. 6 m painanteesta c) NNE on

d) asuinpaikkakuoppa, suorakaidemainen, 3.5 x 2.5 x 0.25 m (NNE-SSW). Keskellä iso kivi, 40 cm, vieressä pienempi, n. 20 cm, molemmat pinnoiltaan sammaloituneet. Valli näkyvissä N-päässä, 0.7 x 0.04 m, muutoin kaksoispuodsolina.

N. 4 m kuopasta d) NNE on

liesi 5, pyöreähkö, halk. n. 1 m, kork. 0.1 m, osittain maatunut, sammaloitunut ja jäkälöitynyt sekä keskeltä avoin. Kiviä näkyvissä 16 kpl, koot 0.05-0.3 m. Pinnalla myös modernia jätettä.

ALUE D

N. 600 m (?) Naapangin rantahuvilasta NNE on

e) asuinpaikkakuoppa, purnumainen, pyöreähkö, n. 3 x 2 x 0.1 m, sisäsyvennyksen halkaisija 1 m. NE-reunalla valli, n. 1.5 x 0.05 m, muilta osin näkyvissä ainoastaan kaksoispuodsolina. N-reunalla on harmaajäkäläinen terävä kivi, 0.25 x 0.15 m. Välittömästi painanteen S-puolella esiintyy kaksi muuta epämääräistä ja häirittyä painannetta.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Sammal, jäkälä, puolukka, variksenmarja sekä liedet 2)-4): pihlajantaimi, painanne c): keskellä nuori mänty, kuopanne d): vallilla neljä mäntyä, rungot 7-12 cm.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Nuorta mäntyä kasvava kivinen hiekkakangas, ylemmän rantaterassin reuna-alueetta, etäisyys jokeen (W) n. 45 m, alueelta C jokeen (W) n. 20 m. Alue D sijaitsee saman mäntykangastasanteen N-päässä terassin reunalla, joka viettää loivasti jokeen (n. 30 m W) sekä korpijänkään N:ssa.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Rantaan johtava, harjanteen (SSW-NNE) halkaiseva syvä tieura (E-W), sijaitsee a):sta n. 16 m S. Liedestä 1 n. 38 m N on hirsinen rantahuvila ulkorakennuksineen. Kolari - Muonio -maantie sijaitsee siitä n. 80 m E, ja alueelta D n. 30 m E.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Kuopannetta a) on kaiveltu jätetarkoitukseen. Painanteen c) podsolikerrostumat vahvat.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Laaajuuden arviointiperuste: Pintahavainnot ja topografinen kokonaisuus.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; kohteen luonne varsin selkeä.

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko terassitasanne S:ssä olevan hiekkakuopan, W:ssä olevan joen, E:ssä olevan maantien sekä N:ssä sijaitsevan jängän rajoittamalla alueella.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Janne Muotka, Eero Naapanki.

Rauhoitustoimenpiteet maastossa: Alueen omistaja aidannut tonttiaan ja lukinnut huvilalle johtavan tieuran sulkevan puomiportin.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Omistajaa informoitu alueen rauhoituksesta, johon hän suhtautuu hyvin myönteisesti. Mahdollisesta lisärakentamisesta tulisi neuvotella Museoviraston kanssa.

Lähilöytöjä: Liesilöytöjä, osa ilmeisesti esihistoriallisia, osa resenttejä leiripaikalla jokirannalla n. 500 m kohteen 63 NE-kärjestä kohti NE (kohde jäänyt dokumentoimatta rankkasateen vuoksi). MUONIO 32 Kihlanki, Pakajoen suu, kvartsilöytöpaikka, sijaitsee kohteesta 63 n. 1 km NE. Liuskeveitsen löytöpaikka MUONIO 14 Pakamukka sijaitsee kohteen 63 alueelta D n. 1 km NNE.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Eero Naapangin perhepiirissä on kulkenut traditio siitä, että alue olisi muinoin ollut lappalaisten asuinpaikka (informantti E. Naapanki, n. 65 v. 17.7.1995).

MUONIO 64 Ylimuonio, Visanto, Alinenkoski, Leirikeskus

-Kivikautinen asuinpaikka (??)

Luokka: II - III

Ajoitus: Kivikausi

Lukumäärä: Mahdollisesti kolme kiviesinettä

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 29.9.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2723 09 + 06 MUONIO (1984)

Pinta-ala: n. 50 x 50 m

x= 7549 32 y= 2478 07 z= 240

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 11.5 km Muonion kirkosta NW.

Hoito ja kunto

A5? B4? C5? D E1 F G

Tila ja omistaja

Rno: 12:1

Omistaja: Muonion srk.

Puhelin: 9696-532 210

Osoite: Kirkkoherranvirasto

Postitmp: 99300 MUONIO

Aiemmat löydöt:

Muonion kansalaisopiston rehtorin Jouko Laalon tiedonanto paikalta löytämästään kivikirveestä, jonka materiaaliksi hän arveli gneissia.

Tarkastuslöydöt:

KM 29495: 1-2 kaksi mahdollista karkeaa kvartsiesinettä, joista toinen muistuttaa kaavinta.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 192.

Muut liitteet: LIITE I/64

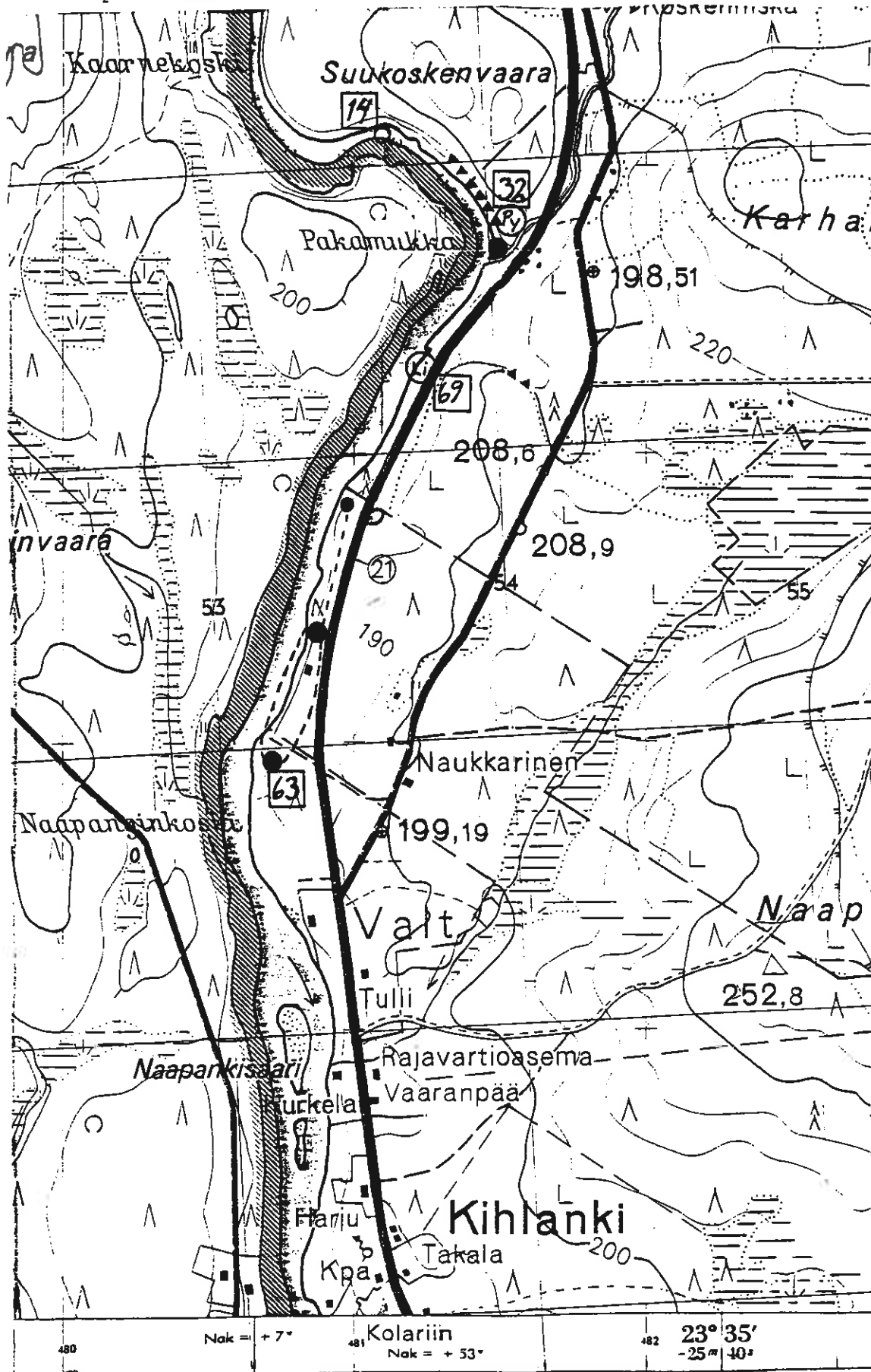
Diat: OY n:o 91

Tarkastuksen aihe: Laalon tiedonantoon perustuva löytökohteen tarkastus inventoinnin yhteydessä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

Kivikautinen asuinpaikka (?), joka tuli ilmi Laalon kerrottua paikalta löytämästään, mutta sittemmin mahdollisesti kadonneesta kivikirveestä. Tarkastuksen yhteydessä mainitulta löytöpaikalta tallennettiin kaksi hyvin epämääräistä ja karkeaa kvartsin

Ote top. kartasta 2714 05+08 KIHLANKI

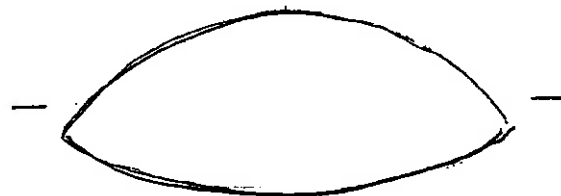
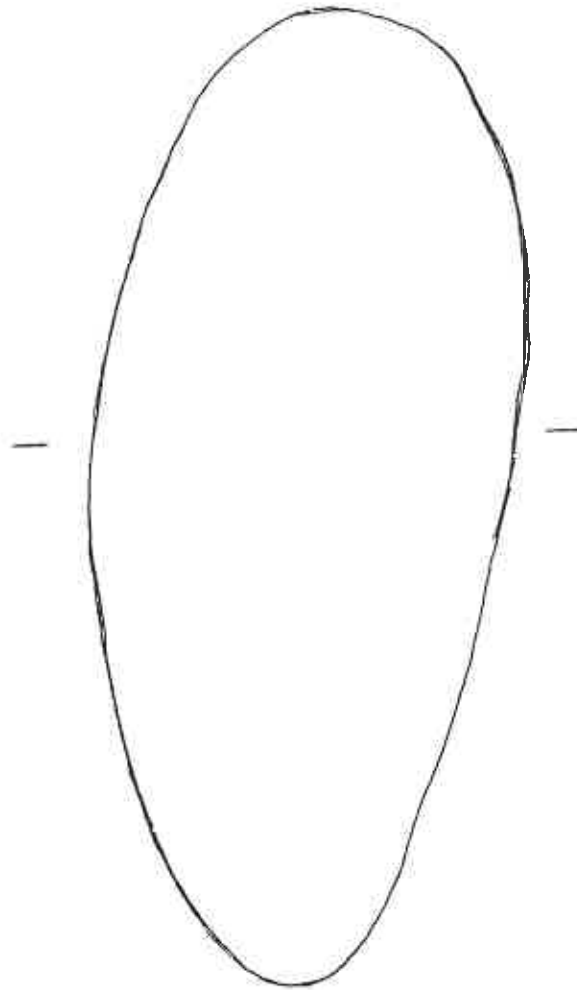
Kohteet MUONIO 14, 32, 63 ja 69

MUONIO 64 Ylimuonio, Visanto, Alinenkoski, Leirikeskus

Gneissikirves Jouko Laalon (Näkkäläntie 11 C, 99300 MUONIO)
muistikuvan (n. v. 1989) pohjalta. Kadonnut.

1:1

kappaletta, jotka muistuttavat esineitä, toinen jonkinlaista terää ja toinen kaavinta. Maaperässä ei havaittu kuitenkaan mitään erityistä kulttuurikerrostumaa tai rakenteita.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus: Kostea, turvepohjaista ja havupuuvaltaista sekametsää. Jäkälää ja marjavarpuja.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Koskenrannan ylätasannetta, josta on rantaviivaan n. 40 m W. Ympäristön metsässä esiintyy pyöreitä, asumiseenkin sopivia kumpareita, muuten löytöpaikka on nykyistä tie- ja piha-alueita.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Kivikirves oli löytynyt kertomuksen mukaan leirikeskuksen pihaan kaartavan tienvarren ojanreunasta, aitasta n. 25 m NE. Tarkastuksen yhteydessä talteen otetut kvartsit löytyivät leirikeskukselta S:ään kääntyvän huvilatien E-puoleisen ojan profiilista, n. 5 m leirikeskuksen paikoitusrampista S.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Silttiä. Paikalle on myös tuotu runsaasti hiekkoja ja sepeliä.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kirves oli löytynyt 7 - 10 vuotta sitten kalaretken yhteydessä.

Luokitusehdotus perusteluineen: II - III; kohde mahdollisesti pitkälle tuhoutunut teiden ja leirikeskuksen rakennus- ja korjaustöiden, ojankaivuun ja hiekoituksen seurauksena.

Ehdotus suoja-alueeksi: Löytöalueen ympäristö.

Havaintomahdollisuudet: Heikohkot.

Opas: Jouko Laalo (?); Mika Pouttu; Hilikka Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Ympäristön edelleen rakentaminen saattaa uhata mahdollista kohdetta.

Lähilöytöjä: MUONIO 45 Ylimuonio, Ylinen Utkujärvi SE, Sokkaporan kivikautinen asuinpaikka sijaitsee täältä n. 3.8 km E.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Kvartseja näytettiin esihistoriallisen kvartsitekniikan erikoisasiantuntijalle, FT Kjell Knutssonille Upsalassa 28.3.1996. Hän suhtautui niihin melko skeptisesti. Kysymykseksi kuitenkin jää, missä määrin esihistorialliset ihmiset ovat voineet tämänkaltaista aineistoa hyödyntää esim. väliaikaisesti (ns. bricolage-käyttö). Fytoliitti- ja veri jälkianalyysit sekä muut massaspektrometrimittaukset mahdollistaisivat vastauksia näihin kysymyksiin.

MUONIO 65 Karimellanvaara

-Liedensijoja; leiri- tai asuinpaikka

Kartta 2003:
Muonio**Luokka:** II**Ajoitus:** Esihist.**Lukumäärä:** Useita**Tarkastaja:** Hilikka Oksala **Tarkastusaika:** 5.7.95**Sijaintitiedot****Peruskartta:** 2714 05 + 08 KIHHLANKI (1969)**Pinta-ala:** n. 300 x 250 m (W-E)**x= 7509 38 y= 478 97 z= 190** (alueen keskipiste/lieden 1.sijanti)**Suunta ja etäisyys kirkosta tms.:** N. 31.7 km Muonion kirkosta SSW.**Hoito ja kunto**

A4?   B1/4 osittain   C3,5,6   D   E1,5   F3   G

Tila ja omistaja**Omistaja:** Valtionmaa/Metsähallitus **Puhelin:** 9695-512 021**Osoite:** Nivanpääntie 24**Postitmp:** 95700 PELLO**Tarkastuslöydöt:**

Liesikivinäyte yht. 6 kpl; havainnot kiinteistä liesimäisistä rakenteista.

TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:****Kartat:** Ote top. kartasta ks. kohde 65; KARTTALIITE 65/I.**Diat:** OY n:o 51.**Tarkastuksen aihe:** Inventointi.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien ra koko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):1. Liedensija pyöreähkö 1 x 0.5 x 0.1 m. Palaneita kiviä ringissä 8 kpl näkyvillä, koot 4 - 30 cm. Kairalla painellessa myös maan alla tuntuu kiviä.

Koko kangaskentän alueella esiintyy runsaasti maatuneita ja maantasaisia kiveysten kaltaisia keskittymiä, ilmeisesti lieden sijoja, joiden kivet ovat palaneita.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Jäkälä, puolukka, vähän sammalta.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Muonionjokeen (W) on matkaa n. 200 m liedeltä 1. Tasainen, harvaan mäntyjä kasvava jäkäläkangas.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Sorakuoppaan (N) on matkaa n. 150 m liedeltä 1.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Maaperä on lajittunutta karkeaa hiekan- ja kivensekaista soraa.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä; kulttuuriryöntekijän havainto.

Luokitusehdotus perusteluineen:

II; täyttää luokan yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993:10).

Ehdotus suoja-alueeksi:

Lakisääteinen vähimmäismäärä mainittujen rajojen ympärillä.

Havaintomahdollisuudet:

Vaativat tarkkuutta.

Opas: Janne Muotka

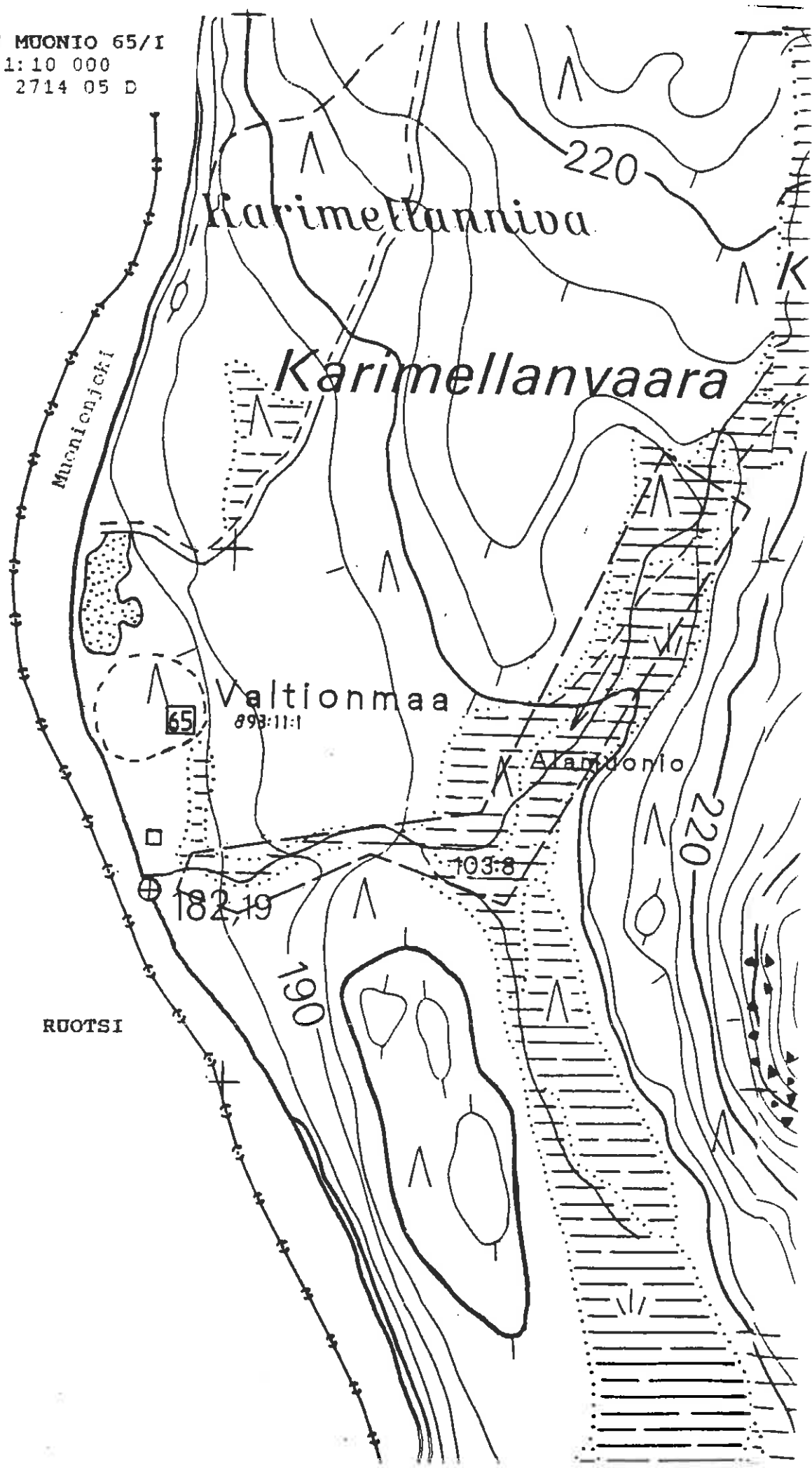
Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Kohde sijaitsee Karimellanvaaran rantakaava-alueella.

(Lausunto Lapin ympäristökeskukselle/Muonion kunnanhallitukselle 21.11.95 H. Oksala.)

Lähilöytöjä: Tuvanpohja n. 550 m SSW.

KARTTALIITE MUONIO 65/I
Mittakaava 1:10 000
Top. kartta 2714 05 D

MUONIO 66 Pakajoki, Kumpu W

-Kvartsi-iskoksen löytöpaikka, tervahauta ja tuvanpohja

Luokka: II

Ajoitus: Kivikausi/hist. aika

Lukumäärä: á 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 4.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 05 + 08 KIHANKI (1969) Pinta-ala: 40 x 5 m

x= 7503 85 - 89 y= 489 12 - 14 z= 230

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.:

Hoito ja kunto

A4 B4 C D E1,2,5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen

Tarkastuslöydöt: KM 29496: 1 kvartsi-iskos sekä historiallisen ajan kiinteitä rakennelmia.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 68.

Diat: OY n:o 52.

Tarkastuksen aihe: Muinaisjäänteisiin viitanneet havainnot.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

a) Kvartsiitti-iskoksen löytöpaikka, koneella kaivetun soraprofiilin yläosasta.

N. 40 m a):sta NW oli

b) tervahauta, sekä

n. 5 m a):sta SE oli

c) tuvanpohja, neliömäinen, 3 x 3 m, n. 0.2 m syvä.

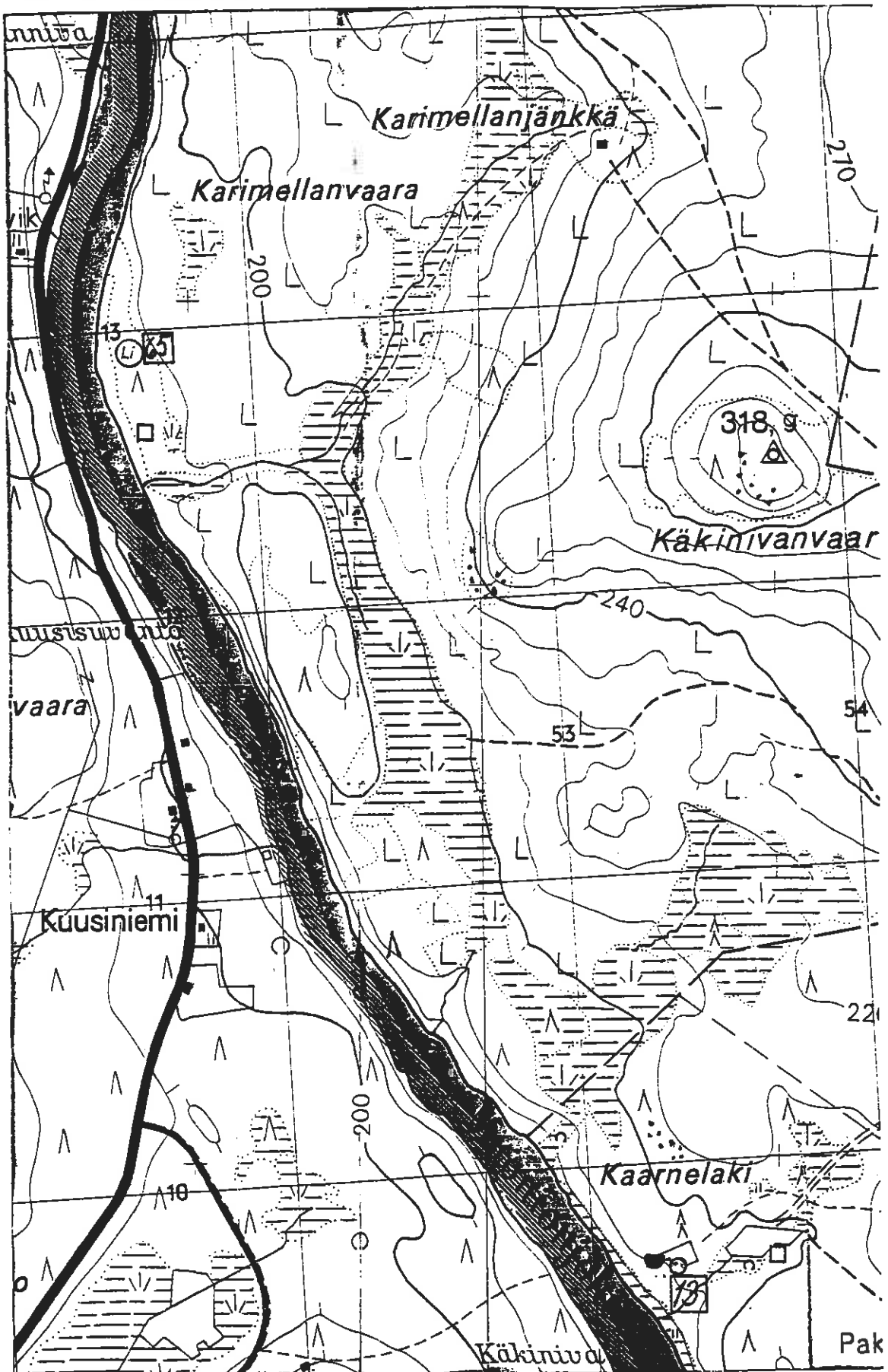
Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Loivasti kohti jänkää (S) viettävä sorapohjainen, mäntyvaltainen ja kumpareinen jäkäläkangas.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

a) Kummun tilustien (W-E) N-puolelle tehdyn pienen

Ote top. kartasta 2714 05+08 KIHLANKI

Kohteet MUONIO 13 ja 65 sekä tuvanpohja

hiekanottokuopan NW-reuna. Läheisyydessä on pari muutakin samanlaista hiekanottokuoppaa. W:ssä sijaitsevan puron ylittävälle sillalle on paikalta n. 80 m SW.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

a) Hiekkapohjainen sora, podsoloitunut; löytö tuli esiin rikastumiskerroksen ja pohjahiekan välisestä vaihettumasta. Paikalla olleen juurakon alla esiintyi lievästi punaiseksi palanutta hiekkaa huuhtoutumiskerroksen alapuolella.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa; kiireen vuoksi paikan historialliset jäänteet oli jätettävä pääosin mittauksitta.

Laajuuden arviointiperuste: Havainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; kivikautisentyypinen kerrostuma vaatii lisäevidenssiä.

Ehdotus suoja-alueeksi: Mainitun alueen välitön ympäristö koekuopituksen jälkeen.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Hiekanottopaikasta ilmeisesti kaivetaan lisää hiekkaa paikan sijaitessa aivan tien vieressä.

Lähilöytöjä: MUONIO 68 Pakajoki N, historiallisen ajan laaja asuin- ja savottakenttä sijaitsee täältä n. 200 m NW ja n. 400 m NE olevien mittapisteiden välisellä alueella. MUONIO 10 Pakasaivo, saivojärvi, sijaitsee täältä n. 2.2 km SE.

MUONIO 67 Kangosjärvi

-Reen jalaksen suolöytöpaikka

Luokka: II

A j o i t u s :
Esihistoriallinen/varhaismetallikautinen/saamelaisaikainen
Kohteen laji: hajalöytö/suolöytö Lukumäärä: 1 kpl

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2723 04 + 07 KANGOSJÄRVI (1969)

x= 7520 - y= 478 - z= 190 - 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: Kangosjärvi sijaitsee Muonion kirkosta n. 13 km S.

Tila ja omistaja

Omistaja: ?

Aiemmat tiedot:

T.I. Itkonen 1947: 50 - 52, k. 2 A

Juhani Kostet 1982: 23 - 24:

"...Muonion Kangasjärveltä löydetty muinaisreen jalas voi olla esihistoriallinen. Maastamme tunnetaan samantyyppisiä reenjalaksia yhteensä vain 30 eli enemmän kuin mistään muualta maailmassa. Löydöt muodostavat yhtenäisen kehityssarjan Ancylos-kaudelta historialliselle kaudelle saakka. Tyyppinsä perusteella Muonion reenjalas ei ole kuitenkaan kivikautinen, vaan todennäköisimmin aivan esihistoriallisen kauden lopulta. Muotonsa puolesta se noudattelee hyvin jo esihistoriallisella kaudella omaksuttuja linjoja. - - Todennäköisimmin vetovoimana on ollut koiravaljakko."

Matti Huurre 1983: 295 viitteineen:

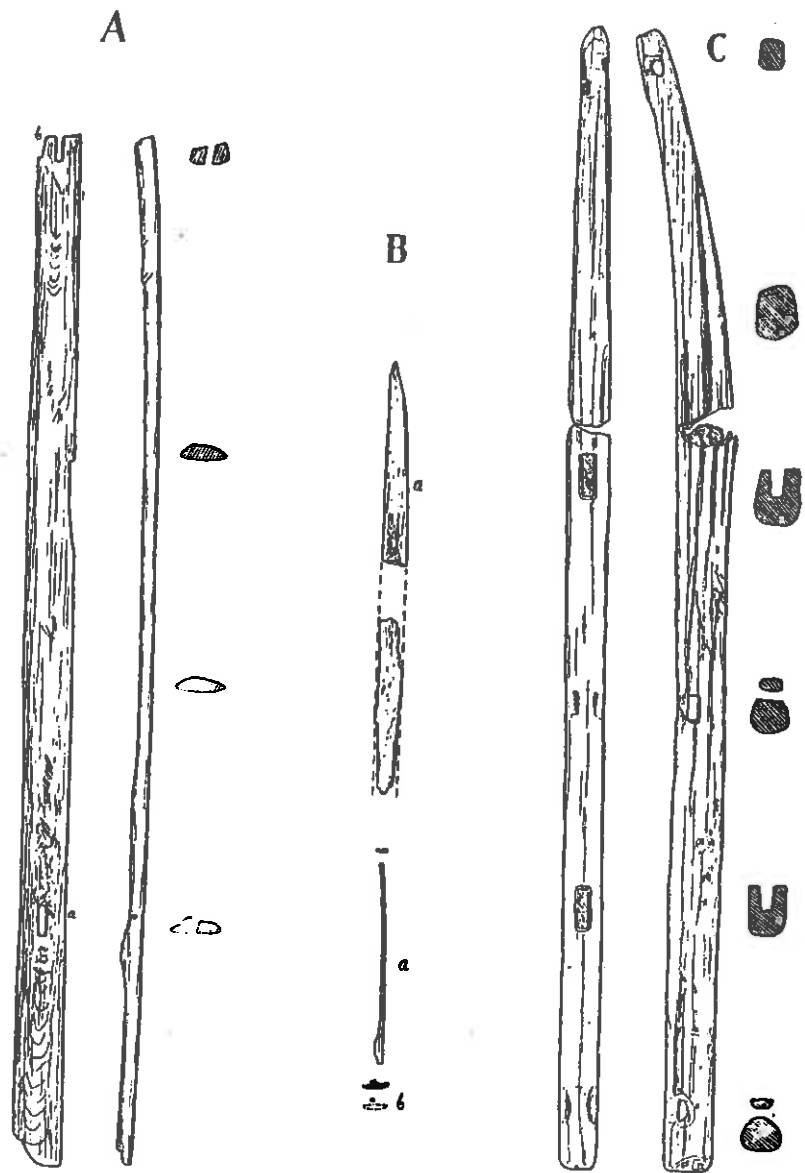
Ilmeisesti pronssikaudella käyttöön tuli uusi rekimalli, johon kuuluivat ns. Morjärvin tyyppin jalakset. Nimi on peräisin Nederkalixin Morjärven löydöstä. "Se on ollut kaksijalaksinen, n. 3 m pitkän jalaksen ylä- ja alapinta ovat olleet yleensä kuperat, niin että poikkileikkaus on soikeahko. Kaplaita on ollut kaksi tai kolme ja ne ovat olleet siteillä kiinni jalaksen koloissa. Tyyppin vanhimmat edustajat Ruotsissa on siitepölyanalyysillä ajoitettu myöhäispronssi- tai varhaisrautakautisiksi, mutta se näyttää olleen käytössä jopa rautakauden loppuun. - Pohjois-Suomesta tunnetaan näitä jalaksia Enontekiöltä kahdestakin paikasta, Kemijärveltä, Kuusamosta, siitepölyajoituksen mukaan ajalta n. 500 e.Kr, Muoniosta ja Sodankylästä."

Pentti Koivunen 1991: 134:

"Muonion Kangosjärveltä on suolöytönä viety Tornionlaakson museoon (Tor. Mus. 749) 189 cm pitkä reen jalaksen katkelma⁶⁴."

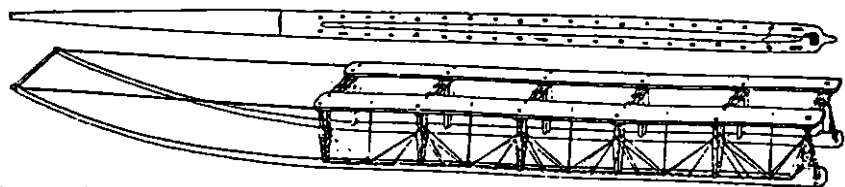
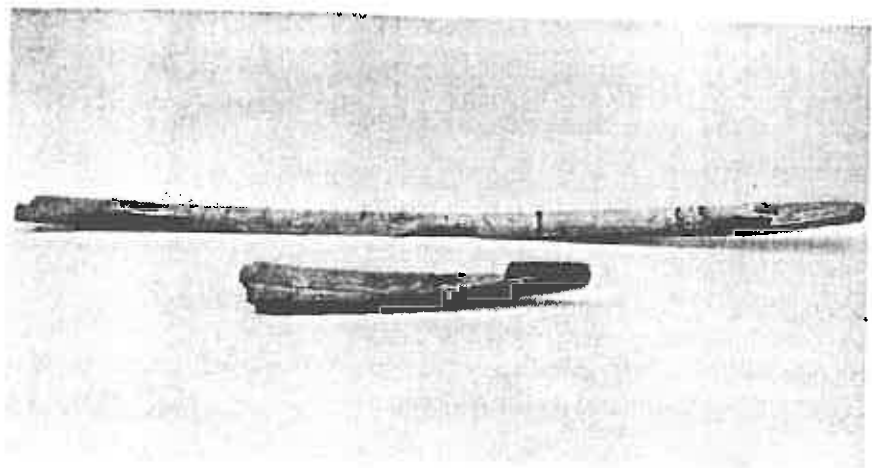
Aiemmat löydöt: TLMM 749

Itkonen 1947

Kuva 2. Jalaksia: A Muoniosta, B Kiuruvedeltä, C Tyrvästä.

Kostet 1982: 24

Kuorma-ahkion kokkapuu sekä muinaisreen jalas. Alla T. Itkonen rekonstruktiopiirros esihistoriallisesta reestä. Kuva: Tornionlaakson maakuntamuseo.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 143.

Muut liitteet: LIITE I/67 (Kostet 1982: 24; Itkonen 1947: 51).

Tarkastuksen aihe: Kohdetta ei tarkastettu, koska tarkemmat löytöyhteys- ja luettelotiedot puuttuvat.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtainen löydöstön luonne ja sijainti):
Reen jalas, löytynyt suosta. Koivusen ilmoittama mitta 189 cm poikkeaa Tornionlaakson aluemuseotutkija Minna Heljalan kesällä 1995 antamasta pituusmitasta 212 cm. Itkosen (1947: 50) antamat mitat puolestaan ovat 188.5 x 8.5 x 4 - 6 m ja esineessä olisi kaksi kaplasreikää.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Suokasvillisuutta.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Todennäköisiä löytöpaikkoja kartan mukaan Kangosjärven ympäristössä olisivat esim. Alinen tai Ylinen Haukivuoma, Otinkijänkkä, Liekovuoma tai Harjuvuoma.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Suoturve; löytösyvyys 60 cm (Itkonen 1947: 50).

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Ilmeisesti suota kuokittaessa (vrt. Itkonen 1947: 50-52). Tornion museolle lahjoittanut Akseli Vuollo v. 1935.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; löytö on merkittävä valtakunnallisestikin, mutta löytöyhteystiedot ilmeisesti ovat joutuneet hukkaan.

Lähilöytöjä: Muita Kangosjärven top. karttalehden alueelta tehtyjä löytöjä ovat MUONIO 30, 140 ja 147 sekä 219 Kangosjärven rantaseudulta, MUONIO 138 - 139, 141 - 143 Harjujärvien alueelta sekä MUONIO 144, 145, 152, 153 ja 155 Muonionjokivarresta, lähinnä kivikauden ja historiallisen ajan asutusjäänteitä.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Huurteen (1983: 295) mukaan Muoniosta on löytynyt ns. botninen suksi (MUONIO 220), joita on ajoitettu pronssikaudelta keskiajalle, ja ne on kytketty nimenomaan muinaissaamelaisiin levintäalueidensa perusteella (Huurteen (1983: 295) viite no. 71: Valonen 1980: 29-37, kartta s. 34).

MUONIO 68 Pakajoki N

-Asuinkenttä

Luokka: II

Ajoitus: saamelaisaika/hist. aika/1900-luku

Lukumäärä: Tervahautoja 4 kpl; lapinkotaliesi 1 kpl; rakennusten pohjia 9 kpl; asuinpaikkakuoppia n. 11 kpl; kodanpohjia n. 2 kpl; 1 miilunpohja (?)

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 4. ja 6.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 05 + 08 KIHLANKI (1969)

Pinta-ala: 450 x 160 m (SW-NE)

ALUE A: n. 40 x 30 m (W-E)

ALUE B: n. 140 x 50 m (SW-NE)

ALUE C: n. 130 x 40 m (W-E)

ALUE D: n. 140 x 80 m (SW-NE)

ALUE E: n. 125 x 80 m (SSW-NNE)

x= 7504 00 - 26   y= 488 84 - 489 24   z= 230

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 35.5 km Muonion kirkosta S.

Hoito ja kunto

A1,4 B   C2,3 D   E5   F1   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä maarakenteista.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 68; KARTTALIITE 68/I

Tarkastuksen aihe: Muinaisjäännökseksi todettu alue.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):**ALUE A:**1) tervahauta, pyöreähkö, 13 x 18 x 0.5 m (E-W), sisäosa 7 x 5 m, valli 3 x n. 1.2 m, ränni NNW - SSE, aukossa jäljellä tukihirsiä.

N. 8 m 1):stä WSW on

2) tervahauta, soikea, 9 x 7 x n. 1 m (W-E), pohjalla vettä, valli näkyvissä päädyissä, n. 1 x 0.2 m. Sisäosa veneen mallinen, n. 4 x 1 m. Ränni epämääräinen kuopanne E-päädyssä.

N. 1 m 2):sta S on

3) tervahauta, pyöreähkö, halk. 8 m, syv. 0-0.15 m, valli 2 x 0.5 m. Ränniaukko 1 x 0.2 m kohti SE, pituus 3 m, päättyy pyöreään tynnyrinpaikkaan, halk. 1 m.

N. 15 m 3):sta NW on

4) turvekodan pohja, vallin ympäröimä, ulkomitat 3.5 x 3 m.

Alueen A länsipuolella on

ALUE B:

1) Lapinkotaliesi, suorakaide, 1 x 0.45 x 0.05 m, näkyvissä n. 13 kiveä, kooltaan 3 - 25 cm, keskeltä avoin.

N. 50 m 1):stä N on

2) rakennuksen pohja, maahan kaivettu, 10 x 6 x 0.4 m (NNW-SSE), reunoilla puu- ja peltijätettä.

N. 1 m 2):sta NE on

3) puukehys, rakennuksen jäännös?, suorakaide, 2 x 2.5 m.

N. 7 m 1):n SE-kulmasta on

4) rakennuksen pohja, suorakaide, 10 x 6 x 0.5 m (NE-SW), osittain vallin ympäröimä, N:ssa seinämä kaivettu maahan. Valli 2 x 0.5 m. NE-päässä kuopanne, pyöreähkö, halk. 1.5 m, syv. 1 m, pohja tasoitettu, paljas hiekka osittain näkyvissä. Sisällä puu- ja peltijätettä. NE-puolella jäänteitä ulkosiiven (4 x 3 m) hirsirakenteista.

N. 2 m 4):sta NW on kuoppa, 3 x 2 x 0.8 m (NW-SW), ja n. 1 m 4):n laidalta NW on pitkulainen oja, 3 x 0.5 x 0.4 m. Tämän N-puolella on edelleen kuoppa, 2.5 x 2 x 0.7 m. Alueen B kohteet 2)-4) ovat ilmeisesti toisen maailmansodan jälkeiseltä ajalta.

N. 15 m 4):sta NE on

5) rakennuksen pohja, suorakaide, 11 x 8 m (SW-NE), vallin (1 x 0.1 m) ympäröimä. NE-päädyssä on kaksi lisähuonetta, jotka on erotettu toisistaan poikkihirsillä. Itäinen huone muodostaa kuopan, halk. 2 m, syv. 0.5 m. Ison huoneen SE-laidalla on kaksi kuoppaa, ja lähellä N-nurkkaa on kuoppa. Kaikkien mainittujen kuoppien halkaisijat vaihtelevat 1-2 m, syvyydet n. 0.5 m.

Välittömästi 5):n NW-puolella on ainakin seitsemän epämääräistä kuoppaa, joista suurin on kooltaan 3.5 x 1.5 x 0.45 m.

N. 20 m 5):sta NE on

6) suuri kuoppa, nelisivuinen, n. 4 x 4 x 0.5 - 2 m, ilmeisesti jätekuoppa käytetyn vanhan multakodan pohja törmän reunalla, sillä pohjalla näkyvissä puu- ja peltijätettä.

N. 62 m 6):sta NE on

7) kuoppa, suorakaide, 2 x 1 x 0.5 m (SW-NE), seinämässä lautarakenteen jäännös. Käytetty mahdollisesti varastointiin?

N. 17 m 7):stä NE on

8) tervahauta, pienehkö, pyöreä, rännin pohja kohti NNE.

N. 15 m alueelta A SW/W sijaitsee

ALUE C

joen (S), Pakasaivon tien (N) ja pienen jängän (SW) rajaamalla alueella:

1) Miilun pohja, halk. 7 m, kuuden kuopan ympäröimä.

N. 2 m 1):stä W on

2) rakennuksen pohja, 6 x 5 m (W-E), S-sivulla on 2-3 kuoppaa.

N. 10 m 2):sta S on

3) laajan ulkorakennuksen (?) pohja, 14 x 7 m (E-W), heikon vallin ympäröimä, jakautuen keskeltä kahteen huoneeseen. Molemmissa päädyissä maakumpu. N-reunalla kaksi kuoppaa.

N. 43 m 3):sta W on

4) rakennuksen pohja, 16 x 8 m jakautuen keskeltä kahteen huoneeseen vallin perusteella. Ulkoreunoja ympäröi yksi hirsikerta. Ojat ympäröivät pitkiä sivuja, ja S-syrjällä on kaksi kuoppaa, halk. n. 2 m.

N. 24 m 4):sta SW on

5) kellarikuoppa, suorakaide, 4 x 5.5 x 1.5 m (ENE-WSW), vallin ympäröimä, pohjalta veden täyttämä. Sisäänkäynti N-puolelta, jossa kehikkomaisen puurakenteen jäänteitä.

ALUE D:

Pakasaivon tien (NW), Pakajoen (SE) ja NE:ssa sijaitsevan pienen jängän sekä Pakajoen ylittävän sillan (SW) rajaaman alueen sisällä:

1) Jätekuoppa, 4 x 2 x 1 m, täynnä peltikaminan jäänteitä sekä betonirenkaan kappaleita.

N. 20 m 1):stä SW on

2) rakennuksen pohja, suorakaide, 11 x 6 m (NE-SW), salvotun hirsikehikon ympäröinä, jakautuen keskeltä kahteen huoneeseen. NE-puoleisen huoneen NW-nurkassa on suuri kiuaskiveys, 3 x 2.5 x 0.4 m, kivet 5 - 20 cm. SW-puoleisen huoneen SE-seinustalla on keskeltä avoin, suorakaiteen muotoinen liesimäinen kiveys. N. 1.5 m 2):sta N on kellarikuoppa, 2 x 2 x 1 m, jossa on lautakannen jäänteitä. Tämän N-puolella on pienempi kuoppa, etäisyys n. 1 m.

N. 10 m 2):sta W on hiekkakupare, jonka juurella ja rinteessä on kuusi epämääräistä, mutta asumiseen liittyvää kuoppaa.

N. 18 m 2):sta WSW on

3) rakennuksen pohja, suorakaide, 23 x 9 m (NE-SW). Jakautuu useisiin huoneisiin välihirsien erottamana. Talon SW-päädyn huoneissa on kaksi suurta kuoppaa. Näitä erottaa toisistaan betonirakenne, ehkä muurin jäännös. Kuopissa rautahellan ja peltikaminan jäänteitä. Muutoin pinnalla hirsien, metalliesineiden (rautaa, peltiä), betonin, tiilten ja kattohuovan jäänteitä. SW-päädyn NW-puolella on kolme laajaa kuoppaa.

3):n ja sillan välisellä kentällä on myös neljä jätekuoppaa.

N. 45 m 3):sta S on

4) rakennuksen pohja, 5 x 4 m (SW-NE), erottuu kohoumana maan pinnasta. SW- ja S-nurkilla on kivikasat (2 kpl), 1.5 x 1 m sekä halk. 1 m, kivet 5 - 10 cm.

Pakasaivon tien NW-puolella on

ALUE E:

1) Latriinikuoppa, pyöreätkö, 4.5 x 5 x 0.5 m, vallin (2 x 0.2 m) ympäröimä. Keskellä jäljellä istuinlautarakenne, jossa kaksi istumareikää.

N. 46 m 1):stä NNE on

2) rakennuksen pohja, neliömäinen, 6 x 6 m. Keskellä kuoppa, halk. 1.5 m, ja W-nurkalla toinen kuoppa, 1.5 x 2.5 x 0.3 m, jäljellä puurakenteita (hirttä ja lautaa) sekä peltiä.

N. 37 m 2):sta NNE on

3) multakodan pohja, pyöreätkö, halk. 9 m, vallin (2.5 x 0.5 m) ympäröimä. Sisäkuoppa epämääräisen suorakaidemainen, 3 x 2.5 x 1 m. Sisällä laudan ja hirren jäänteitä sekä puinen ilmanvaihtokanava. Kuopan alkuperäinen pinta-ala lienee ollut

n. 2.5 x 2.5 m.

Multakodan (n:o 3)) N-puolella oleva

4) laaja kuopanne lienee ollut ihmisten käytössä. Reunalla havaittiin kaksoispodsolia, kuopan pohja on suorakaidemainen tai pyöreäkulmainen neliö, 8 x 8 m. Pohjalla (3 x 3 m) selvä podsoli.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

ALUE A:

1) sammal, puolukka, variksenmarja, vallilla kuusi, rungon paksuus 10 cm, sekä n. 10 mäntyä, joiden runkojen paksuudet ovat n. 20 cm.

2) paju, sammal, puolukka, koivuntaimia, mustikka, vallilla viisi mäntyä, joiden runkojen halk. 0.12 - 0.3 m.

ALUE B:

1) Jäkälä, variksenmarja, puolukka. Ympärillä viisi mäntyä, joiden runkojen paksuudet on 0.07 - 0.12 m.

2) Sammал, ruoho, joitakin varpuja, katajia ja männyn taimia.

4) Vallilla seitsemän mäntyä, runkojen halk. max 0.25 m, pohjalla männyn taimia, katajaa, heinää, juolukkaa.

5) Sammал, jäkälä, mustikka, variksenmarja ja kataja.

7) Ruoho, sammal, puolukka.

ALUE C:

3) Niittyheinää, ruohoa, niittyleinikkiä.

4) Ruohoa, katajia.

5) Kolme koivua, heinää, puolukkaa, pajua, vallilla katajaa.

ALUE D:

3) Heinä, sammal, pihakasveja (siankärsämö, apila), männyn taimia, pajua.

4) Mesimarja, heinä, paju, männyn ja kuusen taimet.

ALUE E:

1) Ruohoa.

2) Ruohoa, ympäristössä myös mesimarjaa, valleilla kuusi mäntyä, runkojen max halk. 15 cm.

3) Pajua, valleilla nuoria mäntyjä tiheähkästi.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

ALUE A:

Mäntyvaltaista sekametsää kasvavaa hiekkapohjaista, loivasti (10-20 m) Pakajokeen (SSE) viettävää rinnettä.

ALUE B:

Pakasaivon tienhaaran N-puolella sijaitseva jäkälää ja mäntyä kasvava hiekkaharjanne (SW-NE):

1) Hiekkapohjaisen mäntykangaskumpareen korkein kohta.

2)-6) sijaitsevat hiekkakangasharjanteen (NE-SW) S-osan juurella, tien NW-puolella.

8) Harvaa mäntyä kasvavan hiekkaharjanteen päällä sen NE-osassa.

ALUE C:

Joen (S), jängän (SW) ja mäntykangasta kasvavan soraharjun (N)

rajaamaa aluetta.

3) Muodostaa niittyaukion.

5) Sijaitsee W-puoleisen jängän reunalla.

ALUE D:

Hiekkapohjaisen, harvaa mäntyä kasvavan ja loivasti kumpuilevan jäkäläkankaan ympäröimä laajahko ruohokenttä, jota SE:ssä rajaa Pakajoki ja NE:ssä pieni jänkä.

3) Sijaitsee ruohokentän NE-laidassa, rinteessä tien (NW) ja joen (SE) välissä.

ALUE E:

Loiva Pakajoen N-puoleinen, hiekkapohjainen kangasrinne.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

ALUE A:

Pakasaivolle johtava metsätie (E-W) sivuaa aluetta, etenkin tervahautaa 1), välittömästi sen N-puolelta.

ALUE B:

Välittömästi Pakasaivoon johtavan metsätien (SW-NE) NW-puolella:
1) 11 m NE ja NW Pakasaivon tiestä, joka ao. kohdassa kääntyy 90°.

Kohteet 2)-6) sijaitsevat Pakasaivon tien NW-puolella 4-12 metrin etäisyydellä tien reunasta.

8) Pakasaivon tien ja poroaidan (NE-SW) välissä; aita halkaisee tervahaudan. Tielle (S) n. 20 m.

ALUE C:

Sijaitsee Pakasaivoon johtavan tien S-puolella.

ALUE D:

Pakasaivon tien NE-puolista aluetta, Pakajoen ylittävän sillan NE-puolella.

ALUE E:

Pakasaivon tien NW-puoli, sillan ja tienhaaran 90°:n käännöksen välisellä alueella.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni) Pohjana hieno hiekka.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.) Inventoinnin yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste: Maastohavainnot kiinteistä rakenteista.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; alue on laaja ja monipuolinen sekä sisältää ilmeisesti useita eri aikakerrostumia sekä on maisemallisesti miellyttävä.

Ehdotus suoja-alueeksi: Yllä käsitelty, karttaliitteeseen merkitty alue.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Janne Muotka, Eero Naapanki.

Rauhoitustoimenpiteet maastossa:

Aluetta voisi kehittää leiriytymisen näkökulmasta esim. kyltittämällä.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Alueella runsaasti reserverttiä retkeilyjätettä.

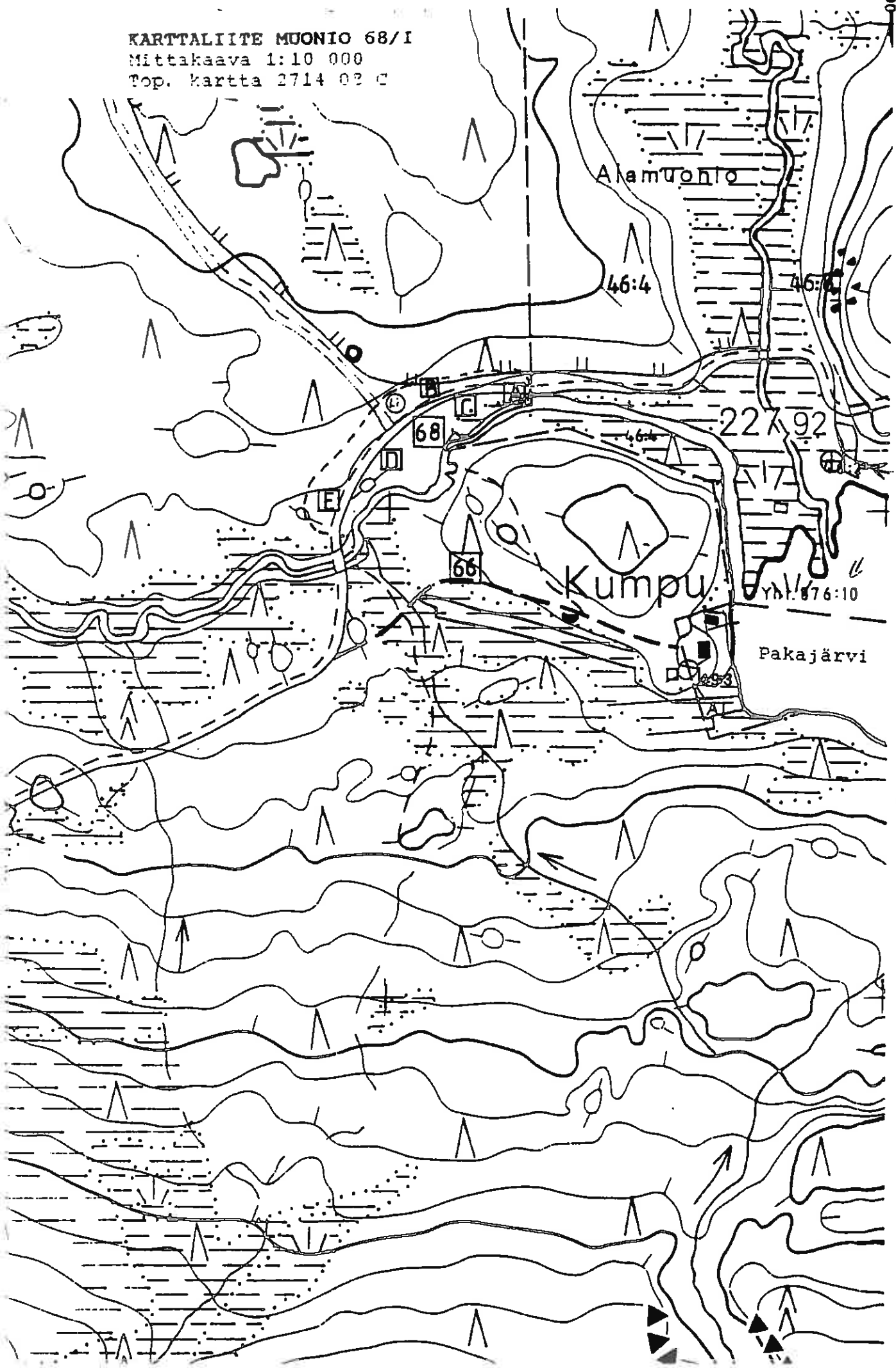
Lähilöytöjä: Muonio 10 Pakasaivo, saamelaisten pyhä järvi sijaitsee täältä n. 2.2 km ESE. Muonio 10 a Valkeajoki, Kirkkopahdan seitakivi, sijaitsee täältä n. 5.1 km SE.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

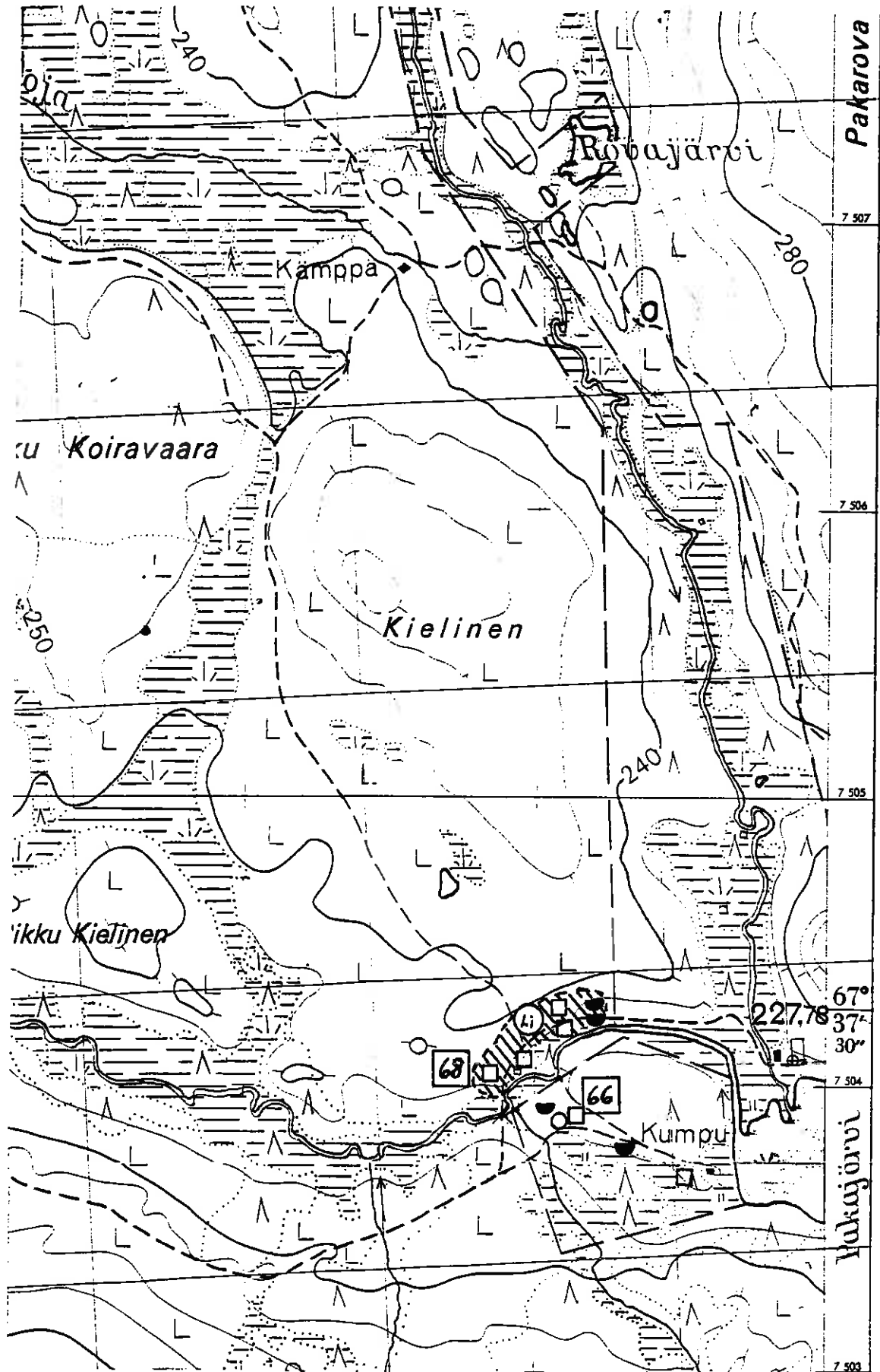
Eero Naapangin (60-65 v.) (Kihlanki/Vaasa) mukaan paikka on vielä 1940-luvulla toiminut savottakämpäalueena, jossa oli saunat, tallit, kauppa ja muut asuin- ja huoltorakennukset.

KARTTALIITE MUONIO 68/I
Mittakaava 1:10 000
Top. kartta 2714 02 C

2490000
7505000

Ote top. kartasta 2714 05+08 KIH LANKI

Kohteet MUONIO 66 ja 68 sekä tuvanpohja ja tervahauta

MUONIO 69 Muonionjoki, Karhakkamaa W

-Liesiä

Kraipi 2005:
Liesiä

Luokka: II

Ajoitus: Esihist./hist./moderni

Lukumäärä: 4 esihistoriallista liettä

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 5.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 05 + 08 KIHHLANKI (1969)

Pinta-ala: 75 X 10 m (S-N)

x= 7503 29 y= 481 25 (summittainen keskipiste) z= 180

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 37 km Muonion kirkosta SSW.

Hoito ja kunto

A4 B C5? D E1,5 F G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata?

Tarkastuslöydöt: 4 esihistorialliseksi arveltua liedensijaa.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohteet 63 ja 69.

Tarkastuksen aihe: Esihistoriallisen ihmistoiminnan merkkien etsintä maastossa inventoinnin yhteydessä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):
 Nykyisinkin matkailijoiden käyttämä leiripaikka, jossa todettiin neljä pienikokoista, pyöreähköä, muutamasta kivistä (kooltaan 5-20 cm) ladottua, osittain tieuraan painunutta ja maatonutta tulisijaa, joita maatuneisuutensa vuoksi voidaan pitää tyypiltään esihistoriallisina. Näistä eteläisin muistuttaa kotaliettä, sillä se on keskeltä avoin, muodoltaan epämääräinen suorakaide, reunakivet ovat kooltaan n. 5 cm ja harmaajäkälän peittämiä. Paikalla on lisäksi kaksi modernia luonnonkivistä ladottua liettä, jotka ovat selvästi olleet reserissä käytössä.

Muinajäännöksen pintakasvillisuus:

Osittain sammalen ja ruohon peittämiä, osittain pinnalta paljaaksi kuluneita.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Muonionjokeen (W) pistävän tasaisen niemekkeen rantatörmän reuna vaaran W-puolella. Sekametsää kasvava kosteahko metsikkö.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Autoilijoiden ja pyöräilijöiden käyttämä leiripaikka välittömästi Kolari - Muonio -valtatie W-/NW-puolella, Pakajoen suun kioskista n. 300 m SW.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja. Alueen silttipitoisessa maaperässä, kasvillisuudesta paljaaksi kuluneilla pinnoilla esiintyi runsaasti punaiseksi palanutta maata ja hiililaikkuja.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä ohi ajettaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Havaitut rakenteet.

Luokitusehdotus perusteluineen: II niin kauan kunnes tutkimuksin toisin osoitetaan.

Ehdotus suoja-alueeksi: Joen ja valtatie välisen alue; koko tasanne.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: Janne Muotka

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Leiriytyminen kuluttaa aluetta, joka tosin lienee samassa käytössä edelleenkin kuin mahd. jo esihistoriallisena aikana. Tutkimuksen avulla voisi yrittää ajoittaa liesiä, joita ympäröivä maaperä kuitenkin lienee pahasti häiritettyä.

Lähilöytöjä:

MUONIO 32 Suukoskenvaara, Pakajoen suu, kvartsilöytöpaikka ja mahd. pyyntikuoppa sijaitsevat täältä 440 - 500 m NE. MUONIO 14 Pakamukka (Ruotsi), skandinaavisen liusketerän löytöpaikka, sijaitsee täältä n. 500 m N. MUONIO 63 Kihlanki, Naapanginkosken esihistoriallisen asuinpaikan NE-kärki sijaitsee täältä n. 550 m SW.

MUONIO 70 Kangosjärvi

-Puukon ja tikarin löytöpaikka

Luokka: II - III

Ajoitus: rautakausi/saamelaisaika (?)

Lukumäärä: 2 esinettä

Tarkastaja: Lauri W. Pääkkönen (?) Tarkastusaika: Kesä 1901

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2723 04 + 07 KANGOSJÄRVI (1968)

x= 7524 -   y= 483 -   z= 220 - 320

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 12 km Muonion kirkosta SSW.

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen (?)

Aiemmat tiedot:

Lauri W. Pääkkönen 1901: Matkakertomus. Muinais- ja kansatieteelliseltä keräysmatkalta kesällä 1901 Tornion Muonion ja Ounas sekä Kemin jokivarsilla. Oulun Läänin Historiallis-Kansatieteelliselle Museolle. Museovirasto, arkeologian osasto, top. arkisto. Helsinki.

Aiemmat löydöt: PPM ?? tikari ja puukko.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 147.

Tarkastuksen aihe: Kohdetta ei tarkastettu v. 1995 tiedon epämääräisyyden vuoksi.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Löytyneet mäkirinteestä (Pääkkönen 1901).

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Löytyneet kylän läheltä maantien kohdalta (Pääkkönen 1901).

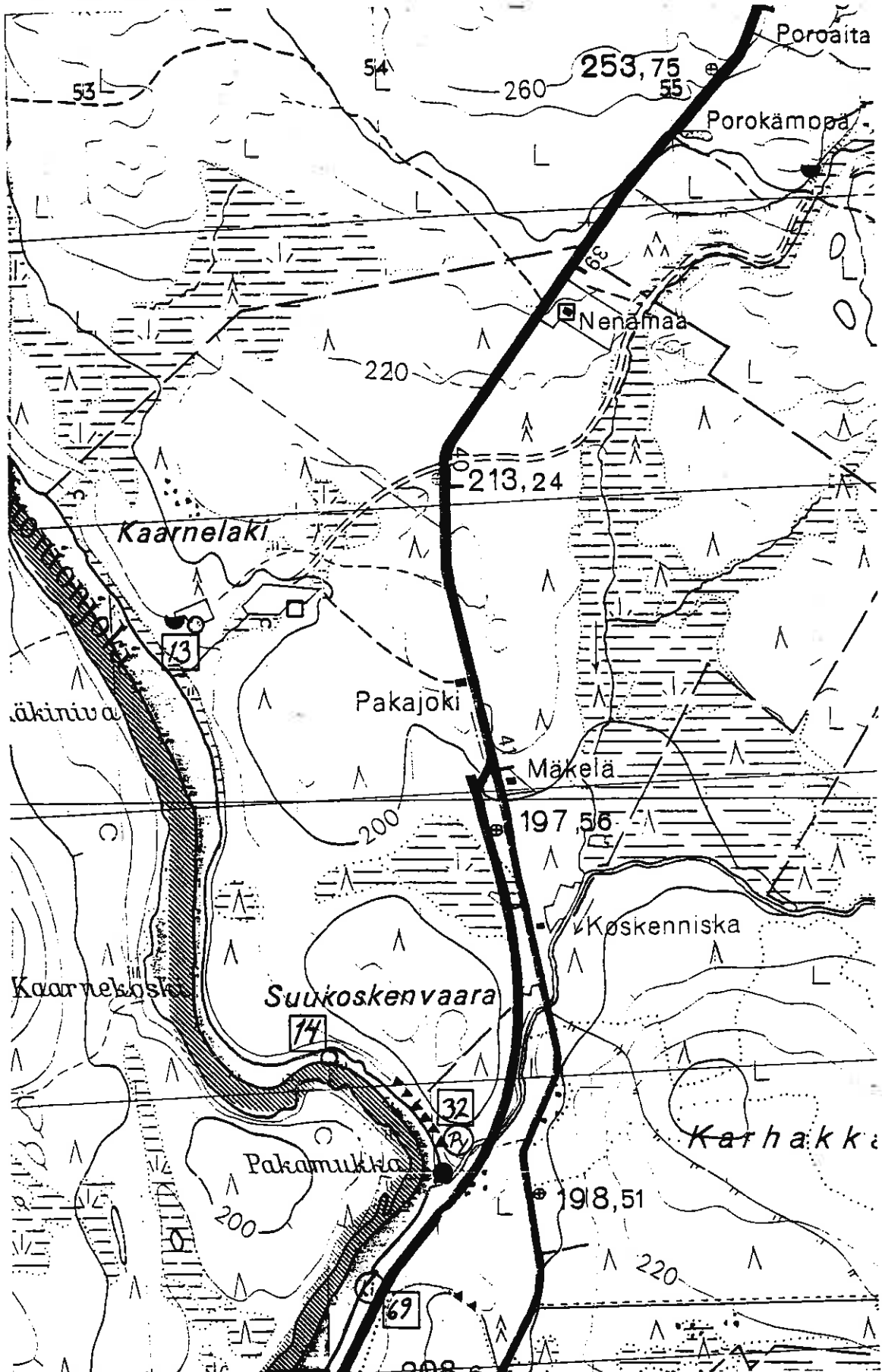
Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Löytyneet rikotun maanpinnan alta.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Löytyneet maantietä tehtäessä ilmeisesti viime vuosisadan vaihteessa (vrt. Pääkkönen 1901).

Ote top. kartasta 2714 05+08 KIHHLANKI

Kohteet MUONIO 13, 14, 32 ja 69 sekä kolme tervahautaa ja kaksi tuvanpohjaa

Luokitusehdotus perusteluineen: II - III; löytöpaikka lienee melkoisen tuhoutunut jäätyään tien alle; sitä on vaikea enää paikallistaa tarkasti.

Havaintomahdollisuudet: Eivät ehkä kovin suotuisat.

Lähilöytöjä: Kangosjärven rantataajaman muita löytöjä: MUONIO 30 Kangosjärvi, Ankkuriniemi: kiviesineen löytöpaikka; MUONIO 147 Kangosjärvi SE, Yrjölä: kvartsilöytöpaikka; lähellä myös tervahauta, MUONIO 219 Kangosjärvi NW, Koivuranta: kivikautinen asuinpaikka.

MUONIO 71 Jokijärvi W

-Kodansija (?)

Luokka: II

Ajoitus: esihist./saamelaisaika/hist. (?)

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 7.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 11 PAKASAIVO (1968)

x= 7507 64

y= 496 48

z= 240

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 32 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1? B4? C3 D E F G

Tila ja omistaja

Omistaja: Metsähallitus (?) Puhelin: 016-512 021

Osoite: Niemenpääntie 24 Postitmp: 95700 PELLO

Aiemmat tiedot: Tietoja Myllypalossa sijainneesta lappalaisasutuksesta, johon liittynyt maakuoppia (Erä-Esko 1961-62; Äyräpää 1931/Suomenmaa IX:2: 244).Tarkastuslöydöt Kiinteät rakenteet maaperässä.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 76.

Tarkastuksen aihe: Maastohavainnot inventoinnin yhteydessä.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti): Kodansija (?), erottuu ympäristöstään matalampaa kasvillisuutta (sammal, jäkälä) kasvavan soikeanpyöreän laikun perusteella, 6 x 5 (SW-NE). Pohja tosin kivinen, keskellä ja reunoilla melko hajallaan harmaajäkäläisiä ja osin palopintaisia kiviä (5-50 cm). Maantasainen. Koko järven W-ranta on täynnä ilmeisen eri-ikäisiä arkeologisia liedensijoja resenteistä alkaen.Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Sammal, jäkälä, mustikkaa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Järven SW-rannalla, SW-päässä, Kuerjoen suulla. Näkymä Ylläkselle (ESE). Jyrkän vaaranrinteen (SW) alla olevan laajan, mutta hieman kivikkoisen, harvaan mäntyä kasvavan laakean rantatasanteen SE-päädyssä, josta jokisuuhun (NE) on n. 16 m.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Jokijärven varaustupa n. 300 m NNE järven itäisellä vastarannalla.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pohjasta otetussa kairanäytteessä maaperä vahvasti podsoloitunut.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste: Tehdyt havainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; kohteen ikä ja todellinen luonne selviäisivät tarkemman kenttätutkimuksen avulla.

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko rantatasanne.

Havaintomahdollisuudet: Melko hyvät.

Rauhoitustoimenpiteet maastossa:

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Alueella Metsähallituksen laavuja ja kämppiä.

Lähilöytöjä: MUONIO 72 Jokijärvi W, kivilatomus, sijaitsee täältä n. 400 m NW. MUONIO 76 Jokijärvi E, kivikaudentyyppiset asuinvallipainanteet, sijaitsevat täältä n. 340 m ENE.

MUONIO 72 Jokijärvi W

-Kivilatomus ja liesi

Luokka: II

Ajoitus: Esihist./saamelainen?

Lukumäärä: á 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 9.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 11 PAKASAIVO (1968)

x= 7508 00   y= 496 24   z= 240

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 33.5 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1   B1   C3,5 D   E5   F   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpöntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt Havainnot kiinteistä rakenteista: latomus, esihistoriallinen liesi, resentti liesi**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 76.

Tarkastuksen aihe: Esihistoriallista kohdetta koskeva inventointihavainto.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):
Kivilatomus, pyöreähkö, 2 x 1.2 x 0.2 m (E-W), kivet 5-75 cm, näkyvissä n. 13 kpl.

N. 1 m latomuksesta N on

liesikiveyksen jääne, hajonnut, kiviä rykelmänä n. 6 kpl, kooltaan n. 15 cm, harmaajäkälän peittämiä. Tämän vieressä myös resentin liesikiveyksen jääne, jäkälätön.**Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:**

Sammal, mustikka, puolukka.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Harjanteiden ympäröimä, harvaan mäntyä kasvava, mustikkapohjainen, loivasti järveen (n. 70 m E) viettävän notkelman ylempi terassi, järven W-rannan läheisyydessä.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

N. 35 m Metsähallituksen kodasta W.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni) Pintahavainto.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.) Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Näkyvät rakenteet.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; Kohteen luonne tarkentuu vasta kaivauksella.

Ehdotus suoja-alueeksi: Kohde laissa määritettyine ympäristöineen ja suojavyöhykkeineen.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Alue on virkistyskäytössä.

Lähilöytöjä: MUONIO 71 Jokijärvi W, kodanpohja sijaitsee n. 400 m täältä SE. MUONIO 76 Jokijärvi E, kivikaudentyyppiset asuinvallipainanteet, sijaitsevat täältä n. 600 SE. MUONIO 74 Myllypalon lapinliedet sijaitsevat täältä n. 850 m NNE.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Erä-Eskon (1961-62) maininta Myllypalon lapinasutuksen läheisyydestä Suomenmaan (IX:2:244-245) mukaan (Äyräpää 1931). Tässä lieneekin kyse Muonion kirkonkylän eteläpuolella sijaitsevasta Myllypalosta, josta ensimmäinen maininta löytyy Pääkköseltä (1901).

MUONIO 73 Kirkonkylä, Kunnantalo E

-Ampumapotero

Luokka: II

Ajoitus: n. 1945 (?)

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 4.10.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2723 09 + 06 MUONIO (1984)

Pinta-ala: n. 3 x 3 m

x= 7541 57 y= 2486 73 z= n. 240

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 840 m Muonion kirkosta NNE.

Hoito ja kunto

A1 B1 C D2 E5 F3 G

Tila ja omistajaOmistaja: Yksityinen/Muonion kunta (?) Puhelin: 9696-534 311
Osoite: PL 25 Postitmp: 99301 MUONIOTarkastuslöydöt: Havainto kiinteästä kuopparakenteesta ja sen sisällä olevista erillisistä tukirakenteista.**TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:

Kartat: Ote peruskartasta ks. kohde 186; KARTTALIITE 1:10 000, ks. kohde 11.

Tarkastuksen aihe: Aiemmin havaitun, lähihistoriallisen jäänteiden taltiointi inventoinnin yhteydessä.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtainen löydöstön luonne ja sijainti): Ilmeisesti Lapin sodan aikainen ampumapotero, näyttää suorakaiteelta, mutta mitattaessa osoittautui ulkomitoiltaan neliön muotoiseksi, 3 x 3 x 0.5 m, valli 1 x 0.3 m, sisältä suorakaide, 1.7 x 1 m (SSW-NNE). Pohjalla lahonneita lankkuja, E-seinämästä pistää jousisängynpohjan kaltainen ruostunut metallitukiverkko, joka on kiinnitetty poikkipuuhun niitein. Kulkuaukko kuoppaan on ilmeisesti ollut SSW-päädysssä, aukon leveys on n. 0.5 m.Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Pohjalla sammal, reunoilla variksenmarja, puolukka, katajaa, koivun taimia, vaivaiskoivua.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Kosteaa, mäntyvaltainen sekametsätasanne.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Tyhjä tontti, jota ympäröivät kadut ja talot kunnan keskustaa-ajamassa. Valkotiilinen asuinrakennus sijaitsee paikasta n. 50 m N. Entisen eläinlääkärin talon ulkorakennus sijaitsee paikalta n. 30 m SSE. Lähin tienpätkä (E-W) sijaitsee täältä n. 20 m N. Kirjastotalo sijaitsee paikalta n. 70 m SW. Kunnantalo, johon ei paikalta ole näkyvyyttä tiheään kuusikon läpi, sijaitsee täältä ehkä 70 m WNW.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintamorfologinen havainto; turpeen alla oranssin värinen siltti.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Löytynyt kauppamatkalla ohi kulkiessa keväällä 1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: II-III; kyseessä lähihistoriallinen jäännös, jonka yleinen arkeologinen merkitys ei ole ensisijainen muinaisjäännösten rauhoituksen kannalta.

Ehdotus suoja-alueeksi: Ko. metsikkö kokonaan Lapin sodan muistomerkiksi (?).

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Hilikka Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Sijaitsee keskellä kirkonkylää - metsikköön saattaa tulla rakennuspaineita.

Lähilöytöjä: MUONIO 16: kiviesineen irtolöytöpaikka lienee sijainnut täältä n. 60 m WNW. MUONIO 182 Kirkonkylä, Reuhalanmaan esihistorialliselta ajalta oleva asutus aina Lapin sodan jäänteisiin sijaitsee täältä n. 400 m E.

MUONIO 74 Myllypalo, Salmijoki

-Liedensijoja asuinkentällä

Luokka: I - II

Ajoitus: Saamelaisaikainen (?)

Lukumäärä: 3 liettä

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 14.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 11 PAKASAIVO (1968)

Pinta-ala: N. 30 x 15 m (S-N)

x= 7508 87 y= 496 34 z= 240

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 32.6 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1 B1 C3?,4?,6 D E5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata/Metsähallitus
Osoite: Nivanpääntie 24

Puhelin: 9695-512 021
Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Kolme kiinteää liesirakennetta sekä yksi palaneen luun katkelma KM 29497:1.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 76.

Diat: OY n:o 14, 15 ja 53

Tarkastuksen aihe: Inventointi.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

1) Liesi, soikea, 1.5 x 1 x 0.1 m (NE-SW), n. 14 kivistä ladottu, kivien koot 10 - 30 cm.

N. 6 m 1):stä N on

2) liesi, soikea, 1.2 x 1 x 0.1 m (N-S), näkyvissä 8 kpl 10 - 20 cm:n kokoista kiveä. Liedestä otettuun kairanäytteesen tarttui palaneen luun katkema KM tästä liedestä.

N. 18 m 1):stä S on

3) liesi, pyöreähkö, halk. n. 60 cm, koostuu 5 ympyräksi ladotusta kivistä, kooltaan 30 - 40 cm.

Kaikki liedet ovat reunakehällisiä ja keskeltä avoimia.

Muinaisiännöksen pintakasvillisuus:

- 1) Variksenmarja, puolukka, sammal, jäkälä, vähän heinää.
- 2) Variksenmarja, puolukka, jäkälää, pieni kuusi.
- 3) Puolukka, jäkälää.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Salmijoki (S-N) sijaitsee löytöpaikalta n. 60 m SW. Harvaksen havupuita kasvavaa tasaista jäkäläkangasta jokipengermän reunalla, joka SW:ssa jatkuu jänkänä.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Metsäautotie (NNW-SSE) sijaitsee löytöpaikalta n. 50 m NE. Paikka toimii edelleenkin leiriytymistarkoituksessa.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainto. Kairanäytteessä hieno hiekka, kaikissa liesissä oli selkeä podsolimaannos, joskin 2):ssa heikoin.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

- 1) 7.7.1995 inventoinnin yhteydessä;
- 2) 14.7.1995 tarkastuksen yhteydessä.

Luokitusehdotus perusteluineen: I - II; liedet varsin hyvin säilyneitä - niiden tarkempi määrittely kuitenkin vaatisi lisätutkimuksia.

Ehdotus suoja-alueeksi: Yllä määritelty ala vähintään, mutta mieluiten koko jokitasanne.

Havaintomahdollisuudet: Varsin hyvät.

Opas: Janne Muotka, mukana Mika Pouttu.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Liian intensiivinen nykyleiriytyminen voi häiritä jäänteitä.

Lähilöytöjä:

Tuvanpohjia esiintyy kohteesta n. 400 m NW ja n. 100 m SE. MUONIO 76 Jokijärvi E, 2 - 3 kivi- ja kivikaudentyyppistä asuinvalipainannetta sijaitsevat liesistä n. 1200 m SSE. MUONIO 1 Myllypalo: maakuoppa-alue, jota on arveltu lappalaisten asuinsijaksi, lienee jossakin lähistöllä, mutta tiedon epätarkkuuden vuoksi kohdetta ei täältä ole pystytty paikantamaan, elleivät kyseessä sitten ole Jokijärven painanteet kohteessa 76.

MUONIO 75 Reponiemi, Porovaara (Kotasuvanto)

-Lapinkotaliesi

Luokka: I - II

Ajoitus: Saamelaisaika

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 19.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 06 + 09 SAITAVAARA (1969)

Pinta-ala: 1.3 X 0.5 m

x= 7514 70 y= 478 38 z= 190

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 27.7 km Muonion kirkosta SSW.

Hoito ja kunto

A1 B1 C6 D E5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen

Tarkastuslöydöt: Havainto kiinteästä liedenjäänteestä.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 75.

Tarkastuksen aihe: Inventointi.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):
 Liesi, soikea, 1.3 x 0.5 x 0.1 m (NW-SE), kiviä näkyvissä n. 11 kpl, kooltaan 8 - 20 cm kehään ladottuina ja osittain palaneina. Sijaitsee pienellä tasanteella, jolla ei kuitenkaan havaittu muita selkeitä asutusmerkkejä.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

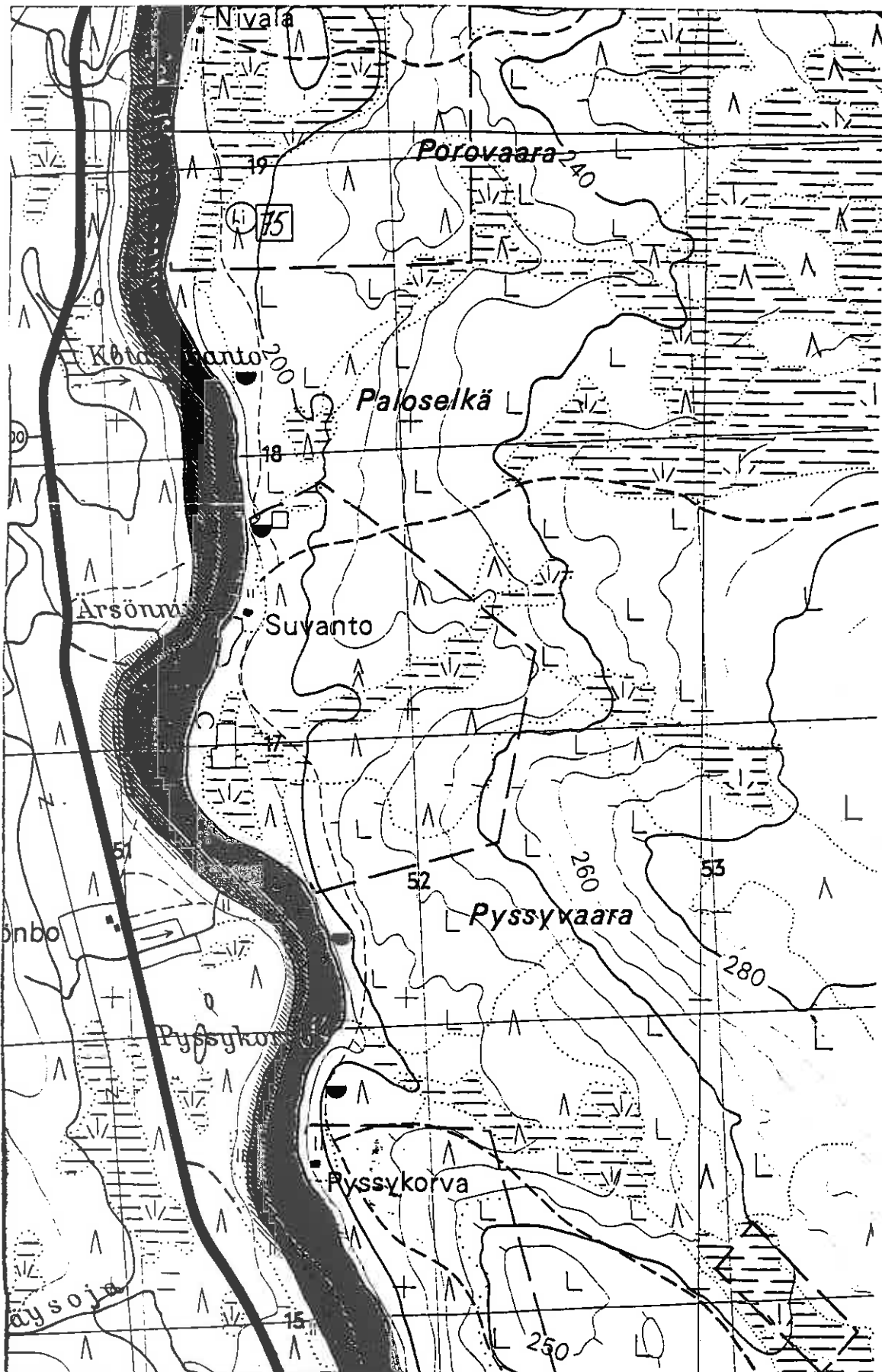
Sammal, jäkälä, juolukka, puolukka, pieni kuusen taimi.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Loiva, sammaleinen kangasrinne, jossa harvakseltaan kasvaa havupuita, paksuuksiltaan 2 - 25 cm. Muonionjokeen on paikalta n. 150 m W.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat,

Ote top. kartasta 2714 06+09 SAITAVAARA

Kohde MUONIO 75 sekä neljä tervahautaa ja tuvanpohja

sähköpylväät jne.)

Reponiementie (N-S) sijaitsee löytöpaikalta n. 14 m W.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainto; kairanäyte osoitti paikoin lieden sisällä selkeää podsolotuneisuutta. Siltin sekainen hiekka on palanutta, myös hiiltä esiintyi näytteissä.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; soveltuu luokan yleiskriteereihin (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimisuoja-alue lieden ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät varsinkin opastettaessa.

Opas: Janne Muotka.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Reponiementie sivuaa liettä varsin läheltä; tietyöt saattavat ulottua löytöpaikkaan saakka.

Lähilöytöjä: N. 560 m kohteesta 75 S on yksi tervahauta. Muinaissaamelaiseen traditioon lähialueella viittaavat paikannimet 'Kotasuvanto', 'Porovaara', 'Saitavaara', 'Peuralaki', josta on rekisteröity myös purnukuopiksi tulkittuja jäänteitä (MUONIO 82).

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäksi:

1700-luvun lopulla Saijanvaaran seuduilla asusti raitiolappalainen Mikkel Knuutinpoika Vettainen vaimoineen, joka oli Tiurajärvelle talon rakentaneen lappalaisen Antti Ollinpoika Nutin tytär. Vettainen itse oli alunperin Savosta.

Hänen veljenpoikansa Olli (1826 - 1897) rakensi Väylän varteen Reponiemen talon (Paulaharju 1922/77: 72-73). Paikannimistö osin saattaa olla peräisin vasta tältä ajalta, mutta seudun Saita - nimitys viittaa kuitenkin jo aiempaan esikristilliseen muinaissaamelaiseen uskomusperinteeseen. Tie ja nykyasutus ovat todennäköisesti tuhonneet osin alueen vanhoja asutusjäänteitä, jollaisia on voinut olla esim. Kotasuvannossa.

MUONIO 76 Jokijärvi E

-Esihistoriallinen asuinpaikka: asuin- tai kotapainanteita

Luokka: I - II

Ajoitus: Kivikausi?/Saamelaisaika?

Lukumäärä: Asuin- tai kotapainanteita 2 - 5 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 14.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 11 PAKASAIVO (1968)

Pinta-ala: n. 50 x 30 m (E-W)

x= 7507 74 y= 496 81 z= 240

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 33.6 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1,4 B1 C6 D E5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata/Metsähallitus Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24 Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä painannejäännteistä.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 76.

Diat: OY n:o 16

Tarkastuksen aihe: Inventointi: esihistoriallisten ihmistoiminnan merkkien etsintä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

1) Painanne, pyöreähkö, halk. n. 7 m, syv. n. 30 cm, mahdollinen oviaukko on suuntaan SW. Vallia ei havaittu.

N. 2 m 1):stä E on

2) painanne, pyöreähkö, halk. n. 7 m, syv. n. 30 cm. Vallia ei havaittu.

Painanteesta 1) 17 - 30 m W on

kolme syväköä, joskin hieman epäselvää muuta pyöreäköä painannetta ryhmänä, jonka päältä on ajeltu mönkijöillä tai muilla moottoriajoneuvoilla.

Muinajäännöksen pintakasvillisuus:

Jäkälää, sammalta, juolukkaa, puolukkaa, nuoria mäntyjä.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Jokijärvestä alkavan Kuerjoen suun rantaan on paikalta n. 200 m W. Nuorta mäntyä kasvavan kangasharjanteen NW-pää, jokiterassi.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Metsähallituksen Jokijärven varauuskämpä sijaitsee löytöpaikalta n. 200 m NW. Harjanteen suuntainen ulkoilureitti ohittaa painanteet 1) ja 2) n. 3 m:n päästä niiden NE-puolelta.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja. Pohjamaa soransekaista mukulakiveä; moreeniharjanne.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä 10.7.1995; kulttuuriryöntekijän havainto.

Luokitusehdotus perusteluineen: I - II; Ilman tarkempia tutkimuksia painanteiden luonne ei ole vielä täysin selvä, mutta säilyneisyytensä vuoksi ne ansaitsisivat luokituksen I ryhmään.

Ehdotus suoja-alueeksi: Vähintään yllä esitetty ala lakisääteiset suoja-aluenormit huomioiden.

Havaintomahdollisuudet: Varsin hyvät.

Opas: Janne Muotka, mukana Mika Pouttu.

Rauhoitustoimenpiteet maastossa: Löydöillä voisi olla kyltitetynä ja rajattuna nähtävyyssarvoa etenkin tarkempien tutkimusten jälkeen virkistyskalastus- ja ulkoilualueella.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Maastoajoneuvojen käyttö tuhoaa jäänteitä, joiden päältä ajo tulisi ehdottomasti kieltää.

Lähilöytöjä: Kaksi historiallisen ajan tuvanpohjaa sijaitsee täältä n. 630 m NNW. MUONIO 74 Myllypalo, Salmijoki: lapinkodantyyppiset liedensijat sijaitsevat täältä n. 1200 m NNW. MUONIO 1 Myllypalon lappalaisasumusten jäänteiksi arvellut kuopanteet saattavat olla esim. juuri nämä, mutta asiasta ei ole varmaa tietoa.

MUONIO 77 Kihlanki, Valkeajoki

-Historiallisen ajan asuinpaikkajäännö

Luokka: II

Ajoitus: Historiallinen aika

Lukumäärä: 4 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 12.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 11 PAKASAIVO (1968)

Pinta-ala: 50 x 70 m (SE-NW)

x= 7500 13   y= 494 20   z= 220

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 40.6 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1   B4 osittain   C   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata

Tarkastuslöydöt: Kiinteät jäänteet a-d

TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:**

Kartat: ote top. kartasta ks. kohde 77.

Tarkastuksen aihe: Inventointi ja uuden kulttuuriryöntekijän opastus muinaisjäännösten dokumentointiin.

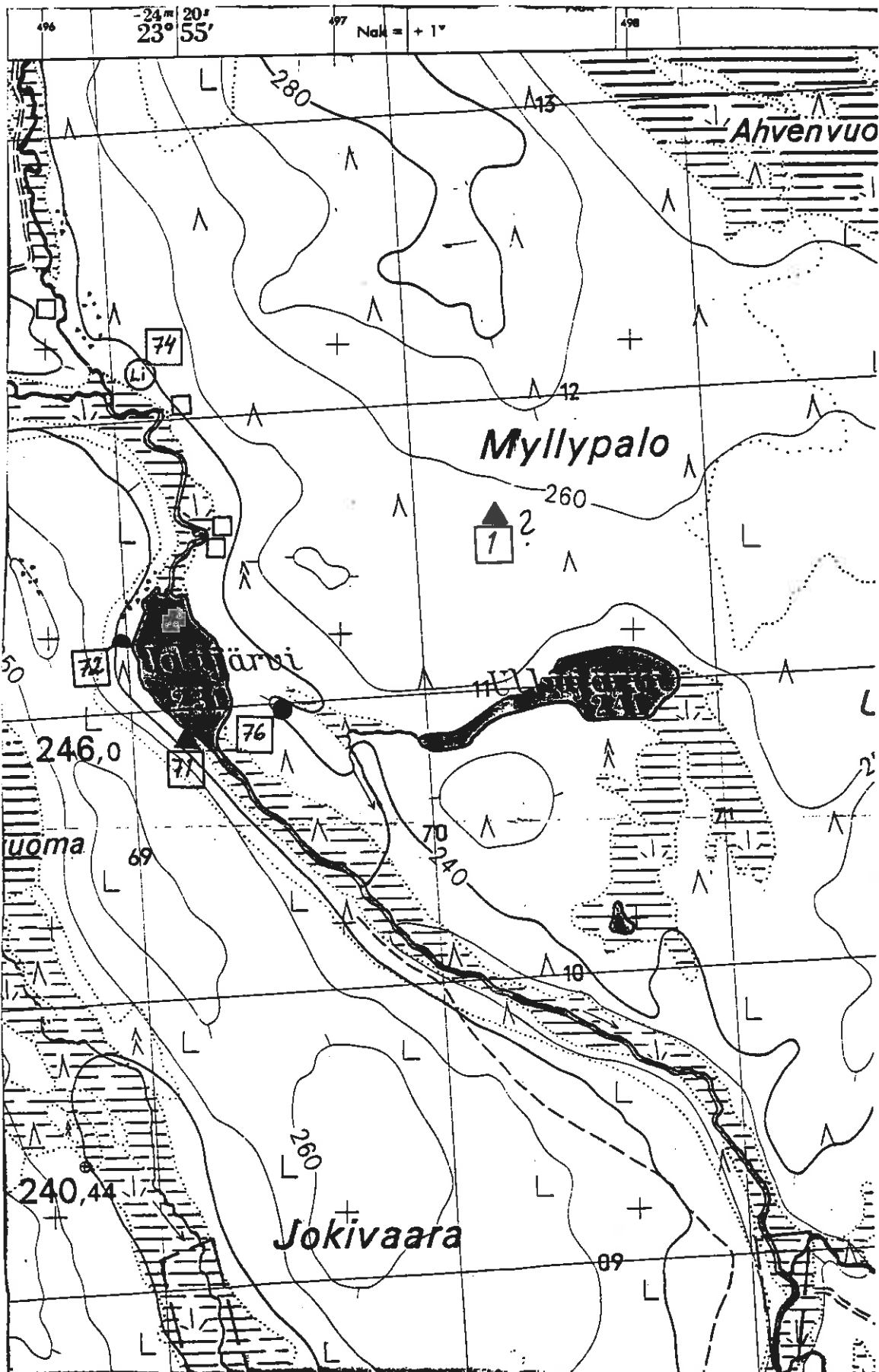
Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

a. Tuvanpohja, neliömäinen, 3 x 3 x 1 m. Salvottu osittain, jäljellä kolme päällekkäistä hirsikertaa. Oviaukko keskellä SW seinämää, lev. 0.5 m. S-nurkassa kiuas, halk. 1 m, kork. 0.7 m, kivien koot n. 0.35 m, näkyvissä yhdeksän kiveä. Oviaukon edessä on porraskivi, halk. 0.5 m, kiukaan vierellä on kimpiämpärin jäännös.

N. 25 m a:sta WSW on

b. tervahauta, pyöreä, (SE-NW) halk. 20 m, valli 3 x 0.3 - 3 m, sisäosan halkaisija 9 m, syvyys 3 m, puuputki säilynyt, ja se halkaisee vallin. Ränniaukko n. 2 x 0.3 m. Rännin pituus n. 5.5 m, leveys 1 - 2 m, syvyys n. 2 - 0 m, suunta kohti NE. Päässä heikko tynnyrinpaikka, halkaisijaltaan n. 1 m. Ränniä ympäröi valli, jonka korkeus on n. 0.5 m. Rännillä säilynyt tukihirsiä n. 7 kpl. Ympäri vallia on pieniä kuopanteita.

Ote top. kartasta 2714 11 PAKASAIVO

Kohteet MUONIO 1 (?), 71, 72, 74 ja 76 sekä neljä tuvanpohjaa

N. 17.5 m b:stä SE on

c. turvekodan pohja, ulkosivuilta pyöreä, halkaisija 6 m. Valli 2 x 0.2 - 1.2 m, sisäosa suorakaide, laajuudeltaan 1.8 x 3 m, syvyys valliin nähden max 1 m. Lattiassa neliömäinen kuopanne n. 1 x 1.3 m, vallin S-osassa näkyvissä kiuaskiveystä, jossa kolme kiveä 1 m - 0.1 m (ei oviaukkoa!). NW sivulla on kuopanne, mitoiltaan 2 x 1.2 x 0.3 - 0.5 m.

N. 6 m c:stä N on

d. liedensija, neliömäinen, 0.5 x 0.5 x 0.1 m, näkyvissä viisi harmaajäkäläistä kiveä. n. 0.12 - 0.25 m, osittain sammaloituneita. Keskeltä avoin, jäkälän alla tuntuu kivi. Välittömästi d:n NE puolella on laaja suorakaidemainen alue, jonka pinta on kulunut, ja ympärillä on kiviä - mahdollisesti kyseessä on rakennuksen pohja.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

a. Kaksi nuorehkoa koivua, jäkälää, variksenmarjaa, sammalta, puolukka ja männyntaimi.

b. Ohuita kuusia ja mäntyjä, joiden paksuus on n. 15 cm, sammalta, puolukka, kataja, ruohoa, juolukka ja mustikka.

c. Sammalta ja puolukkaa vallilla. Kataja, viisi mäntyä, joiden max paksuus oli 20 cm, kolme kuusta, joiden max paksuus oli n. 15 cm ja kolme nuorehkoa koivua.

d. Sammalta, puolukkaa ja variksenmarjoja.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

a. Loivasti SW viietävä, harvaa männikköä ja mustikkaa kasvava hiekkarinne, josta on n. 50 m jänkään SW.

b. Loivasti kohti SW viettävän rinteen terassimainen reuna. Puustossa kuusta ja koivua männyn lisäksi.

c. Vrt: b, etäisyys jokeen (SW) on n. 10 m.

d. Terassin reunaan on paikalta 11 m SW.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

a. sijaitsee n. 12 m SW Pakasaivon johtavalta tieltä (ESE-WSW).

b. Pakasaivon tielle on paikalta n. 40 m NE.

c. - d. vrt b.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainnot sorapohjaisessa kankaassa.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa; tuvanpohja havaittiin auton ikkunasta.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokan yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10) historiallisen ajan kohteena.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimialue kohteiden ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Tarvittaessa Mika Pouttu, Muonio tai H. Oksala.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:
Tien läheisyys saattaa aiheuttaa rasitteita.

Lähilöytöjä: MUONIO 10a Kirkkopahta sijaitsee täältä 1,5 km NW.

MUONIO 78 Pakasaivo N

-Liesiä

Luontokuva (Kuva 2056)

Luokka: II

Ajoitus: Esihist. (?)

Lukumäärä: 2 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 13.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 11 PAKASAIVO (1968)

Pinta-ala: N. 2 X 2 m

x= 7503 39

y= 491 34

z= 240

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 36.6 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A4 B C3,4,5,6 D E5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Kaksi liedensijaa kivineen; kiinteitä rakenteita.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 80.

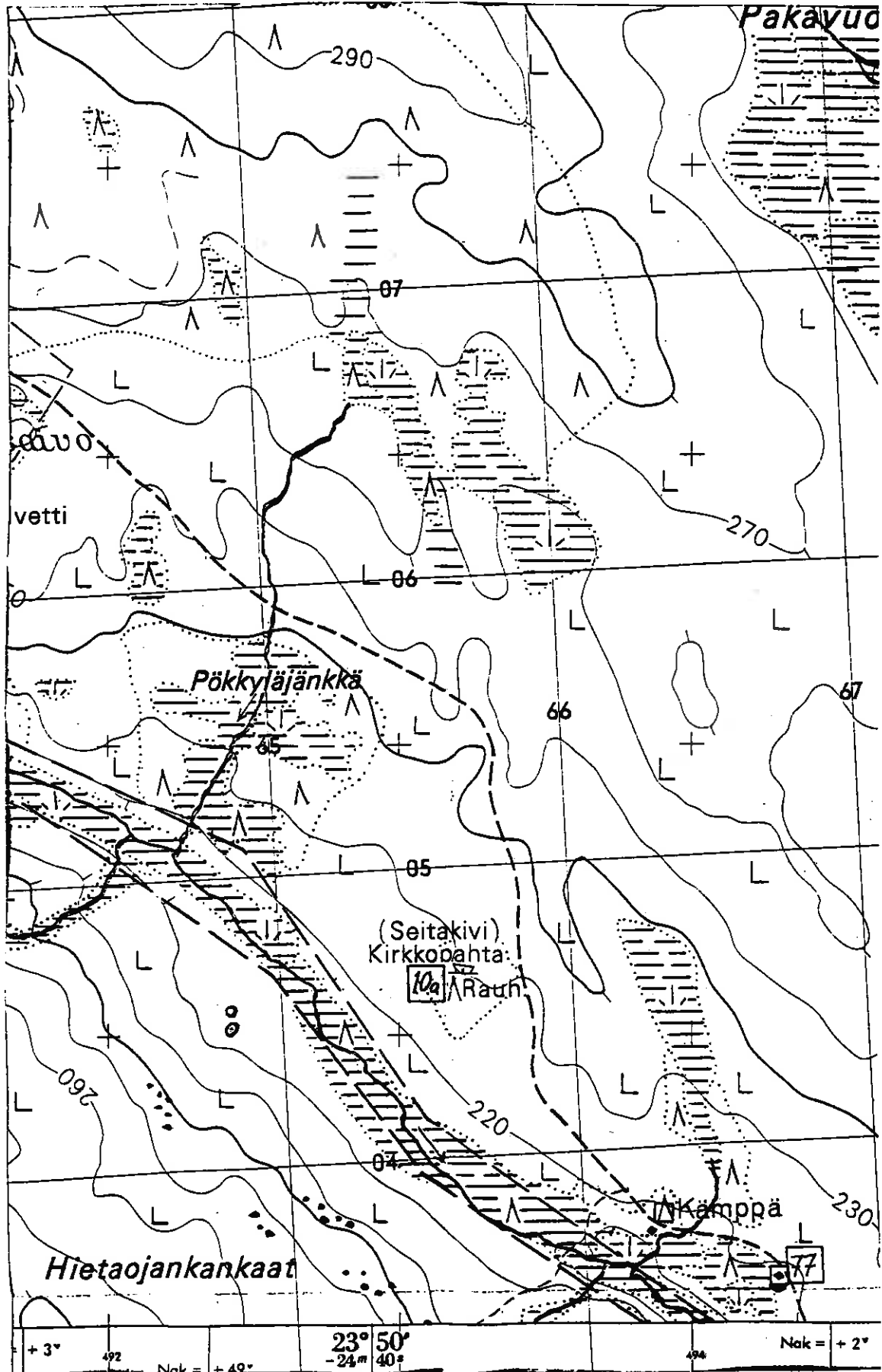
Tarkastuksen aihe: Saamelaisaikaisten ja sitä vanhempien jäänteiden etsintä pyhiä paikkoja koskevan tradition pohjalta inventoinnin yhteydessä.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):a) Liesi, pyöreä, halk. n. 60 cm, keskeltä avoin, näkyvissä seitsemän kehäkiveä, koot 5 - 20 cm.

N. 0.5 m a):sta S on

b) liesi, pyöreä, halk. n. 50 cm, keskeltä avoin, näkyvissä n. kahdeksan terävää, palamisen rapaamaa kiveä, kooltaan 2 - 20 cm.**Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:**

a) ja b): Molemmissa kaksi puolukantainta, kariketta ja puusälää: pintakasvillisuus kulunut paljaaksi.

Ote top. kartasta 2714 11 PAKASAIVO

Kohteet MUONIO 10a ja 77

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Jyrkän rinteen kieleketasanne saivon N-päässä, vesiraja n. 5 m S, pudotus alaspäin äkkijyrkästi n. 20 m.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Metsähallituksen näköalapaikkaan johtavien portaiden alapäässä, jonne löytöpaikasta on n. 7 m N.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainnointoja, kasvillisuus hävinnyt pinnan tallomisen seurauksena. Ympäröivä maaperä on punaiseksi palanutta, siltinsekaista, erittäin hienoa hiekkaa kalliokielekkeiden ympäröimänä.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.) Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Topografiset seikat sekä havainnot; lieden rakentaminen on mahdotonta muualla ao. lähiympäristössä kallioiden jyrkkyyden vuoksi.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; osa saivojärven pyhää kokonaisuutta.

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko Pakasaivon järvi sekä sitä ympäröivä maa-alue topografisena kokonaisuutena.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Mika Pouttu.

Rauhoitustoimenpiteet maastossa: Metsähallituksen virkistysrakennelmien ympäröimä myös luonnonnähtävyytenä.

Lähilöytöjä: MUONIO 10 Pakasaivo, pyhä saivojärvivesi välittömästi liesien S-puolella. MUONIO 10 a Kirkkopahdan seitakivi sijaitsee täältä n. 2900 m SE. Pakajärvi, josta on runsaasti traditiota lappalaisasutuksesta, sijaitsee täältä n. 700 m W.

MUONIO 79 Lompolo- tai Pahtakurunvuoma (?)

-Puuastian löytöpaikka

Luokka: II

Ajoitus: saamelais-/talonpoikaisaika (?) (hist.)

Kohteen laji: suolöytö Lukumäärä: 2 esineen katkelmaa.

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2723 08 + 05 PAHTONEN (1984)

x= 7539 y= 2488 z= 235 - 260

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 1.6 - 2.8 km Muonion kirkosta ESE.

Tila ja omistaja

Rno:t: 10:59, 9:19,14, 8:17,42,46,48, 7:22,25,42,45,47,49

Omistaja: Useita yksityisiä

Aiemmat tiedot: Erkki Vuollon (Muonio) lahjoitus 15.1.1996. Tiedot edesmenneeltä katkelmien löytäjältä Aarne Reginalta.**Aiemmat löydöt:** Kaksi ohutseinäisen, sahatun kimpiastian kaltaisen puuesineen kappaletta, KM 29498: 1.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 151.

Diat: OY n:o 92

Tarkastuksen aihe: Kohdetta ei ole tarkastettu, koska lahjoitus saatiin keskitalvella 1996.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):Kaksi suolöytönä esiin tullutta, hyvin ohutseinäistä kimpiastian (?) sälemäistä katkelmaa (ks. myös löytöluettelo KM 29498:1), joiden reunat on sahattu huolellisesti viistoiksi. Kappaleet liittyvät yhteen ponttimaisen pystyleikkauksen avulla, joka on muotoiltu yhteen pienemmän kappaleen reunaan. Suuremman kappaleen pystyreuna on myös lovettu viistosti: Kyseessä on selvästi myös liitospinta seuraavaan kappaleeseen. Koveralla puolella ao. kohdassa on näkyvissä eräänlainen fasetti, joka viittaa astian muotoon: nurkat on veistetty loiviksi. Samassa yhteydessä oli kertomuksen mukaan ollut muitakin samanlaisia kappaleita. Kyseessä lienee hilla- tai kalanelikko.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Suoturve.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Vuollon tiedon mukaan kappaleet olivat löytyneet Muonion kirkonkylän ja Olostunturin välisestä jängästä. Todennäköisin alue on tälöin juuri Pahtakurunvuoma. Ao. jänkkää W:ssä rajoittaa Oustajärvi.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Vuollo muisteli kappaleiden löytyneen Reginan kertomuksen mukaan ilmeisesti viemärikaivannosta. Tämä nähtävästi kulkee Muonion - Kittilän maantien (WNW-ESE) SW-reunaa pitkin, jonne tammikuussa 1996 on kaivettu myös vesijohtoputki. Ao. alueen SW-puolella on myös Oustajärveen johtavia suo-ojituksia, joista kappaleet ovat voineet löytyä.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Löytösyvyys oli ollut 2 m.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Ilmeisesti ainakin 2. maailmansodan jälkeisenä aikana viemärikaivannon tai suo-ojituksen yhteydessä.

Luokitusehdotus perusteluineen: II - III; ilmeisesti kohde on tuhoutunut ja peitetty.

Havaintomahdollisuudet: Tarkka löytöpaikka tuskin on enää tarkemmin paikannettavissa.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Alueella on kaivettu koneellisesti juuri ennen kappaleiden luovutusta tammikuun alkupuolella 1996. Tällöin nostetussa turpeessa saattaisi vielä esiintyä löytöjä.

Lähilöytöjä: MUONIO 151 Oustajärvi: saivojärvi sijaitsee täältä max n. 800 m SW. MUONIO 180 Kirkonkylä, Suukoskenpalo, Kittilän tie S: esihist./historiallisen ajan löytöpaikka sijaitsee täältä n. 1400 m WNW. MUONIO 182 Kirkonkylä, Reuhalanmaan muinaisjäännösalue sijaitsee täältä n. 1200 m NW.

MUONIO 80 Pakasaivo S, Valkeajoen latvasuu

-Pato ja sulkulaite

Luokka: II

Ajoitus: hist.

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 13.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 11 PAKASAIVO (1968)

Pinta-ala: 60 x 2 m (W-E)

x= 7502 25   y= 491 15   z= 220

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: Muonion kirkolta 38 km SSE.

Hoito ja kunto

A4? B1 C1,4,6 D E5 F1 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen?/Metsähallitus?

Tarkastuslöydöt: Kiinteä rakenne maastossa.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 80.

Tarkastuksen aihe: Maastohavainto vanhasta, käytöstä poistetusta rakenteesta.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

Pato, koostuu kahdesta n. 30 m pitkästä, molemmin puolin jänkään ja poikittain jokisuuta vasten isketystä tiheärimaisesta aitasiivekkeestä (W-E), jotka joessa päättyvät sulkurakennelmaan. Tämä muodostuu kahdesta rinnakkaisesta, joen suuntaisesta lautaseinämästä, pituus n. 2 m, korkeus n. 1.5 m, ja keskinäinen etäisyys n. 1.5 m. Näitä on tuettu hirsirakenteiden avulla. Seinämien päädyt lienee suljettu porttien avulla, mutta sulkuportteja ei havaittu maastossa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Saivojärven S-päässä oleva jänkäinen jokisualue (Valkeajoki).

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Kohde sijaitsee n. 1 km SSW Metsähallituksen info-pisteestä ja Uttu-Kallen Saivokahvilasta.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainto.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste:

Näkyvät rakenteet.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; suhteellisen hyvin säilynyt.

Ehdotus suoja-alueeksi: Välitön ympäristö.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

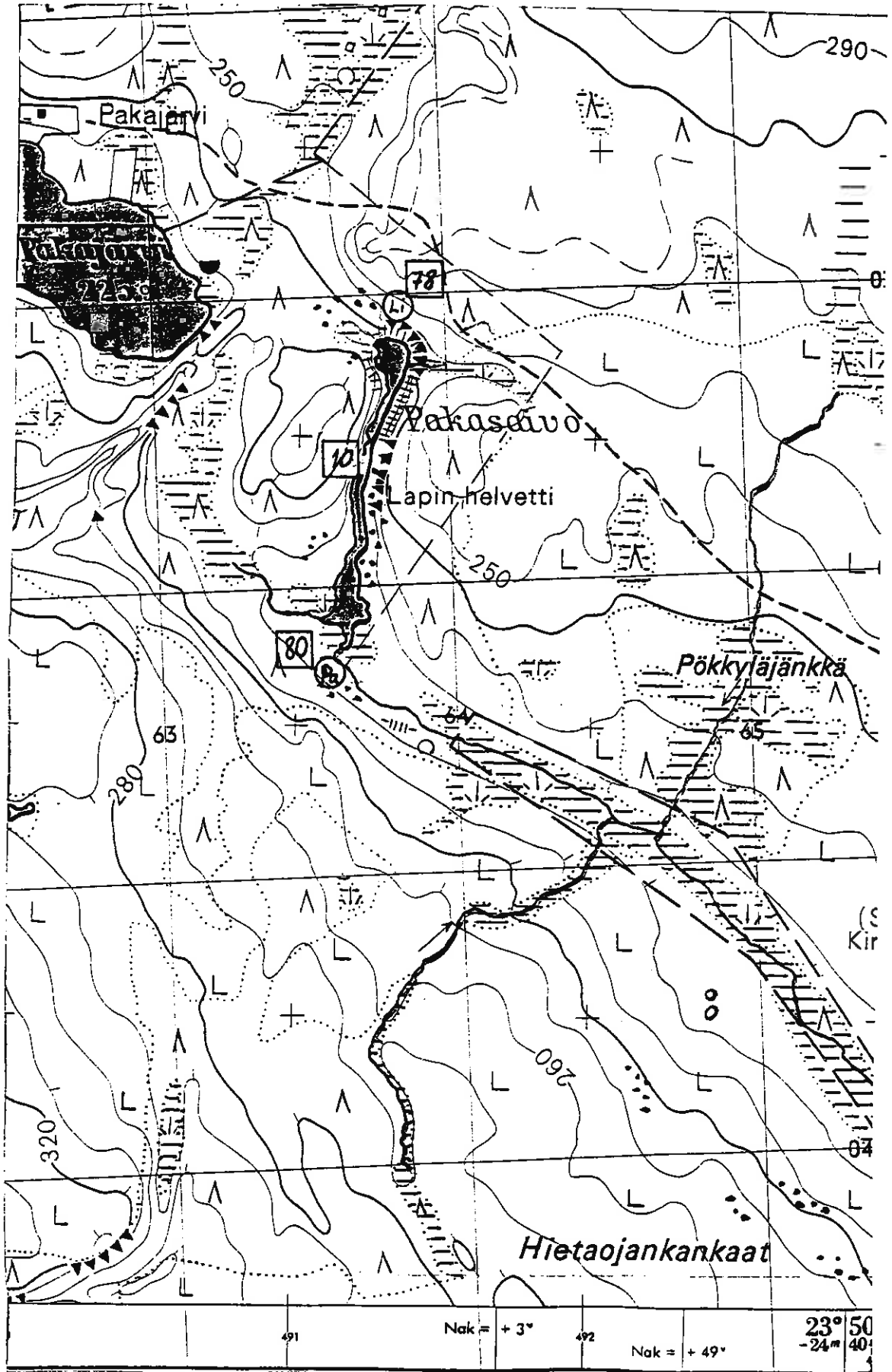
Opas: Mika Pouttu sekä Uttu-Kalle.

Lähilöytöjä: MUONIO 10 Pakasaivo, saivojärvi, sijaitsee välittömästi rakenteen N-puolella. MUONIO 10 a Valkeajoen Kirkkopahta sijaitsee kohteesta n. 2300 m SE. Pakajärven vanha lappalaisasutusalue sijaitsee täältä n. 1200 m NW.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Saivokahvilan pitäjät, mm. Kalervo Uttu vaimoineen, tuntevat alueen historiaa ja traditiota.

Ote top. kartasta 2714 II PAKASAIVO

Kohteet MUONIO 10, 78 ja 80 sekä tervahauta ja tuvanpohja

MUONIO 81 Kuerjoki E

-Kivikautinen asuinpaikka

Suunta (Kuva 2002)

Luokka: I-II

Ajoitus: Kivikausi

Lukumäärä: 1 asuinvallipainanne, 1 liedensija

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 14.7.1995

SijaintitiedotPeruskartta: 2714 11 PAKASAIVO (1968) Pinta-ala: n. 25 m²

x= 7505 35 y= 498 87 z= 235

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 36.7 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A1 B1 C D E5 F1 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtion metsää (?) Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Metsähallitus (?) Postitmp: 95700 PELLO

Nivanpääntie 24

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä rakenteista maastossa.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 81.

Tarkastuksen aihe: Inventointiin liittyvä esihistoriallisen asutuksen etsintä.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):1) Asuinvallipainanne, soikeahko, 9.5 x 9 x 0.4 - 0.5 m (NE-SW), ympärillä epämääräinen valli, johon raivattu kiviä painanteen pohjalta. Sisämitat 7 x 6 m.

N. 11 m 1):stä NW on

2) liedensija, pyöreähkö, halk. n. 60 cm, näkyvissä n. 11 harmaajäkäläistä ulkokehäkiveä, koot 5-40 cm.**Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:**

1) Mustikka, variksenmarja, jäkälä, männyntaimi.

2) Puolukka, jäkälä, sammal, variksenmarja, mustikkaa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Kuerjoen (N-S) ja idästä virtaavan puron/pikkujoen haara-alueetta, lähempänä jälkimmäisen rantaa, NW-SE -suuntaisen pitkän, kivikkoisen ja harvaan mäntyä kasvavan harjanteen päällä, joka laskee terasseittain mainitun puron laskusuuta ympäröivän järnkäniityn reunaan, n. 80 m SW.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Aavahelukalle (S) johtavan metsäautotien (NE-SW) ylittävän siltarummun N-puolelta n. 200 m NW.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja; kivinen soraharjanne, painanteen 1) pohjalla podsoloitunut hiekka.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä, työpäivän päätteeksi.

Laajuuden arviointiperuste: Tehdyt havainnot käytettävissä olleen vähäisen ajan puitteissa; ympäristössä, esim. pohjoisempaa samalla kahden puron ja Kuerjoen välisellä suisto- ja kannasharjannealueella saattaa esiintyä lisää vallipainanteita.

Luokitusehdotus perusteluineen: I-II; täyttää II-luokan yleiset perusteet, kunnes toisin osoitetaan. Säilyneisyytensä perusteella kelvollinen myös I-luokkaan.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lain säätämä kohdetta automaattisesti ympäröivä suoja-alue, mieluiten vähintään 20 m.

Havaintomahdollisuudet: Vaatii tarkkuutta.

Opas: Mika Pouttu.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys: Uhkia ei maastossa näkyvissä.

Lähilöytöjä: Kaksi tervahautaa sijaitsee saman puron rannalla 140 - 220 m kohteesta 1) ESE. Tervahauta ja tuvanpohja Kuerjoen sillan NW-puolella n. 3.4 km kohteesta 81 NE.

MUONIO 82 Peuralaki

-Purnuja (?)

Luokka: II

Ajoitus: Saamelaisaika

Lukumäärä: n. 10 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 18.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 06-09 SAITAVAARA (1969)

Pinta-ala: n. 30 x 60 m (E-W)

x= 7513 73   y= 481 85   z= 280

(kuvailun esimerkkipurnun sijainti)

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 27.7 km Muonion kirkosta kohti SSW.

Hoito ja kunto

A4? B1 C3,5 D E1,5 F G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtion metsää?

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä rakenteista.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

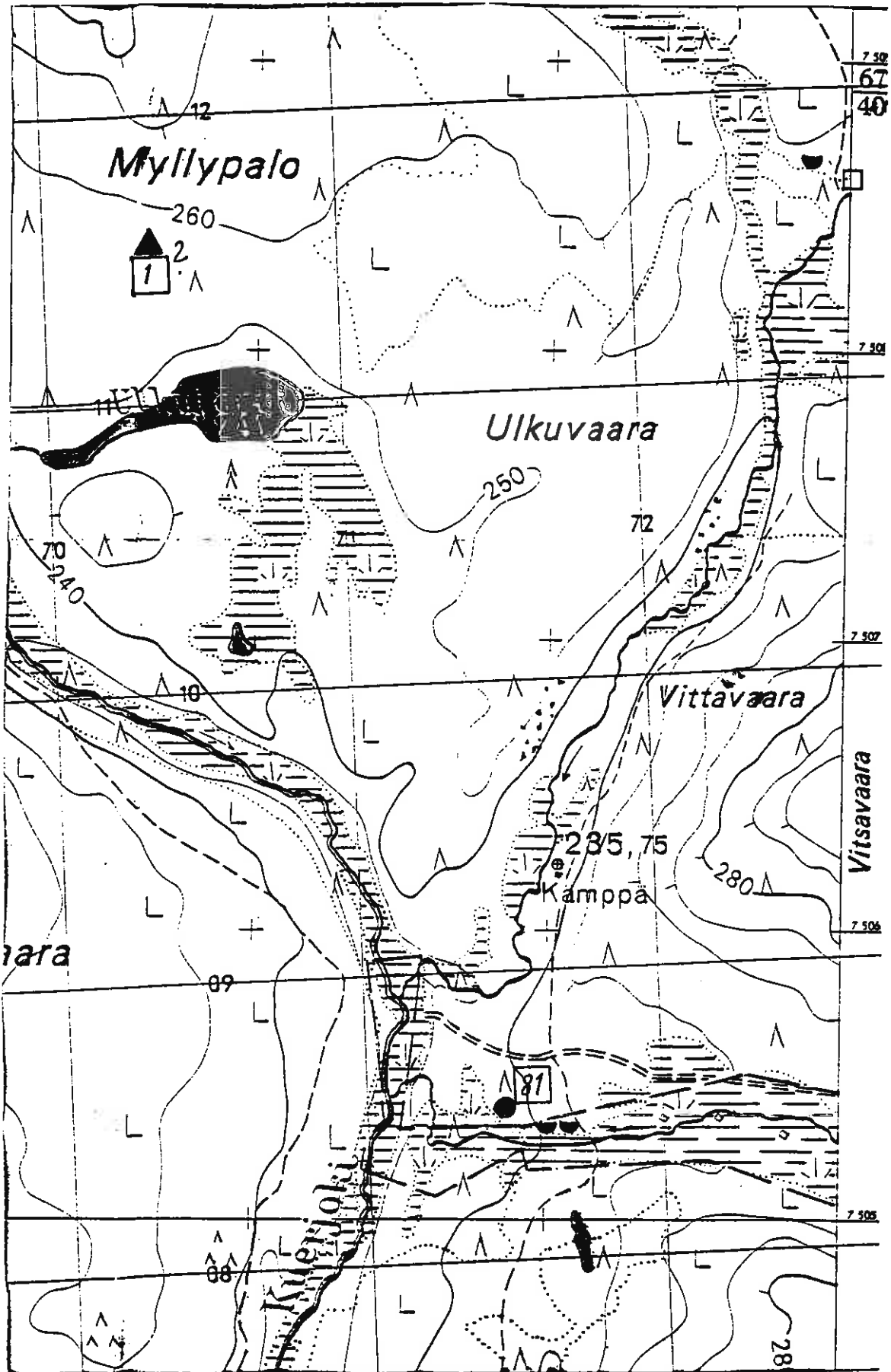
Kartat: Ote top. kartasta ks. 85.

Tarkastuksen aihe: Peuranpyyntiin liittyvien muinaisjäännösten etsintä paikannimen (Peuralaki) perusteella.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):
Purnu (?), pyöreä, halk. 1 m, syv. 0.3 m, reunustettu seitsemällä pinnalle näkyvällä kivellä (koot 20 - 50 cm), joista osa on laakoja.

Tästä purnusta 9 - 50 m W olevalla alueella (ks. yllä) on n. yhdeksän vastaavankaltaista epämääräistä, osittain kivillä reunustettua maakuopannetta, ikäänkuin hieman hajoitettuja.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Kuvailun purnun kivet ovat harmaajäkälän peittämiä, pohjalla variksenmarjaa, mustikkaa, puolukkaa, sammalta, männyntaimi. Reunalla kaksi lahoa puupötkelöä.

Kohteet MUONIO 1 ja 81 sekä kolme tervahautaa ja tuvanpohja

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Harvaa mäntyä kasvava mustikkapohjainen, hieman kivinen moreenikangas, joka loivasti viettää kohti NNE päättyen terassimaiseen reunaan n. 35 m:n päässä kuvaillusta esimerkkipurnusta.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Paloselän ja Saijanvaaran metsäautoteiden risteys sijaitsee n. 50 m N.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Maasto kivistä, purnujen pohjalla podsoloitunutta hiekkaa.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste:

Näkyvät rakenteet.

Luokitusehdotus perusteluineen: II kunnes kuopanteiden funktio ja ikä kaivauksella osoittautuu joksikin muuksi.

Ehdotus suoja-alueeksi: Laissa määritetty suoja-alue rakenteiden ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Vaatii tarkkuutta.

Opas: H. Oksala

Lähilöytöjä: MUONIO 75 Porovaara, lapinkotaliesi sijaitsee täältä n. 3.5 km WNW. MUONIO 29 Saitavaaran seita sijaitsee täältä n. 3.8 km NW.

MUONIO 83 Saivoharju, Saivo

-Saivojärvi

Luokka: II

Ajoitus: Saamelaisaika

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 28.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 06 + 09 SAITAVAARA (1969)

Pinta-ala: n. 130 x 130 m

x= 7517 86

y= 488 68

z= 260

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 23 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1 B1 C6 D1,3 E5 F3 G2 koskee kalastusta

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen

Vuokrattu: Vuokravesi

Tarkastuslöydöt: Saivoallas kiinteänä jäänteinä sekä joitakin epävarmoja esihistorialliseen toimintaan mahdollisesti viittaavia havaintoja järven NE-rannalta.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 83.

Diat: OY n:o 38

Tarkastuksen aihe: Esi- ja varhaishistoriallisen ihmistoiminnan merkkien jäljitys.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

Saivojärvi, johon liittyvä yksilökohtainen traditioaines kuitenkin on tuntematonta. Järvi on pyöreä, halkaisijaltaan n. 100 m. W:ssä järveä ympäröi korkea hiekkaharjanne, joka madaltuu järven N-, E- ja SE-reunoilla. S-reunalla on matala jänkä, jonne järvestä virtaa vettä. Järven N-rannan maasto on ihanteellista leiriytymisen kannalta, joskin liikenteellisesti paikka on kohtalaisen syrjäinen.

On mahdollista, että aluetta olisi jo esihistoriallisena aikana käytetty leiriytymiseen. Tästä epävarmoina viitteinä havaittiin a) jonkin verran kuopalla oleva, osittain palaneiden kivien

muodostama keskittymä n. 30 m Saivosta N, sekä b) asumuspainannetta muistuttava, reunoiltaan raivattu (?) tasanne edellisestä n. 67 m WNW, halkaisijaltaan n. 7 m.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

N-reunalla mustikkapohjaista mäntykangasta, E- ja W-reunoilla kuusivaltaista metsää, SW-osassa matalaa suovarvikkoa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

a): Sijainti hiekkaisen kangasterassin reunalla, oudon kaltevalla pinnalla, n. 30 m Saivosta N.

b) sijaitsee jyrkähkösti kohti järveä (n. 30 m SE) viettävän hiekkakangasharjanteen juurella alueen N-osassa.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Järven NE-rannalla resentti nuotiopaikka ja kalastuskyltti.

Löytösvyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

a) Kairanäytteessä esiintyi jonkin verran hiiltä ja ympäristössä myös luonnostaan kiviä, joista useat olivat palamattomia.

b) Hieno hiekkapohja, voimakkaasti podsoloitunut.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuurintutkimuksen inventointihavainnot.

Laajuuden arviointiperuste: Havainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; saivot sinänsä täyttävät muinaismuistolaissa määritetyt muinaismuiston kriteerit tarinaperinteeseen liittyvinä luonnonkohteina; muun Saivon rannalla sijaitsevan esihistoriallisen asutusmateriaalin varmistaminen vaatii lisätutkimuksia koekaivauksin.

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko saivoalue rantoineen.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

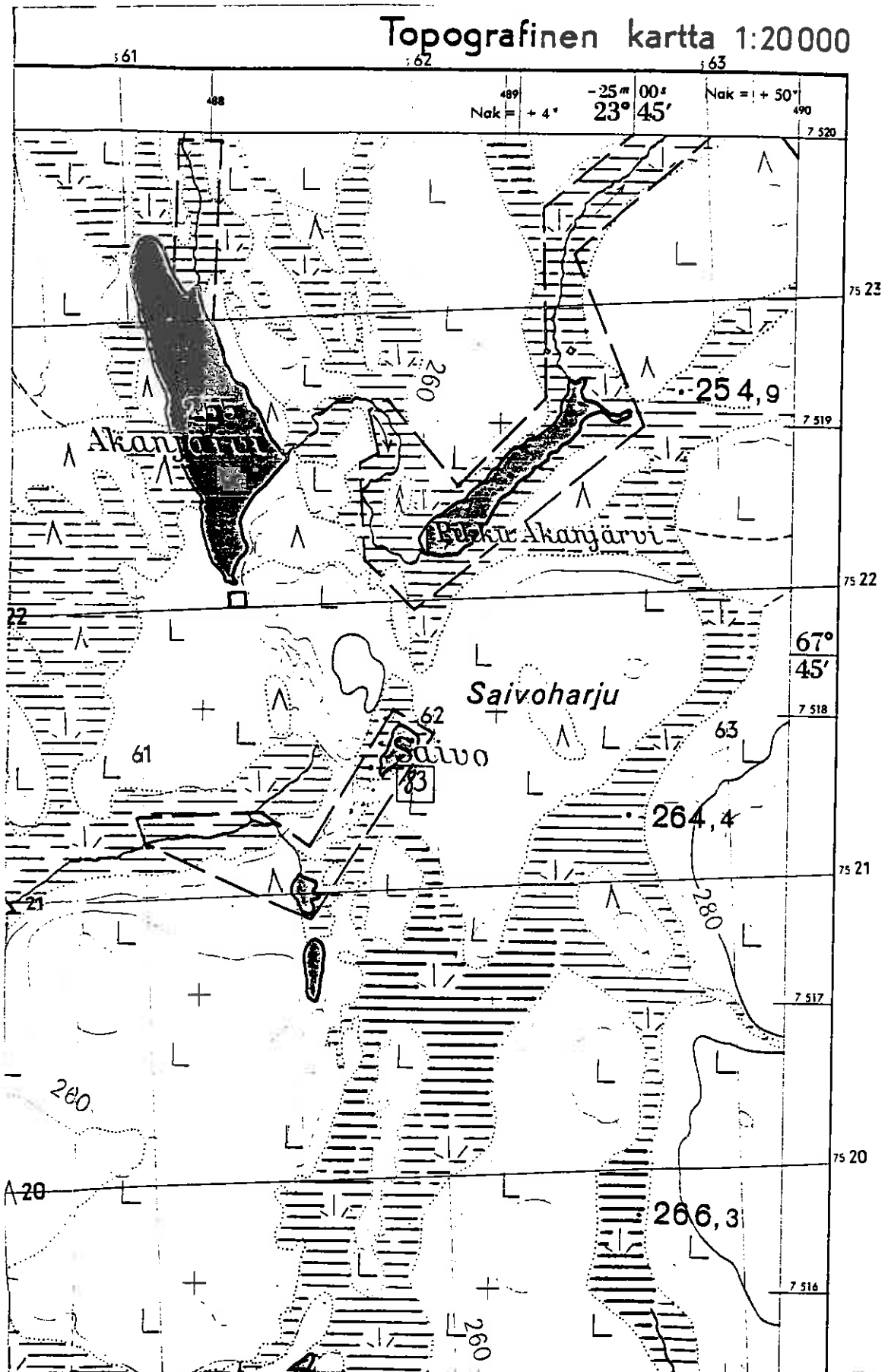
Opas: Mika Pouttu.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Järveen istutettu kaloja.

Lähilöytöjä: Saivosta 600 - 800 m NW/N sijaitsevat Akanjärvet: Akanjärvi ja Pikku Akanjärvi, joiden nimet viittaavat muinaissaamelaiseen ukkosenjumalan puolison palvontaan (ks. esim Holmberg 1915: 72). Akanjärveltä ei tehty muita löytöjä kuin historialliseen aikaan viittaava tuvanpohja järven S-päästä.

Ote top. kartasta 2714 06+09 SAITAVAARA

Kohde MUONIO 83 sekä tuvanpohja

MUONIO 84 Vittikkopalo

-Liedensijoja (?)

Käytetty
Käytetty

Luokka: III

Ajoitus: Kivikausi

Lukumäärä: Useita

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 31.5.1995 ja
19.7.1995**Sijaintitiedot**

Peruskartta: 2714 06 + 09 SAITAVAARA (1969)

x= 7517 96

y= 483 78

z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 23 km Muonion kirkosta SSW.

Hoito ja kunto

A5? B4? C3 D E1 F G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtion metsää?

Aiemmat tiedot: Väinö Saarensalmen tiedonanto (puhelu 9.5.1995).**Aiemmat löydöt:** Väinö Saarensalmen havainnot maanalaisista liesistä 1940-luvulla.**Tarkastuslöydöt:** KM 29499: 1 epämääräinen kvartsi-iskos, kaksi murtunutta kvartssia.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 85.

Diat: OY n:o 54

Tarkastuksen aihe: Väinö Saarensalmen tiedonanto maanalaisista tulisijoista.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti): Väinö Saarensalmi ilmoitti havainneensa 1940-luvun lopulla maantien viereen kaivetun hiekkakuopan seinämässä hyvin vanhoja päällekkäisiä nuotionpaikkoja n. 0.5 m:n syvyydestä alkaen. Saarensalmi näytti havaintopaikan toukokuussa 1995, jolloin paikalla vielä oli lunta, jäätä ja routaa. Uudessa tarkastustilanteessa heinäkuussa n. 50 cm:n syvyydellä ao. hiekkakuopan profiilissa havaittiin punaiseksi palaneen ja

harmaaksi huuhtoutuneen hienon hiekan kerros, jonka korkeus oli n. 10 cm. Kaivauspelkka osoittautui liian heiveröiseksi työvälineeksi havaintojen tekemiseen riittävällä syvyydellä. Kvartsilöydöt ovat välittömästi nykyisen pintamaan alapuolelta profiilin huuhtoutumis- ja rikastumiskerroksesta, eivätkä ne ole selvästi ihmisen iskemiä.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus: Leikkauksen pinnalla jäkälä- ja puolukkapohjaista kuivaa mäntykangasta.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Loivasti kohti W viettävää puolukka- ja mustikkapohjaista mäntykangasta. Maastollisesti sopivaa kivikautiseen asumiseen; NE:ssä oleva jänkä on saattanut olla lähin vesialue muinoin.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Löytöpaikka sijaitsee n. 20 m E Kolari - Muonio -maantiestä hiekkakuopan (25 x 35 m (S-N)) S-reunalla. Pelloksi raivatun entisen jängän reuna sijaitsee havaintopaikalta n. 100 m NNE. Valtion metsän rajapaalu sijaitsee löytöalueen NW-kulmassa maantieojan reunalla. Alueen E-puolella on puujätettä paikalta 1960-luvulla lopetetun sirkkelin jäljiltä.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Paikalla podsoloitunutta hienoa hiekkaa. Saarensalmen mukaan 1940-luvun lopulla tehdyt havainnot muodostuivat hiilensekaisista, kivettömistä nuotionpaikoista. Tarkastushavainnot: ks. yllä kohteen kuvaus.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

1940-luvun lopulla maantietyön yhteydessä hiekkakuoppaa kaivettaessa.

Laajuuden arviointiperuste:

Tarkastushavainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: III; havainnot liian heikkoja tarkastuksen yhteydessä - ei selvää todistusaineistoa esihistoriallisten ihmisten toiminnasta paikalla.

Havaintomahdollisuudet: Maantieltä käsin hyvät.

Opas: Väinö Saarensalmi, Hilikka Oksala, Janne Muotka

Lähilöytöjä: MUONIO 85 Saijanjärvi, tulisija 1900-luvulta sijaitsee täältä n. 1900 m SSW. MUONIO 29 Saitavaaran seita sijaitsee havaintopaikalta 84 n. 3800 m ENE.

MUONIO 85 Saijanjärvi

-Liesi

Luokka: II

Ajoitus: Historiallinen

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 19.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 06 + 09 SAITAVAARA (1969)

Pinta-ala: 2 X 1.2 m (SSW-NNE)

x= 7516 05   y= 483 68   z= 250

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 24.5 km Muonion kirkosta SSW.

Hoito ja kunto

A1   B1   C3?   D   E5   F1   G

Tila ja omistaja

Kortteli/tontti/palsta: Kohde sijaitsee metsärajalinjalla SE-NW.

Omistaja: Yksityinen ?

Tarkastuslöydöt: Havainto kiinteästä rakenteesta sekä peltijätteistä.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 85.

Tarkastuksen aihe: Paikannimen (Saijanjärvi) perusteella tapahtunut inventointi ja muinaissaamelaisten jäänteiden etsintä.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti): Liesi, laaja, pitkänomainen, 2 x 1.2 x 0.1 m (SSW-NNE), kiviä näkyvissä 9 kpl, kooltaan 0.12 - 0.4 m, kasvillisuuden peittämä. Lieden luota löytyi kaksi peltistä Santos-kahvitölkkiä, jotka osoittavat tulisijaa käytetyn tällä vuosisadalla.**Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:** Kivien pinnoilla harmaajäkälää ja sammalta, väleissä puolukkaa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Loivasti kohti järveä (n. 100 m SW) laskeva kostea kuusi- ja koivuvaltainen metsä.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Kiveys sijaitsee keskellä vanhaa metsätieuraa (SE-NW), joka kulkee samansuuntaisesti metsänrajalinjan kanssa.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintaturpeen alusta vahvasti hiiltynyt, alla harmaaksi huuhtoutunut siltti.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laaajuuden arviointiperuste:

Näkyvä rakenne.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; liesi voi alunperin olla vanhempikin kuin mitä pintalöydöt osoittavat.

Ehdotus suoja-alueeksi: Kohteen välitön ympäristö.

Havaintomahdollisuudet: Vaatii tarkkuutta.

Opas: Janne Muotka

Lähilöytöjä: MUONIO 84 Vittikkopalo, mahdollinen kivikautinen leiripaikka, sijaitsee n. 1700 m Saijanjärveltä N. N. 50 m liedeltä ESE on mahdollinen tuvanpohja. MUONIO 29 Saitavaaran seita sijaitsee Saijanjärveltä n. 3600 m WNW.

MUONIO 86 Salmijärvi, Frimanin kenttä

-Kodansijoja ja kiviesineen löytöpaikka.

Luokka: II

Ajoitus: Kivikausi/saamelaisaika/historiallinen aika

Lukumäärä: Kodansijoja 2 kpl; yksi kivitaltta.

Tarkastaja: Hilikka Oksala   **Tarkastusaika:** 25.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: n. 25 x 15 m (SE-NW)

x= 7511 96

y= 495 08

z= 247

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 29.4 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A4   B1,4 C5,6 D3   E5   F1   G

Tila ja omistaja

Kylä/kaupunginosa: Salmijärvi

Omistaja: Kalevi Friman

Puhelin: 9696-532 097

Osoite: Näkkäläntie

Postitmp: 99300 MUONIO

Aiemmat tiedot: Paulaharju 1922/1977: 10, 62

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä kotajäänteistä; Ulla-Maija Frimanin lahjoittama kivitaltan katkelma KM 29500:1.

TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 106.

Diat: OY n:ot 29 ja 88.

Tarkastuksen aihe: Kalevi Frimanin ilmoitus tuvan pihassa sijaitsevista ikivanhoista kodansijoista inventointiretken yhteydessä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

A) Kodansija, rakennuksen pohja (?), nelinurkkainen, 7.5 x 6 m (W-E), valli selkeimmillään SE-puolella, 2.2 x 0.1 m. Rakenteen sisämitat 4 x 3.5 m.

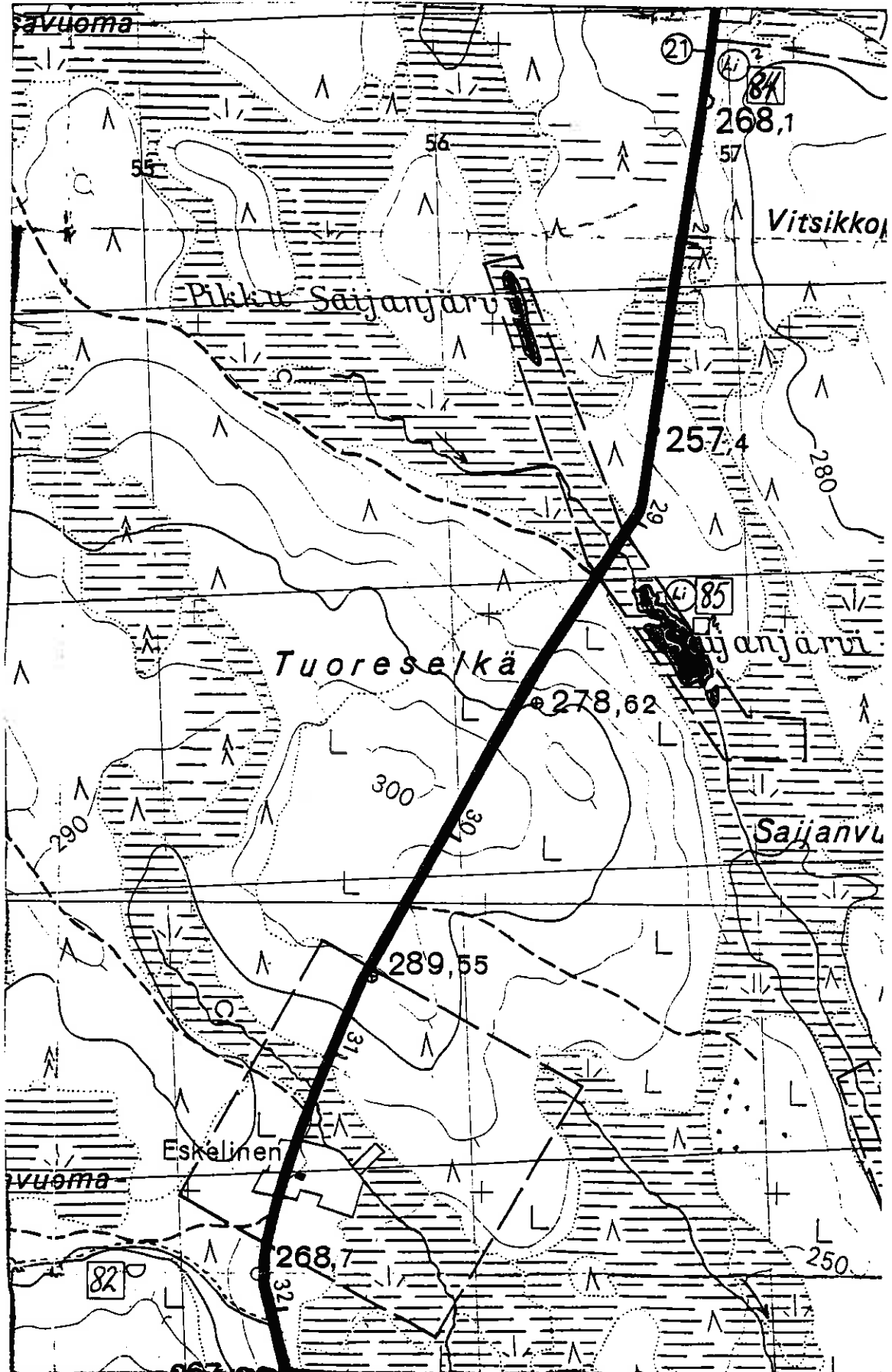
N. 8 m A):sta SE on

B) kodansija, pyöreä, halk. n. 7 m, valli 2 x 0.05-0.2 m.

C) Kiviesineen katkelman löytöpaikka tilan perunamaassa.

Lahjoitus ja ilmoitus Ulla-Maija Friman 11.9.1995. Paikkaa ei

Ote top. kartasta 2714 06+09 SAITAVAARA

Kohteet MUONIO 82, 84 ja 85 sekä mahdollinen tuvanpohja

ollut enää mahdollisuutta tarkastaa uudelleen.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

- A) ja B): Molemmissa pääkasvillisuutena heinä ja pihanurmi.
 B):ssä on pari kukkapenkkiä.
 C) Perunaa ja rikkaruohoa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Salmijärven NE-osassa oleva rantatasanne, avoin pihamaa sekä pelto. Etäisyys rantaviivaan (SW) 45 m. C): Pottupellossa U.-M. Frimanin mukaan on kivikkoa.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

- A) sijaitsee Frimanin päärakennuksesta n. 2 m SE.
 B) sijaitsee ulkorakennuksesta n. 3 m NE.
 C) sijainnee lähellä pihapiiriä - tarkkaa muistikuvaa ei ole.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja ja esinelöytö peltomullasta.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kodansijat löytyivät inventoidessa, Kalevi Frimanin haastattelun yhteydessä.

U.-M. Friman (miniä?) löysi kiviesineen katkelman perunamaata kitkiessään elokuun alussa 1995.

Laajuuden arviointiperuste: Havainnot asutulla pihamaalla.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokan yleisehdot (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko Salmijärven kulttuurimaisema, joka on erityisen upea idylli.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Janne Muotka, Hilikka Oksala, Mika Pouttu, Ulla-Maija Friman, puh. 9696-538 855 (k.)/534 352 (t.), os. 99300 MUONIO.

Lähilöytöjä: MUONIO 106 Ahvenkielinen, Salmijärvi mahd. kivikautinen asuinpaikka, sijaitsee täältä n. 600 m SE. Mahdollinen lappalaisten hautapaikka, josta on Kalevi Frimanin tiedonannon perusteella löytynyt ihmisen kallo, sijaitsee täältä n. 800 SE. Rumajärven saivo (MUONIO 105) sekä Ruma- ja Ahvenjärvien rannoilla sijaitsevat jäänteet (tuvanpohjat Rumajärven NW-rannalla), MUONIO 88 kvartsinottopaikka (?) sekä MUONIO 89 Ison Ahvenjärven porokaarre ja asuinvallipainanne, sijaitsevat Salmijärveltä n. 1 km N sekä n. 1.2 km NE.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Hetasta Muonioon muuttanut porolappalainen Matti Sieppi asettui Salmijärvelle v. 1842. Hänen poikansa Siimon Petteri (Salmen (?))

Simu, s. 1841) peri tilan ja hoiteli sieltä käsin poroja. Salmijärveä ovat myös hyödyntäneet etelän kalastajat Kukkolasta käsin; kalakentältä on joskus löytynyt laudankappale, johon oli leikattu jokin vuosiluku sekä nimi KUKKOLA (Paulaharju 1977/1922: 10, 61-63). Friman lienee ostanut tilan Sieppi-/Salmi-suvulta.

MUONIO 87 Ahvenkielinen, Pikkuahvenjärvi

-Liedensija ja lypsykaarre (?)

Luokka: II

Ajoitus: saamelaisaika ?

Lukumäärä: 2

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 25.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: n. 25 x 10 m (SW-NE)

x= 7510 99   y= 497 13   z= 260

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 32.2 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1,4 B   C   D   E1,5 F1   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen?

Tarkastuslöydöt: Kaksi kiinteää jäännettä.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 106.

Tarkastuksen aihe: Inventointi.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

a) Liesi, soikea 1.3 x 1 x 0.10 m (NNW-SSE). Kiviä näkyvissä 11 kpl, kooltaan 0.07 - 0.25 m, palaneita, pohjalla hiiltä kairanäytteessä.

Liedestä n. 6 m SW on

b) Lypsykaarretta muistuttava alue, 8 x 15 (SE-NW) reunat koostuvat lahonneista tuulenskaatopuista, joista osa on nurkittain ristissä, osa näyttäisi olevan päistään salvottu, hakattu tai sahattu. Rakennelman SW-osassa on paljastunut pintakiviä. Reunalla on kaksi kiveä, joiden halk. ovat 0.5 m etäisyys toisistaan 1 m, mikä merkinnee jonkinlaista kulkuaukkoa?

N. 7 m b:stä SW on

kolme epämääräistä kivettyä kumpareta, halk. 0.5 - 2 m, sijaiten keskenään suorassa linjassa (NE-SW), etäisyydet niiden välillä ovat 1.5 - 1 m.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

- a) Sammal, variksenmarja, jäkälä, puolukka ja juolukka.
- b) Havupuustoa, paksuudeltaan 0.07 - 0.5 m sekä sammalta, puolukkaa, mustikkaa ja variksenmarjaa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

- a) Pikkuahvenjärvi (S), lievästi soistuvaa sekametsämaastoa. Kivipenkkää, jonka pohjassa on sammalta. Jyrkkä rantatöyräs.
- b) sijaitsee rantatasanteella, joka päättyy jyrkkään laskuun kohti järveä (SSW); rantaviivan etäisyys paikalta on n. 32.50 m.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Kangosjärven - Tiurajärven väliselle metsäautotielle paikalta on n. 100 m (N). Törmän alla (SW) on vanha hirsilato n. 70 m:n päässä.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja, moreenimaastoa.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuuriryöntekijän löytämä inventoinnin yhteydessä.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; lisäevidenssi vaatii kaivausta.**Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimisuoja-alue.****Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.**

Opas: Kulttuuriryöntekijä Mika Pouttu, tarkastuksessa mukana myös Janne Muotka.

Lähilöytöjä: Kaksi tervahautaa kohteen W- että E-puolella, etäisyydet n. 70 m ja 100 m relosteröidystä löytökohteesta. MUONIO 106 Ahvenkielinen, Salmijärvi: kvartsilöytöpaikka sijaitsee täältä n. 1730 m WNW. Ihmiskallon löytöpaikka tunnetaan täältä n. 1680 m WNW.

MUONIO 88 Ahvenkielinen, Rumajärvi NE

-Kvartsilouhos

Luokka: II

Ajoitus: Kivikausi (?)

Lukumäärä: 1 kohde sekä irtainta materiaalia

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 25.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: Näkyvä halk. n. 0.5 m

x= 7512 66 y= 495 48 z= 260

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.:

N. 29 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1,2 B1 C3,6 D E1,2,5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityismaata

Tarkastuslöydöt: KM 29501: 1-10 n. 3 kvartsiydintä, 1 kaapimen teelmä, 3 retusoitua iskosta, 4 iskossirua, 1 palanut kivi**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 106.

Diat: OY n:o 30 ja 47.

Tarkastuksen aihe: Kulttuurityöntekijän löydön tarkastus inventoinnin yhteydessä.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti): Kvartsilouhos (?), kiinteä kvartsikivi, näkyvä halk. n. 15 cm, josta on isketty materiaalikappaleita, ytimiä ja iskoksia. Näistä osa tallennettiin. Paikalleen jätettyjen kappaleiden koko oli 5 - 10 cm. Irroittamisessa on ilmeisesti käytetty tulta, sillä ympärillä esiintyy lieviä palamisen merkkejä. Tästä esimerkkinä mukaan otettiin myös yksi palanut kivi.**Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:**

Harmaajakälä, sammal, variksemarja, juolukka.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Jyrkästi veteen laskevan mäntyrinteen kapea kivinen tasanne, josta Rumajärveen on matkaa n. 30 m S.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Paikalle johtavan metsäautotien (S-N) käänköpaikka sijaitsee täältä n. 200 m E.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Osittain pintalöytö, osittain välittömästi turpeen alla; ympäristö kivistä moreenia ja soraa.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuuriryöntekijän inventointilöytö 20.7.1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokituksen yleiskriteerit.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimisuoja-alue.

Havaintomahdollisuudet: Eivät helpot; kohdetta on vaikea itsenäisesti erottaa maastosta.

Opas: Janne Muotka, Helsinki.

Lähilöytöjä: MUONIO 89 Ahvenkielinen, Iso Ahvenjärvi: asuinpainanne ja poroaita sijaisevat täältä n. 500 m ENE. MUONIO 105 Ahvenkielinen, Rumajärvi: saivojärvi sijaitsee täältä n. 30 m S (ks. yllä). Järven N-rannalla sijaitsee kolmen tuvanpohjan muodostama ryhmä, n. 500 m täältä NW.

MUONIO 89 Ahvenkielinen, Iso Ahvenjärvi

-Asuinvallipainanne ja poroaita

Luokka: II

Ajoitus: Esihistoriallinen/saamelaisaikainen/historiallinen

Lukumäärä: á 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 25.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: A) halk. n. 2.5 m B) pit. n. 800 m (?)

x= 7512 84

y= 495 92

z= 260

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 28.8 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1 B1 C1? D E1,5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen

Aiemmat tiedot:

Paulaharju 1977/1922: 61:

"Muonion sydänmailla, Ahvenkielisen jäkäläisillä kankailla, on vielä vanha rappeutunut porokaarre pienen, vaarain välisen saivon, Rumajärven, rantatievalla. Siinä on aikoinaan "Taskisten" joukko porotokkineen häilännyt ja sitten taas lähtenyt karjoineen erämaata kiertämään. Täällä vaelteli muinaisina vuosina Hetan tunturimaista tullut Sieppi-Ollin poika, Matti Sieppi, jota ruvettiin sanomaan "Taskis-Matiksi" ..."

Aiemmat löydöt: Kiinteä rakenne: porokaarre.

Tarkastuslöydöt:

Rumajärveltä ei löytynyt porokaarten jäänteitä, sen sijaan Isolta Ahvenjärveltä, edellisen E-puolelta, löytyi vanhakantainen poroaita (B)).

TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 106.

Tarkastuksen aihe: Inventointi; kulttuuriryöntekijän löytöjen tarkastus.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

A) Asuinvallipainanne (?), pyöreähkö, halk. n. 2.5 m, syv. 15 cm, valli ei näkyvissä, mutta reunoilla havaittavissa heikko kaksoispodsoli.

N. 23 m A):sta SE on

B) poroaidan jäänteet, havaittavissa koko järven pituudelta, joka on n. 800 m (SW-NE). Näkyvissä on vaakatasossa yksi poikkipuukerta, joka muodostuu osittain karsimattomista rungoista. Liitoskohdissa esiintyvät pystyt tukipuut ovat paikoin salvottuja tai sahattuja, pinnalta kirveellä veistettyjä. Aidan tukena on lisäksi käytetty puiden juurakoita.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

A) Puolukka, variksenmarja, sammal, nuori mänty.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

A) Ahvenjärven rantaviivaan on paikalta n. 30 m ESE. Loivasti järveen viettävän kangasrinteen tasanne, jonka ympärillä harvaksen kasvaa mäntyä ja muutamia koivuja.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Ruma- ja Ahvenjärvien välisellä metsätasanteella sijaitsee sinne johtavan metsäautotien (S-N) käänköpaikka, n. 300 m A):sta W.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

A) Hieno hiekka, podsoloitunut, pohjalla vahva hiilikerros. Saattaa olla jonkinlaisen kuoppalieden jäännös?

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuuriryöntekijän löytö inventoinnin yhteydessä 20.7.1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokan yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko Ahvenjärven ympäristö maisemallisena kokonaisuutena, varsinkin NW-ranta painanteen ja aidan ympärillä lakisäateisissä puitteissa.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Janne Muotka, Helsinki.

Rauhoitustoimenpiteet maastossa:

Olisi keskusteltava vanhakantaisesti rakennetun puumateriaalin säilymisestä metsissä, kuten tässä aidaksina.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Mahdollisesti alueelle suunnitellaan hakkuita, koska sinne on rakennettu yllä mainittu metsäautotie.

Lähilöytöjä: MUONIO 105 Ahvenkielinen, Rumajärvi: saivojärvi sijaitsee A):sta n. 440 m SW. MUONIO 88 Ahvenkielinen, Rumajärvi NE, kvartsilouhos sijaitsee täältä n. 500 m SW.

MUONIO 90 Särkiselkä, Särkijärvi

-Kivikautinen asuinpaikka

Luokka: I-II

Ajoitus: Kivikausi

Kohteen laji: Kvartsi-asuinpaikka

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 20.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: N. 150 x 50 m (SE-NW)

x= 7514 49 - 56   y= 492 55 - 46   z= 245-250

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 26.8 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A4   B1   C6   D   E1,5 F1   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Aiemmat tiedot: B.O. Lindqvist 1964: Särkijärven rannalla kalajumala. Museovirasto, Arkeologian osaston top. arkisto (Muonio). Helsinki.**Aiemmat löydöt:** Kalajumala ollut Särkijärven rannalla vielä 1960-luvulla.**Tarkastuslöydöt:** KM 29502: 1-28 kvartsiitti-iskoksia 5 kpl; n. 53 kvartsi-esinettä ja -iskosta.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 104.

Diat: OY n:ot 25, 26, 48 ja 49.

Tarkastuksen aihe: Topografiset seikat maisemassa viittasivat esihistoriallisen asutuksen mahdollisuuteen ao. rannalla.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):a) Kvarstilöytöesiintymä, 10 x 16 m (NE-SW). Alueen sisällä myös palaneita kiviä siellä täällä sekä useita (ainakin kolme) maatuneita liedensijoja kivirykelminä ja -keskittyminä, Kivien koot 1 - 20 cm. Lisäksi paikalla on kaksi resenttiä

liesikiveystä (SE (A) ja NW (B)), joista SE:n puoleisesta A:sta löytyi pussillinen ruusukvartsi-iskoksia pintapoimintana, sekä kiveyksen sisältä että sen ympäriltä, n. 20 cm:n leveydellä. Tämän resentin lieden (A) pohjalla lienee esihistoriallinen kulttuurikerros. Alueen NW-osassa on myös 3-4 epämääräistä painannetta, joiden pintamaa on kuoriutunut irti kulumalla. Noin kaksi metriä liedestä A kohti NNE löytyi keskittymänä (5 kpl) harmaahkoja kvartsiitti- tai breksiakvartsi-iskoksia.

N. 20 m a):sta NW alkaa terassin reunaa pitkin kulkeva

b) polku (SE-NW), jonka pinnassa oli nähtävissä useita maatuneita liedensijoja sekä jonkin verran kvartsi-iskoksia. Kaksi erillistä kvartsi-iskosta poimittiin tältä polulta, n. 64 m a):sta NW, kahden polun risteyskohdasta.

N. 37 m mainitusta polkujen risteyksestä NNW, ylärinteestä, löytyi

c) kvartsiyttimeksi tulkittu kappale tuulenkaadon juurakosta. Toinen kvartsiydin löytyi täältä n. 50 m NNW:een sijaitsevasta louhikosta.

N. 80 m a):sta NE, ylärinteessä terassitasanteella ajoradan (S-N) profiileissa molemmin puolin oli erittäin voimakas mutta löydötön punamultaesiintymä soransekaisessa hienon hiekan keskittymässä.

Asuinpaikka jatkuu ajoradan NE-puolella kohti jokea viettävällä rinteellä, mutta pintahavaintoja esihistoriallisesta asutuksesta ei siellä tehty.

Muinaijäännöksen pintakasvillisuus:

a)-c) Lähes paljaaksi kulunut alue, jossa on joitakin ruohomättäitä, sammalta, variksenmarjaa, puolukkaa ja riekonmarjaa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

a) Hiekkapohjainen matala tasanne, harvaan mäntyä kasvava loiva kumpare joen (n. 35 m SSE) ja järven (n. 8 m SW) yhtymäkohdassa sekä terasseittain loivasti kohti N nousevan vaaran juurella.

c) Louhikkoa ylärinteessä, alueen a) NE-puolella.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

a) Ahvenkielisen tie (N-S) n. 17 m E, jokisuun silta n. 25 m a):sta SSE. Metsähallituksen kalastuspaikka, jossa infotaulu. Järven N-osassa Metsähallituksen laavulle johtavat pitkospuut ja joen ylittävä kävelysilta.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintapoimintana suoritettu. Löytöalueilla pääasiassa hienoa hiekkaa.

c) Louhikkoa.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste: Pintahavainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää II:n yleisehdot (Kotiuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko järvimaisema Särkijärvellä.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Hilikka Oksala.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Jatkuva kalastus- ja retkeilytoiminta kuluttavat maastoa, mutta eivät aiheuttane vakavaa uhkaa.

Lähilöytöjä: MUONIO 104 Särkiselkä, Särkijärvi, kalajumala on tiedonannon mukaan sijainnut saman järven SW-rannalla. Löyttyjärven löytökompleksi MUONIO 93-98, mm. kividäntyyppisiä asumuspainanteita sekä poronhoitorakennelmia, sijaitsee täältä n. 1300 m NE.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Tarkastuksen yhteydessä tutustuttiin Särkijärven NW-puolella olevaan kapeaan ja pieneen järveen, jonka rannoilta tarkoitus oli etsiä kalliotaiteelle tyypillisiä paljastumia erityisesti järven E-rannan jyrkänneiltä. Suuria jäkälättömiä seinämiä paikalla ei kuitenkaan havaittu järven W-rannalta käsin, joka oli liian etäällä tarkkojen huomioiden suhteen. Järven W-rinnekin oli varsin louhikkoinen ja luolainen, ja soveltuisi hyvin joiltakin saamelaisalueilta tunnettuun rituaaliseen uhriluola- ja/tai kalmistolouhikkotraditioon (vrt. esim. Vorren - Eriksen 1993: 34).

MUONIO 91 Kukaslompolonvaara

- Kivikautinen asuinpaikka

Inventointi (Keuhk 2006)

Luokka: II

Ajoitus: Kivikausi/esihistoria

Lukumäärä: Asuinpainanteita 3 kpl, rakkaravioita (?)

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 31.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 02 ÄKÄSLOMPOLO (1968)

Pinta-ala: 50 x 30 m (NW-SE)

x= 7508 00   y= 507 24   z= 280

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 37.4 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A1   B1   C6   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata

Tarkastuslöydöt: KM 29503: 1 kvartsiittikaavinta muistuttava kappale alueelta b) kivikkorinteestä.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 107.

Tarkastuksen aihe: Inventointi.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):**Alue a)****Asuinpainanne 1)**, pyöreä, halkaisija n. 7 m ja syvyys n. 0.3 m. Kuopassa on kiviä, kooltaan 10 - 50 cm.

Noin 40 m 1):stä SE sijaitsee

asuinpainanne 2), pyöreä, halkaisija 10 m. Kuopassa runsaasti kiviä.

N. 10 m 2:sta SW on

asuinpainanne 3), pyöreä, halkaisija 8 m. Kuopassa on 20 cm:n kokoinen kivi. 1) - 3): Valleja ei havaittavissa.

N. 150 m alueesta a) kohti E on

alue b)vaaran rakkarinteessä, halkaisijaltaan n. 15 m: rinteeseen näyttäisi raivatun laajahko tasanne, jonka ympärillä on palaneita kiviä. Tältä alueelta kivikosta löytyi kvartsiittikaavinta muistuttava kappale, joka näyttää työstön tai eroosion tylsytämältä.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

a 1) Kanerva, puolukka, jäkälä, sammal, mustikka ja ympärillä 4 kuusen tainta 1 - 2 cm.

a 2) Keskellä kuoppaa nuori mänty, paksuus 7 cm, ympärillä kahdeksan mäntyä, paksuuksiltaan 10 - 20 cm, sekä kaksi kuusta, joiden paksuus oli 4 cm.

a 3) Kuopassa männyn taimi 1 cm, ympärillä kuusi mäntyä, paksuuksiltaan 5 - 30 cm.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Kukaslompoloon n. 400 m E laskeva vaara. Alue a) sijaitsee Kukaslompolonvaaran rinteiden tasanteella hiekkapohjaisessa ja mäntyvaltaisessa, loivasti kumpuilevassa kangasmaastossa. Alue b) sijaitsee tästä E, alemmaksi laskeutuvan rinneterassin taitekohdan kivirakassa.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Alueelta a) asuinpainanteista 1)-3) Äkäslompolontielle (W) on 35-45 m.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja; hiekkainen moreenipohja; jonkin verran kalliopaljastumia sekä kivilouhikkoa.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuurityöntekijät Janne Muotka ja Mika Pouttu löysivät kohteen aluetta inventoitaessa 21.7.1996.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää asetetut luokituskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimisuoja-alue yllä mitatun alan ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset - eivät ehkä helpot ilman opasta.

Opas: Kulttuurityöntekijät Mika Pouttu, Muonio, ja Janne Muotka, Helsinki sekä Hilikka Oksala.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Tien läheisyys saattaa aiheuttaa haittaa alueella.

Lähilöytöjä: MUONIO 107 Kukaslompolonvaara: asuin- tai karjakenttä sekä kivilatomus (vanha rajapyykki tai ulkouuni tms.) sijaitsevat täältä n. 260 m E. MUONIO 33 Kukaslompolo: kenttäasuinpaikka sijaitsee täältä n. 800 m ESE.

MUONIO 92 Tiurajärvi

-Puuseita ja liesi

Luokka: I

Ajoitus: Saamelaisaika/hist.

Lukumäärä: á 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 31.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 03 AKÄSKERO (1968)

Pinta-ala: yht. n. 60 x 10 m (NW-SE)

x= 7512 10   y= 502 66   z= 260

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 32.4 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A1   B1?   C6   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa?

Tarkastuslöydöt: Kaksi kiinteää rakennetta: liedensija ja puuseita.TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 108.

Tarkastukaen aihe: Kulttuuriryöntekijöiden inventointilöytöjen tunnistaminen.Kohteen kuvaus: (Esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, Pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunta, raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimet löydöstön sijainti)a) Liesi, soikea, kivistä ladottu kehä n. 0.70 x 0.50 x 0.1 m (N-S). Kiviä n. 12 kpl, koot 5 - 30 cm. Kivet ovat palaneita. N. 55 m a:sta SE onb) puuseita, ilmeisesti kalajumala, veistetty katkaistusta männystä, jonka korkea kanto on kelottanut. Kannon korkeus n. 3 m, paksuus n. 60 cm, rungon keskellä pahka sekä uhrikolo kohti järveä, veistetty, koko 20 x 14 x 10 cm. Juuresta on isketty kirveellä paloja. Pitkin runkoa esiintyy kirveen iskujen jälkiä. Puun kärki on teroitettu toispuolisesti kirveellä teräväksi. Rungon katkaistu osa makaa maassa kannosta n. 5 m E.Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

a) Sammal, variksenmarja ja juolukka.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

- a) Tiurajärvi n. 25 m S; tasainen järven ranta, sammal pohjainen mättäikköinen sekametsä.
 b) Järveen n. 12 m WSW; tasaista, harvaan kasvavaa mustikkapohjaista rantasekametsää.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

- a) Tiurajärven toisella puolella vastapäätä on huvila, n. 200 m S. Vanhan metsäkämpän huvila (Tiurahovi) sijaitsee täältä n. 150 m E.
 b) Sähköpylväs n. 25 m SE. Tiurahovin metsäkämpä 80 - 100 m SE.

Löytösvyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni:)

Pintahavaintoja; turpeen ja moreenin ympäröimä matala hiekkasaareke.

Löytöaika ja tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

- a) Kulttuuriryöntekijöiden havainto 24.7.1995; b) havaittiin lieden (a) tarkastuksen yhteydessä inventoitaessa.

Luokitusehdotus perusteluineen: I - II; puuseita komea ja hyvin säilynyt; todennäköisesti myös aito, koskapa esim. maassa makaavaa katkaistua runkoa ei ole hyödynnetty talouspuunakaan, vaan on jätetty paikalleen maatumaan. Tämä voi viitata jonkinlaiseen sakraaliin merkitykseen.

Ehdotus suoja-alueeksi: Erityisen tärkeää on laajalti suojata seitakannon ympäristö n. kaksi kertaa sen oman pituuden säteellä varsinkin paloalttiuden vuoksi.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Kulttuuriryöntekijät Janne Muotka ja Mika Pouttu.
 Informantteja lisäksi: Ilpo Siimes (949-470 490), Markku Salo ja Erkki Virrankoski (Oulu).

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Puuseita, kuiva kelokanto hyvin palonarka sekä iskuherkkä. Tiurahovin turismi saattaa kuluttaa maastoa.

Lähilöytöjä: MUONIO 108 Jassanmaa: Mahdollinen puuseitakarsikko sijaitsee täältä n. 1500 m ENE. MUONIO 35 Tiuramatala: kivikautinen asuinpaikka sijaitsee täältä n. 2500 m NE.

MUONIO 93 Ahvenkielinen, Löyttyjärvi I

-Asuinpainanne ja pyyntikuoppa (?)

*Luontokuva
Hiljka 2006*

Luokka: II

Ajoitus: Kivikausi (?)

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hiljka Oksala Tarkastusaika: 26.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: 11 x 7 m (W-E)

x= 7514 24 y= 493 67 z= 280

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 26.5 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1 B1 C D E5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata

Tarkastuslöydöt: Asuinpainannetta muistuttava kiinteä rakenne.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 104.

Tarkastuksen aihe: Inventointi.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):a) Asuinpainanne, pyöreäkulmainen suorakaide, 11 x 7 x 0.2-0.5 m (W-E), allasmainen, vallia ei näkyvissä. Painanteen pohjoispuolella, jängän reunalla esiintyi muutamia palaneita kiviä.

N. 300 m asuinpainanteesta SE on mahdollinen

b) pyyntikuoppa (?), erittäin kookas, syvä ja soikea, mitat ehkä 15 x 7 x 1.5 m (W-E). Pyyntikuopaksi kohde on kuitenkin epätavallisen laaja ja syvä, sekä sijainniltaan poikkeava, mutta sen pohjalla on kuitenkin pyyntikuopille ominainen kapea pitkittäisura, joka on kasvillisuuden peittämä.**Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:**a) Asuinpainanteessa mustikkaa, sammalta, jäkälää, variksenmarjaa, kanervaa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Asuinpainanne sijaitsee loivasti kumpareittain kohti jänkkää laskevalla (n. 53 m N), sorapohjaisella, harvaa mäntyä kasvavalla kangasrinteellä, loivan terassikumpareen päällä.

Pyyntikuoppa (?) sijaitsee kohti N viettävän jyrkähkön terassin alla, sen juurella.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

a) Asuinpainanteesta n. 32 m SSW on mutkittettava (pääsuunta SE-NW) metsätieura. Itse kohteen ympäriltä metsää on harvennettu. Poroerotuspaikka sijainnee täältä n. 300 m ENE.

b) Pyyntikuoppa sijaitsee poroerotuspaikalta n. 250 m SW, paikalle johtavan metsäautotien (W-E) S-puolella, josta sinne on näköyhteys (n. 30 m).

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

a) Asuinpainanteessa podsoli oli voimakkaasti kehittynyt, mutta oletetun vallin kohdallakaan ei saatu esiin kaksoispodsolia, ilmeisesti johtuen kairanäytteen lyhydestä, mikä edelleen johtui maaperän kivisyydestä.

b) Pyyntikuopaksi tulkitussa rakenteessa havaittiin sorapohja, jossa joka puolella kuoppaa esiintyi vahva podsoloituneisuus, mutta täälläkin kaksoispodsolit puuttuivat.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Pintahavainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; todennäköisesti kyseessä ovat ihmisten kaivamat jäänteet.

Ehdotus suoja-alueeksi: Painanteiden ympärillä olevat lakisääteiset suoja-alueet vähintään - vaihtoehtoisesti koko Löyttyjärven ympäristö, joka muodostaa luonnonkauniin kokonaisuuden.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: H. Oksala.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Mahdollisesti alueelle suunnitellaan metsänhakkuita, joita oli kesällä 95 meneillään Kangosjärven - Tiurajärventien ja Löyttyjärven välisellä alueella. Lisäksi oli uusi metsätie rakennettu Löyttyjojalta Löyttyjärven SW-puolella sijaitsevan jängän N-puolelle.

Lähilöytöjä:

MUONIO 94 Löyttyjärven liedensija on asuinpainanteesta MUONIO 93 n. 140 m W. Muut Löyttyjärven ympäristön löydöt ovat mainitun

jängän ja järven N-puolella (95, 96, 98) sekä järven SE-osassa (97), ja koostuvat mahdollisista asuinpainanteista, poroaidasta, lyspsykaarteesta ja liedensijasta.

MUONIO 94 Ahvenkielinen, Löyttyjärvi II

-Liesi

Krapu 256
Liesiäinen

Luokka: II

Ajoitus: Esihistoriallinen

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 26.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: 70 cm²

x= 7515 22

y= 493 54

z= 280

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 26.5 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A4 B C4? D E1,5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata/Metsähallitus

Puhelin: 016-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Kiinteä liesihavainto**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 104.

Tarkastuksen aihe: Havainto arkeologisesta kohteesta.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):Liesi, pyöreä, halkaisija 0.7 m ja korkeus 5 cm. Näkyvissä kymmenen kiveä, kooltaan 1-10 cm.**Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:** Jäkälä, kuusentaimi, kanerva, mustikka, puolukka, variksen marja.**Luonnonympäristö ja maasto:** (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Loivasti jänkään (n. 80 m N) laskeva sorapohjainen, harvaa mäntyä ja kuusta kasvava kangasrinne.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Metsätieura (ESE-WNW) n. 9 m SW. Poroerotuspaikka sijaitsee täältä n. 500 m E.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni) Pintahavainto. Sorainen hiekkapohja.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laaajuuden arviointiperuste: Havainnot.

Luokitus ehdotus perusteluineen: II; täyttää luokan yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi:

Lakisääteinen suoja-alue ja/tai koko Löyttyjärven ympäristö kulttuurimaisemineen.

Havaintomahdollisuudet:

Ei ehkä parhaat.

Opas: Hilikka Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Lieden yli on ajettu metsäkoneella - koneajelu metsissä uhkaa Löyttyjärven muinaisjäännöksiä.

Lähilöytöjä: Kohde MUONIO 93 a) asuinpainanne sijaitsee täältä n. 140 m E, mahdollisesti kohde 93 a) ja 94 liittyvät yhteen. Kohde 93 b) sijaitsee liedeltä (94) n. 420 m SE. Löyttyjärven ja sen SW-puolella sijaitsevan jängän ympäristön kohteet sijaitsevat täältä n. 350 - 820 m NW-NE-ENE.

MUONIO 95 Ahvenkielinen, Löyttyjärvi III

-Asuinpainanne (?)

Luokka 2013:
Luokitus

Luokka: II

Ajoitus: Kivikausi (?)

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 26.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: 28 x 14 m

x= 7515 53   y= 493 43   z= 280

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 26 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A4? B1? C3,5?   D   E1,5 F1   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtio/Metsähallitus

Puhelin: 016-512 021

Osoite: Nivanpöntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Havainto kiinteästä painannejäänteestä.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 104.

Tarkastuksen aihe: Havainto maastossa sijaitsevasta painanteesta.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):Asuinpainanne, laaja ja leveä soikio, n. 28 x 14 x 0.2 - 1 m (NE-SW). Valleja ei kuitenkaan ole havaittavissa podsolinäytteessäkään. Ympäristössä on muutama palanut kivi. Pohjalla pieniä kuopanteita, joiden halkaisijat ovat keskimäärin 0.5 m ja syvyydet n. 20 cm. Muuten painanteen pohja on tasainen.**Muinajäännöksen pintakasvillisuus:**

Jäkälä, mustikka, kanerva, n. kahdeksan mäntyä, joiden runkojen halkaisijat ovat n. 10 cm.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Loivasti kohti jängän reunaa (n. 35 m S) laskevan hiekkakangaskumpareen juurella, harvaan mäntyä kasvavalla jäkäläkankaalla.

Löyttyjärven SW-puolella sijaitsevan jängän reunoille näyttävät olevan tyypillisiä kivilautisilta vivahtavat muinaisjäännöshavainnot, kun taas itse järven ympäristön jäänteet selvästi viittaavat metsäporonhoitoon. Löyttyjärvi lienee aiemmin sijainnut mainitussa jängässä, joka on sittemmin soistunut ja ehkä synnyttänyt nykyisen Löyttyjärven maankuoren kallisteluista johtuen. Löyttyjojaa pitkin Vitajärven kautta Akanjoelle ja sieltä edelleen Kangosjärven ja -joen kautta on voinut muinoin päästä Muonionjokeen. Tämä on voinut muodostaa sisämaasta käsin SE-NW-suuntaisen vesikulkureitin.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Metsäautotien (N-S) kääntöpaikka täältä n. 200 m NE (?).

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Podsoli hyvin kehittynyt, mutta kaksoispodsoleita ei havaittu. Pääasiassa hienoa hiekkaa.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Tehdyt pintahavainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää kriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10), mutta vaatii lisätutkimuksia.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen suoja-alue; mieluiten koko Löyttyjärven ympäristö.

Havaintomahdollisuudet: Varsin hyvät.

Opas: Hilikka Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Mahdolliset metsänhakkuut saattavat uhata tulevaisuudessa Löyttyjärven ympäristöä.

Lähilöytöjä: Löyttyjärven ympäristön muut muinaisjäännöskohteet, (93 a, b; 94, 96-98: asuinpainanne, pyyntikuoppa, liedensijoja, poroaita, kodanpohjia ja lypsykaarre) sijaitsevat täältä 200 - 900 m S-SE-E-NE.

Siten kohde 95 on Löyttyjärven ympäristön läntisin muinaisjäännöshavainto.

MUONIO 96 Ahvenkielinen, Löyttyjärvi IV

-Poroaita ja kodanpohjia (?)

Luokka: II

Ajoitus: Historiallinen aika

Lukumäärä: 1 poroaita, 2 kodanpohjaa

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 26.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: n. 300 x 15 m (NW-SE)

x= 7515 49 - 62 y= 493 64 - 85 z= 280 - 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 23.2 km Muonion kirkosta SSW.

Hoito ja kunto

A4 B C1,2,3,5,6 D E1,5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtio/Metsähallitus

Puhelin: 016-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Aiemmat tiedot: Mm. Löyttyjärven ympäristössä laidunsi 1800-luvun alkupuolella porojaan Hetasta muuttanut Matti Sieppi, joka sittemmin asettui Salmijärvelle (1842). Löyttyjärvellä oli myös tuohikota, jossa Matin vaimo Stiina os. Sarre synnytti perillisiä (Paulaharju 1977/1922: 61-62).

Tarkastuslöydöt: Vanhakantainen poroaita sekä kaksi mahdollista kodanpohjaa.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 104.

Tarkastuksen aihe: Inventointihavainto; ks. yllä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

a) Poroaita, (NW-SE), vanhakantainen, pituus 200-300 m, koostuu karsimattomista päällekkäisistä puista, joita paikoin näkyy kolmessa kerroksessa. Vaakatasossa olevia aidaspuiden päätyjä on tuettu lyhyin poikkipuin, jotka koostuvat juurakoista ja lyhyemmistä pölkyistä. Päitä on isketty kirveillä, mutta ei salvottu.

Aidan NW-päässä on

b) kodanpohja/kirnu (?), pyöreä alue, halk. n. 11 m, keskellä

kanto, jonka halk. on n. 30 cm. Kannon alla tuntuu kiviä, mitkä voivat viitata lieteen.

Myös aidan SE-päässä on

c) kodan(?) pohja, halkaisijaltaan n. 7 m.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

b) Sammal ja jäkälä ympärillään mustikkapohja.

c) Sammal.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Tasainen, mäntyvaltainen, mutta harvaan havupuita kasvava kangas, josta jängän reunaan on 30-50 m SW.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Metsäautotien kääntopaikka on aidalta n. 300 m WNW. Löyttyjärven nykyiselle poroaidalle on paikalta n. 600 m SE.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja. Moreenipohjainen kangas.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste:

Silmämääräiset havainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää kriteerit, jotka Kotivuori ja Torvinen (1993: 10) ovat esittäneet.

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko Löyttyjärven ympäristö.

Havaintomahdollisuudet: Varsin hyvät.

Opas: Hilikka Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Materiaalinsa puolesta kohde on itsestään tuhoutuva, sillä aidaspuuaineksen säilyminen on rajallista.

Lähilöytöjä: Löyttyjärven ympäristön muut löytökohteet, MUONIO 93-98, kivikaudentyyppisiä asuinpainanteita, liesiä ja historiallisen ajan lypsykaarre, sijaitsevat vanhalta poroaidalta 140 - 400 m:n etäisyydellä.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Puhelussa Kalevi Frimanille (n. 70 v.) 20.11.1995 ilmeni, että ao. poroaita on rakennettu hänen nuoruudessaan. Lisäksi Paulaharjun mainitseman Siepin tuohikodan jäänteet sijaitsevat Löyttyjärven ja vanhan leimauskämpän jäänteen SE-puolella (siis aivan lähellä kohdetta MUONIO 97) jängän reunalla. Jäljellä paikalla on kodasta liedensija sekä tuohijätettä.

MUONIO 97 Alinen Löytty SW, Löyttyjärvi SE

-Liesi

*Luokan 2000:
Löyttyjärvi*

Luokka: II

Ajoitus: Saamelaisaika (?)

Lukumäärä: 1

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 26.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: 1 x 0.4 m

x= 7515 58   y= 494 32   z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 26 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A4   B   C1,3,6   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtio/Metsähallitus

Puhelin: 016-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Aiemmat tiedot: Vrt. kohde MUONIO 96: Löyttyjärvellä oli tuohikota, jossa Matin vaimo Stiina os. Sarre synnytti perillisiä (Paulaharju 1977/1922: 61-62).

Tarkastuslöydöt: Havainto liedeksi tulkitusta kiinteästä kohteesta.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta, ks. kohde 104.

Tarkastuksen aihe: Havainto kiveyksestä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):
Liesi, keskeltä avoin, soikeahko, 1 x 0.4 m, maantasainen, näkyvissä n. 10 harmaajäkäläistä kiveä, kooltaan 2 - 12 cm. Kivet on ladottu rinnakkain soikioksi.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Sammal, jäkälä, variksenmarja, puolukka, kuusen ja männyn taimia.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Terassin kynnysalue, joka viettää kohti järveä edelleen

terasseittain (n. 50 m SW). Harvaan kasvavaa männikköä.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Tieura (SW-NE) sijaitsee liedestä n. 5 m S. Tuvan pohjan jäännö on liedeltä n. 50 m W.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainto; Kairanäyte osoittaa, että paikalla on kivi- ja sorapohjainen moreeni. Podsolinäyte oli syvälle huuhtoutunut.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Paikalla tehty havainto.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokalle asetetut kriteerit.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen alue - myös paikalla olleen tuvan jäänteet ovat piakkoin muinaisjäännöksiä.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: Hilikka Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Alueella ilmeisesti paikoitetaan poronomistajien kulkuneuvoja, jotka saattavat aiheuttaa häiriötä.

Lähilöytöjä: Löyttyjärven alueen löydökohteet MUONIO 93-98 sijaitsevat kaikki kohteen 97 W-puolella, etäisyyksillä 500 - 900 m.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä: Ks. edellä kohde 96: Puhelussa Kalevi Frimanille 20.11.1995 ilmeni, että Paulaharjun mainitseman Siepin tuohikodan jäänteet sijaitsevat Löyttyjärven ja vanhan leimauuskämpän jäänteen SE-puolella (siis aivan lähellä kohdetta MUONIO 97) jängän reunalla. Jäljellä paikalla on kodasta liedensija sekä tuohijätettä. Kohde 97 saattaa olla juuri jäännö ao. kodasta. Kohde 97 saattaa olla juuri jäännö ao. kodasta. Tuolta ei alueella kuitenkaan havaittu.

MUONIO 98 Ahvenkielinen, Löyttyjärvi NW

-Lypsykaarre ja puuaitoja

Luokka: I - II

Ajoitus: Saamelaisaika/historiallinen aika

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 26.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: n. 80 x 30 m (W-E)

x= 7515 94

y= 493 95

z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.:

N. 25.6 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1,4?

B1,4?

C2,6 D

E5

F3

G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata/Metsähallitus Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Aiemmat tiedot:

Paulaharju 1977/1922: 61 - 62:

Matti Sieppi Hetasta vaelteli poroineen "aina Salmi- ja Löyttyjärven seutuja myöten." 1800-luvun alkupuolella. Hänen 1841 syntynyt Siimon Petteri -poikansa jäi kiertelemään samoja kotiseutuja.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 104.

Diat: OY n:o 34

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriryöntekijän löydöksen tarkistus inventoinnin yhteydessä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydösten luonne ja sijainti):

A) Lypsykaarre, neliömäinen aitaus, 11 x 11 x 0.6 m, osittain hirsistä salvottu. Poikkipuita havaittavissa kolmessa kerroksessa. Seinämien keskellä on käytetty ulospäin nojaavia, n. 3 m pitkiä tukipuita, joita on paikoin salvottu aidan rakoihin tueksi.

N. 30 m A):sta W on

B) aita, pituus 9 m (NW-SE), korkeus n. 1 m. Aitaan käytetty samaa tekniikkaa kuin A):ssa ja C):ssä.

N. 60 m A):sta W on

C) aita, pituus n. 30 m (N-S), korkeus 30 - 100 cm, kasattu osittain karsimattomista puunrungoista latomalla päällekkäin n. kolme poikkihirsikerrosta.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

A) Vaivaiskoivua, sammalta, muutama nuori koivu.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

A) Kohde sijaitsee aivan Löyttyjärven N-pään rannassa, n. 30 m leveällä rantatasanteella, jossa kasvaa harvaksen mäntyä, muutama koivu sekä vaivaiskoivua.

B) Sijaitsee rantatasanteen ja siitä nousevan penkan välisessä taitekohdassa kuivassa kangasmetsässä.

C) Sijaitsee rantatasanteelle laskeutuvan penkan päällä, rinteessä kivirakan yläpuolella kuivassa kangasmetsämaastossa.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Ilmeisesti nykyisinkin toiminnassa oleva porokaarre sijaitsee järven S-päässä, täältä n. 520 m S.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja.

A) Turvepohjainen (?)

B) ja C) kivikkoista moreenin reunaan.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuuriryöntekijän löytö inventoinnin yhteydessä 26.7.1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: I - II; kohde melko hyvin säilynyt, edustaa jo hävinnyttä poronlypsytraditiota.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimisuoja-alue kohteiden muodostaman yhteispinta-alan ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät, ei kuitenkaan kovin helppopääsyistä maastoa joka puolelta käsin.

Opas: Janne Muotka, Helsinki.

Rauhoitustoimenpiteet maastossa:

Kohdetta lienee mahdollista entistää ja kunnostaa suhteellisen hyvin säilyneenä esimerkkinä vanhemmasta poronhoitokulttuurista.

Lähilöytöjä: Tuvanpohjia ja tervahauta järven SE-rannalla, 330 - 450 m täältä SE. MUONIO 96 Ahvenkielinen, Löyttyjärvi: poroaitaa ja kodanpohjia n. 420 m SSW. MUONIO 93 - 95 Ahvenkielinen, Löyttyjärvi: kivikaudentyyppisiä asuinpainannejäänteitä sekä liedensija täältä 700 - 860 m S/SW.

MUONIO 99 Äkäsjoki W

-Asuinpainanteita

Luokka: II

Ajoitus: Kivikausi (?)

Lukumäärä: 3 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 27.7., 1.8.
ja 1.9.1995Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 03 ÄKÄSKERO (1968)

Pinta-ala: n. 70 x 60 m (SE-NW)

x= 7512 67

y= 505 63

z= 250

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 27.5 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A4 B C D E1,5 F1 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: KM 29504: 1-4 palamatonta (?) luuta ja palaneita kiviä sekä kvartsi-iskos; kiinteät painanteet maastossa.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 99.

Diat: OY n:o 55

Tarkastuksen aihe: Havainto kivikaudentyyppisistä asuinpainanteista.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):Alue 1:A) Asuinpainanne (?), laaja, soikeahko, laakea ja allasmainen, 20 x 14 x 0.4 m (NNW-SSE). Ympäristössä paikoin palaneiden kivi keskittymiä ja vanhoja liedenpohjia. Painanteen S-osan reunalla fossiloitunut kuopanne, koko n. 2 x 2 x 0.1 m sisäosa soikeahko (1.5 x 1 m, suunta SE-NW).

N. 27 m A):sta NW on

B) asuinpainanne (?), laajempi kuin A), ja saattaisi olla luonnonkin muokkaama. Muodoltaan laakea ja pyöreänsoikeahko, 40 x 20 x 0.3 - 1 m (S-N). Seinämät loivat, valli ei selkeä, mutta se näkyy painumana reunojen ympärillä. Luu- ja kivilajilöydöt

tehtiin tästä painanteesta. Myös ympäristössä esiintyy muutamia palaneita kiviä.

N. 10 m A):sta N on

C) asuinpainanne, pyöreänsoikea, halk. n. 18 m, syv. 0.05 - 0.5 m, keskellä kaksi liesikiveystä, joista

1) on SE-puolelta pyöreä, halk. n. 1 m, kork. n. 0.03 m, näkyvissä lievästi palaneita sorakiviä keskittymänä n. 25 kpl, kooltaan 0.02 - 0.13 m.

N. 0.5 m 1):stä NW on

2) liesi, pyöreä, halk. n. 0.75 m, kork. n. 0.03 m, näkyvissä n. 25 kpl lievästi palaneita pyöreitä sorakiviä, kooltaan n. 0.01 - 0.08 m

Valli epäselvä, erottuu painanteena.

Alue 2:

N. 200 m painannealueesta 1 N löytyi myös yksi rakeinen, ohut kvartsi-iskos. Tämä poimittiin Oulun yliopiston arkeologian opintoretken yhteydessä 1.9.1995. Samoin painannealueesta n. 300 m NNW oli mahdollinen kvartsinottopaikka materiaalikappaleineen hiekanottopaikan E-puolella, mutta keskittymää ei ajanpuutteen vuoksi ehditty tarkemmin dokumentoida.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

A) Variksenmarja, jäkälä, puolukka. Kasvillisuus on keskeltä kulunut ilmeisesti nykyajan leiriytymisen vuoksi.

B) Jäkälä, kanerva, variksenmarja, mustikka, reunoilla mäntyjä.

C) Sammal, jäkälä, variksenmarja, puolukka.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Joen (n. 50 m E) ja jängän (n. 5 m SW) yhtymäkohdassa sijaitsevan soraharjanteen päällä, harvaan mäntyä kasvavan kangastasanteen reunalla.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

A) sijaitsee välittömästi Metsähallituksen merkitsemän polun (SSE-NNW) SW-puolella. Metsähallituksen hirsipenkki on n. 2 m painanteesta A) SE.

B:n ja C:n halkaisee Kittilän tielle johtava metsätieura (SE-NW), joka kulkee C:n liesien 1) ja 2) päältä.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Molemmissa painanteissa selvä podsoli eri puolilla, mutta kivisyyden vuoksi kairalla ei päässyt syvälle. Koko alueen maaperä on pyöreämukuraista, lajittunutta, erittäin karkearakeista soraa, jossa raekoko on n. 5 - 10 cm.

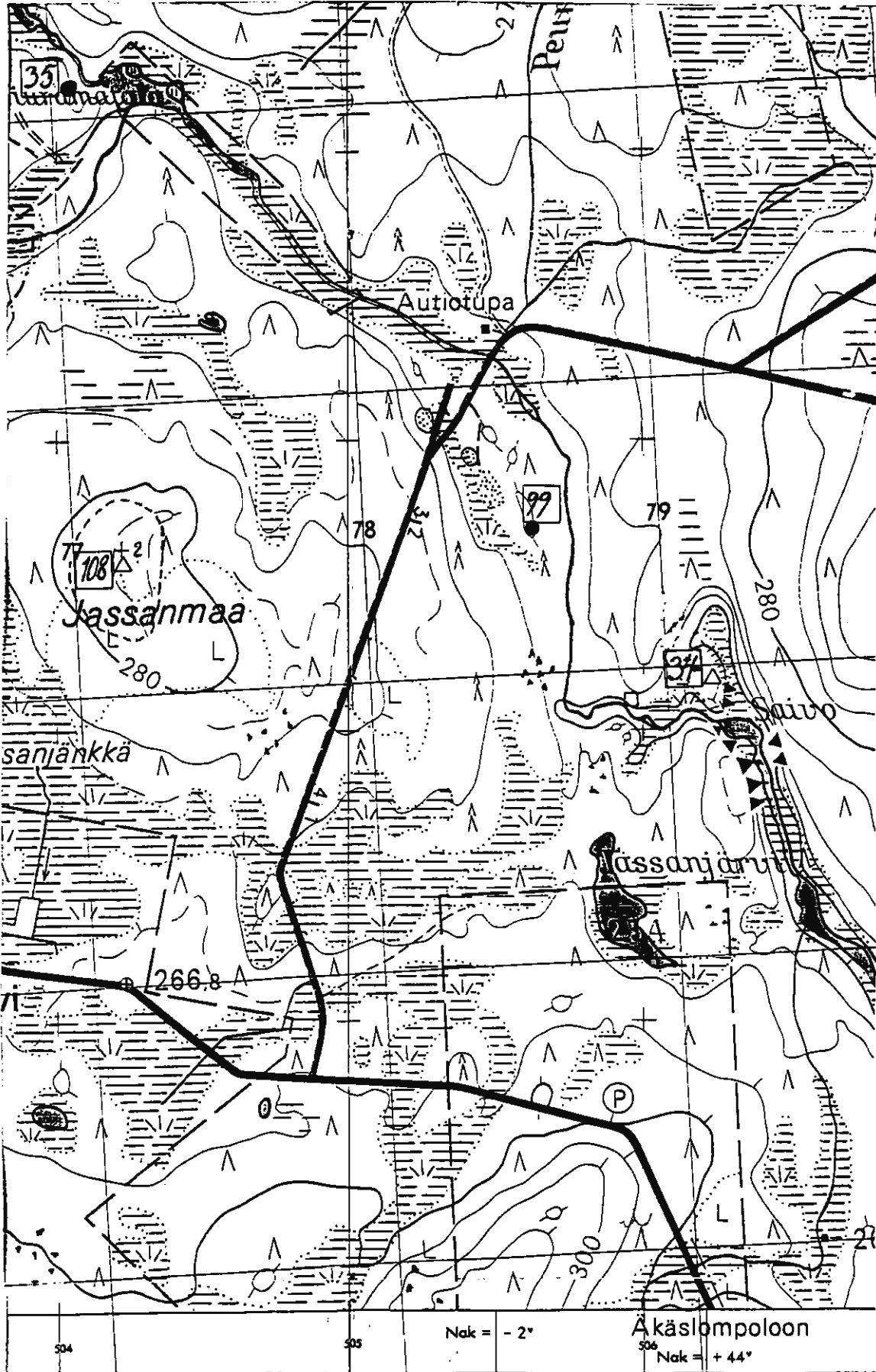
Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä 27.7. ja 1.8.1995 sekä Oulun yliopiston opintoretken yhteydessä 1.9.1995.

Laajuuden arviointiperuste:

Havaitut rakenteet maastossa.

Ote top. kartasta 2732 03 AKASKERO

Kohteet MUONIO 34, 35, 99 ja 108 sekä kämpänpohjia

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokan yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko silmin havaittava miljöön painanteiden ympärillä, joka on hyvin luonnonkaunis aina NW:ssä sijaitsevalle hiekanotto paikalle saakka.

Havaintomahdollisuudet: Erinomaiset.

Opas: Hilikka Oksala

Rauhoitustoimenpiteet maastossa: Alue muodostaa maisemapaikan, johon tarkoitusta varten on asennettu penkki.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:
Alue leiriytymisen ja retkeilyn sekä tieuran kuluttama.

Lähilöytöjä: Äkässaivon seita-alue, kalkkiuuni (MUONIO 34) ja tukkikämpien jäänteet sijaitsevat täältä n. 900 m SE. Tiuramatalan (MUONIO 35) kivikautinen asuinpaikka on n. 2200 m täältä kohti NW.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:
Opintoretken osallistujia olivat Eero Jarva, Pentti Koivunen, Anna-Kaisa Teurajärvi sekä Anne ?

MUONIO 100 Vitajärvi

-Liesi

Krapu 2008:
Liesi

Luokka: II

Ajoitus: Esihistoriallinen

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 28.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: n. 80 x 50 cm (ENE-WSW)

x= 7518 35   y= 491 45   z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 22.5 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A4?   B   C3   D   E5   F1   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Havainto kiinteästä muinaisjäännöksestä: liesi.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 104.

Tarkastuksen aihe: Anomalin maastohavainto.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):
Liesi, maatunut, epämääräinen suorakaide, n. 80 x 50 cm (ENE-WSW), korkeus maanpinnasta 3 cm. Ympärillä tuntuu neljä reunakiveä, joista kolme näkyvissä, kooltaan ne ovat 2 - 12 cm.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Sammal, jäkälä, puolukka, vaivaiskoivu - kivet harmaajäkälän peittämiä.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Mäntyvaltainen, mutta myös koivua kasvava hiekkatasanne, josta jänkään (WSW) on n. 19 m ja edelleen järvenrantaan (WSW) n. 80 m.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Jänkää rajoittava oja (SSE-NNW) on n. 19 m liedestä WSW, ja Tiurajärvelle johtava tie (NNW-SSE) n. 28 m liedestä NE.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Kairanäytteessä oli suhteellisen tavanomainen podsolimaannos. Hiekkaselänne.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Näköhavainto.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; kohde vaatimaton.

Ehdotus suoja-alueeksi: Välitön ympäristö.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: Hilikka Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Tien läheisyys, puuston karsinta, ojankaivuun sekä sähkö/puhelinlinja tienvieressä muodostavat suurimmat uhat - maasto jonkin verran kulunutta.

Lähilöytöjä: MUONIO 101 Ahvenkielinen, Vitajärvi SE, Löyttyoja: kiviikaudentyypinen kvartsilöytöpaikka sijaitsee kohteesta 100 n. 540 m SSE.

MUONIO 101 Ahvenkielinen, Vitajärvi SE, Löyttyoja

-Kivikautinen asuinpaikka (?)

Luokka: II - III

Ajoitus: Kivikausi

Lukumäärä: 1 asuinpaikka

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 28.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: n. 5 x 1 m

x= 7517 11   y= 491 62   z= 260

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 23.4 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A5 lähes (?)   B4   C5?   D   E1,2,5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa

Tarkastuslöydöt: KM 29505:1-3 kvartsi-iskos ja ydin sekä tahrainen, mahdollisesti alapinnalta hiottu luonnonkivi.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 104.

Diat: OY n:o 56

Tarkastuksen aihe: Inventointi - esihistoriallisen ihmistoiminnan todentaminen topografisesti kiinnostavassa miljöössä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

Asutusjäänteitä hiekkakuopan E-reunan profiilin yläosassa, jonka alapuolella n. 30 cm:n syvyydellä havaittiin n. 20 cm vahva hiilikerrostuma. Tämän alapuolella oli podsolimaannos, jonka rikastumiskerros oli osittain palanut. Esiintymän pituus oli n. 5 m.

S päässä on kivikeskittymä, jonka leveys oli n. 50 x 20 cm. Kivet lievästi nokeentuneita, joten kyseessä lienee liedenjäännös. Kivien koot ovat 5 - 12 cm, ympäristössä esiintyi samankokoisia sorakiviä. Kivikeskittymän päällä oli kelokanto. Iskokset löytyivät esiintymän N-päästä.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Sianpuolukka, puolukka, heinä, sammal ja männyntaimi.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Löyttyojaan on paikalta n. 100 m N, ja Vitajärveen n. 400 m W. Loivasti kohti jänkää (n. 50 m NW) viettävän harvamäntyisen, hiekka- ja sorapohjaisen jäkäläkankaan korkein kohta.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat sähköpylväät jne.) Sorakuopan reunaa. Kangosjärven-Tiurajärven tie (N-S) sijaitsee täältä n. 6 m E.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Ks. yllä. Soransekaista hienoa hiekkaa.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Luokitusehdotus perusteluineen: II - III; kohde lienee melkoisen tuhoutunut, mutta säilyneessä osassa saattaa esiintyä pinnanalaisia rakenteita.

Ehdotus suoja-alueeksi: Jäljellä oleva osa ao. harjanteen topografisesta kokonaisuudesta alkaen esiintymän koneellisesti kaivetuilta reunoilta.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Mika Pouttu

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Suuri osa lienee tuhoutunut soranotossa ja tietyössä.

Lähilöytöjä: MUONIO 102 Ahvenkielinen, Löyttyoja: sodanaikaisia hevossuojia täältä n. 960 m SE; tervahauta poroaidalla, täältä n. 680 m SSE.

MUONIO 102 Ahvenkielinen, Löyttyoja II

- Hevostallien jäänteitä toisen maailmansodan ajalta

Luokka: II

Ajoitus: Historiallinen (1939-45)

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 28.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: 45 x 25 m (S-N)

X= 7517 16 y= 492 38 z= 260-270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 23.8 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1 B1 C2,6 D E5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä puujäänteistä sekä ympäristöstään poikkeavasta kasvillisuudesta.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 104.

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriryöntekijän havaintojen tarkistaminen inventoitaessa.

Kohteen kuvaus: (Esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti)

a) Pitkänomainen kaarre 25 x 10 m (NNW-SSE) kaartaa N päässä kohti ENE muodostaen pitkänomaisen väylän, joka on ollut aidattu. Aidan korkeus 1 - 2 m, koostuu ohuista pystyssä olleista, rinnakkaisista karsimattomista rimoista, pystyrimujen keskinäinen väli on n. 10 cm. Rimat ovat olleet tuettuina pitkittäiseen tukipuuhun. Aita näyttää kaatuneen ulospäin. Tämä koskee aidan W puolta, E-puolen aita on rakennettu pitkittäisrungoista, joita ohuet pystyrungot ovat tukeneet n. 0.5 m:n välein.

Noin 3 m a):sta NNE on

b) suorakaiteen muotoinen puukehikko 10 x 15 m (NNW-SSE), muodostuu tiheään rakennetuista puun rungoista. Alimmat puut on salvottu. Sitomiseen käytetty myös rautalankaa ja tehdasnauloja. Runkoaines pääosin karsimatonta.

Ympäristössä on runsaasti kelottuneita n. 1.0 m korkeita kantoja,

joista osa sahattu ja osa kirveellä kaadettu, sekä runsaasti kaadettuja karsimattomia keloja.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

- a) Heinä, sammal, puolukka, sieniä ja mäntytaimikko.
- b) Keskellä suorakaidemainen heinää kasvava alue 3 x 2 m W-E. Ympärillä sammalta, puolukkaa, männyntaimia, koivuntaimia, kuusentaimia, saniaisia ja horsmia.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Loivasti jänkälle (n. 40 m NE) viettävää harvaa mäntyä kasvavaa puolukka- ja mustikkapohjaista kangasta.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Kangosjärvi-Tiurajärvi tie n. 100 m W, Löyttyjärvelle johtavalle tielle puolestaan on n. 200 m S. Porokämpä sijaitsee täältä n. 150 m SE.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Hieno hiekka.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotosa, tietyössä tms.)

Kulttuuriryöntekijän löytö inventoitaessa.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; vaikka kyseessä selvästi on lähihistoriallinen kohde, se täyttää arkeologiset kriteerit maatuneisuutensa perusteella.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimisuoja-alue jäänteiden ympärillä, koska se edustaa menneisyyden traditiota.

Havaintomahdollisuudet: Suhteellisen hyvät.

Opas: Mika Pouttu

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Rakennelma on maatumassa - häviää itsestään ilman erityistoimenpiteitä.

Lähilöytöjä: MUONIO 101 Ahvenkielinen, Löyttyoja, Vitajärvi SE: kivikautinen asuinpaikka sijaitsee täältä n. 1000 NW; Useiden tupien raunioita sijaitsee myös täältä n. 150 m SE ja n. 220 m E.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Puhelussa Kalevi Frimanille (läheisen Salmijärven tilan nykyinen vanha isäntä, n. 70 v.) 20.11.1995 ilmeni, että kohteessa olisi kyse toisen maailmansodan aikaisen suomalaisten sotilaiden komentokeskuksen jäänteistä, ilmeisesti hevostallien rippeistä. Sotilaat itse olivat majoittuneet alueella telttoihin. Kuitenkin Friman ilmoitti Löyttyojaa reunustavan jängän laidalla olevan myös useita poronlypsykaarteita.

MUONIO 103 Ahvenkielinen, Löyttyoja III

- Liesi ja tukkikämppeä

Luokka: II

Ajoitus: Historiallinen aika

Lukumäärä: Yksi liesi ja neljä tukkikämpän jäännettä.

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 28.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: n. 100 x 20 m (SE-NW)

X= 7517 17 - 30 y= 493 14 - 493 26 z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 24 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1,4 B1 C1?,6 D E5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Kiinteät rakennusjäänteet.

TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 104.

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriryöntekijän löydön tarkastus inventoitaessa.

Kohteen kuvaus: (Esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti)

a) Liesi, soikea, n. 1.20 x 0.50 x 0.02 - 0.15 m (N-S). Kivien halk. 5 - 30 cm. Näkyvissä n. 10 palanutta kiveä.

Tästä n. 15 m NW on

b 1), kämpän pohja, suorakaide, 9 x 7 m (SE-NW).

N. 9 m b 1):stä SE on

2), kämpän pohja, suorakaide, 10 x 9 m (SE-NW).

N. 30 m b 2):sta SE on

3), kämpän pohja, suorakaide, 13 x 8 m (WNW-ESE),

N. 9 m b 3):sta SE on

4), kämpän pohja, suorakaide, 11 x 9 m (NW-SE).

Kämpät on salvottu mahtavista hirsistä, halk. paikoin lähes 0.5 m, romahtaneet, hirsikertoja jäljellä 2-3 kpl.

Muinajäännöksen pintakasvillisuus:

Sammal, puolukka ja mustikka.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Välittömästi kämppien NE-puolella alkaa jänkä, josta Löyttyojaan n. 50 m. S-puolella kohoaa lievästi soistuva, kuusivaltainen vaara. Kämppien ympärillä sekametsää.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Lähin polkutie, jonka päässä on myös rakennuksen jäännös, sijaitsee täältä n. 300 m SE

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Moreenipohjainen; a):n kairausnäytteessä hiiltä, vahva podsoli.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuuriryöntekijän löytö inventoitaessa 26.7.1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: II - ehkä I:kin mahtavien hirsiseinien perusteella.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen suoja-alue kohteen ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Paikan päällä hyvät.

Opas: Mika Pouttu, Muonio.

Lähilöytöjä: Vanhojen tupien raunioita pitkin Löyttyojaa, yksi sijaitsee täältä n. 300 m SE, ja kaksi kpl n. 500 m W. MUONIO 102 Ahvenkielinen, Löyttyoja: sodanajan hevostallien jäänteet sijaitsevat täältä n. 860 m W.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Kalevi Frimanin mukaan (puhelu 20.11.1995) ennen vuosisadan vaihdetta tukkikämpät rakennettiin 1-3 hirsikerrasta, joten täällä lienevät täydet hirsikerrat jäljellä.

TIEDONANTO:

MUONIO 104 Särkiselkä, Särkijärvi

-Kalajumalan (?), niliaitan ja ketun kápälälautojen paikka

Luokka: III

Ajoitus: Saamelaisaika

Lukumäärä: Tiedonanto kalajumalan paikasta:

niliaitan jalkoja 2 kpl, ketun kápälälautoja 2 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala   **Tarkastusaika:** 31.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

x= 7514 22   y= 492 45   z= 245

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 26.8 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A5?   B4?   C?   D   E1   F   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Aiemmat tiedot:

B. O. Lindqvist 1964: Kansallismuseo, Kansatieteellinen osasto, Kysely A 13. Viite Muonion hoitoalueen virkakirjeeseen 18.4.1964 n:o 209. Museovirasto, Arkeologian osasto, top. arkisto. (Karttaleike, karttalehti n:o 4). Helsinki.

Aiemmat löydöt: Yo. tiedonannon mukaan ao. paikalla on seissyt puinen kalajumala vielä v. 1963 (kiinteä muinaisjäännös). Puhelussa Kalevi Frimanin kanssa 20.11.1995 kuitenkin ilmeni, että Lindqvist on arvellut toista ketun kápälälautaa kalajumalaksi.

Tarkastuslöydöt: Ei havaintoa.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 104.

Tarkastuksen aihe: Arkistotiedonantoon perustuvan kalajumalan etsintä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

B. O. Lindqvistin kuvailemaa, teräväpäiseksi hakattua ja n. 1.5 m korkeaa honkaista kalajumalaa ei etsinnöistä huolimatta havaittu pystyssä eikä kaatuneena vuoden 1964 karttamerkinnän perusteella kesän 1995 tarkastuksen yhteydessä. Kuitenkin järven S- ja SE-rannalla on kaksi n. 2 m korkeaa kelokantoa, mutta kummankaan yläosaa ei näytä käsitellyn. Kalajumalan oletettiin tuhoutuneen tienrakennuksen tai vilkkaan leiriytymistoiminnan seurauksena.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus: Kosteahko havupuuvaltainen sekametsä.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)
Järven SW-osassa kivikkoinen, loivasti kohti järveä (ENE) viettävää kosteahkoa, havupuuvaltaista metsärinnettä.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)
Ahvenkielisen/Ahmapalon tie kiertää aivan järven SSW-, S- ja SE-rantoja; tie on rakennettu vasta v:n 1968 topografisen kartan (2714 12 SUOPPAMANSELKÄ) painatuksen jälkeen.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)
Lindqvist aikanaan lienee löytänyt kohteen metsätyön yhteydessä.

Luokitusehdotus perusteluineen: III; kohde ilmeisesti tuhoutunut.

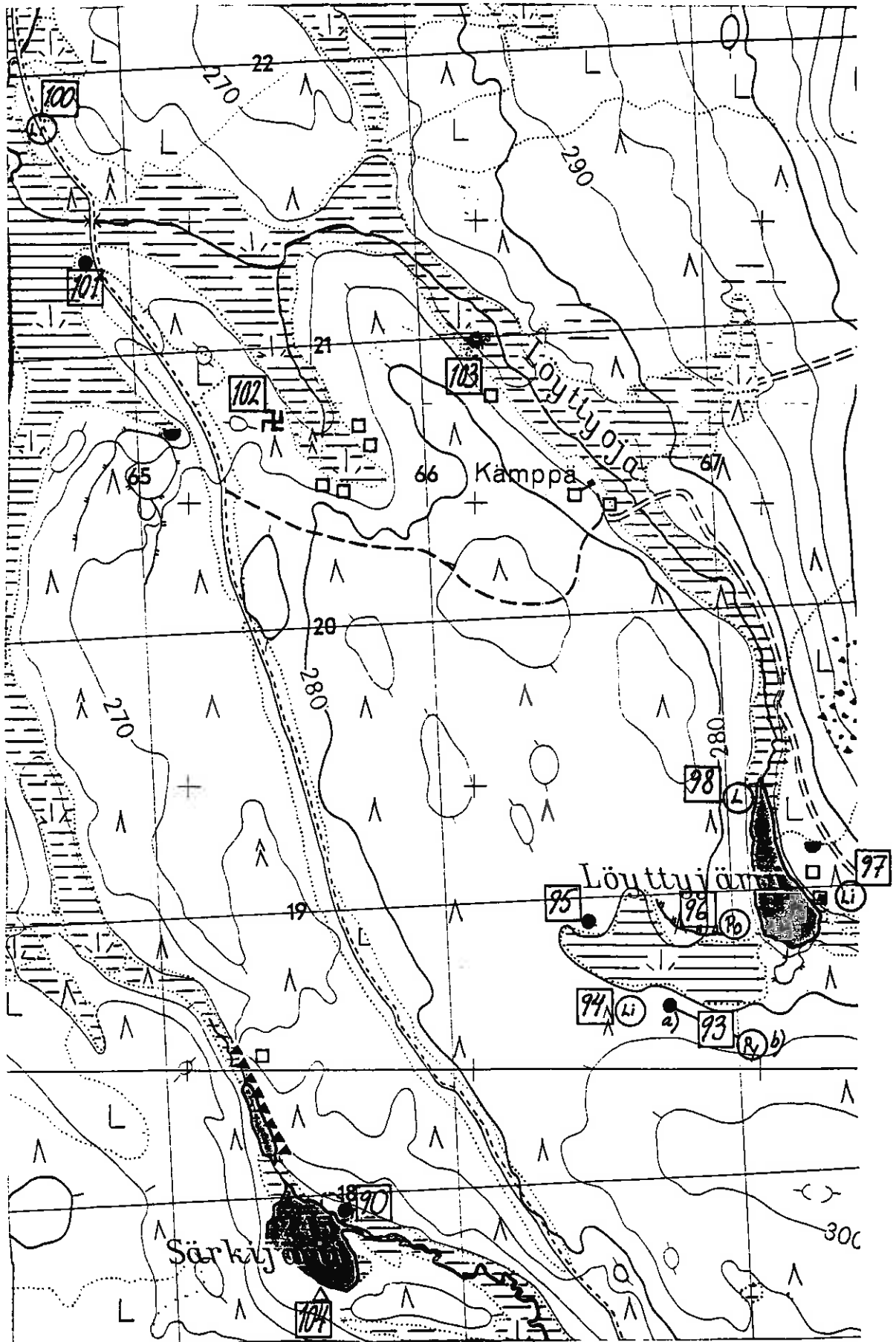
Opas: Mika Pouttu; Kalevi Friman puh. 9696-532 097.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:
Kohde on virkistyskäytössä olevaa luonnonhoitometsää. Leiriytyminen ja tieliikenne sekä lähistön hakkuut kuitenkin myös kuluttavat aluetta kesäisin.

Lähilöytöjä: Esihistoriallinen kvartsiasuinpaikka järven E-rannalla, MUONIO 90 Särkiselkä, Särkijärvi, sijaitsee arvellusta kalajumalan paikasta n. 300 m NE.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:
Puhelussa Kalevi Frimanin kanssa 20.11.1995 ilmeni, että Lindqvistin seurueineen (mukana myös Friman) käydessä Särkijärvellä 1960-luvulla rannalla oli vielä kaksi kettujen kypälälautaa. Toinen näistä oli 2-piikkinen ja toinen 1-piikkinen. Molemmat on sittemmin poltettu. Paikalla oli myös kaksi niliaitan tolppaa rinnakkain, joiden keskinäinen etäisyys oli n. 1.5 m. Frimanin (nyk. Salmijärven tilan vanha isäntä) aikana paikalla ei aittaa ole ollut, mutta tolppien salvokset hänen mukaansa viittasivat niliaittaan. Myöhemmin Ahti Tolonen Metsähallituksesta on vienyt tolpat ilmeisesti Äkäslompolon monitoimitalolle Kolariin. Särkijärven rannalla nykyisin näkyvät kaksi korkeaa kelokantoa Frimanin mukaan ovat todennäköisesti syvän lumen aikana poroille kaadettujen luppopuiden kantoja.

Ote top. kartasta 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ

Kohteet MUONIO 90, 93-98, 100-104 sekä yhdeksän tuvanpohjaa ja kaksi tervahautaa

MUONIO 105 Ahvenkielinen, Rumajärvi

-Saivojärvi

Luokka: II

Ajoitus: Saamelaisaika

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 31.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: n. 800 x 200 m (SE-NW)

x= 7512 48 - 98

y= 494 95 - 495 56

z= 258

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 28.6 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1 B1(4) C7 D E5 F1 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen

Aiemmat tiedot: Paulaharju 1977/1922: 61-62, 169:

"Muonion sydänmailla, Ahvenkielisen jäkäläisillä kankailla, on vielä vanha rappeutunut porokaarre pienen, vaarain välisen saivon, Rumanjärven, rantatievalla. Siinä on aikoinaan "Taskisten" joukko porotokkineen häilännyt ja sitten taas lähtenyt karjoineen erämaata kiertämään. Täällä vaelteli muinaisina vuosina Hetan tunturimaista tullut Sieppi-Ollin poika, Matti Sieppi, jota ruvettiin sanomaan "Taskis-Matiksi", koska ...".

"Tuohikodassa ukko vain asusteli, ja sinne teki Stiina perillisensä, milloin missäkin sydänmailla, Löyttyjärvellä, Rumallasaiivolla, Äijävaarassa."

"Useasti on saivossa hyvin korkeat ja jyrkät rannat, niinkuin Rumassajärveissä, Salmijärven seuduilla Muoniossa. Rumajärvi onkin merkillisimpiä saivoja: toisinaan on siinä vettä monta sylvä, mutta toisinaan taas vesi katoaa, niin että paikoin pohja näkyy, Mutta pohjoispää on niin syvä, että lieneekö siinä pohjaa ollenkaan."

Tarkastuslöydöt: Saivojärvi kiinteänä muinaisjäännöskohteena sekä rantahavainnot: mahdollinen pyyntikarsikko sekä tuvanpohjia N-rannalla.

TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 106.

Diat: OY n:o 39.

Tarkastuksen aihe: Paulaharjun perinnetieto alueelta sekä topografiset seikat.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

Kansanperinteessä saivojärvenä tunnettu vesi, joka tarkastushetkellä näytti tummuutensa perusteella erittäin syvältä, mutta pinta lienee kuitenkin ollut matalammalla maksimikorkeudestaan, sillä rantapenkereen ulkonäön ja kasvillisuuden perusteella vakiintunut pinnankorkeus olisi n. 2 m havaintohetkeä ylempänä.

Järven E-rannalla sijaitsevat 1-2 m korkeat kelokannot, joiden yläpäätt lienee katkaistu kirveellä, muistuttivat mahdollista pyyntikarsikkoa (?), mutta Kalevi Frimanin mukaan (20.11.1995) kyseessä saattavat olla jäiden katkaisemat rungot. Myös kantojen alaosia näyttää isketyn kirveellä muutamalla iskulla.

Järven NE-osassa oleva kolmen tuvanpohjan ryhmä ajanpuutteen vuoksi jäi pelkäksi karttamerkinäksi. Kyseessä saattaa olla Paulaharjun (1977/1922: 62) mainitsema Taskis-Matin (k. 1885) ja vaimonsa Stiinan kotapaikka.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Järven NE-ranta on hyvin jyrkkä. Rannassa kivikkoa. Mäntyvaltaista moreeni- ja sorakangasta.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Järven E-päähän rakennettu metsäautotie (SW-NE). Ruma- ja Ahvenjärven välille on aikoinaan kaivettu laskukanava (W-E), mutta Kalevi Frimanin mukaan (20.11.95) se on sittemmin täytetty.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja; moreeni- ja sorakangasta.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa, Paulaharjun kuvaaman perimätiedon pohjalta.

Laajuuden arviointiperuste: Silmämääräiset havainnot ja karttatieto.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; saivo perinnetiedon kohteena.

Ehdotus suoja-alueeksi: Järvi sekä sitä ympäröivät töyräät.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Janne Muotka.

Lähilöytöjä: Saivon SE-rannalla kohde MUONIO 88, mahdollinen kvartsilouhos. MUONIO 89 Ahvenkielinen, Iso Ahvenjärvi:

asuinpaikanne sekä vanha poroaita n. 500 m saivojärven E-kärjestä NE. MUONIO 86 Salmijärvi, Frimanin kentän kotasijat 600 - 700 m saivolta kohti SW. MUONIO 106 Ahvenkielinen, Salmijärvi: mahdollinen esihistoriallinen asumuksen pohja sekä kvartsilöytöpaikka n. 900 m saivon S-kärjestä kohti S.

MUONIO 106 Ahvenkielinen, Salmijärvi

- Asumuksen pohja(?) ja kvartsin iskentäpaikka

Luokka: II

Ajoitus: Esihist. aika

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 31.7.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2714 12 SUOPPAMANSELKÄ (1968)

Pinta-ala: 12 x 11 (SE-NW)

X= 7511 46 - 7511 54   y= 495 54 - 495 63   z= 250

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 29.6 km Muonion kirkosta SSE.

Hoito ja kunto

A1,4?   B1?   C5?   D   E1,5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen/Friman

Puhelin: 016-532 097

Osoite: Näkkäläntie

Postitmp: 99300 MUONIO

Tarkastuslöydöt: Maastohavainto sekä kvartsi-iskos ja materiaalikappale KM 29506: 1-2.

TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 106.

Diat: OY n:o 57.

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriryöntekijän löydöksen arviointi inventoitaessa.

Kohteen kuvaus: (Esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti)

1) Asumuksen pohja? Rinteeseen raivattu matala alue, muodoltaan epäsäännöllinen, 12 x 11 m (SE-NW). Reunoilla kaksoispuodsoli, joka osoittaa hiekkaa heitetyn reunoille. Laakea ja kovapohjainen, syvyys n. 0 - 10 cm. Hiekkaa kaivettu erityisesti ylärinteen puolella olevilta sivuilta (NE). Pohjalla kiviä, osittain palaneita.

Alueen NW-kulmassa ilmeinen liedenjäännös: näkyvissä 4 kiveä n. 2 - 10 cm, pinnalta harmaajäkäläisiä, maantasainen, halk. 40 - 20 cm, suunta (S-N). SE-reunalla on vallimuodostelmaa, leveys n. 1.2 m ja kork. n. 15 cm.

N. 28 m 1:stä SW on

2) mahdollinen kvartsintyöstöpaikka, josta tallennettiin kaksi kvartsin kappaletta. Näistä toinen ilmeisesti on iskos ja toinen

materiaalikappale. Työstöapuna lienee käytetty tulta pintojen osittaisen punaisuuden perusteella. Kvartsit sijaitsivat osittain maan pinnassa.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Sammal, puolukka, variksen marja, mustikka, jäkälä, mäntyjä paks. 10 - 35 cm.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

- 1) Salmijärvi n. 40 m SW. Terassilta jyrkähkösti järveen viettävä sorapohjainen sekä jäkälää ja mustikkaa kasvava männikkörinne. Sijaitsee terasseitten välisessä notkelmassa.
- 2) Salmijärveen laskevassa jyrkässä rinteessä.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Kangosjärvi - Tiurajärvi -tie n. 150 m NE.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Kiven- ja hiekansekaista soraa.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotosa, tietyössä tms.)

Kulttuuriryöntekijän suorittama löytö inventoitaessa.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää yleiset luokituskriteerit (ks. Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimi molempien kohteiden ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Vaatii tarkkuutta.

Opas: Mika Pouttu, Muonio

Lähilöytöjä: MUONIO 86 Salmijärven tila: kodansijoja sekä kivitaltan löytöpaikka sijaitsee täältä n. 600 m NW. Täältä 60 - 100 m SE on myös kaksi tervahautaa, ja Kalevi Frimanin kertoman mukaan ihmiskallon löytöpaikka Salmijoen suussa on täältä n. 200 m S E

MUONIO 107 Kukaslompolonvaara II

- Asuin- tai karjakenttä sekä kivilatomus

Kiape WSO
hist./metsä

Luokka: II

Ajoitus: Hist. aika

Lukumäärä: 2

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 1.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 02 ÄKÄSLOMPOLO (1968)

Pinta-ala: 60 x 13 m (SSW-NNE)

x= 7508 02   y= 507 54 - 64   z= 280 - 260

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 38.5 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A1   B1?   C   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä jäänteistä: karjakentällä kasvillisuuserot.TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

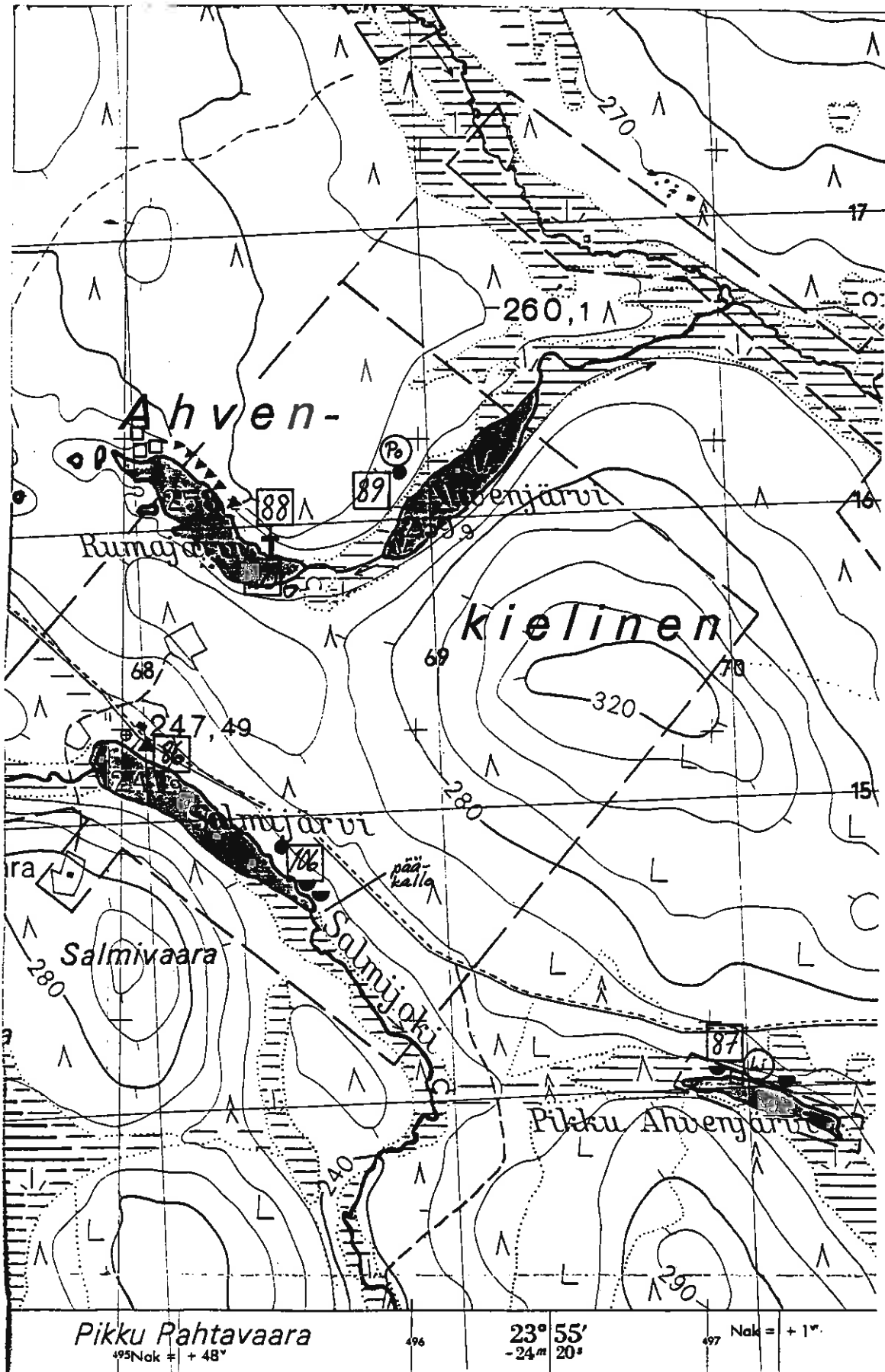
Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 107.

Diat: OY n:o 41.

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriryöntekijän löydön tarkastus inventoimissa.Kohteen kuvaus: (Esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti)a) Karjakenttä (?), 60 x 13 (SSW-NNE), pitkänomainen ja suorakaidemainen, selvästi raivattu aukio. Ojien ympäröimä joka suunnalta. Erottuu selvästi ympäristöstä heinäkavillisuuden perusteella. Alueen NNE-päässä on pyöreäkulmaisen suorakaiteen muotoinen savi- ja silttipohjainen, sammalen peittämä kuoppainen alue, n. 16 x 9 m (E-W): sammaloitunut "Lantala" (?)"Lantalalan" W-päästä n. 5 m W on ojasta kaivettu, harmaajäkäläinen kivikasa.

Kivikasalta n. 76 m W on

b) Kivilatomus, (rajapyykki? uuni?) koostuu n. 20 näkyvästä harmaajäkäläisestä laakakivistä. Rakenteen halk. 1 m, soikeahko, korkeus n. 85 cm, alemmat kivet suurempia (n. 0.5 m). Ladottu osittain pystyyn. Ylemmät kivet (n. 0.5 - 0.15 m) ladottu

Kohteet MUONIO 86–89, 106 sekä neljä tervahautaa, neljä tuvanpohjaa ja pääkallon löytöpaikka

lapeelleen.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

- a) Sammal, heinä, mustikka, kanerva, variksenmarja, jäkälä, kultapiisku, kataja, keskellä n. 15 nuorta mäntyä, reunoilla joitakin kuusia ja koivuja. Ympärillä pääasiassa metsää.
b) Variksenmarjaa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

- a) Loivasti kohti E viettävän mäntyvaltaisen kangastasanteen terrassin reuna, joka jyrkkenee mainittuun suuntaan.
b) Loivasti kohti E laskevaa mäntykangasta; kivikkoisen kumpareen välissä oleva matalahko kuru (W-E). W:stä jyrkästi laskevan kivikkoisen kumpareen juurella olevaa mäntyvaltaista havupuumetsää.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Kukaslompoloon johtava tie (E-W) a):sta n. 120 m S.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

- a) Hiekkapohjainen, ei podsoloitunut.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuuriryöntekijän löytö inventoitaessa 31.7.1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokituskrteerin (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

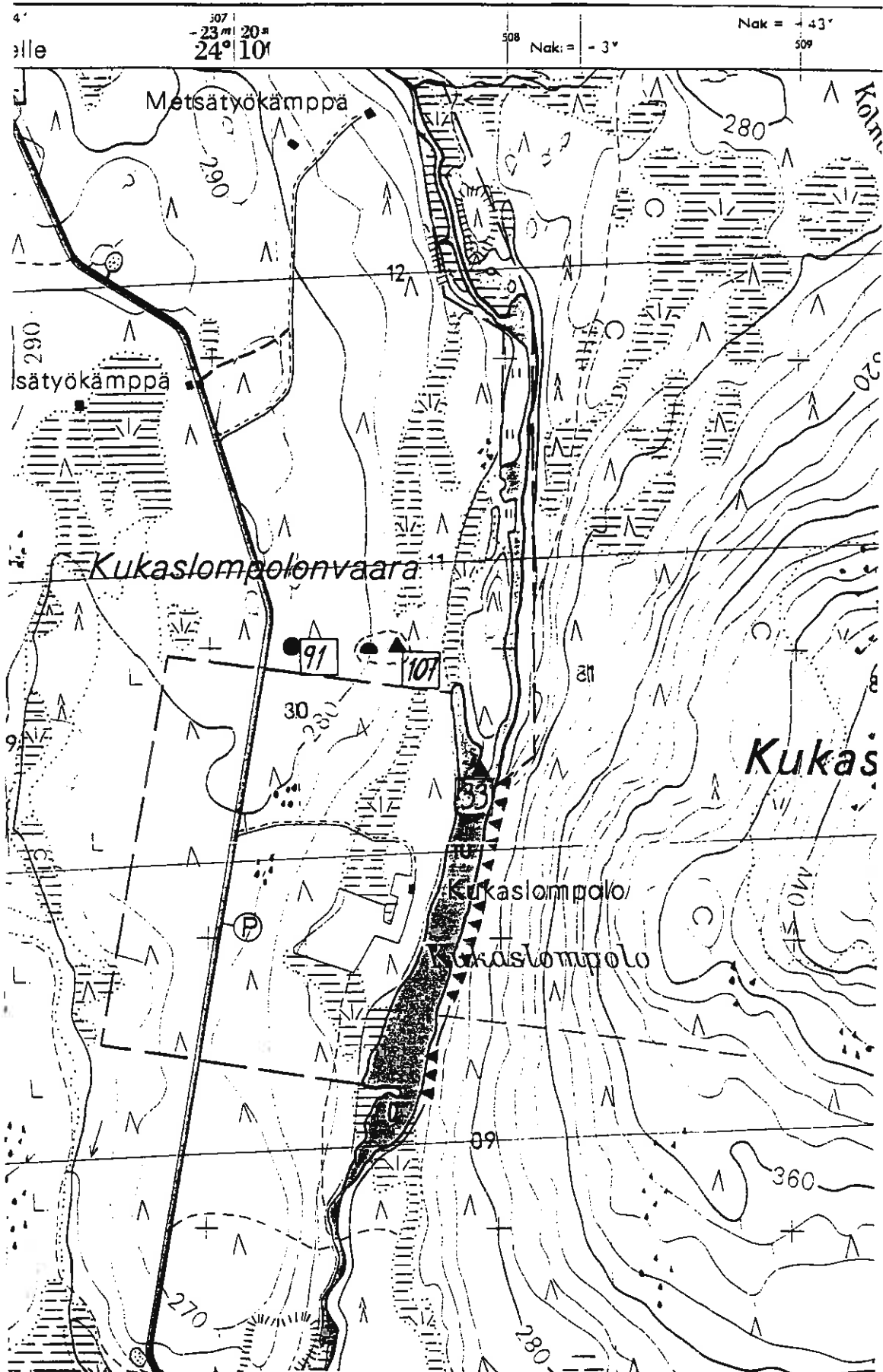
Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimi havaintoalueiden ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Mika Pouttu, Muonio

Lähilöytöjä: MUONIO 91 Kukaslompolonvaara: esihistoriallisia asuinpainanteita ja rakkaraivio sijaitsee b):stä n. 240 m W. MUONIO 33 Kukaslompolon kalakenttä sijaitsee a):sta n. 500 m SE.

Ote top. kartasta 2732 02 ÄKÄSLOMPOLO

Kohteet MUONIO 33, 91 ja 107

MUONIO 108 Jassanmaa

- "Lappalaisten hautausmaa" / puuseitakarsikko?

Luokka: II

Ajoitus: Saamelaisaika/historiallinen aika

Lukumäärä: Puuseitoja (?)

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 1.8.1995

7.4.1996

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 03 ÄKÄSKERO (1968)

Pinta-ala: n. 1000 X 500 m

x= 7512 58

y= 504 27

z= 285

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 33 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A4? B1? C5,6 D E1,5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Havainnot puuseitoja muistuttavista terävistä, osin veistojälkisistä, katkenneista kelorungoista laajalla alueella.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohteet 99 ja 108.

Diat: OY n:ot 42 ja 43.

Tarkastuksen aihe: Erkki Virrankosken (Oulu) tiedonanto ao. paikasta vanhana lappalaisten (Suikkien) hautausmaana.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti): Laaja karsikko muistuttava alue, jossa on ehkä kymmeniäkin 1 - 4 m korkeita kelokantoja. Useat tuovat muodoltaan mieleen puujumalan tai -seidan. Paikalla on runsaasti myös kelottuneita tuulenkaatojen juuria sekä osittain luontaisesti kaatuneita, osittain kirvein ja sahaamalla kaadettuja puita. Osa kannoista on myös palanut, osa lahonneita, osa erittäin hyvin säilyneitä.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Kuiva mustikka-, kanerva- ja variksenmarjapohjainen, harvaan mäntyä kasvava jäkäläkangas.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Jänkien ympäröimän, loivasti nousevan, kivikkoisen tasanteen ylin kohta, joka kumpuilee loivasti. Alueen E-osassa aukenee maisemanäkymä kohti E.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni) Pintahavainnot. Moreeniselänne.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä E. Virrankosken antaman tiedonannon pohjalta.

Laajuuden arviointiperuste: Silmämääräiset havainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; kelojen karsikko- tai seitamerkitys epävarma.

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko selännealue, sillä nyt havaittu laajuus ei ehkä kata koko aluetta.

Havaintomahdollisuudet: Varsin hyvät, mutta reitti paikalle on hankalahko jängän ylityksen vuoksi. Parhaiten alueelle pääsee suksilla loppukevästä kovan hankikannon aikana.

Opas: Erkki Virrankoski, Oulu

Rauhoitustoimenpiteet maastossa: Ei toistaiseksi merkitty.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

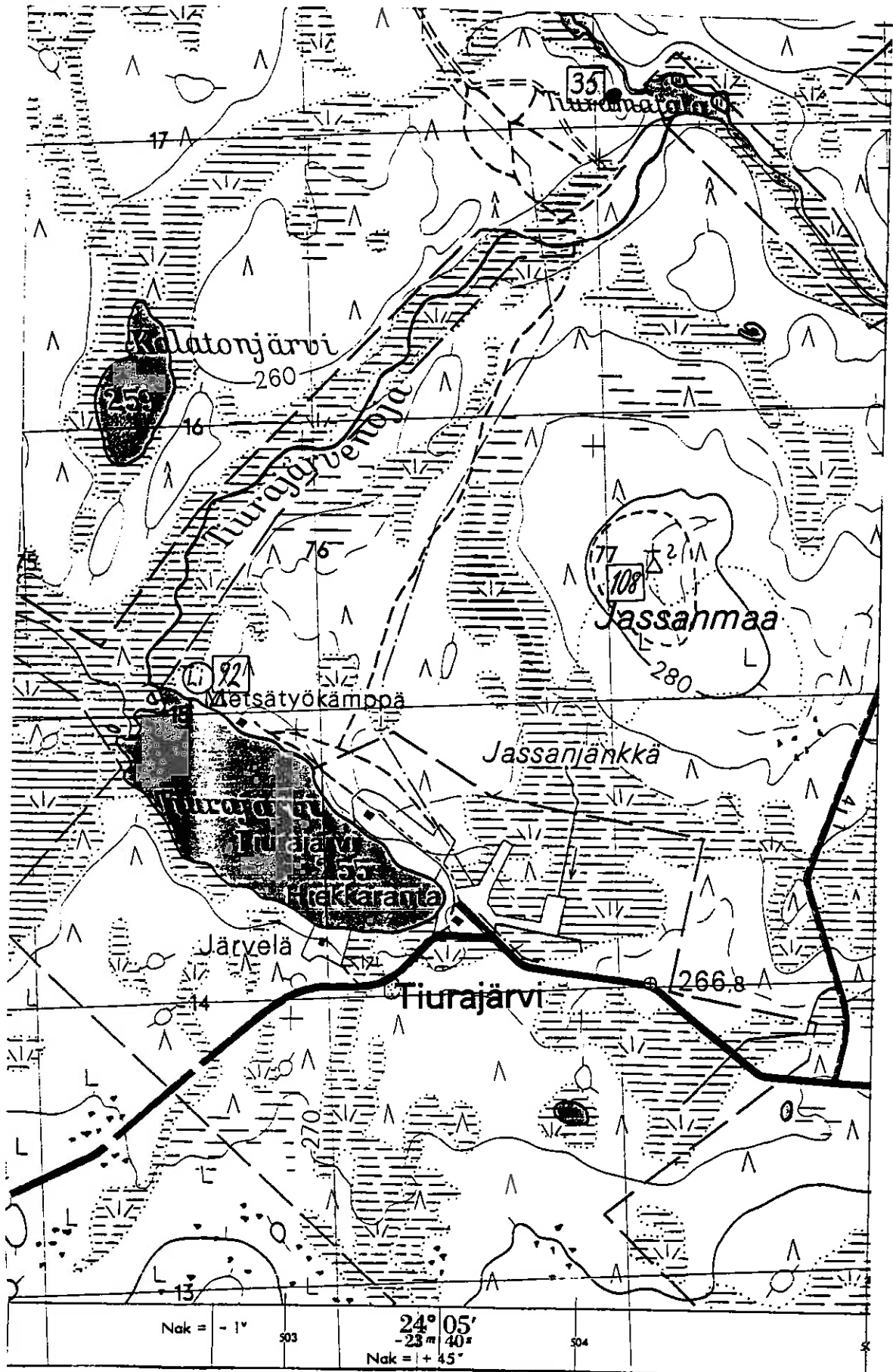
Kelopuut ovat herkkiä tuhoutumaan palamisen, hakkaamisen ja lahoamisen seurauksena.

Lähilöytöjä: MUONIO 92 Tiurajärvi NE, yksittäinen puuseita, sijaitsee täältä 1300 - 1500 m WSW. MUONIO 99 Äkäsjoki W, kivikaudentyypiset asuinpainanteet, sijaitsevat täältä n. 1500 m E. Kohde MUONIO 34 Äkässaivon seitapahta, sijaitsee täältä n. 2200 m ESE.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Virrankosken (joka lienee viereisen Tiurahovin vanhan tukkikämpän pihapiirin vakituinen kesäasukas ja matkaopas) mukaan Jassanmaan alue on toiminut Suikin lapinsuvun hautapaikkana. Traditiotieto on hänen mukaansa tunnettu Tiurajärven kylän asukkaiden keskuudessa. Kuitenkaan kylän vanhin asukas Hilda Pietikäinen (n. 80 v.; puhelu 23.11.1995) ei tuntenut asiaa ollenkaan. Sen sijaan hän tiesi, että Äkäsjoen ja Tiurajärvenojan välinen alue on erittäin salamaherkkää, mikä on voinut myös luontaisesti aiheuttaa Jassanmaan puiden katkeilun, vaikka puissa selvästi esiintyy myös isku-, hakkuu- ja/tai veistojälkiä.

Ote top. kartasta 2732 03 ÄKÄSKERO

Kohteet MUONIO 35, 92 ja 108

MUONIO 109 Äkäsjärvi SE, Äkäslinkka

-Poroaita

Luokka: III

Ajoitus: Historiallinen aika/saamelaisaika

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 2.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 03 ÄKÄSKERO (1968)

Pinta-ala: n. 45 x 15 m (SE-NW)

x= 7517 22

y= 504 46

z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 28.6 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A4 B4 C6 D1,2 E5 F G5

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Havainto kiinteästä rakenteesta.**TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 120.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

Poroaita, jonka kulkuaukko sijaitsee Äkäslinkan ja Kerojärven välisellä ulkoilupolulla (SW-NE). Kohde näyttää entisöidyltä. Paikalla olevassa Metsähallituksen kyltissä lukee "Vasara Antin poroaita 1850". Aidan portti on n. 4 m leveä. Toisessa portinpielessä on neljä kirveellä veistettyä koloa, joiden halkaisijat ovat n. 10 cm. Nämä muodostavat veräjähirsien pidikkeet. Toisella puolella porttia on puun haaraosa, jossa on toiset neljä veistettyä, osin poltettuakin neliömäistä läpireikää. Näiden koot ovat n. 15 x 15 cm. Salvomattomia aidaksia on rakennelmassa päällekkäin 3-4 kertaa, ja ne on pinottu limittäin poikittaisten tukipuiden avulla. Puista on kaarna kuorittu, tukkien halkaisijat ovat n. 15 cm. Aidan suunta on SE-NW, pituus n. 45 m, ja se päättyy rantaan (NW). Toisessa päässään aita ulottuu kohti metsää n. 14 m.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Metsän (NE), jängän (SW) ja järven (NW) välinen reuna-alue. Kuusivaltaista kosteahkoa sekametsää.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Aidan portin läpi kulkee ulkoilureitti (SW-NE) Äkäslinkalta Kerojärvelle (?).

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainto. Hiekkaselänteen ja turpeen välinen raja.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste:

Näkyvät rakenteet.

Luokitusehdotus perusteluineen: III; Aita ja portinpielet on siirretty tälle paikalle etelämpää pikkujärviltä 4.8.1995 haastatellun Pasi Baasin mukaan. P. Baas on itse kuljettanut pielet traktorilla turistipolulle. Ilmeisesti Baas on tarkoittanut Hangasmaan eteläpuolella sijaitsevia pikkujärviä Vasaran kaarteeseen alkuperäisenä sijaintipaikkana. Muut aidakset lienevät resentejä.

Havaintomahdollisuudet: Erinomaiset.

Rauhoitustoimenpiteet maastossa: Kyllitetty.

Lähilöytöjä:

Äkäsjärven SE-ranta on täynnä arkeologisia asutusjäänteitä kivikaudelta historialliselle kaudelle. Lähimpänä kivikaudentyypinen asuinpaikka MUONIO 113, jonne aidalta on matkaa n. 40 m N.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Senja Rauhalan mukaan (keskustelu 3.8.1995) Antti Vasara oli Heikki Jouninpoika "Vanhan Vasaran" (1792-1878) pojan Ollin poika Äkäsjärven Soukasta (vrt. Paulaharju 1977/1922: 63-67).

MUONIO 110 Äkäsjärvi E

-Liesiä

Kriopu 2003
Liesiä

Luokka: II

Ajoitus: Esihistoriallisia

Lukumäärä: 2 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 3.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: N. 45 x 5 m (W-E)

x= 7524 56

y= 505 78

z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 25 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A1? B1 C5 D E1,5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 051

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Kaksi kiinteää liedensijaa.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 131.

Tarkastuksen aihe: Esihistoriallisten asutusjäänteiden etsintä.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):A) Liesi, pyöreänsoikeahko, 1 x 1.5 m (SE-NW), maantasainen, keskeltä avoin, vaikka turpeen alla tuntuu kiviä. Pinnalle on ajettu n. 10 cm korkea maakerros. Näkyvissä kuusi voimakkaasti palanutta kiveä, kooltaan 5 - 23 cm.

N. 40 m A):sta SE on

B) liesi, soikea, n. 0.7 x 0.4 m, maantasainen, keskeltä avoin, kivien koot n. 10 cm..**Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:**

A) Sammal, variksenmarja, puolukka, mustikka, koivuntaimi.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

A) N- ja NW-puolelta jänkien ympäröimän kostean

sekametsätasanteen NE-reuna, josta jänkään (NE) on etäisyyttä n. 20 m.

B) Loivasti kohti E viettävän terassin reuna.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Linkuniemen - Soukan tie (S-N) sijaitsee täältä n. 35 m SE.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainnoja.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Tehdyt havainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttävät luokan yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen suoja-alue.

Havaintomahdollisuudet: Eivät helpoimmasta päästä.

Opas: H. Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Tien läheisyys saattaa jossain määrin aiheuttaa kulutusta ao. liesille.

Lähilöytöjä: Lähin kohdeet MUONIO 111 Äkäsjärvi E, Linkulahti, Kotasijanniemi, vanha kotasijan löytöpaikka sijaitsee täältä n. 1500 m SE; MUONIO 112 Äkäsjärvi E, Linkuniemessä on kivistinen asuinpaikka, ja sen etäisyys liesiltä on n. 1900 m SSW.

MUONIO 111 Äkäsjärvi E, Linkulahti, Kotasijanniemi

-Kodansijan jäänteitä

Luokka: II-III

Ajoitus: Saamelaisaika

Lukumäärä: 1 kpl/2 kuopannetta

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 3.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: N. 30 x 15 m (?) (SW-NE)

x= 7526 04

y= 506 24

z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 24.5 km Muonion kirkosta ESE.

Hoito ja kunto

A4 B C5,6(?) D E1,5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Senja Rauhala Puhelin: 9696-82247

Osoite: Linkulahti, Kotasijanniemi (Soukantie)

Postitmp: PPA 1, 99300 MUONIO

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteästä jäänteestä.TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 131.

Tarkastuksen aihe: Senja Rauhalan tietoon ja opastukseen pohjautuva toimenpide.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):
 Senja Rauhalan tiedonantoon ja opastukseen pohjautuva havainto kodansijasta, josta tarkastushetkellä oli näkyvissä kaksi pientä kuopannetta. Rauhalan mukaan näiden ympärillä on ollut puinen kehys. Lännenpuoleisen kuopanteen halkaisija oli n. 1 m ja syvyys n. 0.1 m. Idänpuoleisen kuopan vastaavat mitat olivat puolestaan 1.5 x 0.2 m. Näiden pohjoispuolella on iso kuusi, jonka alta Rauhalan mukaan haettiin lisäsuojaa. Tarkastushetkellä rakenteilla olleen ulkorakennuksen alta, n. 25 m kodansijasta SW oli hänen mukaansa poistettu äskettäin myös liedensija. Paikalla on Senja Rauhalan tunteman tradition perusteella ollut Suikki-suvun kotasija. Ilmeisesti samaan asuinkompleksiin ovat liittyneet myös suorakaiteen muotoiset

kuopanteet, joita Rauhalan mukaan on ollut läheisen jängän reunalla NW:ssä. Kuopat lienee sittemmin täytetty.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Kodansijassa sammalta, puolukkaa, mustikkaa, pari nuorta mäntyä ja kuusi.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Jängän ympäröimä pyöreä niemeke, jonka halkaisija on n. 50 m. Maasto kosteahkopohjaista, tasaista männikköä. Lähimpään rantaviivaan E:ssä on n. 20 m.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Rauhalan omakotitalon pihapiiriä, jossa esiintyy varastorakennuksia kodansijasta n. 5 m S, päärakennus n. 15 m S, ja uudisrakennus n. 25 m SW.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä Senja Rauhalan tiedon pohjalta.

Laaajuuden arviointiperuste:

Havainnot ja annetut tiedot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II-III; ilmeisesti melkoisen tuhoutunut.

Ehdotus suoja-alueeksi: Kiinteiden kohteiden välitön ympäristö.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: Senja Rauhala (63 v.)

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Pihapiiriä, jossa meneillään rakennustöitä. Tämä voi kuluttaa kohdetta.

Lähilöytöjä: MUONIO 112 Äkäsjärvi E, Linkuniemi, kivikautinen asuinpaikka sijaitsee täältä n. 350 m NNW. MUONIO 110 Äkäsjärvi E, pari liedensijaa, sijaitsevat täältä n. 1500 m SSW. MUONIO 130, Kolvakeron vanha porokaarre, sijaitsee täältä n. 1900 m NE.

MUONIO 112 Äkäsjärvi E, Linkuniemi

-Kivikautinen asuinpaikka

Luokka: II-III

Ajoitus: Kivikausi

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 3.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

x= 7526 38

y= 506 08

z= 267.5

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 24 km Muonion kirkosta ESE.

Hoito ja kunto

A4 B4 C5 D E1 F G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen perikunta, hoitaja Senja Rauhala

Puhelin: 9696-82247

Osoite: Linkulahti, Kotasijanniemi (Soukantie)

Postitmp: PPA 1, 99300 MUONIO

Aiemmat tiedot:

Uljas Vuorio 1920: Kirje Oulun läänin maaherralle 20.8.1920. Muonionniskan piirin nimismies. (Museovirasto, Arkeologian osasto, top. arkisto. Helsinki.)

Hjalmar Appelgren-Kivalo 1920: Kirje Oulun läänin maaherralle 3.3.1920. Muinaistieteellinen toimikunta, valtionarkeologi. (Museovirasto, Arkeologian osasto, top. arkisto. Helsinki.)

Väinö Tanner 1919: Kirje Julius Ailiolle, saap. 4.10.1919. (Museovirasto, Arkeologian osasto, top. arkisto. Helsinki.)

Aiemmat löydöt:

Väinö Tanner 1919: kaksi vihreäkivitalttaa.

Tarkastuslöydöt: Maisemahavainnot.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 131.

Tarkastuksen aihe: Yllä mainitut aiemmat tiedot paikan kivikautisista asutusmerkeistä ja löydöistä, joita ei ole diarioitu museoviraston esinekokoelmiin.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet,

kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):
 Talon perikunnan hoitajan Senja Rauhalan mukaan hänen äskettäin edesmennyt veljensäkin mainittujen 1910-20-lukujen vaihteessa löytyneiden kiviesineiden jälkeen oli löytänyt lisää kirves- ja talttamaisia vihreäkiviesineitä, joiden piti olla tallessa vanhan tuvan eteisen kaapissa. Etsinnöistä huolimatta esineitä ei tarkastuksen yhteydessä löytynyt. Löytöpaikka oli ollut navetan takana perunamaassa, ja samassa yhteydessä oli tehty havaintoja liesikiveyksestä ja hiilistä.

Tarkastuksen yhteydessä ei havaittu selviä jälkiä kivikautisesta asutuksesta, lukuunottamatta yhtä palaneen kiven kappaletta.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Perunaa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Piha-alueita, pitkän niemen laajentuman keskellä, loivasti kohti rantaa (n. 40 m E) viettävän terassin/maavallin E-reunalla, lähellä ao. niemekekumpareen korkeinta kohtaa.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Löytöpaikka sijaitsee n. kolme metriä S navetan S-seinästä, ja n. 3 m W Linkuniemen pihatiestä (S-N).

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Ruokamultaa; löytöjen yhteydessä hiiltä ja liesikiveykseksi tulkittuja rakenteita S. Rauhalan tiedonannon prusteella.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Ilmeisesti perunamaan hoidon yhteydessä.

Luokitusehdotus perusteluineen: II-III; konkreettiset havainnot kivikautisesta kulttuurista puuttuvat.

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko niemi, joka muodostaa idyllisen ja luonnonkauniin perinnemaisemakokonaisuuden.

Opas: Senja Rauhala.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Rutiininomaista pihanhoitoa, pelto- ja kasvimaaviljelyä sekä karjan laidunnusta alueella.

Lähilöytöjä: MUONIO 111 Äkäsjärvi, Kotasijanniemi sijaitsee täältä n. 350 m SSE, MUONIO 130 Kolvakero NW, poroaidan jäänteet sijaitsevat Linkuniemestä n. 1800 m NE, MUONIO 121 Äkäsjärvi W, Kevätlahden vanha kalakenttä historialliselta ajalta, sijaitsee n. 1500 m täältä NW.

MUONIO 113 Äkäsjärvi SE, Äkäskeron reitti I

-Kivikaudentyypinen asuinvallipainanne

*Keräys 2008:
Luonnonmu.*

Luokka: II

Ajoitus: Kivikausi

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 4.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 03 ÄKÄSKERO (1968)

Pinta-ala: 7 X 5 m (S-N)

x= 7517 32   y= 504 50   z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 30 km Muonion kirkolta SE.

Hoito ja kunto

A1   B1   C6   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Kiinteä muinaisjäännös.**TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 120.

Tarkastuksen aihe: Havainto esihistoriallisesta painannejäänteestä maastossa.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):
Asuinvallipainanne, soikea, 7 x 5 x 0.05 - 0.4 m (S-N), valli selvimmillään S-päässä, 1 x 0.05 m, pohja laakeahko, sisämitat n. 3 x 1 m.Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Sammal, mustikka, juolukka, puolukka, variksenmarja, jäkälä, reunoilla neljä mäntyä, joiden runkojen paksuudet ovat 2 - 13 cm sekä kolme kuusta, joiden paksuudet ovat 1 - 5 cm.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Loivasti terasseittain kohti järveä (n. 35 m NW) laskevan rinneterassin reuna havupuuvaltaisessa, kosteahkossa sekametsässä.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Metsähallituksen turistipolku (S-N), osittain pitkospuin rakennettu, sijaitsee paikalta n. 14 m NW.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

E-reunalla heikko kaksoispodsoli kairanäytteessä.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Pintahavainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokan yleisehdot (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimiympäristö.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: H. Oksala

Lähilöytöjä: MUONIO 109 Äkäsjärvi SE, "Vasara Antin poroaita" sijaitsee täältä n. 44 m SW; MUONIO 114 Äkäsjärvi SE, tervahaudan ja tuvanpohjan muodostama kompleksi, historiallisen ajan tyyppiä, sijaitsee täältä n. 100 m N. Lähin vastaava kivikaudentyypinen kohde, MUONIO 117 Äkäsjärvi SE, Äkäskeron reitti, sijaitsee täältä n. 1100 m NNE.

MUONIO 114 Äkäsjärvi SE, Äkäskeron reitti II

-Tervahauta ja tuvanpohja

Luokka: II**Ajoitus:** Historiallinen aika**Lukumäärä:** á 1 kpl**Tarkastaja:** Hilikka Oksala**Tarkastusaika:** 4.8.1995**Sijaintitiedot****Peruskartta:** 2732 03 ÄKÄSKERO (1968)**Pinta-ala:** N. 60 x 30 m (SE-NW)**x=** 7517 40**y=** 504 53**z=** 270**Suunta ja etäisyys kirkosta tms.:** N. 30 km Muonion kirkosta SE.**Hoito ja kunto**

A4? B C6 D E5 F3 G

Tila ja omistaja**Omistaja:** Valtionmaa/Metsähallitus**Puhelin:** 9695-512 021**Osoite:** Nivanpääntie 24**Postitmp:** 95700 PELLO**Tarkastuslöydöt:** Havainnot kiinteistä jäänteistä.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:****Kartat:** Ote top. kartasta ks. kohde 120.**Tarkastuksen aihe:** Havainnot kiinteistä jäänteistä inventoitaessa.**Kohteen kuvaus** (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):A) Tervahauta, soikeahko, n. 15 x 11 x 0.1 - 1 m (SSW-NNE), valli n. 4 x 0 - 0.8 m. Ränniaukko kohti NW, leveys vallissa n. 2 m, syvyys 0.25 m. Rännin pituus 4 m, leveys 1 - 1.5 m, syvyys 0 - 1 m, vallien ympäröimä (n. 1.5 x 0.1 m). Haudan N-reunalla kolme kuopannetta, joiden halkaisijat 0.5 - 1.5 x 0.4 m. Vanhan laavun jäännöksi sijaitsee täältä n. 18 m N.

N. 40 m A):sta NNW on

B) tuvanpohja, neliö, 3 x 3 m, katto romahtanut, näkyvissä 3 - 4 salvottua hirsikertaa, kork. n. 1 m, SE-nurkassa kivistä kylmämuurattu kiuasuuni (1 x 1 x 1 m), osa kivistä hirsiseinän ulkopuolella n. 1 x 1 x 0.5 m:n kokoisena läjänä, kivien koot 0.1 - 0.45 m. Katto on ilmeisesti ollut tuohi- ja turvepeittoinen. Oviaukko kohti SE (ylärinnettä eli tervahautaa), leveys n. 0.8 m.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

A) Sammal, mustikka, juolukka, puolukka, koivun ja pajun taimet. Valleilla kuusia ja mäntyjä, runkojen paks. 0.01 - 0.3 m sekä katajaa.

B) Sammal, jäkälä, puolukka, pieni koivu.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

A) Terassitasanteen jyrkähkö, hiekkapohjainen SE-reuna mäntykankaan ja rannan (n. 50 m NW) havupuuvaltaisen sekametsikön vaihettumisalueella.

B) Loivasti järveen (n. 25 m NW) viettävä harvaa havupuuvaltaista, kosteapohjaista sekametsää.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

A) Äkäskeron turistipolku (S-N) sivuaa haudan SE-laitaa.

B) Rantaan johtava polku (SE-NW) sijaitsee B):stä n. 2 m NE.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste:

Alue pintahavaintojen ympärillä.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokan yleisehdot (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).**Ehdotus suoja-alueeksi:**

Vähintään lakisääteinen suoja-alue.

Havaintomahdollisuudet:

Eritäin hyvät

Opas: Hilikka Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Turistipolku kuluttaa tervahaudan E-osaa.

Lähilöytöjä: MUONIO 113 Äkäsjärvi SE, kivikaudentyyppinen asuinpainanne, sijaitsee täältä n. 100 m S. MUONIO 115, mahdollinen puuseita-, liesi- sekä tuvanpohjakohde sijaitsee puolestaan täältä n. 140 m kohti NE.

MUONIO 115 Äkäsjärvi SE, Äkäskeron reitti III

-Käpäälälauta (?), liesi (?) sekä tuvanpohja

Moderni

Luokka: II

Ajoitus: Historiallinen aika

Lukumäärä: á 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 4.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 ÄKÄSKERO (1968)

Pinta-ala: n. 30 x 30 m

x= 7517 59 y= 504 68

z= 275

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 29 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A4 B C6 D E5 F3 G

Tila ja omistajaOmistaja: Valtionmaa/Metsähallitus
Osoite: Nivanpääntie 24Puhelin: 9695-512 021
Postitmp: 95700 PELLOTarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä muinaisjäännöksistä.TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 120.

Tarkastuksen aihe: Anomaliahavainnot inventoitaessa.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

A) Käpäälälauta?: kelokanto, korkeus n. 1.5 m, rungon halkaisija n. 20 cm, lahonnut SW-syrjältä sekä sekä alaosasta, seisoo n. 30 cm korkealla mättäällä. E-kylki hakattu kirveellä suorakulmaiseksi. Yläosassa on teräväkärkinen kaksoishaarukka.

N. 4 m A):sta W, keskellä polkua (N - S), on

B) liesimäinen kiveys, jossa on viisi kiveä (20 - 50 m) rinnakkain suorassa kulmassa toisiinsa nähden. Keskellä on n. 15 cm:n suuruinen palanut kivi ja ympärillä pienempiä kiviä. Myös turpeen alla tuntuu runsaasti kiviä. Kiveyksen NW-puoli näyttäisi kuitenkin puuttuvan.

N. 14 m B):stä WNW on

C) parituvan (riihen?) pohja, suorakaide, n. 10 x 6 m (S-N), salvotusta kehikosta jäljellä 1 - 2 hirsikertaa. SE-nurkassa on

kiuasuuni, n. 3 x 1 m, kylmämuurattujen kivien koot ovat 0.2 -1 m. Kiuas lienee erotettu S-N-suuntaisella poikkihirrellä, mutta muuten talo on puolitetty keskeltä kahteen huoneeseen. Oviaukkoa ei havaittu.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

C) Sammal, mustikka, nuoria koivuja, kiukaalla kuusi.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

A)-B): Terasseittain kohti järveä (n. 60 m W) loivasti laskeva kivikkoinen, havupuuvaltainen rinne.

C) Tasainen, kivikkoinen rantaterassi, jossa myös kosteapohjaista sekametsää. Järven rantaan (W) on n. 33 m.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

A) Metsähallituksen polku (N - S) sijaitsee kohteesta n. 4 m W.

C) Metsähallituksen polku sijaitsee täältä n. 15 m E.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Havainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokan yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 110).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen suoja-alue.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: Hilikka Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Patikkaretkeilijät tallovat lieden (B) päältä. Puurakennelma on jatkuvasti laho- ja paloalttiina.

Lähilöytöjä: MUONIO 114 tervahauta- ja tupakohde, sijaitsee kohteesta 115 n. 300 m SW; MUONIO 116, historiallisen ajan tyyppinen asuinkenttä, sijaitsee täältä n. 300 m N.

MUONIO 116 Äkäsjärvi SE, Äkäskeron reitti IV

-Tervahautoja, tuvan- ja aitanpohja, multakodan (?) pohja ja liesi

Luokka: II

Ajoitus: Historiallinen aika

Lukumäärä: Kaksi tervahautaa, muita á 1 kpl.

Tarkastaja: Hilikka Oksala   **Tarkastusaika:** 4.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 03 ÄKÄSKERO (1968)

Pinta-ala: 80 x 70 m (W-E)

x= 7517 92

y= 504 69

z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 29 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A4   B   C6?   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä muinaisjäännösrakenteista.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 120.

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriset anomaliahavainnot inventointireitillä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtainen löydöstön luonne ja sijainti):

A) Tervahauta, pyöreähkö, n. 15 x 14 x +0.2 - -1 m, valli 2.5 x 0.4 m, E-sivua kiertää oja, n. 1 x 0.1 - 0.4 m, S- ja N-sivuilla on pieniä kuoppia. Sisäosa pyöreä, halk. n. 3 m. Ränniaukko kohti W, 1.5 x 0.3 m. Ränni kohti W, 5 x 1.5 x 0 - 1 m, valli ei ole selkeä. Rännin suulla on säilynyt muutamia tukihirsiä. N. 7 m A):sta N on

B) tervahauta, osittain tuhoutunut, soikeahko, mutta n. 8 x 8 x 1 - 2 m, valli selkein SE:ssä (2 x 0.3 - 0.4 m), sisäosa pitkulainen, n. 5 x 4 m (S-N). Ränniaukko on ilmeisesti ollut kohti SSW, jonka päässä on pyöreä syväne, halkaisijaltaan n. 1 m ja syvyydeltään n. 0.1 - 0.2 m, ilmeinen tynnyrin paikka. N. 5 m B):stä W on

C) tuvan pohja, suorakaide, 4.5 x 5 m, osittain pengerretty

reunoilta sekä kaivettu maahan 0.2 - 0.6 m syvään. Seinistä jäljellä 1 - 2 salvottua hirsikertaa. Myös kattopalkki jäljellä. SW-nurkassa on jäänteitä kiuasunista, n. 2 x 1 x 0.7 m, koostuen kylmämuuratuista kivistä (kooltaan 5 - 50 cm). Näistä oli näkyvillä 17 kiveä, joista neljä oli hajonnut latomuksen viereen. N. 10.5 m C):stä WSW on

D) ulkoliesi, pyöreä, halkaisijaltaan 1.3 m, korkeus 3 - 10 cm, näkyvissä n. kymmenen rinnakkain ladottua, harmaajäkäläistä kiveä, halkaisijoiltaan 7 - 50 cm, keskeltä osittain avoin.

N. 3 m D):stä W on

E) multakodan (?)/ulkorakennuksen pohja, neliskulmainen, n. 3 x 3.2 x 0.5 - 1 m (syvyys), osittain maahan kaivettu. SW-nurkalla hiekan- ja kivensekainen kasa - lieden jäännös (?). NW- ja NE-reunoilla on jäljellä yhdet tukihirret sekä kaksi tukipölkkyä (?).

N. 15 m E):stä WSW on

F) kuoppa - multakodan tai tervahaudan pohja, muodoltaan epämääräinen, resentti, 4 x 3 x n. 1 m (E-W), ovi- tai ränniäukko kohti W, leveys n. 1.5 m.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

A) Sammal, variksenmarja, mustikka, kuusentaimia, paju. Vallin W-osassa on runsaasti ohuita mäntyjä ja joitakin kuusia.

B) Maapaljastuma vallin NW-osassa, muuten sammalta, puolukkaa, männyn- ja kuusentaimia, reunoilla nuoria havupuita sekä kaksi honkaa, joiden paksuus oli 35 cm.

C) Sammal, puolukka, kuusen, koivun ja männyntaimet, W-reunalla kuusi, halkaisijaltaan 3 cm.

D) Puolukka, sammal, jäkälä, variksenmarja.

F) Heikko pintakasvillisuus: sammalta, puolukkaa, mustikkaa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

A) Loivasti kohti järveä (n. 70 m W) viettävän rinteeseen loiva terassimainen reuna. Kuusivaltaista havupuumetsää.

C) Loivasti kohti S viettävän metsäkumpareen reuna, josta on n. 50 m järveen (W).

D) Hiekkapohjainen, mäntyvaltainen, harvaan kasvava kangaskumpare, josta on n. 40 m järveen (W).

F) Kohti järveä (n. 2 m W) ja järveä (n. 30 m W) viettävän hiekkapohjaisen kumpareen harvaa männikköä kasvava reuna.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Äkäskeron ja -linkan välinen Metsähallituksen polku (S-N) sivuaa A):ta ja B):tä n. 1 m:n etäisyydellä E-puolelta.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

D) Kairanäyte osoitti lievää kaksoispodsolia lieden sisällä.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste: Pintahavainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokan yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen alue jäänteiden ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Hilikka Oksala.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:
Retkeilytoiminta alueella saattaa kuluttaa jäänteitä.

Lähilöytöjä: MUONIO 115 Äkäsjärvi SE, Äkäskeron reitti: historiallisen ajan tuvanpohjan, lieden ja kápälälaudan (?) muodostama kompleksi sijaitsee n. 340 m täältä S. MUONIO 117 Äkäskeron reitti: kivikauden tyyppin asuinvallipainannekohde ja historiallisen ajan tervahautoja sijaitsee täältä n. 440 m NNE.

MUONIO 117 Äkäskeron reitti V

L22

-Asuinvallipainanteita

Luokka: I-II

Ajoitus: Kivikausi

Lukumäärä: 4 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 4.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 03 ÄKÄSKERO (1968)

Pinta-ala: N. 55 x 30 m (S-N)

x= 7518 32

y= 504 80

z= 280

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 29 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A4? B1 C4?6 D E1,5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä rakenteista.**TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 120.

Tarkastuksen aihe: Anomaliahavainnot maastossa inventoinnin yhteydessä.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):A) Asuinvallipainanne, pyöreähkö, 5 x 4 x 0.15 - 0.3 m (SW-NE). Valli heikko, mitat S-osassa n. 1 x 0.05 m. Sisäosan halkaisija n. 2.5 m.

N. 18 m A):sta NNW on

B) asuinvallipainanne, pitkulainen "kaksoispainanne", n. 8 x 6 x 0.1 - 0.5 m (NNE-SSW). Valli epäselvä, pohjalla kaksi pyöreähköä painannetta, joiden halkaisijat ovat á n. 1.5 m.

N. 8 m B):stä E on

C) asuinpainanne, pitkulainen, n. 6.5 x 5 x 0.3 m (SSE-NNW), tässäkin vallit eivät tule esin, mutta pohjaosa lienee tässäkin kaksiosainen. Sisäosan mitat 3.5 x 3 m

N. 2 m C):stä N on

D) asuinvallipainanne, soikeanpyöreä, 5 x 5 x 0.5 -0.7 m. NW-laidalla vallin jäänteitä, kooltaan n., 2 x 0.02 m.

Kangaskumpareen N - NW-reunalla on kolme varsin modernilta näyttävää pyöreätä hiekkakuoppaa, jotka selvästi muistuttavat tervahaudanpohjia. Kyseessä saattavat olla 1930-40 -luvulla poltetut tervahaudat, joita Pasi Baas (n. 50 v.) kertoi työstetyn hänen nuoruudessaan tällä alueella.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

A) -D): Sammal, variksenmarja, puolukka, reunoilla jäkälää.

C):n ja D):n poikki on kaatunut suuri mäntykeloinen tuulenkaatorunko.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Asuinpaikka näyttää sijainneen muinaisen veden rannalla niemen kärjessä, jota nykyisten jänkien sijaan sen käyttöaikana ilmeisesti ympäröi kapean lahden vedet.

B) Jänkien ympäröimä, harvaan mäntyä ja kuusta kasvavan hiekkapohjaisen kangaskumpareen NW-reuna, josta on n. 10 m jängän reunaan (NW).

C) sijaitsee lähes keskellä kumpareta, jonka reunalle on n. 13 m NW.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Resentti nuotionpaikka on n. 0.07 m D):stä E. Metsähallituksen Äkäskeron reitti (S-N) sijaitsee n. 15 m

D):stä kohti E.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

B) Turpeen alla podsolissa paikoin vahva hiilikerros.

C) Kairanäytteessä vahva podsoli, turpeessa hiiltä.

D) Pohjalla voimakas huuhtoutumiskerros, jossa on hiiltä.

Alueen maapohja hienoa hiekkaa.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste: Tehdyt havainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: I-II; täyttää ainakin II:n yleisehdot (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen alue löytöjen ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Hilikka Oksala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Leiriytyminen ja patikointi kuluttanevat aluetta.

Lähilöytöjä: MUONIO 116 Äkäskeron reitti, historiallisen ajan tervahauta- ja -tupakompleksi sijaitsee täältä n. 400 m SSW. MUONIO 118 Äkäskeron reitti, toinen vastaava kivikaudentyyppinen

asuinpainanne- ja kuoppakohde sijaitsee täältä n. 350 m NE.

MUONIO 118 Äkäskeron reitti VI

-Asuinvallipainanteita, asuinpaikkakuoppia

Luokka: I-II

Ajoitus: Kivikausi

Lukumäärä: asuinpaikkakuoppia 2 kpl,
asuinvallipainanteita 2 kpl (?)

Tarkastaja: Hilka Oksala Tarkastusaika: 4.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 03 ÄKÄSKERO (1968)

Pinta-ala: N. 70 x 45 m (W-E)

x= 7518 62 y= 504 96 z= 285

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 28.5 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A1 B1? (maatuneita) C6 D E1,5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24 Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä kuoppajäänteistä.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 120

Tarkastuksen aihe: Anomaliahavainto inventointireitillä.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

A) Asuinpaikkakuoppa (?), soikea, koko n. 7 x 5.5 x 0.5 m (E-W), valli erottuu heikosti, havaittavat mitat n. 2 x 0.1 m. Sisäosa pyöreänsoikea 3.5 x 3 m (E-W). Kaunismuotoinen ja hyvin säilynyt.

N. 13 m A):sta NNW on laaja ja loiva, pitkänomainen painanne, - asuinpainanne (?) - n. 25 x 9 x 0.3 - 1 m (SE-NW). Kairanäyte ei kuitenkaan antanut viitettä siitä, onko painauma mahdollisesti esihistoriallisten ihmisten kaivama.

N. 30 m A):sta WNW on

B) asuinpaikkakuoppa, soikea, n. 6 x 5 x 0.5 m (SSE-NNW). Heikko valli oli havaittavissa, max. n. 2 x 0.1 m. Sisäosa päärynän muotoinen, 2.5 x 3.5 m (SSE-NNW). W-vallissa erottuu heikosti mahdollinen kulkuaukko, lev. n. 0.5 m, syvyys 2 - 3 cm.

N. 12 m B):stä SSW on laaja, pitkänomainen painanne, n. 21 x 11

x 0.15 - 1.3 m - asuinpainanne (?).

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

- A) Sammal, mustikka, puolukka, variksenmarja.
 B) Sammal, puolukka, variksenmarja, reunoilla jäkälää, kuusentaimi, N-päässä neljä nuorta mäntyä.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

A) Jänkien ympäröimä saarekemainen soraharjanne, harvaan mäntyä ja kuusta kasvavan jäkäläkankaan S-reunaa, josta on n. 10 m jängän reunaan.

B) sijaitsee mainitun sorakumpareen keskellä.

Alueen S-puolella Metsähallituksen Äkäskeron reitillä on myös kaksi muuta vastaavatyypistä soraselännettä, joilla esiintyy epämääräisiä painanteita. Myös ne ovat saattaneet liittyä ihmisen toimintaan jo esihistoriallisella ajalla.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

A) Metsähallituksen retkeilypolku Äkäslinkka - Äkäskero (S-N) sijaitsee A):sta n. kolme metriä E.

B):stä n. 32 m SSW on romahtanut laavu.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

A) Pohjalla turpeen alla todettiin kairan avulla kivi. Turpeen ja vahvan huuhtoutumiskerroksen välissä puolestaan oli myös voimakas hiilikerrostuma. Vallilla oli karkeahko hiekka, josta ei saanut riittävän syvää näytettä

B):n lähellä olevan painanteen podsoli oli vahva, ja se paikoin sisälsi vahvasti hiiltä "vallilla" huuhtoutumiskerroksen keskellä. Varsinaista kaksoispodsolia ei kuitenkaan tavattu.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste: Maastohavainnot.

Luokitusehdotus perusteluineen: I-II; A) ja B) hyvin säilyneitä; täyttää II-luokan yleiset kriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Mainittu soraselänne kokonaisuudessaan, etenkin polun W-puolella.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Hilikka Oksala.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Patikointi saattaa jossain määrin kuluttaa maaperää kohteissa.

Lähilöytöjä: MUONIO 117 Äkäskeron reitti, kivikauden tyyppiset vastaavat painanteet sijaitsevat täältä n. 360 m SW. MUONIO 50

Äkäsjärvi, Ruonankaulan seitakivi, sijaitsee täältä n. 450 m NW.

MUONIO 119 Metsä-Ruonajärvi, Oloksen - Äkäslompolon reitti

-Purnu/asuinpaikkakuoppa (?)

Kraap 2006
Lomitus

Luokka: II

Ajoitus: Saamelaisaika (?)

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 7.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: n. 4 m²

x= 7520 42   y= 500 90   z= 305

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 25 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A1   B1   C6   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Kiinteä kuoppajäännös.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 119

Tarkastuksen aihe: Pasi Baasin tiedonannon paikannus.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):Purnu/asuinpaikka-/pyyntikuoppa (?), pyöreä, halkaisija n. 4 m, syvyys 0 - 0.3 m. Valli epäselvä, mitat aavistettavissa n. 1 x 0.1 m. Sisäosan halkaisija n. 1.5 m. Ympärillä jonkin verran lievästi palaneita harmaajäkäläisiä kiviä.Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Sammal, variksenmarja, mustikka, jäkälä, reunalla mänty, jonka rungon halkaisija on n. 7 cm.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Pyöreä sorakumpare matalan mäntyvaltaisen harjanteen (S-N) N-päässä, josta on n. 15 m jängän reunaan (W).

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Metsä-Ruonajärven kautta Äkäslompoloon johtava merkitty polku (N-S) sivuaa kuopan W-laitaa. Löytöpaikalta on n. 0.3 km Ruonajoen suun ja Sulaojan väliselle tielle (E-W).

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Valli ei näy kaksoispuodsolina.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Pasi Baasin tiedonannon (4.8.1995) pohjalta inventoinnin yhteydessä.

Laaajuuden arviointiperuste: Näkyvä havainto.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokan yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen suoja-alue.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät; paikalle johtava polku vaatii jänkien ylityksiä.

Opas: Hilikka Oksala (ja Pasi Baas (?))

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

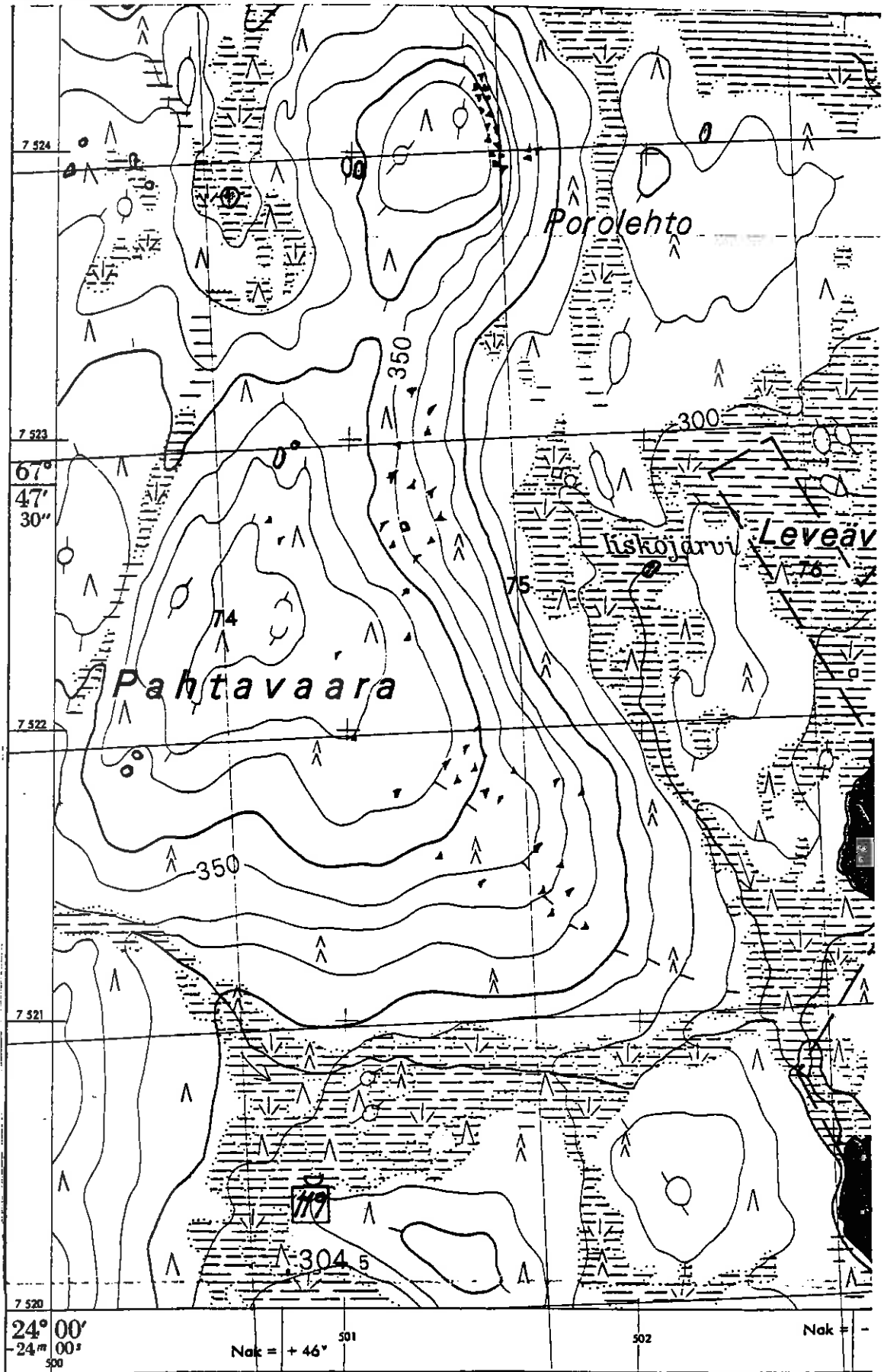
Retkeily jonkin verran kuluttaa kohdetta.

Lähilöytöjä: Lähimpiä tunnettuja löytöjä on mm. MUONIO 122 Äkäsjärvi E, Sappisalmi, kivikauden tyyppin asuinpainanne- ja pyyntikuoppa-alue, joka sijaitsee täältä n. 3600 m ENE.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Kohde alunperin Sakarinpalossa asuvan Pasi Baasin (n. 55 v.) löytö.

Ote top. kartasta 2741 01 AKASJARVI

Kohde MUONIO 119

MUONIO 120 Äkäsjärvi W, SakarinpaloKilpa 2016:
määrä

-Asuinkenttä

Luokka: II

Ajoitus: Historiallinen aika

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 7.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2732 03 ÄKÄSKERO (1968)

Pinta-ala: 160 x 130 m (SW-NE)

x= 7518 73

y= 504 30

z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 28,2 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A4 B C D3 (pihamaata) E1 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Pasi Baas

Puhelin: 9696-532 639

Osoite: Äkäsjärvi, Sakarinpalo

Postitmp: PPA 1, 99300 MUONIO

Aiemmat tiedot: Paulaharju 1922: 64:

Ruonajoen suussa oli Vanhalla Vasaran äijällä (1792-1878) järven rannalla komea kenttä, jossa oli täysi varustetaso: "kodat, aitat, luovat, porokaarteet vasakarsinoineen ja lypsinkenttineen."

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 120.

Tarkastuksen aihe: Paulaharjun tiedon todentaminen.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

Laaja, edelleen asuttu kenttä. Paikalla nykyisin asuva Pasi Baas kertoi löytäneensä alueen SW-osasta vanhat keittokettingit. Baasin isän, joka lienee hankkinut tilan valtiolta, multakodan pohja on sijainnut alueen SE-osassa nykyisen asuinrakennuksen S-puolella rinteessä. Mahdollisuutta ei ollut tarkemmin etsiä kodanpohjia alueelta.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Niittyheinää, pihanurmikkoa, kasvi- ja perunamaata.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Pyöreästi kohti järveä S ja SE viettävä heinikkoinen, avoin pihamaarinne, jossa on asuin- ja ulkorakennuksia.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Kumpareen keskellä asuinrakennus, ja sen W-puolella laaja ulkorakennus. Rinteen SW-osassa on sauna, ja S-osassa kota. S-rannassa on myös venevalkama.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Paulaharjun kirjallisuustiedon pohjalta inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Avoin alue.

Luokitusehdotus perusteluineen: II-III; paikka on myös nykyisin asuttu.

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko heinää kasvava, avoin kenttäalue.

Havaintomahdollisuudet: Erittäin hyvät; näkyvyys hyvä myös Äkäslompolon tielle.

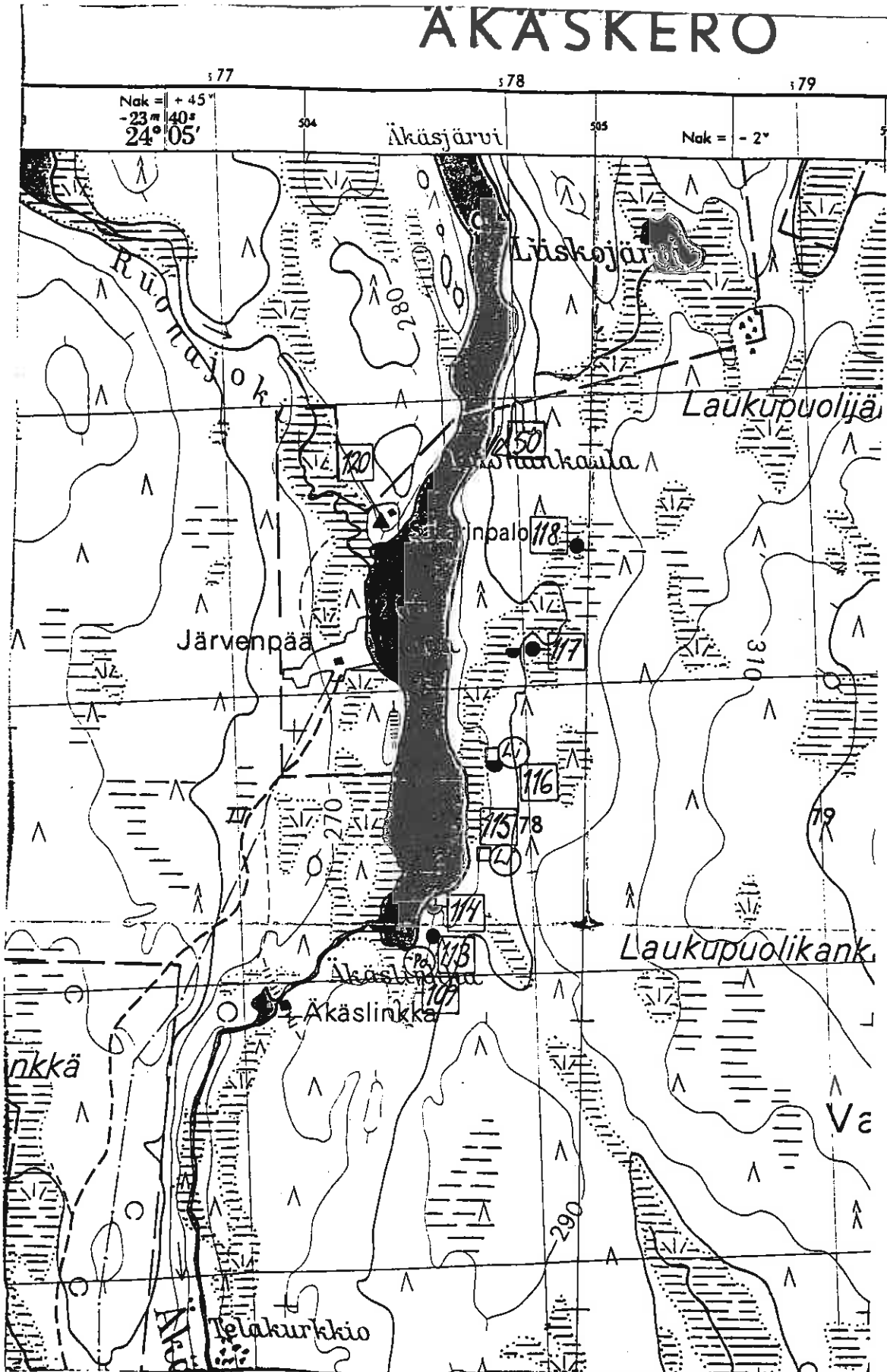
Opas: Pasi Baas, rva Baas, sekä Hilka Oksala.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Alue yksityiskäytössä.

Lähilöytöjä: MUONIO 50 Äkäsjärvi E, Ruonankaula, seitakivi, sijaitsee Sakarinpalosta n. 500 m NE (kyseessä on voi olla "Vanhan Vasaran" perheseita). MUONIO 117 ja 118, Äkäskeron reitin kiviäudentyypiset painannekohteet, sijaitsevat täältä n. 600 ja 650 m SE ja E. Kohteiden 117, 116 ja 114 tervahaudat ovat voineet liittyä Sakarinpalon aiempaan asutukseen.

Ote top. kartasta 2732 03 ÄKÄSKERO

Kohteet MUONIO 50, 109, 113-118 ja 120

MUONIO 121 Äkäsjärvi W, Kevätniemi

-Kalakenttä

Luokka: II

Ajoitus: Historiallinen aika

Lukumäärä: á 1 kpl: tuvanpohja, kiviaitaa, kivikellari, kiveys; kivikasoja 3 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 7.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: n. 120 x 50 m (S-N)

x= 7527 65

y= 505 16

z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 22.5 km Muonion kirkosta ESE.

Hoito ja kunto

A4 B1? C2 D E5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Pentti Kaarna

Puhelin: 9696-522 245

Osoite: Äkäsjärvi, PPA 1

Postitmp: 99300 MUONIO

Tarkastuslöydöt: Havainnot n. seitsemästä erillisestä kiinteästä jäänteestä.**TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 133.

Tarkastuksen aihe: P. Kaarnan ilmoitus jäänteen sijainnista inventoinnin yhteydessä.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):A) Tuvanpohja, suorakaide, 5 x 9 m, jäljellä 1 - 2 kirveellä veistettyä ja salvottua hirsikertaa sekä sahalautoja, joissa tehdastekoisia rautanauvoja. SW-kulmassa on kehikko, n. 5 x 5 m - siipi- tai kuistirakennuksen jäännös (?). Tuvan SW-laidalla on myös kylmämuurattu kivi-uuni, 2 x 1.5 x 0.45 m. Kivet, joita on näkyvissä n. 9 kpl, ovat kooltaan 15 - 40 cm. SW-nurkassa on myös turpeen peittämä hiekkakasa.

N. 4.5 m A):sta WNW on

B) kylmämuuratun kiviaidan pätkä, 6 x 1.5 x n. 0.25 m, johon kivet lienee kasattu tai heitelty. Kivien koot ovat 5 - 20 cm.

N. 23 m A):sta NW on

C) kivikellarin (?) jäännös, suorakaide, 1.5 x 2.2 x 1.1 m (W-E), seinämät on luonnonkivistä kylmämuurattu n. kuuteen kerrokseen, kivien koot ovat 5 - 50 cm.

N. 1 m C):stä E on

D) kivikasa, neliömäinen, 3.5 x 3.5 x 0.4 m, suuret kivet (30 - 50 cm) W-puolella ja pienet kivet (5 - 30 cm) E-puolella.

N. 1.5 m D):stä NNE on

E) kiveys/liesi (?), pitkänomainen, 2 x 1.1 x 0.1 m, koostuu kuudesta suuresta, 40 - 60 -senttisestä, rinnakkain ladotusta kivistä.

N. 30 m E):stä N on

F) kivikasa, pyöreähkö, halkaisijaltaan 3 m ja korkeudeltaan n. 40 cm. Yksi viiden sentin kokoinen palanut kivi on näkyvässä.

N. 1 m F):stä N on

G) kivikasa, pyöreähkö, halkaisijaltaan n. 2 m, korkeudeltaan n. 20 cm. Tässäkin on yksi harmaajakäläinen, 15-senttinen kivi näkyvässä.

Kaarnojen huvilassa on P. Kaarnan mukaan käytössä A):sta löytynyt rautainen kolmijalka. Tuvanpohjasta on P. Kaarna tallettanut myös vanhakantaisen pokasahan ja kirveen.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

B) Sammal, mustikka, puolukka, kuusentaimi, heinää.

C) Pohjalla sammalta ja heinää.

D) Harmaajakälä, sammal, puolukka.

E) Sammal, mustikka, puolukka, heinää.

F) Niittyheinää ja -leinikkiä, maitohorsmaa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Kostea, jänkäpohjainen, mustikkaa ja sammalta kasvava, mättäikköinen ja sekametsän ympäröimä metsäaukio niemen NE-osassa. N-päässä aukion kasvillisuus on mättäikköistä niittyheinää. Rantaan on n. 25 m NNE.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Alueen W-puolella on Kaarnan huvila, joka tarkemmin sijaitsee n. 45 m WSW kohteista F) ja G). Nämä sijaitsevat lisäksi alueen N-osassa olevasta ranta-aitasta n. 25 m SSE.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavaintoja.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä.

Laajuuden arviointiperuste: Näkyvät rakenteet.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokituksen yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Mainittu aukio ja lakisääteinen suoja-alue.

Havaintomahdollisuudet: Suhteellisen hyvät.

Opas: Pentti Kaarna.

Lähilöytöjä: MUONIO 112 Äkäsjärvi E, Linkuniemi, kivikautinen asuinpaikka, sijaitsee Kevätlahdesta n. 1600 m SE. MUONIO 130 Kolvakero NW, Soukantien vanhat poroaidanjäänteet, sijaitsevat täältä n. 2400 m E. MUONIO 18 Äkäsjärvi W, Pitkäniemi: kivikautinen asuinpaikka sijaitsee täältä n. 1700 m NNW. Kivenlahden löytöalue (kohteet MUONIO 124-127) sijaitsee täältä n. 1750 m SW. MUONIO 128, Leustolahden kotaliedensijat sijaitsevat täältä n. 1800 m NW.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Tamara ja Joonas Maunonen ovat kirjoittaneet kirjan, jossa mainitsevat tästä tuvasta, että heidän nuoruudessaan se oli hylätty, mutta että sieltä aina pimeällä kuitenkin loisti valoa. Nykyinen Pyhäjärven vanha emäntä, os. Maunonen, on Kaarnojen mukaan syntynyt tässä tuvassa vuosisadan alussa, jolloin se vielä on siis ollut asuttu.

MUONIO 122 Äkäsjärvi E, Sappisalmi

-Asuinvallipainanteita sekä asuinpaikka- ja pyyntikuoppia, palaneita kiviä ja tervahautoja

Luokka: I - II

Ajoitus: Esihistoriallinen - historiallinen aika

Kohteen laji: Esihistoriallinen asuin- ja pyyntipaikka; tervanpolttopaikka

Lukumäärä: Asuinvallipainanteita n. 8 kpl; pyyntikuoppia n. 3 kpl; asuinpaikkakuoppia; tervahautoja 2 - 6 kpl.

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 7.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: n. 100 x 50 (N-S)

x= 7521 12 y= 504 49 z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 26.6 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A4 B1 C4,5,6 D E5 F3 G

Tila ja omistaja

Rno: 44:34,6

Omistaja: Kreeta Matilda Mäkikokko Puhelin: 016-52 22 36 (?)

Osoite: PPA 1 Soukka Postitmp: 99300 MUONIO

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä painanne- ja kuopparakenteista sekä palaneista kivistä.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 123; KARTTALIITE 122/I

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriryöntekijän havaintojen vahvistaminen.

Kohteen kuvaus: (Esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti)

A) Tervahauta, pyöreä, halk. 10 m, syv. 1.5 m, epämääräiset reunat, aukko vallin NW-sivustolla.

A:sta n. 24 m SE sijaitsee

B) tervahauta, pyöreähkö, halk. 7 m, syv. 2 m, epämääräisen muotoiset reunat. Aukko vallin NE-sivulla. Keskellä kuoppaa on n. 2 m korkea kumpu. Kuopassa lienee ollut neljä erillistä tervahautaa samassa kompleksissa.

B:stä n. 19 m SE on

C) asuinvallipainanne, pyöreä, halk. 6 m, syv. 0.4 m. Valli n.

2 x 0.05 m. Muoto laakea, vatimainen.

C:stä n. 23 m S on

D) asuinvallipainanne?/pyyntikuoppa?, 7.5 x 6.5 x 0.7 m (SW-NE), sisäosa suorakaidemainen 3 x 2 x 1 m (SW-NE). Valli n. 2 x 0.04 m, rakenne muistuttaa muodoltaan pyyntikuoppaa.

D:stä n. 5 m SE on

E) vallikuoppa, pyöreähkö, halk. n. 4 m, reunat epämääräiset, syvyys n. 0.8 m. Maatunut valli, leveys on n. 1 m. Kuopan SE-sivulla vallin päällä yksi harmaajäkäläinen palanut kivi, halk. n. 7 cm.

E):stä n. 4 m NW on

F) pyyntikuoppa (?), pyöreä, halk. n. 5 m, syv. 0.6 m, sisäosan halk. 3 m, valli n. 1 x 0.04 m.

E):stä n. 3.5 m S on

G) kuoppa, lähes nelikulmainen, 3 x 3 x 1 m, ei mainittavaa vallia.

Tästä kuopasta n. 2 m NE on toinen neliskulmainen kuoppa, mitoiltaan n. 0.50 x 0.50 x 0.20 m. E- ja G-kuopat ovat resenttejä.

G:stä n. 7 m SW on

H) asuinpainanne, n. 5 x 4 m (SE-NW). Hiekanotto tuhonnut SW-laitaa. Pohja on suorakaidemainen, 3 x 5 m - 7 x 0.5 m (SE-NW). Kuopan NW-kulmasta n. 1 m on toinen kuoppa, 1 x 0.5 x 0.2 m, jonka valli on kooltaan 2 x 0.02 m.

Välittömästi H:n tuntumassa on

I) epämääräinen hiekkakuoppa (?), jonka pohjalla on vettä. Sen koko on n. 16 x 10 m (N-S). Kuoppa on resentti. Aivan sen reunaprofiilissa on kaksi osittain hiekanoton tuhoamaa esihistoriallistyyppistä kuopannetta, kooltaan 3 x 2 m (W-E) ja 5 x 4 m (N-S) (ks. R) ja S)).

I:stä n. 5 m SW on

J) kehikko, ts. kuusi pystyyn ilmeisesti kirveellä katkaistua puunrunkoa, joiden korkeudet ovat n. 1.50 m., paks. 10 - 20 cm. Tämä muodostaa melkein suorakaidemaisen kehikon 5 x 3.5 m (W-E). Yläpäitä veistetty, ja riu'ut ovat limittäin kehikon sisäpuolella. Maassa on lahonneita ja osittain karsimattomia riukuja sekä yksi salvottu hirsi ja muuta puuainesta ja rautalankaa. Kolmas nurkka on sidottu rautalangalla kasvaviin puihin. Langat ovat katkenneet puiden kasvettua. Myös puissa esiintyy nauloja. (Onko kyseessä ehkä kuivausteline tai jonkinlainen pyyntiloukku?)

J:stä n. 30 m E on

K) muodoltaan epämääräinen, resentti kuoppa, 5 x 3.5 x 0.5 m (NE-SW), vaikka kuopan pohjalla ja ympäristössä onkin harmaajäkäläisiä, osittain ehkä palaneitakin kiviä.

N. 10 m A:sta W on

L) lieden jäänteitä, 85 x 80 cm (E-W). Palaneita kiviä näkyvissä 10 kpl, kooltaan 1 - 5 cm.

N. 16 m L:stä SSW on

M) asuinvallipainanne, epämääräisen pyöreähkö, n. 5 x 4.5 x 0.2 m (NNE-SSW). Myös valli epämääräinen, n. 1 x 0.03 m.

N. 12 m M):stä ESE on

N) asuinvaallipainanne, 4 x 3.5 x 0.15 - 0.2 m (E-W), valli n. 1 x 0.03 m. Sisäosa suorakaidemainen, 1 x 2.5 m.

N. 3 m N:stä SSW on

O) asuinpaikkakuoppa, pyöreä, halk. n. 4 m, syvyys 0.3 m, vallin

koko on 1.3 x 0.04 m. Sisäosan halkaisija on n. 1 m. Oikeastaan koko kangas on täynnä epämääräisiä kuoppia ja kumpareita.

N. 17 m C):stä S on

P) asuinvallipainanne (?), muoto hieman epämääräinen soikio, 4.5 x 4 x 0.4 m (SW-NE). Valli n. 1.5 x 0.02 m, sisäosa 2.8 x 2.5 m.

D):stä n. 4 m E on

Q) asuinvallipainanne (?), soikea, n. 6 x 5 x 0.6 m (SE-NW), valli 1.2 x 0.02 m. Sisäosa kapea suorakaide, koko n. 3 x 2.5 m.

I):n W-reunalla on

R) asuinvallipainanne, soikea, 9 x 5.7 x 0.65 m (N-S), valli 2.5 x 0.1 m, sisäosa 4.5 x 3 m. Painanteen pohjaa on peitelty turpeilla, ja sen E-reuna on kokonaan poistettu hiekanotossa.

N. 7 m R):stä SE on

S) asuinvallipainanne, soikeahko, 5 x 4 x 0.1 m (SW-NE), valli 2 x 0.02 m, sisäosa 3 x 2.5 m.

N. 2 m S):stä SW on

T) asuinvallipainanne, epämääräinen soikio, 7.5 x 6 x 0.25 m (NW-SE), valli n. 2.5 x 0.02 m, sisäosa 4 x 3.5 m.

N. 1.5 m T):stä SE on

U) asuinvallipainanne, pyöreänurkkainen suorakaide, 8.5 x 7 x 0.35 m (NW-SE), valli n. 2 x 0.02 m, sisäosa n. 6 x 4 m.

Alueella on yhteensä 18 esihistoriallista tyyppiä olevaa kuopannetta ja painannetta.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

A) Paju, sammal, 3 kpl kuusta, joiden paksuus 5 - 10 cm, puolukka, vaivaiskoivu, reunoilla mäntyjä.

B) Paju, sammal, puolukka, heinä, koivu (taimi), horsma, kuusen ja männyn taimia.

C) Puolukka, sammal, mustikka, jäkälä, mänty paksuus n. 0.10 m. Ympärillä n. 16 mäntyä paksuuksiltaan 0.02 - 0.15 m.

D), G), H) ks. edelliset.

I) Heinä, sammal, paju, koivuja, mäntyjä, kuusia.

J) Puolukka, jäkälä, variksenmarja.

K) Sammalla, mustikka, puolukka, variksenmarja.

L) Sammalla, variksenmarja, puolukka, mustikka, jäkälä.

M) Sisäosassa sammalta, mustikkaa, suopursua, jäkälää, puolukkaa, juolukkaa, variksenmarjaa; reunat ovat jäkälävaltaiset.

Kuopat E), G), I) ja K) ovat moderneja, sillä niiden leikkauspintoja on esillä.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Tasainen, hiekkapohjainen, harvaan mäntyä kasvava jäkäläkangasselänne S-N-suuntaisen pitkän niemekkeen N-kärjessä. W:ssä sitä rajoittaa Äkäsjärvi, S:ssä ja NE:ssä jängät sekä E:ssä Salmivaara.

A) Mäntymetsäisen niemen terassi, josta Äkäsjärven rantaan on n. 5 m NW.

B) ks. A), järven rantaan on n. 40 m NW.

C) ks. edelliset; hienoa hiekkää.

D,G,H) ks. edelliset,

I) Rantaan n. 70 m W.

L) Rantaviivaan (NNW) on etäisyyttä löytöpaikalta n. 2 m.

M) Rantaviivaan (WNW) n. 6 m.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Löytöalueen SW-kulmassa on neliömäinen, 35 x 35 m laaja turpeenottoalue.

A) Järven toisella puolella n. 200 m E on talorykelmä.

B), I) Talot n. 250 m W.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni) Pääosin pintahavaintoja:

A) Pohjalla hiekkaa.

C) Vallissa heikko kaksois podsoli.

D) Pohjalla turpeen alla hiilikerros.

H) Pohjalla hiiltä.

L) Kiveys sijaitsee hiekkatörmän profiilissa n. 10 cm:n syvyydessä, jossa on hienoa hiekkaa. Kerrosjärjestys: 1. turve, 2. huuhtoutumiskerros, 3. hiiltynyt kerros, 4. huuhtoutumiskerros ja 5. rikastumiskerros, 6. pohjahiekka.

Q) Vallissa kaksois podsoli. Turpeen ja huuhtoutumiskerroksen välissä oli n. 5 cm vahva hiilikerros.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuuriryöntekijän löytö inventoinnin yhteydessä 31.7.1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: I - II; esihistoriallistyyppisten kuoppien ja painanteiden keskinäisten suhteiden selvitys vaatii kaivaustutkimuksia tai prospektointia; vaikka aluetta on osittain äskettäin kaiveltu, useimmat esihistoriallista tyyppiä olevat painanteet ovat harvinaisen hyvin säilyneitä yhtenäisellä alueella. Painanneaineisto on lisäksi Muonion olosuhteissa hyvinkin runsas.

Ehdotus suoja-alueeksi: Koko tasanne; vähintään lakisääteinen minimi kohteen uloimpien painanteiden ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Mika Pouttu, Muonio.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

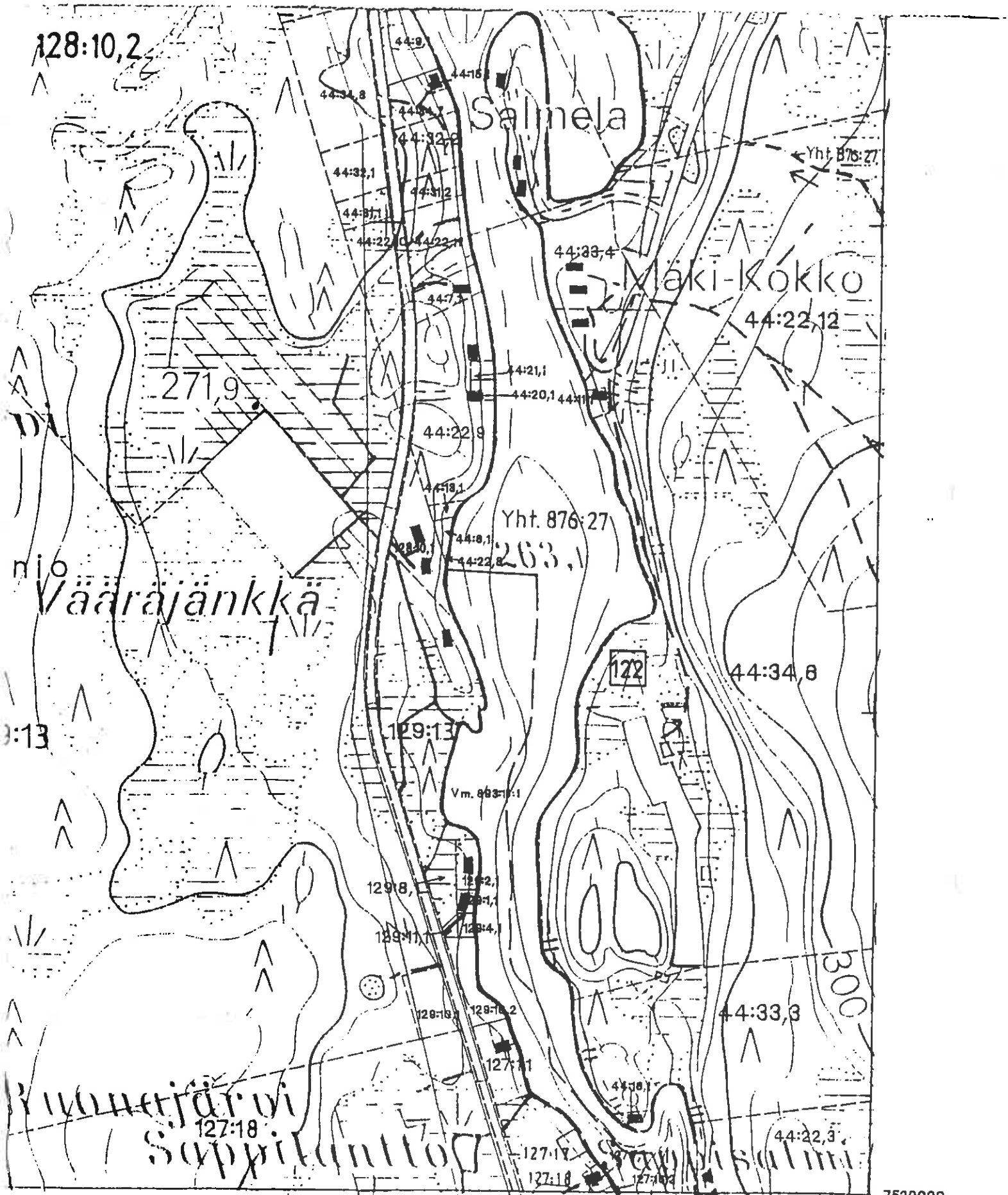
Toivottavasti alueen hiekanottoja ei enää lisätä, eikä alueelle ilmestyisi pian lomamökkiä. Mäki-Kokosta N:sta johtaa paikan läheisyyteen polku (NNW-SSE).

Lähilöytöjä: MUONIO 123 Äkäsjärvi W, Hietaranta: liedensija sijaitsee täältä n. 2680 m NNW.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Maanomistajalle ilmoitettu kohteesta 30.1.1997. Ilmeisesti Kreetta Mäki-Kokon poika soitti allekirjoittaneelle ilmoituksen johdosta 4.4.1997. Soittaja kertoi alueen hiekkapohjaisten kuoppien olevan peräisin hiekanotoista. Soittaja (sukunimeltään

Mäki-Kokko) oli alueella havainnut n. 30 v. sitten myös kivikehän, jonka pituus oli 1-2 m ja leveys n. 1 m. Hän kertoi myös Soukanniemen niemekkeessä sijaitsevasta kesähautapaikasta. Alueen ensimmäinen asuttaja oli Vasara-Olli, ilmeisesti nykyisten Mäki-Kokkojen esi-isä.

KARTTALIITE MUONIO 122/I
 Mittakaava 1:10 000
 Top. kartta 2741 91 A

2505000

7520000

MUONIO 123 Äkäsjärvi W, Hietaniemi

- Liesi

Luokka: II

Ajoitus: Esihist.

Lukumäärä: 1

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 9.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: 2 x 1 m

X= 7523 79   y= 503 91   z= 260

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 24.1 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A4   B   C3,5,6   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen

Tarkastuslöydöt: Kiinteä liesirakenne.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 123.

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriryöntekijän löydöksen vahvistaminen.Kohteen kuvaus: (Esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti)Liesi 2 x 1 m, tuulen kaadon ylösnostama, kivien pääkeskittymä sijaitsee kannon NW-osassa. Kiviä näkyvissä 4 kpl rinnakkain, koot 0.07 - 0.15 m. Liesi on ilmeisesti ollut keskeltä avoin.Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Puolukka, jäkälä, sammal, mustikka, variksenmarja. Kivet harmaajäkälän peitossa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Kostea sammal- ja mustikkapohjainen, havupuuvaltainen, jänkien ympäröimä sekametsäkumpare, josta Äkäsjärven rantaviivaan (SE) on n. 50 m.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Äkäslompolo-Muotkavaara maantie n. 500 m W.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainto, kivinen moreenipohja (silttivaltainen).

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotosa, tietyössä tms.)

Kulttuurityöntekijän löydös inventoinnin yhteydessä elokuun alkupuolella 1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: II-III; osittain tuhoutunut.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimi kohteen ympärillä.

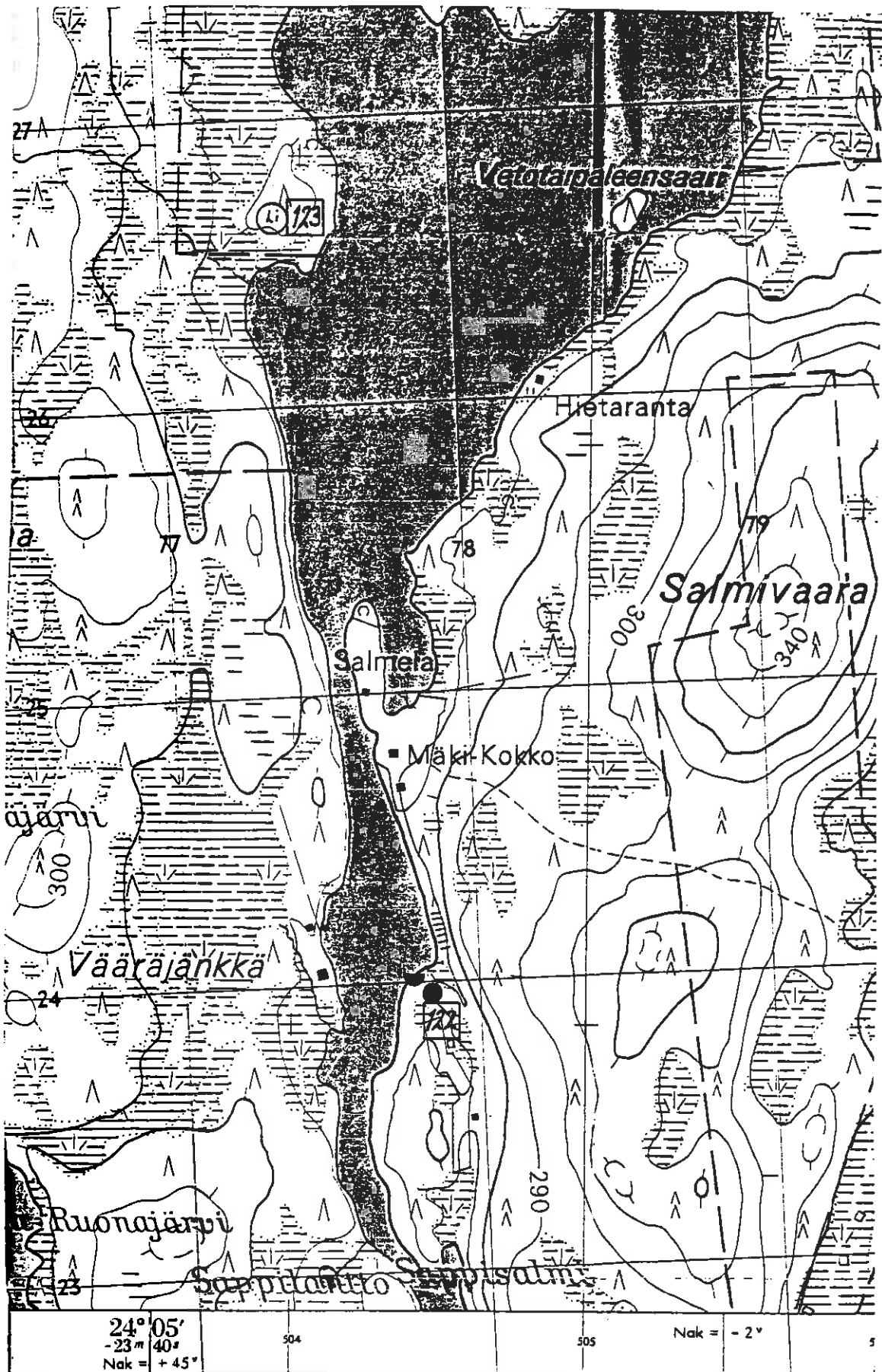
Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: Mika Pouttu, Muonio

Lähilöytöjä: MUONIO 110 Äkäsjärvi, itäranta: kaksi liedensijaa sijaitsee täältä n. 2000 m ENE. MUONIO 122 Äkäsjärvi E, Sappisalmi: esihistoriallinen painanneasumus- ja pyyntikohde sijaitsee täältä n. 2700 m SSE. MUONIO 133 Äkäsjärvi W, Kevätlahdenniemi: kiviesineen löytöpaikka, sijaitsee kohteesta 123 n. 2920 m NNE.

Ote top. kartasta 2741 01 AKASJARVI

Kohteet MUONIO 122 ja 123

MUONIO 124 Äkäsjärvi W, Kivenlahti SW I

- Poroaita

*Kauppi 2008:
poroaita*

Luokka: II

Ajoitus: Historiallinen aika

Lukumäärä: 1

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 9.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: 80 x 80 m

X= 7526 42   y= 503 66   z= 280

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 22.3 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A4   B   C1,4,6   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen

Tarkastuslöydöt: Kiinteä arkeologinen kohde 1900-luvulta.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 133.

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriryöntekijän löydöksen varmistus.**Kohteen kuvaus:** (Esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti)Poroaita, soikeahko, n. 56 x 54 m (SE-NW), korkeus n. 1.80 m. Alimmat 4 hirsikertaa salvottu, puiden paksuudet 20 - 40 cm. Ylemmät 4 runkoa ovat ohuita, 5 - 15 cm, myös osittain käsiteltyjä. Käytetty nauvoja. S-seinämä pystyssä, muut kaatuneet. S-seinämässä on n. 1 m:n levyinen aukko.Noin 9 m NW-kulmasta sisäänpäin on toinen samanlainen aita, joka kulkee suunnassa (SW-NE), pituus n. 56 m. Alueen N-kulmasta n. 16 m S, sisäänpäin, on kivilatomus, korkeus n. 40 cm. Kivien halkaisija 10 - 20 cm. Alueella on runsaasti kiviä. N-osa on tuhoutunut sähkölinjan vedon yhteydessä.

Täältä 200 - 300 m N on tietojen mukaaan poromiesten kota-alue, tiedonantajina Pentti Kaarna (elokuu 1995) ja Väinö Suosilmä (tammikuu 1996).

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

Sammal, puolukka, mustikka, variksenmarja, heinä, pari kuusta, mutta pääasiassa mäntyjä, paks. 1 - 60 cm.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Suo n. 20 m W. E:ssä on vaara (Kolvakero?).

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Muotkavaaran - Äkäslompolon tie n. 300 m SW, tieltä tuleva sähkölinja lävistää aidan N-kulman.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainto.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuuriryöntekijän reittilöytö inventoitaessa 31.7.1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; osittain romahtaneena täyttää juuri arkeologisen kohteen kriteerit, vaikka lienee suhteellisen nuori rakennelma.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimi kohteen ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: hyvät.

Opas: Mika Pouttu, Muonio

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Sähkölinjan korjaustyöt saattavat vahingoittaa rakennetta lisää.

Lähilöytöjä: MUONIO 125 Äkäsjärvi W, Kivenlahti SW: esihistoriallinen asuinvallipainanne, liesi ja punamultaesiintymä sijaitsee täältä n. 320 m NNW. MUONIO 133 Äkäsjärvi W, Kevätlahdenniemi: kiviesineen löytöpaikka sijaitsee täältä n. 1160 m ENE. MUONIO 121 Äkäsjärvi W, Kevätniemi: historiallisen ajan asuin- ja kalakenttä sijaitsee täältä n. 1900 m NE. MUONIO 112 Äkäsjärvi E, Linkuniemi: kivikautinen asuinpaikka sijaitsee täältä n. 2360 m E; MUONIO 111 Äkäsjärvi E, Linkulahti, Kotasijanniemi: vanha kodansija sijaitsee täältä n. 2600 ESE. MUONIO 110 Äkäsjärvi, itäranta: kaksi liedensijaa ovat täältä n. 2830 m SE.

MUONIO 125 Äkäsjärvi W, Kivenlahti SW II

- Asuinvallipainanne ja liesi

Luokka: II

Ajoitus: Kivikausi (?)

Lukumäärä: á 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 9.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: 10 x 20 m (NW-SE)

x= 7526 70   y= 503 55   z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 22 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A1   B1   C6   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen

Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä jäänteistä, ks. yllä ja alla.

TARKASTUSKERTOMUS**Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 133.

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriryöntekijän tekemän löydön vahvistus.

Kohteen kuvaus: (Esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti)

a) Asuinvallipainanne/pyyntikuoppa? Epämääräisen soikeahko, 7 x 5 x 1 m (W-E). Kuopan pohjalla on kookas kivi.

Vieressä, n. 1 m a):sta SW on mahdollinen

b) liesi, näkyvissä 5 kiveä, joiden koot ovat 10 - 20 cm, palaneita. Myös ympäristössä on palaneita kiviä.

N. 14 m a):sta SE on

c) pieni punamultaesiintymä sorapaljastumassa kumpareen alaosassa, polun N-profiilissa.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

a) Sammal, puolukka, mustikka, variksenmarja.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus:

a) Suosta nousevan pienen harjanteen korkein kohta. Maasto nousee

harjanteittain suuntaan NW. Kivenlahti n. 60 m NE.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Muotkavaaran - Äkäslompolon tie n. 200 m SW. Täältä löytöpaikalle johtaa myös raivattu polku (jokseenkin W-E).

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

a) ja b) pintahavaintoja;

c) sijaitsi n. 10 cm turvepinnan ja huuhtoutumiskerroksen alapuolella soraisessa hiekassa, jonkin verran sekoittuneessa maaperässä.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotosa, tietyössä tms.)

Kulttuurityöntekijän löytö inventoitaessa elokuussa 1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokkakriteerit (ks. Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimi havaintojen ulkoreunojen ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Opas: Mika Pouttu, Muonio.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Alueelle saattaa olla suunnitteilla hakkuita tai rantarakentamista raivatusta polusta ja maantieltä kohti E pistävästä lyhyestä rampista päätellen.

Lähilöytöjä: MUONIO 126 Äkäsjärvi W, Kivenlahti SW: asuinvallipainanne ja tervahauta sijaitsevat täältä n. 110 m NW. MUONIO 124 Äkäsjärvi W, Kivenlahti S: vanha poroaita sijaitsee täältä n. 320 m SSE. Aitaan liittyvät porokämpät ja -kodat tiedonantojen perusteella (Pentti Kaarna elokuussa 1995 ja Väinö Suosilmä tammikuussa 1996) sijainnevat tästä kohteesta (125) n. 140 m SE. MUONIO 127 Äkäsjärvi W, Kivenlahti SW: pyyntikuoppajärjestelmä sijaitsee täältä n. 260 NW.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä:

Entinen poroerotuspaikka on tällä vuosisadalla sijainnut Kivenlahden S-päässä, nyt rekisteröityjen kohteiden nr. 125 ja 124 välisellä alueella (Kaarna 1995 ja Suosilmä 1996).

MUONIO 126 Äkäsjärvi W, Kivenlahti SW III

-Asuinvallipainanne ja tervahauta

Luokka: II

Ajoitus: Esihistoriallinen/historiallinen

Lukumäärä: ä 1 kpl, yht. 2 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 9.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: n. 60 x 20 m (S-N)

x= 7526 80 y= 503 48 z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 21.8 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A B1 C3,6 D1 E5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen

Tarkastuslöydöt: Havainnot kahdesta kiinteästä kuoppajäänteestä; ks. yllä ja alla.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 133.

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriryöntekijän havaintojen tarkistus.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

A) Asuinvallipainanne, pyöreänsoikea, halk. 6 m, syv. 0.7 m, sisältä suorakaidemainen, 3 x 2 m (SW-NE). Valli n. 2 x 0.04 m. Pohjalla oli karsintajätettä, joka poistettiin.

N. 20 m A):sta N on

B) tervahauta, pyöreähkö, laajahko ja kohtalaisen syväkin.

Muinisjäännöksen pintakasvillisuus:

A) Sammal, variksenmarja, puolukka, suopursu, kaksi mäntyä paksuusiltaan 5 ja 30 cm.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Loivasti järveen laskevaa sekametsää, josta Kivenlahteen on n. 100 m NE.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Muotkavaaran - Äkäslompolon tie n. 200 m W; huvila n. 200 m B):stä N; sähkötolppa n. 4 m A):sta E.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintamorfologisia havaintoja; maapohja moreenia.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuuriryöntekijän löydös inventointireitillä elokuun alussa 1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttää luokan yleiskriteerit (vrt. Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimi alueen kohteiden ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Varsin hyvät.

Opas: Mika Pouttu, Muonio.

Rauhoitustoimenpiteet maastossa: Kuopasta raivattiin karsintajäte inventoinnin yhteydessä.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:
Sähkölinjan ja mökkiasutuksen läheisyys voivat aiheuttaa häiriöitä rakenteille.

Lähilöytöjä: Kohteet MUONIO 124, 125, 127 Äkäsjärvi W, Kivenlahti S/SW: pyyntikuopparyhmä, asuinvallipainanne ja poroaitaus sijaitsevat täältä 120 m NW, 100 m SE ja n. 400 m SSE.

MUONIO 127 Äkäsjärvi W, Kivenlahti SW IV

-Pyyntikuopparyhmä sekä purnuja (?)

Luokka: I - II

Ajoitus: Kivikausi?/esihistoriallinen

Lukumäärä: Pyyntikuoppia 4 kpl; purnuja (?) 2 kpl; 1-2 mahdollista artefaktia.

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 9.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: 30 x 50 m (N-S)

x= 7526 94 y= 503 45 z= 275

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: n. 21.7 km Muonion kirkosta SE.

Hoito ja kunto

A4 B1 C6 D E5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Yksityinen

Tarkastuslöydöt: KM 29507: 1 mahdollinen tuuran kärkikatkelma ja kvartsikaavin; kuusi kiinteää kuoppajäännettä.

TARKASTUSKERTOMUSLiitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 133.

Diat: OY n:o 58.

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriryöntekijän löydöksen varmistus.

Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):

A) Pyyntikuoppa, pitkänomainen, kaksiosainen, 8 x 5.5 x 1 m (SW-NE), valli max 2.5 x 0.1 m.

N. 12 m A):sta NE on

B) pyyntikuoppa, muodoltaan epämääräisen pyöreänsoikeahko, 9 x 7 x 0.9 m (SE-NW), valli n. 2 x 0.25 m, sisämitat n. 4 x 4 m, pohja pitkulainen, 2 x 0.3 m (NE-SW). Reunoilla fossiloituneita sortumia.

N. 1 m B):stä E on

C) kuoppa - purnu (?), pyöreä, halk. n. 3 m, syv. n. 0.5 m, valli heikko, mutta kairanäytteessä esiintyi kaksoisPodsoli.

N. 1 m C):stä SSE on

D) pyyntikuoppa, soikea, 9 x 6.5 x 0.65 - 1.2 m (SW-NE), valli n. 2.5 x 0.2 m, pohjämmitat 3 x 1 m. Keskelle kaivettu kuoppa,

halk. n. 50 cm, syv. n. 70 cm.

N. 1 m D):stä E on

E) kuoppa - purnu (?), puolipyöreä, n. 5 x 4 x 0.6 m (S-N), valli n. 1.5 x 0.1 m, paikoin epäselvä. Alunperin kuoppa lienee ollut pyöreä tai soikea.

N. 5 m E):stä SSE on

F) pyyntikuoppa, soikeahko, n. 9.5 x 8.5 x 1 m (NW-SE), valli n. 3 x 0.5 m. Kuopan säilyneisyys erinomainen.

Välittömästi kuopparyhmän E-puolelta löytyi

G) mahdollinen tuuran teelmä ja ehkä kaapimena käytetty, todennäköisesti iskemättömän kvartsin kappale.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

A) Sammal, jäkälä, puolukka, mustikka, variksenmarja, n. 3 cm paksu mänty, reunoilla muita mäntyjä sekä SW-päädyssä kuusi.

B) Jäkälä.

C) Kasvillisuus on tuuheampaa pohjalla kuin vallilla.

F) Pohjalla yksi kuusi.

G) Ei pintakasvillisuutta.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Kapeahko, SW-NE-suuntainen, harvaa sekametsää kasvava soraharjanne, joka kääntyy lähes suorakulmaisesti kohti SE.

A) sijaitsee harjanteen SW-osassa, ja B) harjanteen kulmassa, josta Äkäsjärveen on n. 70 m NE. G) löytyy kuopparyhmän E-puolelta alemmalta terassitasanteelta, ja F) sijaitsee harjanteen SE-päässä.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Muotkavaara - Äkäslompola -tielle n. 70 m SW; mökkitie sijaitsee n. 25 m SE.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Soraa ja hienoa hiekkaa; D):n pohjaan kaivetun kuopan pohja on huuhtoutunut harmaaksi lyijyhiedaksi, vaikka kuopan reunoilla on mineraalimaata. G) löytöpaikka muodostaa hiekkapohjaisen tieuran.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuurityöntekijän inventointilöytö elokuun alussa 1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: I - II; säilyneisyys suhteellisen hyvä.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimisuoja-alue yhtenäisesti rakenteiden ulkoreunojen ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Erittäin hyvät.

Opas: Mika Pouttu, Muonio; tarvittaessa Hilikka Oksala.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Sijaitsee huvila-asutuksen piirissä.

Lähilöytöjä: MUONIO 126 Äkäsjärvi W, Kivenlahti SW: asuinvallipainanne ja tervahauta sijaitsevat täältä n. 100 - 140 m SSE; MUONIO 128 Äkäsjärvi W, Leustolahti: lapinkodan liesi sijaitsee täältä n. 1840 m NNE.

Lisätietoja:

Kohteeseen suoritettiin vierailut seuraavien ryhmien kanssa: Ruotsin Pajalan Merasjärven kaivausryhmä: Åsa Algotsson, Daniel Sturk sekä Maria ? elokuussa, Oulun yliopiston arkeologian opintorettekikunta: Eero Jarva, Pentti Koivunen, Anna-Kaisa Teurajärvi, Anne ?, sekä Varhain pohjoisessa -projektin tutkimusmatkalaiset Christian Carpelan ja Markku Torvinen Helsingin yliopistosta ja Oleg V. Ovsyannikov Venäjältä syyskuussa 1995.

MUONIO 128 Äkäsjärvi, Leustolahti

- Kotaliesiä

Luokka: II

Ajoitus: Hist. / saamel. / esihist. aika

Lukumäärä: 2 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 10.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: 15 x 5 m (NE-SW)

X= 7528 74   y= 503 75   z= 270

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 20.9 km Muonion kirkosta ESE.

Hoito ja kunto

A1   B1   C6   D   E5   F3   G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus

Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Tarkastuslöydöt: Kaksi kiinteää jäännettä, ks. yllä ja alla.**TARKASTUSKERTOMUS****Liitteet:**

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 133.

Tarkastuksen aihe: Kulttuuriryöntekijän löydöksen varmistus inventoitaessa.**Kohteen kuvaus:** (Esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti)Liesi, soikea, n. 1.30 x 0.80 x 0.07 m (NE-SW), kiviä näkyvissä 11 kpl, kooltaan 2 - 25 cm keskeltä avoin kehä.Täältä noin 9.5 m NE on toinen mahdollisesti tuhoutunut liesi.**Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:**

Sammal, jäkälä, variksenmarja, mustikka, puolukka.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Äkäsjärvi (Leustolahti) n. 30 m E. Loivasti järveen laskeva, suoksi ennen järveä muuttuva, kuusi-/mäntymetsäinen kangasrinne. Kovapohjainen kenttä.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Äkäslompolo - Tiurajärvi - Muotkavaara tie (N-S) n. 50 m W.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Pintahavainto; kairausnäytteessä hiekkaa, jossa hiiltä.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Kulttuuriryöntekijän löydös inventoitaessa 7.8.1995.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; tyypillinen tapaus; ensimmäinen liesi hyvin säilynyt (vrt. Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimi rakenteiden ympärillä.

Havaintomahdollisuudet: Opastettaessa hyvät.

Opas: Mika Pouttu, Muonio.

Lähilöytöjä: MUONIO 18 Äkäsjärvi W, Pitkänieni: kivikautinen löytöpaikka sijaitsee täältä n. 1140 m ENE. Kohteet MUONIO 124 - 127 Äkäsjärvi W, Kivenlahti S/SW: pyyntikuoppia, asuinvallipainanteita, tervahauta, poronhoitorakennelmia sijaitsevat täältä 1820 - 2320 m S.

MUONIO 129 Kaakkurijärvi

-Liesiä, laavunjäänne

Kaaku 129: laavunjäänne

Luokka: II

Ajoitus: Saamelaisaika (?)/historiallinen aika

Lukumäärä: 2 liettä, 1 laavunjäänne

Tarkastaja: Hilikka Oksala Tarkastusaika: 10.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: n. 55 x 5 m

x= 7527 56 y= 507 96 z= 280

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 25 km Muonion kirkosta ESE.

Hoito ja kunto

A4 B C D E5 F3 G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaa/Metsähallitus Puhelin: 9695-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24 Postitmp: 95700 PELLO

Aiemmat tiedot: Senja Rauhalan perimätieto alueen vanhasta lapinasutuksesta, lähinnä Suikki-suvusta.Tarkastuslöydöt: Havainnot kiinteistä rakenteista; ks. yllä.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 131.

Tarkastuksen aihe: Senja Rauhalan tiedonannon todentaminen.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):A) Epämääräinen lieden jäännös, pitkulainen suorakaide, 1.2 x 0.5 x 0.03 m (NE-SW), näkyvissä yhdeksän lievästi palanutta kiveä kehällä ja kolme sisäpuolella, kooltaan 5 - 15 cm. Myös turpeen alla kehän sisällä tuntui kiviä. Liesi on ilmeisesti osittain hajonnut, sillä myös ympäristössä on runsaasti kiviä.

N. 50 m A):sta SSW on

B) laavun jäännös, johon liittyy n. 6 lahonnutta tukipuuta, halkaisijoiltaan n. 5 cm. Naista on kaksi ristikkäin maassa, muut samansuuntaisesti rinnakkain n. 40 cm:n välein, muodostaen n. 3 x 3 m laajan kehikon. Tämän keskellä on lieden jäännös, pyöreä, halk. n. 0.5 m, erottuu rahkasammalalueen ja kahden kiven (koot 13 cm ja 40 cm) rajaamalla alueelta. Suurempi kivi on

pystyssä tuuliesteenä. Kivet harmaajäkälöityneitä.

Muinaisjäännöksen pintakasvillisuus:

A) Sammal, jäkälä, mustikka.

B) Lieden pinnalla rahkasammal, puolukka, jäkälä. Ympärillä puukehikossa karhunsammalta, jäkälää, mustikkaa, puolukkaa.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

A) Loivasti kohti jänkää (n. 35 m NW) laskeva, lievästi kivinen, mustikkapohjainen, havupuuvaltainen, harvaa puustoa kasvava vaaran sekametsärinne, joka päättyy järveen n. 100 m NW.

B) Pieni pyöreähkö, aukea tasanne kuusivaltaisen vaaran NW-rinteellä, joka loivasti viettää jänkään (n. 30 m NW) sekä järveen (n. 100 m NW).

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Soranottoa paikka sijaitsee A):sta n. 300 m S.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

A) Maaperä lieden alla podsoloitunut, turpeen alla esiintyi jonkin verran hiiltäkin.

B) Turpeen alla vahva hiilikerros ja podsoli, myös pinnalla on hiiltä.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Tiedonannon pohjalta inventoitaessa.

Laajuuden arviointiperuste: Näkyvät rakenteet.

Luokitusehdotus perusteluineen: II; täyttäneen jokseenkin luokan yleiskriteerit (Kotivuori - Torvinen 1993: 10).

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimisuoja-alue.

Havaintomahdollisuudet: Kohtuulliset.

Opas: Hilikka Oksala.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Soranottojen mahdolliset laajennukset sekä ehkä metsän hoito- ja hakkuutoimentpiteet.

Lähilöytöjä: MUONIO 130 Kolvakero NW: poroaidan jäänteet sijaitsevat täältä n. 400 m SW; MUONIO 111 Äkäsjärvi E, Linkulahti, Kotasijanniemi: kodansijan jäänteet sijaitsevat täältä n. 2300 m SW.

MUONIO 130 Kolvakero NW

-Poroaidan jäänteitä

13.8.1995
Senja Rauhalan

Luokka: II-III

Ajoitus: Historiallinen saamelaisaika

Lukumäärä: 1 kpl

Tarkastaja: Hilikka Oksala

Tarkastusaika: 10.8.1995

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2741 01 ÄKÄSJÄRVI (1968)

Pinta-ala: N. 100 x 100 m (?)

x= 7527 48

y= 507 52

z= 275

Suunta ja etäisyys kirkosta tms.: N. 24.5 km Muonion kirkosta ESE.

Hoito ja kunto

A4,5 B4? C D E1,5 F G

Tila ja omistaja

Omistaja: Valtionmaata/Metsähallitus

Puhelin:

9696-512 021

Osoite: Nivanpääntie 24

Postitmp: 95700 PELLO

Aiemmat tiedot: Perustuu Senja Rauhalan tiedonantoon Suikki-suvun vanhasta porokaarteesta tarkastetulla paikalla.Tarkastuslöydöt: Kiinteän muinaisjäännöksen paikka; lahonneita, pitkälle maatuneita, osittain veistettyjä puunrunkoja.

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

Kartat: Ote top. kartasta ks. kohde 131.

Tarkastuksen aihe: Senja Rauhalan tiedonannon paikantaminen.Kohteen kuvaus (esiintymän mahdolliset ulko- ja sisämitat: leveys, pituus, paksuus, korkeus tai syvyys, muoto, ilmansuunnat, kivien raekoko, vallien leveydet ja korkeudet, aukkojen suunnat, leveydet ja syvyydet, ojien pituudet, leveydet ja syvyydet, kivikeskittymät sekä irtaimen löydöstön luonne ja sijainti):Vanhan poroaidan paikka, jossa esiintyy vanhoja, lumen päältä kirveellä hakattuja lahoja kantoja, joiden korkeus on 0.5 - 1 m. Ilmeisesti vanhasta poroaidasta paikalla on jäljellä enää erittäin maatuneita puunrunkoja, joiden halkaisijat ovat n. 20 cm. Nämä erottuvat maasta pitkinä kasvillisuuden peittäminä runkoina. Alueelta löytyi myös kirveellä päistään kulmikkaaksi teroitettu runko, joka oli tuettu kahden lahonneen koivunkannon ja kahden elävän koivun väliin. Tästä n. 20 m N oli lahonneita runkoja ristikkäin maassa ikäänkuin aidan jäljiltä.

Todennäköisesti kyseessä todellakin lienevät aidan jäänteet, sillä muu puuaines on voitu myös koota tarvepuuksi näin lähellä asutusta.

Muinisjäännöksen pintakasvillisuus: Mustikkapohjainen sekametsä.

Luonnonympäristö ja maasto: (lähin vesistö, suo, vaara tms., ympäristön kasvillisuus)

Vaaran NW-laidalla sijaitseva, jänkään (N) pistävä sekametsätasanne Kaakkurijärven (n. 250 m NE) ja Äkäsjärven Kolvalahden (n. 200 m W) välissä.

Rakennettu ympäristö: (lähimmät rakennukset, tiet, sorakuopat, sähköpylväät jne.)

Soukantie (S-N) sijaitsee 0 - 100 m alueen W-puolella.

N. 400 m täältä SE, Kaakkurijärven jänkään rajoittuen, on moderni, raivattu pyöreä alue, halkaisijaltaan 50 - 100 m, joka on ympäröity ohuin sahatuin seipäin - ilmeinen porokaarre.

Löytösyvyys ja kerroksen laatu: (värjäytymät; sora, hiekka vai moreeni)

Suoturpeen ympäröimä moreeniselänne.

Löytöaika ja -tapa: (peltotyössä, ojankaivuussa, hiekanotossa, tietyössä tms.)

Inventoinnin yhteydessä tiedonannon pohjalta.

Laajuuden arviointiperuste: Maastohavainnot sekä perinnetietoon pohjautuva käsitys porojen käsittelyn vaatimien tilojen laajuudesta.

Luokitusehdotus perusteluineen: II-III; vaatii perusteellisempaa tutkintaa; kohde lienee lähes tuhoutunut, sillä Senja Rauhala sanoi osan kaarteesta jääneen Soukan tien alle.

Ehdotus suoja-alueeksi: Lakisääteinen minimialue.

Havaintomahdollisuudet: Heikohkot; jäänteestä näyttäisi olevan jäljellä erittäin vähän.

Opas: Senja Rauhala

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Tietoiminta voi edelleen häiritä muinajäännöstä.

Lähilöytöjä: MUONIO 129 Kaakkurijärvi, liesien jäännökset sijaitsevat täältä n. 400 m E. MUONIO 111 Äkäsjärvi E, Linkulahti, Kotasijanniemen kodansijan jäänteet sijaitsevat täältä n. 1900 m SW. MUONIO 112 Äkäsjärvi E, Linkuniemen kivikautinen asuinpaikka sijaitsee täältä n. 1800 m SW.